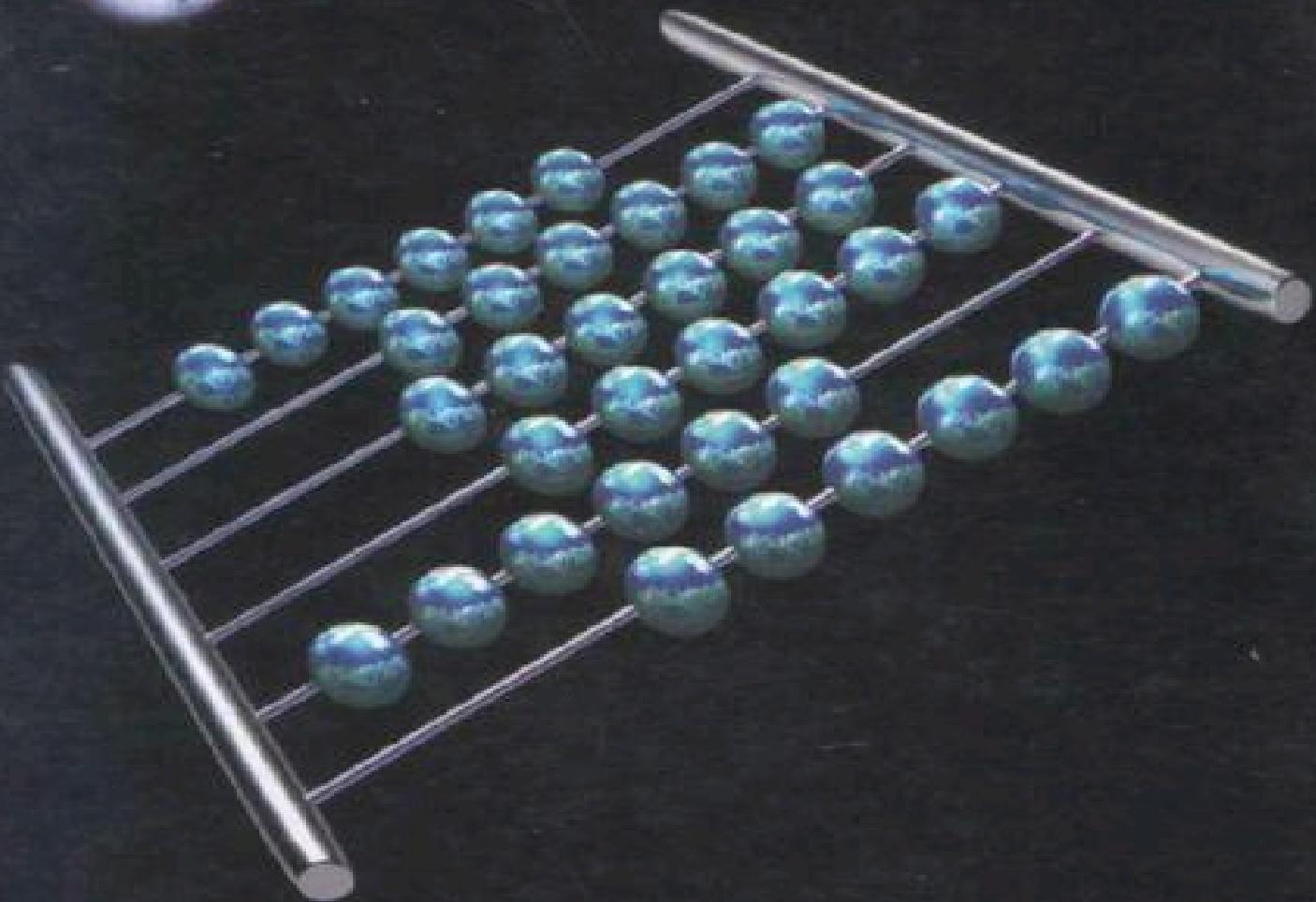

OAGLĀS RĀORMS

HOLISTIČKA
DETĒKTIVSKĀ AGENCIJA
DIRKA DŽENTUJA

Sadržaj

Naslov

PRVO POGLAVLJE

DRUGO POGLAVLJE

TREĆE POGLAVLJE

ČETVRTO POGLAVLJE

PETO POGLAVLJE

ŠESTO POGLAVLJE

SEDMO POGLAVLJE

OSMO POGLAVLJE

DEVETO POGLAVLJE

DESETO POGLAVLJE

JEDANAESTO POGLAVLJE

DVANAESTO POGLAVLJE

TRINAESTO POGLAVLJE

ČETRNAESTO POGLAVLJE

PETNAESTO POGLAVLJE

ŠESNAESTO POGLAVLJE

SEDAMNAESTO POGLAVLJE

OSAMNAESTO POGLAVLJE

DEVETNAESTO POGLAVLJE

DVADESETO POGLAVLJE

DVADESET PRVO POGLAVLJE

DVADESET DRUGO POGLAVLJE

DVADESET TREĆE POGLAVLJE

DVADESET ČETVRTO POGLAVLJE

DVADESET PETO POGLAVLJE

DVADESET ŠESTO POGLAVLJE

DVADESET SEDMO POGLAVLJE

DVADESET OSMO POGLAVLJE

DVADESET DEVETO POGLAVLJE

TRIDESETO POGLAVLJE

TRIDESET PRVO POGLAVLJE

TRIDESET DRUGO POGLAVLJE

TRIDESET TREĆE POGLAVLJE

TRIDESET ČETVRTO POGLAVLJE

TRIDESET PETO POGLAVLJE

TRIDESET ŠESTO POGLAVLJE

DAGLAS ADAMS

**HOLISTIČKA DETEKTIVSKA AGENCIJA
DIRKA DŽENTLIJA**

Ovog puta nije bilo svedoka.

Ovog puta bila je tu samo mrtva zemlja, rika grmljavine i početak one neprekidne, sitne kišice sa severoistoka, koja kao da prati većinu najvažnijih događaja na ovom svetu.

Oluje dana pređašnjega i dana pre njega, i poplave nedelje pređašnje smirile su se. Nebo je i dalje bilo nabreklo od kiše, a kroz sve gušći večernji mrak probijalo se samo neko odvratno rominjanje.

Nešto vetra vitlalo je tamnom ravnicom, sudaralo se s niskim brdima, i u naletima šibalo kroz plitku dolinu u kojoj se uzdizalo nekakvo zdanje, kao nekakav toranj, osamljen u noćnoj mori blata, pomalo nakriviljen.

Bio je to jedan pocrneli patrljak od tornja. Stajao je nalik na izbočinu od magme koja viri iz neke od ogavnijih jama pakla, i krivio se pod čudnim uglom, kao da ga pritiska nešto mnogo užasnije od njegove sopstvene, poprilične težine. Ličio je na nešto mrtvo – nešto mrtvo već jako, jako dugo.

Jedino kretanje poticalo je od reke blata koja je ljigavo migoljila pored tornja, duž dna doline. Na nešto više od kilometar odatle, blatna reka slivala se u neku guduru i nestajala pod zemljom.

Ali, kako se veče mračilo, bivalo je sve jasnije da toranj nije potpuno pust. Duboko u njegovoju unutrašnjosti tinjalo je jedno jedino prigušeno crveno svetlo.

Svetlo je bilo jedva vidljivo – samo što, naravno, nije bilo nikog da ga vidi, nije bilo svedoka, ovog puta ne – ali ipak je bilo svetlo. Svakih nekoliko minuta bi se pojačalo, postalo malo jasnije, a onda bi opet polako izbledelo, skoro do neprepoznavanja. U isto vreme prodoran zvuk zalutao bi napolje, u vетар, rastući do neke vrste jecavog vrhunca, da bi se potom skrušeno utišao.

Prolazilo je vreme, a onda se pojavilo još jedno svetlo, manje, pokretno. Zasjalo je u prizemlju tornja i napravilo jedan jedini, lelujavi krug oko njega, povremeno zastajući u obilaženju. Onda su ono i senovita, jedva raspoznatljiva figura koja ga je nosila, opet nestali u unutrašnjosti.

Prošao je jedan sat i negde pred njegov kraj tama je bila potpuna. Kao da je svet bio mrtav, a noć ništavilo.

A onda se blizu vrha tornja još jednom pojavio odsjaj, ovog puta jači i namerniji. Ubrzo je dostigao vrhunac jačine koji je bio dostigao i prvi put, a onda je nastavio da se i dalje pojačava. Prodoran zvuk koji ga je pratio povisio se i postao oštriji, sve dok se nije pretvorio u žalostivi vrisak. Vrisak je vrištao i vrištao, da bi se preobrazio u zaglušujuću buku, a svetlo u zaslepljujuće crvenilo.

A onda je, naglo, oboje nestalo.

Usledila je milisekunda tihe tame.

Zapanjujuće bledo, novo svetlo niklo je i počelo bubriti duboko u blatu ispod tornja. Nešto se zgrčilo, planina blata se izdigla, zemlja i nebo zaurlali su jedno na drugo; onda je naišla užasna ružičastost, pa onda iznenadna zelenkastost, pa treperava narandžastost koja je zamrljala oblake, a onda je svetlost potonula i noć je konačno postala duboko, odurno mračna. Više se ništa nije čulo, osim nežnog curkanja vode.

Ali, Sunce je sledećeg dana izašlo s neuobičajenim sjajem, prosutim na dan koji je bio – ili je samo tako izgledalo, ili bi samo tako izgledalo nekome kada bi uopšte bilo nekoga da sve to gleda, nekoga kome bi to išta značilo – topliji, jasniji i vedriji; apsolutno, savršeno živahniji dan od bilo

kog dotle zapamćenog. Kroz raznesene ostatke doline tekla je bistra reka.

A vreme je počelo ozbiljno da prolazi.

Visoko na senovitom grebenu Električni Monah sedeо je na konju koji je crkavaо od dosade. Monah je pod svojom kukuljicom ne trepćući gledao dole, u dugu dolinu, koja je za njega predstavljala problem.

Dan je bio vreo, Sunce je stajalo na praznom, magličastom nebu i tuklo dole po sivim stenama i retkoj, sasušenoj travi. Ništa se nije pomeralo, čak ni Monah. Rep konja se malо pomeraо – blago se njihao, pokušavajući da pomeri i malо vazduha, ali to je bilo sve. Osim toga ništa se nije pomeralo.

Električni Monah bio je uređaj za uštedu rada, kao mašina za pranje sudova ili video-rekorder. Mašine za pranje sudova prale su umesto vas dosadne sudove i tako vas spasavale od pranja, video-rekorderi su umesto vas gledali dosadnu televiziju, pa su vas tako spasavali od gledanja. Električni Monasi su umesto vas verovali, pa su vas tako spasavali od onoga što se pretvaralo u sve zahtevniji zadatak – verovanje u sve stvari za koje se očekivalо da verujete.

Nažalost, ovaj Električni Monah se pokvario i počeo je da veruje u svakakve stvari, manje-više nasumično. Počinjao je da veruje u stvari u koje teško da bi poverovali čak i samom Solt Lejk Sitiju. Naravno, tamo niko nije čuo za Solt Lejk Siti. Niti je iko ikada čuo za kvingiglion, što predstavlja otprilike broј kilometara između pomenute doline i Velikog slanog jezera u državi Juta.

Problem s dolinom bio sledeći. Monah je trenutno verovao da je dolina i sve u njoj i oko nje – uključujući i njega samog i njegovog konja – jednoobrazno ofarbane bledoružičastom bojom. Zato je došlo do određenih poteškoća u razlikovanju bilo koje stvari od bilo koje druge stvari, pa je stoga raditi bilo šta ili otići bilo gde postalo nemoguće, ili bar teško i opasno. Otuda nepokretnost Monaha i dosađivanje njegovog konja, koji je za svoga veka morao da podnosi razne gluposti, ali je potajno smatraо da je ova bila jedna od najvećih.

Koliko dugo bi Monah verovao u takve stvari?

Pa, što se Monaha tiče, zauvek. Vera koja pomera planine, ili nastavlja da, uprkos svim ostalim dokazima, veruje da su one ružičaste, čvrsta je i izdržljiva vera, kao ogromna stena na koju bi svet mogao zavrilačiti bilo šta, a da je ne uzdrma. U praksi, cenio je konj, rok joj je bio otprilike dvadeset četiri sata.

Pa šta je to onda s tim konjem, koji ima svoje mišljenje i skeptičan je po pitanju raznih stvari? To je neobično ponašanje za jednog konja, zar ne? Možda je to neki neobičan konj?

Ne. Mada je zasigurno bio privlačan i dobro građen primerak svoje vrste, ipak je, bez obzira na to, bio najobičniji *konj*, kakvog je konvergentna evolucija stvorila na mnogim mestima na kojima postoji život. Oni su oduvek razumevali mnogo više nego što su pokazivali. Teško je trpeti da na vama po ceo dan, svaki dan, sede neka druga stvorenja, a da pri tome o njima ne formirate svoje mišljenje.

S druge strane, savršeno je moguće po ceo dan, svaki dan, sedeti na nekom stvorenju a da o njemu ne pomislite apsolutno i savršeno ništa.

Kada su bili stvarani prototip-modeli Monaha smatralo se važnim da se na prvi pogled može lako zaključiti da su oni veštačke tvorevine. Nije smela postojati ni najmanja opasnost da nekome počnu ličiti na prave ljude. Ne bi vam se svidelo da vaš video rekorder po ceo dan leškari na kauču dok gleda TV. Ne bi vam se dopalo da čačka nos, piye pivo i naručuje pice.

Stoga su Monaha konstruisali s mnogo osećaja za dizajn i, takođe, s praktičnim poznavanjem

jahanja konja. I to je bilo važno. Ljudi, a zapravo i stvari, izgledaju mnogo iskrenije na konju. Zbog toga su dve noge smatrane mnogo prikladnijim i jeftinijim nego neki normalan broj, kao što je sedamnaest, devetnaest ili dvadeset tri. Koži Monaha dat je rozikast odsjaj umesto normalnog, ljubičastog, a bila je glatka i meka, umesto da bude nazubljena. Takođe su ih ograničili na samo jedna usta i nos, ali im je zauzvrat dodato još jedno oko, što je davalо veličanstveni zbir od dva. Zaista čudno stvorenje. Ali, zaista izvanredno za verovanje u najbesmislenije stvari.

Monah o kome govorimo pokvario se još na samom početku, pošto mu je bilo zadato previše stvari u koje je trebalo da veruje odjednom. Bio je greškom povezan s video-rekorderom koji je u isto vreme gledao jedanaest TV kanala, što je prouzrokovalo otkaz banke njegovih ne-logičkih strujnih kola. Naravno, video-rekorder je morao samo da gleda tih jedanaest kanala – nije morao i da veruje u njih. Eto zašto su uputstva za upotrebu toliko važna.

Tako je posle sumanute nedelje verovanja da je rat mir, da je dobro loše, da je mesec napravljen od plavičastog sira i da je nephodno poslati mnogo novca bogu, na određenu adresu, Monah je počeo da veruje da je trideset pet odsto stolova hermafroditno, pa se definitivno pokvario. Čovek iz servisa za Monahe rekao je da mu treba nova matična ploča, ali je onda dodao da su novi, usavršeni modeli ‘Monah Plus’ dvaput jači, da imaju potpuno novu funkciju Negativne Sposobnosti koja im dozvoljava da drže do šesnaest potpuno različitih i kontradiktornih ideja u svojoj memoriji, bez bojazni od raznoraznih iritirajućih sistemskih grešaka, da su dvaput brži i bar triput uglađeniji, a da se novi može nabaviti za manji iznos od onog potrebnog za zamenu matične ploče na starom.

To je bilo to. Gotovo.

Pokvareni Monah je onda pušten u pustinju, u kojoj je mogao da veruje u sve što mu padne na pamet, uključujući tu i ideju da su ga gadno zloupotrebili. Bilo mu je dozvoljeno da zadrži svog konja, pošto su troškovi proizvodnje konja bili veoma mali.

Tokom određenog broja dana, a svakog dana verovao je da ih ima različit broj – jednom da ih je tri, drugi put da ih je četrdeset tri, pa petsto devedeset osam hiljada sedamsto tri – Monah bi lutao pustinjom polažući svoju prostu Električnu veru u stene, ptice, oblake i jedan oblik nepostojeće slonovske špargle, sve dok konačno nije završio ovde, na ovoj visokoj litici, koja se nadvija nad dolinom koja nije bila, uprkos Monahovoј dubokoj posvećenosti, ružičasta. Ma, ni mrvicu.

Vreme je prolazilo.

Vreme je prolazilo.

Suzan je čekala.

Što je Suzan duže čekala, zvonce na vratima duže nije zvonilo. A ni telefon. Gledala je na sat. Smatrala je da je sad otprilike vreme kad može da počne da bude besna. Već je bila besna, naravno, ali to je bilo, da tako kažemo, u njeno vreme. Sada su poprilično i izistinski zašli u *njegovo* vreme, i čak i kad se u obzir uzmu saobraćaj, slučajnosti i opšta neodređenost i rasplinutost; sada je prošlo već dobrih pola sata od vremena kad je on insistirao da je najkasniji mogući trenutak da se krene, te da bi ona do tada trebalo da bude spremna.

Pokušala je da se zabrine da mu se nešto strašno dogodilo, ali nije poverovala u to ni na trenutak. Ništa strašno mu se nikada nije događalo, iako je počinjala da misli da ovog puta možda i jeste, nego šta. Ako mu se ipak nije dogodilo ništa strašno, možda bi ona mogla da se postara za to. Eto ideje!

Besno se bacila u fotelju i gledala vesti na televiziji. Vesti su je razbesnele. Menjala je kanale i gledala nešto drugo na čas. Nije znala šta, ali ju je i to razbesnelo.

Možda bi trebalo da ga pozove. Prokleta bila ako ga pozove. Možda će, ako ona bude zvala, on zvati u isto vreme i neće moći da je dobije.

Odbila je da prizna da je čak i pomislila na tako nešto.

Proklet bio, gde je?! Koga je uopšte briga gde je? Nju ne, to je sigurno.

Uradio joj je ovo triput za redom. Triput za redom je dovoljno. Ljutito je još jednom izmenjala kanale. Naletela je na emisiju o kompjuterima i nekim interesantnim novim dostignućima na polju stvari koje mogu da se rade s kompjuterima i muzikom.

To je bilo to. To je stvarno bilo to. Znala je da je rekla sebi da je to to samo nekoliko sekundi ranije, ali to je sada bilo konačno, pravo, ultimativno *to*.

Skočila je na noge i ljutito otišla do telefona, držeći ljutiti telefonski imenik. Brzo je prevrtala stranice i okrenula broj.

„Halo, Majkle? Da, Suzan Drum. Rekao si da se javim ako budem slobodna večeras, a ja sam rekla da bih se radije udavila u baruštini, sećaš li se? Pa, iznenada sam otkrila da sam slobodna, apsolutno, potpuno i kompletno slobodna, a kilometrima okolo nema ni jedne pristojne baruštine. Pređi na stvar dok još imaš šansi, to ti je moj savet. Biću u klubu ‘Tandžirs’ za pola sata.”

Navukla je cipele i kaput, zastala kada se setila da je utorak i da treba da stavi novu, ekstra-dugu kasetu u telefonsku sekretaricu, i dva minuta kasnije izašla kroz ulazna vrata. Kada je telefon konačno zazvonio, telefonska sekretarica je slatko odcvrkutala da Suzan Drum u tom trenutku ne može da se javi na telefon, ali ako bi želeli da ostavite poruku, javiće vam se najbrže što je moguće. Možda.

Bilo je to jedno sveže novembarsko veče staromodnog tipa.

Mesec je bio bled i čutljiv, kao da nije ni trebalo da izlazi po ovakvoj noći. Bezvoljno se uzdigao i visio gore, nalik na bolesnu sablast. Na njemu su se ocrtavale siluete tornjeva i kula Sv. Keda u Kembridžu, prigušene i zamagljene vlagom koja se širila iz nezdravih močvara. Bila je to avetinjska gomila zgrada, nabacanih tu tokom nekoliko vekova, od srednjevekovnih do viktorijanskih, od odeonskih do tjudorovskih. Jedino posmatrane kroz toliko gustu maglu mogle su odavati utisak harmonije.

Između njih su žurile pogurene prilike, hitajući od jednog prigušenog kruga svetlosti do drugog, drhteći i izdišući oblačice daha nalik na duhove, koji su se stapali s hladnom noći oko njih.

Bilo je sedam sati. Mnoge prilike kretale su se ka kafeteriji koledža, koja odvaja Prvi dvor od Drugog, a iz koje se nevoljko širila topla svetlost. Dve prilike delovale su naročito neskladno. Jedna od njih bio je mladić, visok, mršav i špicast – čak i umotan u debeli, tamni kaput hodao je pomalo kao uvređena čaplja.

Drugi je bio mali, debeljuškast, i kretao se s trapavim nespokojsvom, kao da veći broj postarijih veverica pokušava da pobegne iz vreće. Njegova dob naginjača je poznjim godinama potpuno neodređenog. Ako nasumice izaberete neki broj, verovatno je malo stariji od toga, ali... pa, nemoguće je odrediti. Lice mu je svakako bilo jako izborano, a ono malo kose što je pobeglo ispod crvene, vunene skijaške kape bilo je retko, sedo i imalo je svoje čvrsto mišljenje o tome kako želi da se namesti. I on je bio umotan u težak kaput, ali je preko njega nosio lepršavu halju s veoma izbledelim ljubičastim ukrasom, oznakom njegove jedinstvene i neobične akademske katedre.

Dok su hodali govorio je samo stariji čovek. Ukazivao je na interesantne stvari uz put, uprkos činjenici da je bilo previše mračno da bi se one videle. Mladić je govorio „Ah, da.” i „Stvarno? Baš zanimljivo ...” i „Gle, gle...” i „Bože, bože!”. Glava mu se ozbiljno zanosila.

Ušli su, ali ne kroz glavni ulaz u salu, već kroz mala vrata na istočnoj strani zgrade. Ona su vodila do seniorske kombinovane sale i malog, tamno popločanog predvorja, gde su se profesori na koledžu skupljali da bi se pljeskali rukama i proizvodili one ‘brrr’ zvuke pre nego što i sami uđu do Visokog stola.

Kasnili su, pa su na brzinu skinuli kapute. To je bilo komplikovano za starijeg čoveka, jer je prvo morao da skine svoju profesorsku halju, pa da je ponovo obuče kada svuče kaput, a onda da nabije kapu u džep od kaputa, da bi se usput zapitao gde li je stavio svoj šal, pa zatim shvatio da ga nije ni poneo, posle čega je preturao po džepu od kaputa da vidi gde mu je maramica, pa je u drugom džepu tražio naočari, koje je konačno pronašao, sasvim neočekivano, umotane u svoj šal, za koga se ispostavilo da ga je ipak poneo, ali ga nije stavio, uprkos vlažnom i gorkom vetru koji ih je produvao kao dah veštice u močvari.

Pogurao je mlađeg čoveka kroz hodnik pred njima i zauzeli su dva poslednja slobodna mesta za Visokim stolom, odvažno se suočivši s navalom prekih pogleda i namrštenih čela zbog prekidanja molitve.

Večeras je sala bila puna. Studentima je ona uvek bila popularnija tokom hladnijih meseci. Bila je osvetljena svećama, što je bilo još neobičnije, jer se to sada činilo samo u nekoliko specijalnih prilika. Dva dugačka, pretrpana stola protezala su se kroz svetlucavu tamu. Na svetlosti sveća lica

ljudi bila su nekako življa; prigušeni zvuci njihovih glasova, zveckanje escajga i čaša činili su se uzbudljivim, a u mračnim otvorima velike sale kao da su istovremeno bili prisutni svi vekovi tokom kojih je postojala. Sam Visoki što je pri pročelju obrazovao krst, podignut pola metra iznad ostalih stolova. Pošto je to bilo veče s gostima, stolovi su bili postavljeni s obe strane da bi se smestio višak ljudi, pa su mnogi večerali okrenuti leđima ostatku sale.

„Znači tako, mladi Mek Dafe.” – rekao je Profesor, kada je seo i razmotao svoju salvetu – „Pa, radujem se što te ponovo vidim, dragi moj momče. Drago mi je što si došao. Nemam pojma šta je ovo.” – rekao je, vireći okolo po sali, preneražen. „Sve te sveće, srebrnina i ostalo. To obično znači specijalnu večeru u čast nekoga ili nečega, o kome ili čemu se više niko ničeg ne seća, sem da to znači bolju hranu.”

Zastao je i razmislio na trenutak, a onda rekao – „Zar ne misliš da je čudno što se kvalitet hrane koju ovde služe menja obrnuto srazmerno jačini svetla? Prosto da se zapitaš do kakvih bi se kulinarskih visina uzdiglo osoblje kuhinje ako bi ih osudili na potpuni mrak. Mislim da bi vredelo pokušati. Ispod koledža ima pogodnih katakombi koje bi se dale preuređiti u tu svrhu. Mislim da sam ti ih jednom već pokazao, a? Solidna gradnja.”

Ovo je došlo kao olakšanje za njegovog gosta. Bio je to prvi nagoveštaj domaćina da ga se uopšte seća. Profesor Urban Hronotis, Regius profesor Hronologije, ili ‘Reg’, kako je insistirao da ga zovu, posedovao je pamćenje koje je jednom prilikom sam uporedio s kraljicom Aleksandrom Pticokrilom – živopisno, voli da švrlja tamo-amo i sada je, avaj, potpuno izgubljeno.

Kad ga je Profesor pre nekoliko dana pozvao telefonom, činilo se da je izuzetno željan svog bivšeg učenika. Ipak, kad je Ričard te večeri stigao – mora se priznati, s malim zakašnjnjem – Profesor je otvorio vrata skoro ljutito, trgao se iznenađen što ga vidi, zahtevao da mu kaže ima li nekih emocionalnih problema, iznervirano reagovao kad ga je mladić uljudno podsetio da mu već bar deset godina nije tutor, i konačno se složio da je Ričard stvarno trebalo da dođe na večeru, a posle toga je počeo brzo i naširoko da priča o arhitektonskoj istoriji koledža, što je bio siguran znak da su mu misli negde sasvim drugde.

Reg zapravo nikad ništa nije predavao Ričardu – bio mu je samo tutor, što je, ukratko, značilo da je bio zadužen za njegovu opštu dobrobit – da ga podseća kada su ispiti, da pazi da se ne drogira, i tako dalje. U stvari, Ričard nije bio potpuno siguran da je Reg ikada ikome bilo šta predavao, i šta bi to, da je predavao, uopšte moglo biti. Njegova profesura bila je, blago rečeno, opskurna. Pošto se svojih predavačkih dužnosti otarasio jednostavnom i vremenski štedljivom tehnikom – uvaljivanjem svojim potencijalnim studentima iscrpne liste knjiga (za koje se pouzdano znalo da ih nema u prodaji već tridesetak godina), posle čega bi, kad ovi ne bi uspeli da ih pronađu, dobijao napad besa – niko nikada nije otkrio pravu prirodu njegove akademske discipline. On je, naravno, još odavno preuzeo sve mere predostrožnosti i uklonio iz univerzitetske biblioteke sve primerke knjiga s dotične liste, a to mu je ostavljalo dovoljno vremena da radi ... pa ... da radi ono što je inače radio.

Pošto je Ričard postigao da se prilično dobro slaže s matorom zamlatom, jednog dana je skupio hrabrost da ga upita šta je zapravo posao ‘Regiusa profesora Hronologije’.

Bio je jedan od onih letnjih dana kad svet izgleda kao da puca od zadovoljstva zato što je takav kakav jeste, a Reg je bio u neobično pristupačnom raspoloženju dok su hodali preko mosta, tamo gde reka Kem razdvaja stare delove koledža od novih.

„Sinekura, dragi moj prijatelju, apsolutna sinekura.” – sijao je od zadovoljstva – „Mala suma novca za veoma malu, ili da kažemo, nepostojeću količinu posla. Od toga konstantno imam koristi, a ako od nečega stalno imаш koristi možeš udobno i ekonomično provesti život. Preporučujem svima.”

Nagnuo se preko ivice mosta i počeo da pokazuje na neku ciglu za koju je nalazio da je zanimljiva.

„Ali, kakva je to vrsta nauke?” – bio je uporan Ričard – „Istorija? Fizika? Filozofija? Šta?”

„Pa,...” – rekao je Reg polako – „kad te već toliko interesuje, tu katedru osnovao je kralj Džordž III, koji je, kao što znaš, bio zainteresovan za veći broj zabavnih tema, uključujući i verovanje da je jedno drvo u parku Windzor Gejt zapravo Frederik II.”

„To je bilo njegovo lično radno mesto, otud ‘Regius’. To je takođe bila i njegova lična ideja, što je malko neobičnije.”

Sunčeva svetlost igrala se oko reke Kem. Ljudi u čamcima su jedni drugima veselo vikali da odjebu. Mršavi profesori prirodnjaci, koji su proveli mesece zaključani u svojim sobama i postali beli i riboliki, trepćući su izmireli na svetlost. Parovi koji su šetali obalom toliko su se uzbudili zbog opšte lepote svega da su morali da svrate kući na sat vremena.

„Siroti mučenik.” – nastavio je Reg – „Mislim, Džordž III. On je, kao što znaš, bio opsednut vremenom. Ispunio je palatu satovima. Navijao ih je do bezumlja. Ponekad bi ustajao usred noći i lunjava palatom u noćnoj košulji, navijajući satove. Vidiš, bilo mu je izuzetno stalo da vreme nastavi da teče unapred. U životu mu se dogodilo toliko jezivih stvari, da se užasavao pomisli da bi se neke od njih mogle ponovo dogoditi ako bi se vremenu dozvolilo da klizne unatrag, makar i na trenutak. Sasvim razumljivo, pogotovo ako si lud k'o ponoć, kakav je, bojam se da to moram istaći s veoma velikim simpatijama, dotični besumnje i bio. On mi je dodelio, ili bolje rečeno, dodelio fakultetu, ovu katedru – razumeš, radno mesto koje imam čast da zauzimam ... gde sam ono stao? O, da. On je osnovao ovu, hm, katedru hronologije, da vidi da li postoji neki poseban razlog zbog koga se jedna stvar događa posle druge i da li postoji neki način da se to zaustavi. Pošto su odgovori na ta pitanja bili – odmah sam to znao – da, ne i možda, shvatio sam da mogu da odem na odmor do kraja svoje karijere.”

„A vaši prethodnici?”

„Hm, mislim da su bili sličnog mišljenja.”

„Ali, ko su oni bili?”

„Ko su bili? Pa, izvrsni momci, naravno. Izvanredni, svi do jednoga. Podseti me da ti jednom pričam o tome. Vidiš li onu ciglu? Vordsvort se jednom ispovraćao na nju. Veliki čovek.”

Sve se ovo događalo pre desetak godina.

Ričard se osvrnuo po velikoj sali za ručavanje da vidi šta se u međuvremenu promenilo, a odgovor je, naravno, bio – apsolutno ništa. U mračnim visinama, prigušeni pod treperavom svetlošću sveća, visili su sablasni portreti predsednika, nadbiskupa, političkih reformista i pesnika, a svaki od njih je, u svoje vreme, možda povraćao na istu onu ciglu.

„Pa,” – reče Reg, glasnim poverljivim šapatom, kao da načinje temu bušenja bradavica u ženskom samostanu – „Čujem da si iznenada prilično napredovao, konačno, a?”

„A, pa da, ... zapravo,” – reče Ričard, koji je time bio iznenaden kao i svi ostali – „da, jesam.”

Nekoliko pogleda oko stola ukrutilo se na njemu.

„Kompjuteri.” – čuo je kako neko zadovoljava radoznalost komšije niže za stolom. Kruti pogledi ponovo su se opustili i okrenuli u drugom pravcu.

„Odlično.” – reče Reg – „Baš mi je draga zbog tebe, baš.”

„Kaži mi,” – nastavio je i prošao je trenutak pre nego što je Ričard shvatio da Profesor više ne govori njemu, već se okrenuo udesno da se obrati svom drugom komšiji – „čemu dugujemo ove ...”

ove ... ” – neodređeno je mahnuo rukom u pravcu sveća i fakultetske srebrnine – „...stvari.”

Njegov komšija, postarija, sasušena osoba, okrenuo se veoma lagano i pogledao ga kao da se veoma iznervirao što su ga na takav način podigli iz mrtvih.

„Kolridž,” – rekao je – „ovo je Kolridžova večera, matora budalo.” Okrenuo se veoma lagano nazad, dok konačno nije ponovo gledao pravo pred sebe. Ime mu je bilo Kauli, bio je profesor arheologije i antropologije, i često su o njemu govorili, iza leđa, da te studije nije smatrao samo ozbilnjim akademskim pregalaštvom, već i šansom da ponovo proživi svoje detinjstvo.

„A to li je,” – promrmljao je Reg – „to li je.” Ponovo se okrenuo ka Ričardu. „Ovo je Kolridžova večera.” – rekao je informisano – „Kolridž je pohađao ovaj koledž, znaš.” – dodao je posle par trenutaka. „Kolridž, Semjuel Tejlor. Pesnik. Mislim da si čuo za njega. Ovo je njegova večera. Pa, ne bukvalno, naravno. Do sada bi se već ohladila.” Tišina. „Evo, uzmi malo soli.”

„A, hvala vam, mislim da će sačekati.” – reče Ričard, iznenaden. Na stolu još uvek nije bilo hrane.

„Ma hajde, uzmi.” – insistirao je Profesor, pružajući mu teški srebrni slanik.

Ričard je zbunjeno trepnuo, ali je u sebi slegnuo ramenima i posegnuo za slanikom. Međutim, u tren oka, teški srebrni slanik je potpuno nestao.

Trgnuo se unazad s iznenadenjem.

„Dobar štos, a?” – reče Reg dok je vadio nestali sud iza jednog uha svog umrvljenog desnog komšije, izazivajući iznenadujuće devojački kikot odnekud iz dna stola. Reg se vragolasto nasmeši. „Veoma intrigirajuća navika, znam. Stoji na mojoj crnoj listi odmah posle pušenja i pijavica.”

Pa, to je bila jedna od stvari koja se nije promenila. Neki ljudi kopaju noseve, drugi imaju običaj da prebijaju starice po ulicama. Regov porok bio je bezopasan, iako čudan – ovisnost o detinjastim mađioničarskim trikovima. Ričard se setio prvog puta kada je zbog nekog problema otišao do Rega – bio je to samo normalan ‘angst’ koji povremeno hvata brucoše, posebno kada moraju da pišu seminarske rade, ali mu se tada činio teškim i besmislenim teretom. Reg je sedeо i slušao njegova jadanja namršten i duboko koncentrisan, i kada je Ričard konačno završio, ozbiljno je razmišljao, dugo gladio bradu, da bi se konačno nagnuo napred i pogledao ga u oči.

„Mislim da tvoj problem” – rekao je – „leži u tome što imaš previše spajalica u nosu.”

Ričard je zurio u njega.

„Dozvoli da ti demonstriram.” – rekao je Reg i nagnuo se preko stola, pa iz Ričardovog nosa izvukao lanac od jedanaest spajalica i jednog malog gumenog labuda.

„Aha, tu je pravi krivac.” – rekao je pokazujući labuda. „Dobijaju se u kutijama ovsenih pahuljica, znaš, i stalno izazivaju beskrajne neprilike. Pa, drago mi je da smo popričali, dragi moj momče. Molim te ne ustručavaj se da me opet uznemiriš ako budeš imao još neki takav problem.”

Izlišno je reći da se to nije dogodilo.

Ričard je prešao pogledom oko stola da vidi da li tu ima nekoga koga bi prepoznao iz vremena kada je on pohađao koledž.

Dva mesta od njega sedeо je profesor koji je bio šef katedre Ričardovih studija engleskog – uopšte nije davao znake da ga je prepoznao. To teško da je bilo iznenadujuće, jer je Ričard proveo tu tri godine marljivo ga izbegavajući, često čak do te mere da je puštao bradu i pravio se da je neko drugi.

Pored njega je bio čovek koga Ričard uopšte nije uspeo da identifikuje. Kao ni, uostalom, bilo ko drugi. Bio je mršav i glodarast, i imao je najneverovatnije dugačak i koščat nos – stvarno je bio veoma, veoma dugačak. U stvari, poprilično je ličio na onu kontroverznu kobilicu koja je pomogla

Australijancima da 1983. godine osvoje Kup Amerike u jahtingu, i ta sličnost bila je često isticana tokom godina, iako, naravno, ne njemu u lice. Njemu niko apsolutno ništa nije govorio u lice.

Niko.

Nikad.

Ko god bi ga sreo po prvi put bio bi toliko zaprepašćen i zbumen njegovim nosom da ništa ne bi rekao, a drugi put bi bilo još gore zbog prvog puta, i tako dalje. Godine su prolazile, ukupno sedamnaest. Za sve to vreme on je bio učauren u tišini. Osoblje koledža je u sali za ručavanje odavno steklo naviku da ispred njegovog mesta za stolom postavi so, biber i senf, pošto se niko nije usuđivao da ga zamoli da ih prosledi dalje, a da zamole nekog drugog, s njegove druge strane, bilo bi ne samo nepristojno, već i nemoguće, pošto bi im njegov nos bio na putu.

Druga čudna stvar u vezi s njime bio je niz gestova koje je uredno činio i ponavljaо tokom svake večere. Sastojali su se od pucketanja svakim prstom leve ruke po redu, a onda jednim od prstiju desne. Onda bi povremeno pucketao nekim drugim delom svog tela, člankom, laktom ili kolenom. Kad bi bio prinuđen da prestane s tim zbog jela, počeo bi da naizmence namiguje levim pa desnim okom i povremeno klima glavom.

Niko se, naravno, nikada nije usudio da ga pita zbog čega to radi, iako ih je sve proždirala radoznalost.

Ričard nije uspeo da vidi ko sedi do njega.

U drugom pravcu, iza Regovog umrvljenog komšije, bio je Votkin, profesor klasike, potpuno užasno suvoparan i čuknut čovek. Njegove teške naočare bez okvira bile su skoro potpune kocke od stakla, unutar kojih su oči izgledale kao da vode nezavisne živote zlatnih ribica. Nos mu je bio prilično prav i običan, ali je ispod njega nosio istu istijatu bradu kao Clint Istvud. Oči su mu letele kao da plivaju oko stola, dok je birao u koga će te večeri gledati dok drži govor. Mislio je da će njegov plen biti neko od gostiju, novopostavljeni direktor 'Radija III', koji je sedeо preko puta njega – ali, nažalost, njega su već ulovili direktor muzičke katedre koledža i profesor filozofije.

Njih dvojica bili su zauzeti objašnjavanjem izmaltretiranom čoveku da je fraza „previše Mocarta”, ako se uzme u obzir realna definicija tih dveju reči, samokontradiktorna, i da bi stoga svaku rečenicu koja sadrži tu frazu trebalo opisati kao besmislenu, te je, posledično, ne uzimati u obzir kao deo nekog argumenta kojim se favorizuje bilo kakva strategija uređivanja programa. Siroti čovek je već počeo da prejako steže svoj escajg. Oči su mu letele okolo očajnički tražeći spas, i napravile grešku susrevši se s Votkinovim.

„Dobro veče.” – rekao je Votkin, šarmantno i s osmehom, klimajući na najpriјateljskiji način, a onda pustio da mu se pogled staklasto usredsredi na tanjur novopristigle supe, odakle mu neće dozvoliti da se pomeri. Još uvek. Nek' slina malo pati. Želeo je da spas vredi najmanje pola tuceta honorara od gostovanja na radiju.

Iza Votkina, Ričard je iznenada otkrio izvor malog devojačkog kikota koji je pozdravio Regov mađioničarski trik. Sasvim zapanjujuće, ispostavilo se da to i jeste devojčica. Imala je oko osam godina i plavu kosu, i bila je nadurena. Sedela je i povremeno ljupko šutirala nogu od stola.

„Ko je to?” – upitao je Ričard iznenađeno.

„Ko je šta?” – odgovori Reg pitanjem.

Ričard je krišom pokazao prstom u njenom pravcu. „Devojčica.” – šapnuo je. „Veoma, veoma mala devojčica. Da nije neka nova profesorka matematike?”

Reg je virnuo tamo, ka njoj. „Da znaš,” – rekao je zapanjeno – „da uopšte nemam pojma. Nikad

nisam video ništa slično. Baš neverovatno.”

U tom trenutku problem je rešio čovek iz Bi-Bi-Si-ja, koji se iznenada izmigoljio iz logičkog polunelsona u koji su ga komšije zarobile, i rekao devojčici da prestane da šutira sto. Prestala je da šutira sto i umesto toga nastavila da šutira vazduh s duplom žestinom. Rekao joj je da pokuša da uživa, pa je onda šutnula njega. Ovo je pomoglo da se u njeno dosadno veče uvuče iskrica uživanja, koja, međutim, nije dugo potrajala. Njen otac je ukratko podelio sa stolom svoje misli u vezi s bebisiterkama koje se ne pojavljaju kada treba, ali niko nije bio u stanju da mu se pridruži u toj temi.

„Velika sezona Bukstehudea,” – nastavljao je direktor muzičke katedre – „je, naravno, već predugo iščekivana. Siguran sam da će to sa zadovoljstvom prvom prilikom ispraviti.”

„Oh, hm, da,” – odgovorio je devojčicin otac prosuvši supu – „hm, to jest... on nije isto što i Gluk, zar ne?”

Devojčica je ponovo šutnula nogu od stola. Kad ju je otac strogo pogledao, nakrivila je glavu u stranu i usnama mu postavila pitanje.

„Ne sada.” – insistirao je on što je tiše mogao.

„Kada, onda?”

„Kasnije. Možda. Kasnije, videćemo.”

Nadurenog se zgrbila u svojoj stolici. „Uvek kažeš kasnije.” – promrmljala je.

„Siroto dete.” – promrmljao je Reg – „Nema profesora za ovim stolom koji se u sebi ne ponaša upravo tako. O, hvala vam.” Stigla je njihova supa i odvratila im pažnju.

„Pa reci mi,” – reče Reg, pošto su srknuli nekoliko kašika supe i nezavisno jedan od drugog došli do istog zaključka: da nije baš eksplozija ukusa – „čime si se bavio, dragi moj momče? Nešto u vezi s kompjuterima, koliko sam shvatio, i s muzikom? Mislio sam da si ovde studirao engleski – iako, nagađam, samo u slobodno vreme.” Pogledao je značajno u Ričarda preko ivice kašike za supu. „Ali čekaj.” – prekinuo ga je pre nego što je Ričard uopšte dobio šansu da počne – „Ako se dobro sećam, ti si imao nekakav kompjuter još dok si bio ovde? Kada je to bilo? 1977?”

„Pa, ono što smo 1977. nazivali kompjuterima bila je zapravo neka vrsta električne računaljke, ali...“

„O, sad, nemoj potcenjivati računaljke.” – reče Reg – „U veštim rukama to je veoma sofisticiran aparat za računanje. Što je još bolje, ne zahteva struju, može se napraviti od onoga što imaš pri ruci i nikada ne kaže ‘puff’ u sred važnog posla.”

„Tako da bi električna zapravo bila besmislena.” – reče Ričard.

„Istina.” – zaključio je Reg.

„Zapravo, nije bilo baš mnogo toga što je ta mašina mogla da uradi, a da ne možeš to da uradiš i sam, za upola manje vremena i uz mnogo manje problema,” – reče Ričard – „ali bila je, s druge strane, mnogo dobra u ulozi sporog i tupavog učenika.”

Reg ga ispitivački pogleda.

„Nisam imao pojma da postoji deficit takvih.” – rekao je – „Mogao bih da puknem bar tuce njih ovom zemičkom s mesta na kojem sedim.“

„Siguran sam. Ali, gledajte na to ovako – u čemu je zapravo poenta u pokušavanju da nekoga nešto naučite?”

Ovo pitanje kao da je izazvalo žamor odobravanja duž stola.

Ričard je nastavio: „Ciljam na to da ako stvarno želite nešto da razumete, najbolji način je da to pokušate da objasnite nekom drugom. To vas prisiljava da stvar sredite u svojoj sopstvenoj glavi i što je sporiji i tupaviji vaš učenik, to vi morate više da uprostite i sažvaćete dotičnu stvar, rastavljući je na sve prostije i prostije činoce. I to je, zapravo, suština programiranja. Do onog trenutka kad razbijete komplikovanu ideju na male korake, tako da čak i glupava mašina može da ih razume, svakako ste i sami naučili ponešto o tome. Učitelj obično nauči više od učenika. Zar to nije istina?”

„Bilo bi mnogo teško naučiti *manje* od mojih učenika,” – začulo se tiho režanje odnekud od stola, „a da se ne podvrgneš frontalnoj lobotomiji.”

„Tako da sam provodio dane boreći se s pisanjem seminarskih radova na mašini od 16 kilobajta, iako bi mi na pisaćoj mašini trebalo samo par sati, ali mene je fascinirao proces pokušavanja da objasnim mašini šta sam želeo da uradi za mene. Bukvalno sam napisao sopstveni tekst-procesor u BASIC-u. Jednostavna komanda ‘nađi i zameni’ trajala bi oko tri sata.”

„Zaboravljam – da li si ikada stigao da predaš neki od tih seminarskih? ”

„Pa, ne baš. Ne. Ali, razlozi za to bili su apsolutno fascinantni. Na primer, otkrio sam da ...”

Zastao je, smejući se sam sebi.

„Takođe sam svirao klavijature u rok grupi, naravno.” – dodao je – „A to baš nije pomagalo.”

„E, sad, to nisam znao.” – reče Reg – „Tvoja prošlost sadrži u sebi mračnije stvari nego što sam mogao i da sanjam. Osobina koju, moram da dodam, deli s ovom supom.” Obrisao je pažljivo usta salvetom. „Moram da porazgovaram s kuhinjskim osobljem ovih dana. Voleo bih da budem siguran da u supu stavljaju ono što ide u supu, a u kantu ono što je za bacanje. Tako, znači. Rok grupa, kažeš. Vidi, vidi. O, bože.”

„Da.” – reče Ričard – „Zvali smo se ‘Prilično dobar bend’, ali u stvari to nismo bili. Namera nam je bila da postanemo Bitlsi ranih osamdesetih, ali smo dobili mnogo bolje finansijske i pravne savete nego što su Bitlsi ikad dobili, a oni su se svodili na sledeće – nemojte se uzalud truditi – pa i nismo. Napustio sam Kembridž i gladovao tri godine.”

„Ali, zar nisam naleteo na tebe tokom tog perioda?” – reče Reg – „A ti si mi rekao da ti odlično ide?”

„Odlično u čišćenju ulica. Bilo ih je grozno prljavih. Više nego dovoljno, smatrao sam, da potraju za čitavu jednu karijeru. Međutim, dobio sam otkaz kad sam jednom prebacio neko đubre na teritoriju drugog čistača.”

Reg je zavrteo glavom. „Pogrešna profesija za tebe, siguran sam. Ima sasvim dovoljno zanimanja u kojima bi ti takvo ponašanje osiguralo brzo napredovanje.”

„Pokušao sam neka od njih – doduše, ni jedno nije bilo mnogo finije. I ni na jednom se nisam predugo zadržao, zato što sam stalno bio previše umoran da bih dao sve od sebe. Uhvatio bih se kako spavam nad kokošnjcem ili činovničkim registratorima – u zavisnosti od posla. Po čitavu noć bih visio za kompjuterom ... vidite, učio sam ga da igra ‘iks-oks’. To je za mene bio veoma značajan cilj.”

„Siguran sam u to.” – složio se Reg – „Hvala vam.” – rekao je poslužitelju koji je odneo njegov tanjur polupojedene supe – „Mnogo vam hvala. ‘Iks-oks’, a? Dobro. Dobro. Pa, nema sumnje da si na kraju uspeo, te da tome možeš da zahvališ za svoj trenutno proslavljeni status. Je l’ tako?”

„Pa, ima tu još ponečega.”

„I sumnjaо sam da mora да ima. Šteta što ga nisi poneo sa sobom. To bi možda razveselilo onu mlađanu damu, kojoj su trenutno nametnuli dosadno i otupelo društvo. Kratak nalet ‘iks-oksa’ bi verovatno dosta učinio da joj podigne moral.” Nagnuo se napred pored dvojice komšija s desne strane, da pogleda u devoјčicu koja je još uvek mlitavo sedela na svojoj stolici.

„Zdravo.” – rekao joj je.

Pogledala ga je iznenađeno, a onda postiđeno spustila pogled, ponovo klateći nogama.

„Šta misliš da je gore,” – raspitivao se Reg – „supa ili društvo?”

Tihо se, oklevajući, nasmejala i slegnula ramenima, ne podižući pogled s poda.

„Mislim da je mudro od tebe što ne želiš da se opredeliš u ovoj fazi.” – nastavio je Reg – „Što se mene tiče, čekam da vidim šargarepu pre nego što donesem sud. Kuvaju je još od vikenda, ali bojim se da ni to nije dovoljno. Jedina stvar koja može eventualno biti gora od šargarepe je Votkin. To je onaj s bezveznim naočarima koji sedi između nas. Ja se zovem Reg, uzgred budi rečeno. Dođi ovamo i šutni me kad budeš imala vremena.”

Devoјčica se zakikotala i bacila pogled na Votkina, koji se ukrutio i napravio zaprepašćujuće neuspeo pokušaj da se dobromerni nasmeši.

„De-de, curice, de-de.” – rekao joj je trapavo, dok se ona očajnički borila da zaustavi napad smeha pri pogledu na njegove naočari. Posle toga nisu mnogo govorili, ali je devoјčica sad imala saveznika i počela je pomalo da uživa. Otac joj je uputio osmeh olakšanja.

Reg se opet okrenuo ka Ričardu, koji je iznenada rekao: „Imate li vi porodicu?”

„A, … ne.” – rekao je Reg tihо – „Ali, kaži mi. Posle ‘iks-oksa’, šta je onda bilo?”

„Pa, da skratim priču, Reg, završio sam u ‘Drum Unapred Tehnologijama’ …”

„A, da, famozni gospodin Drum. Kaži mi, kakav je on?”

Ričarda je oduvek pomalo nerviralo ovo pitanje, verovatno zato što su mu ga tako često postavljali.

„I bolji i gori nego što ga predstavljaju u štampi. U stvari, mnogo mi se sviđa. Kao i svaki jako motivisan čovek, može povremeno da nervira, ali poznajem ga još od onih dana firme kad nas dvojica nismo imali ni po zrno pasulja u džepu. Dobar je on. Samo, mislim da je dobra ideja ne dati mu broj telefona, ukoliko nemate neku telefonsku sekretaricu industrijskog kvaliteta.”

„Šta?! Zašto?”

„Pa, on je jedan od onih ljudi koji mogu da razmišljaju samo dok govore. Kad ima ideje, mora da ih ispriča bilo kome ko hoće da sluša. Ili, ako mu sami ljudi nisu dostupni, dovoljna mu je i njihova telefonska sekretarica. Ima jednu službenicu čiji je jedini zadatak da sakuplja trake s elektronskih sekretarica ljudi koje je eventualno zvao, da ih transkribuje, sredi i preda mu ih sledećeg dana u plavoj fascikli.”

„Plavoj, a?”

„Ne pitajte me zašto jednostavno ne koristi kasetofon.” – reče Ričard, slegnuvši ramenima.

Reg je razmotrio tu ideju. „Valjda ne koristi kasetofon zato što ne voli da razgovara sam sa sobom.” – rekao je – „Ima tu logike. Nekakve sigurno.”

Uzeo je zalogaj svog tek pristiglog *pore au poivre* i neko vreme ga žvakao, pre nego što je pažljivo spustio viljušku i nož sa strane.

„Pa, kakva je,” – rekao je konačno – „uloga mladog Mek Dafa u svemu tome?”

„Pa, Gordon me je zaposlio da napišem ogroman softver za ‘Epl Mekintoš’. Finansijski spredštit, računovodstvo, takve stvari – moćan, lak za korišćenje, mnogo grafike. Pitao sam ga šta tačno želi da sadrži, a on je samo rekao: ‘Sve. Hoću softver koji igra i peva za korisnika.’ I pošto sam u to vreme bio ugursuz, shvatio sam ga bukvalno.”

„Vidite, niz brojeva može da predstavlja što god poželite, može da označava bilo kakvu površinu, ili da moduliše nekakav dinamički proces, i tako dalje. A bilo koji niz računa neke firme je, u suštini, samo niz brojeva. Tako da sam seo i napisao program koji će prihvatići sve te brojeve i raditi s njima što god poželite. Ako želite samo grafikon, recimo, grafikon u obliku pite i njenih odsečaka, takvog ćete i dobiti. Ako želite da oskudno odevene plesačice iskaču iz tog grafikona, da bi odvukle pažnju sa cifara koje grafikon zapravo predstavlja, program će vam i to omogućiti. Ili možete da pretvorite svoje cifre u, na primer, jato galebova, a formacija u kojoj će leteti i način na koji će krila svakog galeba lepršati biće određen performansama svakog odeljenja u vašoj firmi. Odličan je za pravljenje animiranih logoa firmi koji zapravo nešto i znače.”

„Ali, najotkačenija od svih funkcija je da računi vaše firme mogu biti predstavljeni kao muzičko delo – program može da vam ispuni i tu želju. U stvari, ja sam smatrao da je to otkačena ideja. Poslovni svet je potpuno poludeo za njom.”

Reg ga je ozbiljno slušao nad komodom šargarepe delikatno nabodenim na viljušku i uzdignutim pred sobom, ali ga nije prekidal.

„Vidite, bilo koji aspekt muzičkog dela može se izraziti kao niz ili šema brojeva.” – nastavio je Ričard, pun entuzijazma – „Brojevi mogu da izraze visinu tona, dužinu tona, šemu visina i dužina...”

„Misliš na melodije?” – reče Reg. Šargarepa se još uvek nije pomerila.

Ričard se iskezio.

„Melodija je odlična reč za to. Moraću da je zapamtim.”

„To bi ti pomoglo da se lakše izražavaš.” Reg je vratio šargarepu na tanjur, netaknutu. „I taj softver je dobro prošao, znači?” – upitao je.

„Ovde ne toliko. Godišnji računi britanskih kompanija zvučali su kao posmrtni marš iz ‘Saula’, ali su se u Japanu ustremili na njega kao gomila pacova. Tamo je stvorio mnogo veselih poslovnih himni, ali ako ste baš kritički nastrojeni, primetili bi ste da sve one imaju tendenciju da na pred kraj budu preglasne i piskave. Spektakularno je prošao u SAD, što je komercijalno najvažnija stvar. Mada me sada najviše zanima šta se događa ako račune ostavimo van toga. Ako brojeve koji predstavljaju način na koji lepršaju krila laste pretvorim *direktno* u muziku. Šta bismo čuli? Po Gordonovom mišljenju, to nikako neće biti zvuk trgovačkih kasa.” „Fascinantno.” – reče Reg – „Potpuno fascinantno.” – i strpa, konačno, šargarepu u usta. Okrenuo se i nagnuo unapred da porazgovara sa svojom novom drugaricom.

„Votkin gubi.” – objavio je – „Šargarepe su dostigle istorijsko dno. Žao mi je, Votkine, ali iako si grozan, šargarepe su, čini mi se, svetski šampioni.”

Devojčica se nasmejala opuštenije nego prošli put i osmehnula mu se. Votkin je pokušavao da sve ovo dobroćudno podnese, ali je bilo jasno, dok su mu oči plivale ka Regu, da je vičniji nerviranju drugih nego samom nerviranju.

„Molim te, tatice, je l’ mogu sad?” S novopronađenom, mada slabom samouverenošću, devojčica je takođe pronašla i glas.

„Kasnije.” – insistirao je njen otac.

„Sada je već kasnije. Merila sam vreme.”

„Pa ...“, zastao je, i bio je izgubljen.

„Bili smo u Grčkoj.“ – objavila je devojčica tihim, ali zadivljenim glasom.

„O, stvarno?“ – rekao je Votkin, lagano klimnuvši – „Pa, dobro. Negde u Grčkoj, ili svuda po malo?“

„Na Patmosu.“ – rekla je odlučno – „Bilo je predivno. Mislim da je Patmos najlepše mesto na svetu. Samo što trajekt nikada nije stigao onda kada je pisalo da treba. Nikada. Proveravala sam. Omašili smo naš let, ali to mi nije smetalo.“

„A, Patmos, tako znači.“ – rekao je Votkin, koga su vesti malo razbudile. „Pa, ono što ti moraš da razumeš, mlada damo, jeste da su Grci, kao da im nije bilo dosta što su dominirali kulturom starog klasičnog doba, takođe odgovorni za najveće, a neki bi rekli i jedino delo čiste kreativne mašte koje je izradio ovaj vek. Govorim, naravno, o redovima vožnje grčkih trajekata. To je remek-delov izvanredne mašte. Ko god da je putovao tuda ovo će potvrditi. Hm, da. Mislim da da.“

Namrštila mu se.

„Pronašla sam vazu.“ – rekla je.

„Verovatno nije ništa.“ – prekinuo ju je otac užurbano – „Znate kako je to – ko god ode u Grčku po prvi put, misli da je pronašao vazu, zar ne? Ha, ha.“

Oko stola se klimalo glavama. To je bilo tačno. Iritirajuće, ali istinito.

„Pronašla sam je u luci.“ – rekla je – „U vodi. Dok smo čekali jebeni trajekt.“

„Saro! Rekao sam ti da...“

„Ti si ga tako zvao. I gore. Izgovarao si reči za koje nisam ni znala da su ti poznate. E, pa mislila sam da bi svi ovde trebalo da budu pametni, i da će neko moći da mi kaže da li je ovo prava stvar iz stare Grčke ili nije. Ja mislim da je veoma stara. Molim te, tatice, hoćeš li da im je daš da vide?“

Njen otac je bespomoćno slegnuo ramenima i počeo da pretura po nečemu ispod stolice.

„A da li ste znali, mlada damo,“ – rekao joj je Votkin – „da je na Patmosu napisana ‘Knjiga otkrovenja’? Tamo, nego kako. Napisao ju je Sveti Jovan, kao što znaš. Ja u njoj nalazim veoma jasne tragove koji ukazuju da je napisana dok je dotični čekao trajekt. Počinje, zar ne, s nekom vrstom sanjivosti u koju se upadne kad ubijaš vreme, dosađuješ se, znaš, pa onako, izmišljaš, što onda postepeno raste do vrhunca halucinantnog očaja. Mislim da je to veoma sugestivno. Možda bi trebalo da napišeš esej o tome.“ – Klimnuo joj je.

Pogledala ga je kao da je lud.

„Pa, evo je.“ – reče njen otac, treskajući stvar na sto – „Samo vaza, vidite. Ona ima samo šest godina.“ – dodao je sa smrknutim osmehom – „Zar ne, draga?“

„Sedam!“ – rekla je Sara.

Vaza je bila prilično mala, visoka oko petnaest santimetara i široka oko dvanaest na najširem mestu. Telo joj je bilo skoro loptasto, s veoma uskim grlom koje se uzdizalo nekih pet santimetara iznad tela. Grlo i pola čitave površine vase bili su prekriveni stvrdnutim blatom, ali su i oni delovi vase koji su još uvek bili čisti imali veoma grubu teksturu.

Sara ju je uzela i strpala u ruke profesora koji je sedeo s njene desne strane.

„Ti izgledaš pametno.“ – rekla je – „Kaži mi šta misliš.“

Profesor je uzeo vazu i prevrnuo je s pomalo prezrivim izrazom lica. „Siguran sam da bi, ako bi sastrugala blato s dna,“ – primetio je – „pisalo MADE IN BIRMINGHAM.“

„Tako je stara, a?” – rekao je Sarin tata, smejući se usiljeno – „Tamo se već dugo ništa ne proizvodi.”

„Mada,” – rekao je profesor – „to nije moja struka, ja sam molekularni biolog. Da li bi neko drugi želeo da pogleda?”

Ovo pitanje nije baš bilo pozdravljeni burnim izlivima entuzijazma, ali je ipak vaza, prilično besciljno, predavana iz ruke u ruku, sve do udaljenog kraja stola. Buljili su u nju kroz binokle, piljili kroz rožnate ramove, zurili preko naočara-polumeseca, a oni koji su zaboravili naočare u džepu drugog sakoa čkiljili su, pribjavajući se da sako nije možda poslat na hemijsko čišćenje. Činilo se da niko nije znao koliko je stara, ili nikoga nije bilo briga. Lice male devojčice ponovo je postalo snuždeno.

„Kisela bagra.” – reče Reg Ričardu. Podigao je srebrni slanik i zadržao ga u vazduhu.

„Mlada damo.” – rekao je, sagnuvši se unapred da bi joj se obratio.

„O, ne, ne opet, matora budalo.” – promrmljao je vremešni arheolog Kauli, povukavši se unazad i prekrivši uši šakama.

„Mlada damo,” – ponovio je Reg – „pogledaj ovaj običan slanik. Obrati sad pažnju na ovu običnu kapu.”

„Ti nemaš kapu.” – rekla je nadurenou devojčica.

„O,” – reče Reg – „samo trenutak, molim te.” – i ode da donese svoju crvenu vunenu kapu.

„Obrati pažnju,” – ponovio je – „na ovaj običan slanik. Obrati pažnju na ovu običnu vunenu kapu. Stavljam slanik u kapu, i onda dodajem kapu tebi. Drugi deo trika je, draga mlada damo... na tebi.”

Predao joj je kapu, pored njihove dvojice komšija, Kaulija i Votkina. Uzela je kapu i pogledala unutra.

„Gde je?” – pitala je, blenući u kapu.

„Tamo gde si ga stavila.” – reče Reg.

„O,” – rekla je Sara – „razumem. Pa ... baš nije nešto posebno.”

Reg je slegnuo ramenima. „Skroman trik, ali uživam u njemu.” – rekao je i okrenuo se ka Ričardu. „A sad, o čemu smo ono razgovarali?”

Ričard ga pogleda s blagim osećajem preneraženosti. Znao je da je Profesor oduvek bio podložan naprasnim promenama raspoloženja, ali sada kao da je iz njega za tren oka iščilela sva toplina. Imao je potpuno rastrojen izraz lica, sličan onome koji je Ričard zatekao i dok je ulazio kod njega te večeri, ali sada, naizgled, potpuno neočekivan. Reg kao da je osetio da je Ričard iznenaden i brzo vrati osmeh.

„Dragi moj momče.” – rekao je – „Dragi momče. Dragi, dragi momče! Šta sam ono rekao?”

„Hm, rekli ste ‘Dragi moj momče.’”

„Da, ali sam siguran da je to bio samo preludijum. Neka vrsta kratke tokate u vezi s tim kakav si ti izvanredan momak, koja prethodi glavnoj temi mog izlaganja, čije prirode se u ovom trenutku više ne sećam. Nemaš pojma šta sam hteo da kažem?”

„Ne.”

„O. Pa valjda bi trebalo da mi bude drago. Ako bi svi znali tačno šta sam ja želeo da kažem, onda ne bi bilo nikakve svrhe da to izgovorim, zar ne? A sad, da vidimo šta je s vazom naše male gošće.”

Ona je zapravo stigla do Votkina, koji je objavio da nije ekspert za stvari koje su stari Grci pravili

da bi iz njih pili, već samo za ono što su o piću kasnije pisali. Rekao je da je Kauli onaj čijem znanju i iskustvu svi treba da se priklone, i pokušao da mu doda vazu.

„Rekao sam,” – ponovio je – „da si ti taj čijem znanju i iskustvu svi treba da se priklonimo. O, pobogu, prestani da držiš ruke na ušima i pogledaj tu stvar.”

Nežno, ali čvrsto, skinuo je Kaulijevu desnu ruku s njegovog uha, objasnio mu ponovo situaciju i dodao mu vazu. Kauli ju je letimično, ali očigledno stručno pregledao.

„Da.” – rekao je – „Stara je oko dvesta godina, rekao bih. Veoma gruba. Veoma sirov primerak ovog stila. Potpuno bezvredna, naravno.”

Spustio je vazu dole i odlutao pogledom do stare minstrelske galerije, koja kao da ga je iz nekog razloga naljutila.

Na Sari su se odmah videle posledice ovoga. Ugrizla se za usnu i bacila se unazad na stolici, osećajući se još jednom potpuno neprilagođeno i detinjasto. Otac joj je dobacio upozoravajući pogled i onda se ponovo izvinio umesto nje.

„Pa, Bukstehude,” – požurio je – „da, dobri stari Bukstehude. Moraćemo da se pobrinemo za to. Recite mi ...”

„Mlada damo,” – prekinuo ga je glas, promukao od zaprepašćenja – „vi mora da ste mađioničarka i čarobnica s čudesnim moćima.”

Svi pogledi uperili su se u Rega, starog razmetljivca. Stezao je vazu i zurio u nju s manijačkom očaranošću. Lagano je kliznuo pogledom do devojčice, kao da po prvi put procenjuje moći neprijatelja kog se bojao.

„Klanjam ti se.” – šapnuo joj je – „Mada ne zaslužujem da govorim u pristustvu moći kakva je tvoja, preklinjem te za dozvolu da ti čestitam na jednom od najboljih primera čarobnjačke veštine kojima sam ikada imao čast da budem svedok!”

Sara je buljila u njega razrogačenih očiju.

„Mogu li da pokažem ljudima šta si začarala?” – pitao je uzbudeno.

Klimnula je neubedljivo, a on je oštro tresnuo njenu do maločas dragocenu, a sada tako tužno diskreditovanu vazu o sto.

Polomila se na dva nejednaka dela, a skorelo blato u koje je bila ogrezla raspalo se po stolu na oštре komade. Jedna strana vase je otpala, a druga je ostala da stoji.

Sarine oči izbečile su se u flekavi i olupani, ali sasvim prepoznatljivi fakultetski srebrni slanik, koji je virio zaglavljen u ostacima vase.

„Tupava matora budala.” – promrmljao je Kauli.

Pošto je opšte neodobravanje i prokazivanje ovog jeftinog salonskog trika zamrlo – mada ništa od toga nije moglo ugasiti divljenje u Sarinim očima – Reg se okrenuo ka Ričardu i nehajno ga upitao: „Ko je bio onaj deran s kojim si se družio ovde, da li ga ikada viđaš? Onaj momak s čudnim, istočnoevropskim imenom. Svlad nešto. Svlad Sjeli. Sećaš li ga se?”

Ričard ga je na trenutak belo pogledao.

„Svlad?” – rekao je – „A, mislite, Dirk. Dirk Sjeli. Ne, ne viđamo se. Naleteo sam na njega par puta na ulici, ali to je sve. Mislim da s vremena na vreme menja ime. A što pitate?”

Visoko na svom stenovitom grebenu Električni Monah nastavio je da sedi na konju koji je tiho i bez roptanja odlazio do đavola. Pod svojom grubo tkanom kukuljicom Monah je, ne trepćući, gledao dole, u dolinu, koja je za njega predstavljala problem, ali problem je bio nov i užasan po Monaha, jer – u pitanju je bila... sumnja.

Nikada nije dugo patio od sumnje, ali kada jeste, nagrizala je sam koren njegovog bića.

Dan je bio vreo, Sunce je stajalo na praznom, magličastom nebu i tuklo dole po sivim stenama i retkoj, sasušenoj travi. Ništa se nije pomeralo, pa ni Monah. Ali, čudne stvari počele su da krčkaju u njegovom mozgu, kao što to ponekad biva kad neki podatak bude upućen na pogrešno mesto dok prolazi kroz ulazno kolo.

Ali onda je Monah počeo da veruje, u početku nemirno i nervozno, ali potom sa sjajnim, žestokom, belim plamenom vere koja je nadvladala sva prethodna ubeđenja, uključujući i ono glupo, da jedolina ružičasta, da će se negde dole, u dolini, negde na par kilometara od mesta na kome je sedeо, uskoro otvoriti misteriozna vrata u čudan i dalek svet, vrata kroz koja bi on mogao da prođe. Neverovatna ideja.

Međutim, što je još neverovatnije, ovom prilikom bio je savršeno u pravu.

Konj je osetio da se nešto spremi.

Načulio je uši i nežno prodrmao glavom. Zapao je u neku vrstu transa zato što je tako dugo gledao u istu gomilu stena. Bio je na ivici da i sam poveruje da su ružičaste. Prodrmao je glavom malo jače.

Jedva primetno zatezanje uzdi, podbadanje Monahovih peta i – krenuli su, pažljivo birajući put niz stenoviti nagib. Put je bio težak. Dobar deo sastojao se od rasutih smrskanih stena – rasutih smeđih i sivih smrskanih stena – i poneke smeđe i zelene biljke, koja se pribijala uz kamenjar, boreći se za svoju nestabilnu i rizičnu egzistenciju. Monah je to primetio bez stida. Sada je to bio jedan stariji, mudriji Monah, koji je ostavio svoje detinjaste stvari za sobom. Ružičaste doline, hermafroditni stolovi – sve su to bile prirodne faze koje je morao da prođe na putu do istinskog prosvetljenja.

Sunce je nemilice tuklo po njima. Monah je obrisao znoj i prašinu s lica i zastao, naginjući se unapred na konjskom vratu. Provirio je na dole, kroz treperavu izmaglicu jare, ka velikom stenovitom platou koji se prostirao dole, u podnožju doline. Tamo, iza tog platoa, bilo je mesto na kome je Monah smatrao, ili bolje reći, strastveno verovao, do same srži svog bića, da će se pojavitи vrata. Pokušao je da se koncentriše još jače, ali detalji krajolika su zbumujuće plivali u vrelom vazduhu.

Dok se nagingao natrag u svom sedlu i spremao da podbode konja da krene, iznenada je primetio čudnu stvar.

Na obližnjoj zaravnjenoj steni, u stvari, toliko obližnjoj da se Monah začudio kako to ranije nije primetio, stajao je ogroman crtež. Bio je vrlo grubo nacrtan, mada potez nije bio bez stila, a delovao je veoma staro – verovatno veoma, veoma staro. Crtež je bio izbledeo, okrnjen i ponegde potpuno obrisan, pa je bilo teško jasno zaključiti šta zapravo predstavlja. Monah pristupi bliže. Crtež je izgledao kao neka primitivna scena lova.

Grupa ljudi, bića s više udova, očigledno su bili neki prastari lovci. Nosili su gruba kopljia i predano jurili jedno veliko, rogato i oklopljeno stvorenje, koje kao da jeveć bilo ranjeno. To jest, jedino što se sasvim jasno videlo bila je belina zuba lovaca, koja kao da je sijala bljeskom koga nije

uspelo da zatamni ni proticanje mnogih milenijuma. U stvari, Monah se malo postideo te beline, pošto je koliko jutros bio oprao svoje zube.

Monah je i ranije viđao ovakve crteže, ali samo na slikama ili na TV, nikada u stvarnosti. Obično su se mogli naći u pećinama, gde su bili zaštićeni od delovanja elemenata, jer se inače ne bi toliko dugo održali.

Ispitao je malo pažljivije neposrednu okolinu stenovitog zida i otkrio da je crtež, mada nije bio u pećini, odozgo bio zaštićen velikom stenom i dobro zaklonjen od vетра i kiše. Ipak, bilo je čudno što je uspeo da se očuva tako dugo. Još čudnije je izgledalo to što se činilo da ga niko do sada nije otkrio. Takvi pećinski crteži bili su čuveni i poznati, ali ovaj nije bio od onih koje je ranije imao prilike da vidi.

Možda je ovo bilo dramatično istorijsko otkriće. Možda bi, ako bi se vratio u grad i objavio ga, bio dobrodošao natrag, možda bi mu ipak zamenili matičnu ploču i dozvolili da veruje u... da veruje u - šta? Zastao je, trepnuo i odmahnuo glavom da otera trenutnu sistemsku grešku.

Sabrazao se.

Verovao je u vrata. Mora da pronađe ta vrata. Vrata su bila put u... u...

Vrata su bila Put.

Dobro. Velika slova uvek su najbolji način za izlaženje na kraj sa stvarima za koje nemate dobar odgovor.

Hitro je zakrenuo glavu konja i požurio unapred i nizbrdo. Posle još nekoliko minuta opasnog manevrisanja stigli su do dna doline. Tamo se na trenutak iznervirao kad je otkrio da je fini površinski prekrivač prašine, koja se nataložila po ispucanoj zemlji, zaistabio neke blede, smeđeružičaste boje, posebno na obalama ljudstvog potočića blata, onoga što u sezoni vrućina preostaje od reke koja je tekla kroz dolinu dok traju kiše. Sjajao je i čučnuo da opipa ružičastu prašinu i propusti je kroz prste. Bila je veoma fina i meka, prijala mu je kad ju je utrljao u kožu, a bila je gotovo iste boje kao koža, možda malo svetlijaa.

Konj ga je gledao. Monah je shvatio, možda s malim zakašnjnjem, da konj mora da je strašno žedan. I sam je bio strašno žedan, ali je pokušavao da ne misli na to. Skinuo je čuturicu s vodom sa sedla. Bila je patetično laka. Odvrnuo je čep i potegao jedan jedini gutljaj. Onda je sipao malo u skupljene šake i ponudio konju. Konj je srkao žudno i kratko.

Konj ga je ponovo pogledao.

Monah je tužno odmahnuo glavom, zatvorio čuturu i vratio je na mesto. Znao je, u onom malom delu svog uma u kome su stajale činjenice i logične informacije, da voda u čuturi neće mnogo potrajati, a bez nje, neće ni oni. Samo ga je njegova Vera održavala, trenutno, njegova Vera u Vrata.

Otresao je ružičastu prašinu sa svoje grube odore, a onda je stajao i gledao u stenoviti plato, udaljen jedva sto metara. Gledao ga je ne bez jedva prisutne, sićušne strepnje. Iako je veći deo njegovog uma bio čvrst u svom večnom i neporecivom verovanju da će Vrata biti iza platoa, i da će Vrata biti Put, ipak majušni deo njegovog mozga, koji je razumeo sve o čuturi za vodu, nije mogao da se suzdrži a da se ne seti prethodnih razočaranja i oglasio je veoma bledu i tihu, ali prodornu notu opreza.

Da nije izabrao da ode i vidi vrata, verovatno bi nastavio da veruje u njih zauvek. To će biti osa njegovog života (ili ostatka njegovog života, govorio je onaj deo njegovog mozga koji je znao sve o čuturi).

A ako bi, međutim, ipak otišao da se pokloni Vratima, a ona ne budu тамо ... šta onda?

Konj je nestrpljivo zanjištao.

Odgovor je, naravno, bio veoma jednostavan. Posedovao je celu ploču punu kola koja treba da izđu na kraj s upravo ovakvim problemom, zapravo, to je bila srž njegove svrhe. Nastaviće da veruje u njih, kakvim god se činjenice budu ispostavile, jer šta bi bilo drugo značenje Verovanja?

Vrata će i dalje biti tamo, čak i ako ne budu.

Sabralo se. Vrata će biti tamo, i sada mora da krene ka njima, zato što su Vrata Put.

Umesto da ponovo uzjaše konja, poveo ga je. Put nije dug, treba da se pojavi u okolini vrata ponizan.

Hodao je, hrabar i uspravan, sa svečanom sporošću. Približio se stenovitoj litici. Dosegao ju je. Zaobišao ju je iza čoška. Pogledao je.

Vrata su bila tamo.

Konj je, ovo mora biti rečeno, bio iznenaden.

Monah je pao na kolena, zadivljen i ošamućen. Toliko je bio pripremljen za petljanje sa razočaranjima koja su obično bila njegov deo posla da, iako to ne bi svesno priznao, za ovo apsolutno nije bio spreman. Zurio je u Vrata upetljan u čistu, praznu sistemsku grešku.

Vrata su bila kakvoće na koju nikada do tada nije bio naišao. Sva vrata koja je on poznavao bila su velike, čelikom ojačane stvari, zbog svih video-rekordera i mašina za pranje sudova koje su držane iza njih i, naravno, svih tih skupih Električnih Monaha koji su bili neophodni da bi verovali u sve to. Ova su bila obična, drvena i mala, skoro njegove visine. Vrata veličine Monaha, ofarbana u belo, s jednom jedinom, malo ulubljenom kvakom s jedne strane, negde u visini struka. Bila su prosto postavljena uz stenu, bez objašnjenja svog porekla ili svrhe.

Ni sam ne znajući kako se usudio, siroti preplašeni Monah zateturao se na nogama, i vodeći konja, nervozno krenuo ka njima. Ispružio je ruku i dodirnuo ih. Toliko se prestravio što se nisu uključili alarmi, da je odskočio unazad. Ponovo ih je dodirnuo, ovog puta mnogo jače.

Osetio je kako mu ruka polako pada na kvaku – ponovo, nema alarma. Pričekao je da bi bio siguran, a onda ju je pritisnuo, veoma, veoma nežno. Osetio je kako mehanizam popušta. Zadržao je dah. Opet ništa. Povukao je vrata ka sebi i lako su se otvorila. Pogledao je unutra, ali je enterijer bio toliko mračan naspram pustinjskog Sunca napolju, da ništa nije mogao da vidi. Konačno, skoro obamro od čuđenja, ušao je, vukući konja za sobom.

Nekoliko minuta docnije, osoba koja je sedela neprimećena s druge strane stenovite litice završila je s utrljavanjem prašine u lice, ustala, protegla udove i krenula nazad do vrata, otresajući usput odelo.

*U Ksanaduu Kublaj Kan
Sazda divan dvor za pir...*

Bilo je jasno da je čitač pripadao školi mišljenja koja smatra da se osećaj ozbiljnosti ili veličine određene pesme najbolje prenosi tako što se ona čita glupavim glasom. Urlao je i zavijao, dok svima nije došlo da se sagnu i potrče u zaklon.

*...gde sveti potok, Alfa zvan
kroz spilja svod, još nikom znan
u morski hrli vir.*

Ričard se opustio i udobnije smestio na svojoj stolici. Reči su mu bile veoma, veoma poznate, uostalom, kao i svakom studentu engleskog iz Sv. Keda, i mirno su se taložile u njegovom umu.

Veza koledža s Kolidžom bila je izuzetna, vanredno ozbiljno shvaćena, uprkos čovekovoj opštupožnatoj sklonosti ka određenim rekreativnim farmaceutskim sredstvima, pod čijim je uticajem napisano ovo njegovo najveličanstvenije delo – u snu.

Rukopis je bio pohranjen u sefu biblioteke koledža i iz njega je, na svakoj Kolridžovoj večeri, čitana ova pesma.

*A poljem, dokle seže vid,
od kula kruži dugi zid,
Tu mnogom vrtu potok pruža sjaj,
tu cvate tamjan koji daje kad;
a mnogi suncem obasjan gaj
tu grle šume gde je večni hlad.*

Ričard se pitao koliko li će dugo to da traje. Bacio je pogled u stranu, na svog bivšeg profesora engleskog i šefa katedre, uzbunjen kočopernom svrsishodnošću njegove poze za čitanje. Teatralni pevušeći glas ga je u početku nervirao, ali je posle nekog vremena počeo da ga uspavljuje. Gledao je kako potoći voska klizi niz ivicu skoro dogorele sveće koja je bacala mutno svetlo po masakriranoj večeri.

*Al' gle, taj ponor dubok koji pada niz breg
što zelen spušta se do kedra
ko kraj je divlji gde bled mesec vlada;
sred njega huči, k'o kad posred hada
za mrtvim dragim žena busa nedra.*

Male količine klareta koje je dozvolio sebi tokom večere toplo su mu tekle kroz vene i uskoro su mu misli počele lutati, a isprovociran Regovim pitanjem od malopre, pitao se šta li se zbiva s njegovim nekadašnjim ... da li je prijatelj dobra reč? On je više podsećao na sled neverovatnih događaja nego na osobu; ideja da on stvarno ima prijatelje činila mu se potpuno neverovatnom, više kao neka vrsta nekompatibilnih konceptata, kao ideja da Suecka kriza ode da kupi kifle.

Svlad Sjeli. Međ narodom popularan kao Dirk, iako, opet, ‘popularan’ jedva da je odgovarajuća reč. Ozloglašen, svakako; juren, beskrajno ogovaran – i to je takođe bilo istina. Ali *popularan!* Samo

u onom smislu u kom i teška saobraćajna nesreća može biti popularna – svako uspori da baci pogled, ali niko da se približi plamenu. Neslavan je bolja reč. Svlad Sjeli, *neslavno poznat* kao Dirk.

Bio je okruglij od prosečnog studenta i nosio je više šešira. To jest, imao je samo jedan šešir koji je obično nosio, ali nosio ga je sa strašcu koja je veoma retka kod nekog tako mladog. Šešir je bio tamnocrven i okrugao, s veoma ravnim obodom, i činilo se da se pomera kao da balansira na kugličnim ležajevima, što mu je omogućavalo da stalno bude savršeno vodoravan, kako god da njegov vlasnik pomerao glavu. Taj šešir bio je izvanredan kao šešir, ali nije bio preterano uspešan komad za ličnu dekoraciju. Bio bi veoma elegantan ukras, šik, skladan i upadljiv kad bi ga nosila mala stona lampa, ali nikako drugačije.

Dirk je ljude privlačio zbog priča o njemu koje je poricao, ali šta bi mogao biti izvor tih priča, ako ne baš to njegovo poricanje istih, nikada nije bilo razjašnjeno.

Priče su imale veze s vidovnjačkim moćima koje je, navodno, nasledio s majčine strane porodice koja je, tvrdio je, živela u finijem delu Transilvanije. To jest, on nikada nije ništa slično tvrdio, nego je govorio da je to najapsurdnija besmislica; iz sve snage je poricao da je u njegovoj porodici bilo ikakvih slepih miševa i pretio da će tužiti svakoga kog uhvati da prepričava takve maliciozne izmišljotine. Ali, bez obzira na to, nosio je veliki i šljampavi kožni kaput i u svojoj sobi imao jedan od onih aparata koji navodno leče bolna leđa ukoliko s njih visiš naopako.

Puštao bi ljude da ga vide kako visi sa svog aparata tokom najčudnijih sati danju, a posebno noću, samo zbog toga da bi posle još zagriženije mogao poricati da to ima bilo kakav značaj.

Pomoću ingenioznog niza strateški primenjivanih poricanja najuzbudljivijih i najegzotičnijih stvari, uspeo je da stvori mit da je on vidovnjak, mistik, telepat, vizionar, psihosasički vampirski slepi miš.

Šta znači ‘psihosasički’?

To je bila njegova reč, ali je žestoko poricao da išta znači.

*A kroz taj prozor, kljucajuć' sve više,
baš k'o da zemlja užurbano diše,
mlaz vode silan sebi probi put;
a tu i tamo dah mu sekuljut
sva parčad krupna što skaču.*

Dirk je, između ostalog, bio neprekidno švorac. To je nešto što će se promeniti.

Celu stvar započeo je njegov cimer, lakovemi momak po imenu Mender, koga je, istini za volju, Dirk verovatno baš i odabrao zbog lakovernosti.

Stiv Mender je primetio da Dirk priča u snu kad legne pijan. Ne samo to, već bi u snu govorio stvari kao što su: „Otvaranje trgovačkih puteva za bla-bleb bla-krklj-krklj predstavljalje prekretnicu za rast i razvoj imperije u hrk krklj blebe-bla. Objasni uzrok, posledice i uporedi sa brblje-krklj urgh.“

*...ko grad,
ko žito, kad ga vrše vranac mlat.*

Kada se to prvi put desilo, Stiv Mender je kao oparen skočio u krevetu. To je bilo malo pre semestarskih ispita na drugoj godini, i ono što je Dirk upravo bio rekao, iliti razložno promumlao, zvučalo je neverovatno slično pitanjima s pismenog iz ekonomске istorije.

Mender je tiho ustao, otisao do Dirkovog kreveta i slušao veoma pažljivo, ali osim nekoliko

sasvim nepovezanih mumlanja o Šlezvig-Holštajnu i Francusko-Pruskom ratu (ovo poslednje Dirk je uglavnom posvetio svom jastuku), ništa više nije čuo.

Vesti su se, međutim, proširile – tiho, diskretno, kao vatra posle suše.

*...i tu gde igra tih gromada splet,
u trenu šiknu onaj potok svet.*

Tokom sledećeg meseca Dirka su neprestano lovili i napijali, u nadi da će spavati čvrsto i u snu izgovoriti još neko pitanje s ispita. Neverovatno, ali što su ga bolje hranili i napijali finijim vinima, činilo se da je manje spavao na stomaku, glave zabijene u jastuk.

Njegova igra bila je, znači, da eksplastiše svoje navodne moći, a da ne potvrdi da ih zapravo poseduje. U stvari, na priču o tim navodnim moćima reagovao bi iskrenim čuđenjem, ponekad čak agresivno.

*Pet milja zatim lutaše kroz gore,
pa posta rekom potok Alfa zvan,
kroz spilja svod što nikom nije znan,
on s bukom stiže u to pusto more;
tu Kublaj začu, u svoj buci toj,
gde glas predaka proriče mu boj.*

Dirk je takođe bio, iako je poricao, i muzički vidovnjak. Ponekad bi u snu pevušio melodije za koje bi se posle nekoliko nedelja ispostavilo da su postale nečiji hit. To zapravo i nije bilo tako teško organizovati.

U stvari, uvek je odrađivao samo bedni minimum istraživanja nephodnog da podrži te mitove. Bio je lenj, i u suštini je samo puštao da mu ljudska oduševljena lakovernost radi glavni posao. Tu je lenjost bila od suštinske važnosti – da su njegovi navodni paranormalni zanosi bili detaljni i precizni, ljudi bi verovatno postali sumnjičavi i tražili bi i druga objašnjenja. S druge strane, što su njegova predskazanja bila dvosmislenija i maglovitija, to su puste želje ljudi lakše premoščavale jaz kredibiliteta.

Dirk se time nikada nije preterano okoristio – tako se bar činilo. U stvari, ono što je kao student učario time što je neprekidno jeo i pio na tuđ račun bilo je mnogo značajnije nego što bi iko očekivao, sve dok ne bi seo i bacio cifre na papir.

I naravno, nikada nije tvrdio – u stvari, aktivno je *poricao* – da je sve to makar izdaleka tačno.

Zbog toga je bio prava osoba za izvođenje veoma fine i ukusne male prevare u vreme završnih ispita.

*Pola senke toga dvora lebdi tamo gde je val,
gde se čuje odjek hora, bučne vode gde je žal.
To čudo još ne vide ljudski stvor:
na lednoj spilji sav u suncu dvor.*

„Bože gospode ... !“ – Reg kao da se naprasno trgao iz dremeža u koji je nežno skliznuo pod uticajem vina i recitovanja. Pogledao je oko sebe s tupavim zaprepašćenjem, ali sve je bilo kao i pre. Kolridžove reči pevuckale su kroz toplu i situ tišinu u kojoj se skrasila Velika sala. Posle jednog letimičnog mrštenja Reg se ponovo vratio svom dremežu, ali ovog puta malo pažljivije.

*Uz cimbal jedna devojka
dođe mi na san:*

*u Abisiniji joj dom,
na instrumentu svira tom,
o Abor-gori peva.*

Dirk je dozvolio sebi da ga ubede da pokuša da pod hipnozom predvidi pitanja za ispite na kraju tog semestra.

On je sam prvi posadio tu ideju, tako što je svima do detalja objasnio da je to stvar koju on nikada, ni pod kojim okolnostima, ne bi bio spremjan da uradi – iako bi na mnogo načina to želeo, tek da bi dobio šansu da opovrgne priče o svojim navodnim i nepriznatim sposobnostima.

I na osnovu ove, pažljivo pripremljene teorije, on je konačno pristao – isključivo zato što bi to definitivno stavilo tačku na celu tu neverovatno, veličanstveno i iscrpljujuće budalastu stvar. Izneće u javnost svoja predskazanja posredstvom automatskog pisanja pod odgovarajućim nadzorom, zapečatiti ih u koverat, i ostaviti ga u binci do ispita.

A onda će ga, posle ispita, otvoriti i pogledati koliko su bila precizna.

Nek' vas ne iznenadi činjenica da mu je priličan broj ljudi nudio solidan mito da im dozvoli da malo virnu u predskazanja koja je zapisao, ali je njega ta ideja potpuno šokirala. To bi, rekao je, bilo nepošteno ...

*Da mogu da ponovim sad tu svirku i taj poj,
očar'o bi me njegov sklad,
pa dug i glasan napev moj
sazid'o bi taj dvorac sred zraka,
taj sunčan dvor gde vlada led!*

Potom, nešto kasnije, Dirk je sebi dozvolio da bude viđen u gradu s pomalo zabrinutim i ozbiljnim izrazom lica. U početku je odmahivao glavom na pitanja u vezi s onim što ga muči, ali je na kraju dopustio da mu izleti da će mu majka biti podvrgnuta nekoj izuzetno skupoj zubarskoj operaciji koja bi, iz razloga o kojima je odbijao da govori, morala da se uradi kod privatnika, ali za to nema novca.

Odatle se strma staza ka prihvatanju donacija za navodne bolničke troškove njegove majke, u nadoknadu za hitre poglede na listu pitanja, ispostavila dovoljno strmom i podmazanom da mu omogući da niz nju klizne uz minimalnu galamu.

Dalji razvoj događaja odveo ih je do jedinog zubara koji može da izvede tu misterioznu operaciju – čoveka iz Istočne Evrope koji trenutno živi u Malibu – pa je, kao posledica toga, iznos donacija porastao prilično visoko.

Naravno, Dirk je i dalje poricao da su njegove sposobnosti ono što se o njima pričalo da jesu – u stvari, poricao je da one uopšte postoje, i insistirao da se nikada ne bi upustio u taj poduhvat da nije želeo da celu stvar opovrgne – i još, pošto su ljudi izgleda, na svoj rizik, imali veru u njegove sposobnosti kakvu on sam nije imao, sa zadovoljstvom ih je zadovoljavao, dozvolivši im na kraju da plate za operaciju njegove majke-svetice.

Iz te situacije mogao je da izade samo kao pobednik.

Tako je bar on mislio.

*I tad bi rekla duša svaka:
'ej, tog se čuvaj vilenjaka,
jer žar mu oko, kosa laka!*

Ispitna pitanja koje je Dirk pod hipnozom predskazao, tehnikom automatskog pisanja, bila su

zapravo smisljena tako što je obavio jedno prosto istraživanje, kakvo bi obavio i svaki drugi student pred završne ispite – pregledao je pitanja s prethodnih godina i otkrio kakva se ponavljanja i obrasci izdvajaju, ako ih ima, pa je pametno nagađao šta bi sad moglo da se pojavi. Bio je prilično siguran da će imati dovoljan broj pogodaka (kao što bi imao i bilo ko drugi) da zadovolji lakoverne, i da će taj broj biti dovoljno nizak da cela stvar deluje savršeno nevino.

I stvarno je bilo tako.

Ono što ga je potpuno oborilo s nogu i prouzrokovalo cirkus koji se završio tako što je isteran s Kembridža na zadnjem sedištu marice, bila je činjenica da su se njegova predskazanja pokazala *istovetnim* s pitanjima koja su bila postavljena.

Istovetnim. Svaka reč. Svaki zarez.

*Oko njeg' bajaj trostruk red,
nek' vid ti zastre sveti strah,
jer on je pio rose dah
i rajskega mleka jeo med...*

A to ga je, pored gomile senzacionalističkih novinskih reportaža koje su ga optuživale za prevaru, konačno čvrsto ustoličilo kao pravu stvar, tako da su ponovo morali da dokazuju da je prevarant, pa su ga onda ponovo ustoličili kao pravu stvar, sve dok se nisu umorili od toga i pronašli jednog finog, sočnog igrača snukera, da ga malo maltretiraju umesto njega.

Posle toga Ričard bi s vremena na vreme nabasao na Dirka, a ovaj bi ga obično pozdravljaо onim rezervisanim poluosmehom, koji kao da želi da pita da li ti je nešto dužan pre nego što procveta u osmeh koji želi da sazna da li bi mu malo pozajmio. Dirkove regularne promene imena ukazivale su Ričardu da takvom tretmanu nije bio podvrgnut samo on.

Osetio je mali ubod tuge što je neko ko je delovao tako blještavo živo u uskim okvirima univerziteta izgledao tako bledo na svetlosti običnog dana. I čudilo ga je Regovo raspitivanje za njega – tako iznebuha, a naizgled na nonšalantan i letimičan način.

Ponovo je pogledao oko sebe, u svog komšiju koji je diskretno hrkao; u Rega; u malu Saru koja je tihu slušala otvorenih usta; u duboku salu obavijenu tamom i treperavom svetlošću; u portrete starih predsednika i pesnika, okačene visoko u pomrčini, odakle bi samo povremeno zasjao bljesak njihovih zuba, razotkriven nasumičnim treptajem neke sveće; u šefa katedre za engleski, koji je stajao i čitao svojim glasom za recitacije; u knjigu „Kublaj Kan”, koju je šef katedre za engleski držao u ruci; i konačno, kriomice, u svoj sat. Ponovo se zavalio u stolicu.

Glas je nastavio, čitajući drugi, potpuno i apsolutno čudnovatiji deo pesme...

To je bilo veče poslednjeg dana života Gordona Druma, a on se pitao da li će se prognoza kiše za taj vikend možda promeniti. Prognozirali su promenljivo – maglovite noći, praćene vedrim, ali svežim danima u petak i subotu, uz možda nekoliko mestimičnih pljuskova pri kraju nedelje, kada se svi budu vraćali u grad.

To jest, svi osim Gordona Druma.

Vremenska prognoza to, naravno, nije pomenula, pošto to nije njen posao, ali onda, i horoskop mu je bio sasvim pogrešan. Pominjao je neobičnu količinu planetarnih aktivnosti u njegovom znaku i ohrabrivaо ga da pravi razliku između onoga što misli da želi i onoga što mu je zapravo potrebno, predloživši mu da pokuša da emocionalnim ili poslovnim problemima pristupi s odanošću i potpuno iskreno, ali je neobjasnivo zaboravio da pomene da će biti mrtav pre nego što se dan završi.

Skrenuo je s autoputa blizu Kembridža i zastao na maloj benzinskoj pumpi da napuni rezervoар, gde je nekoliko trenutaka sedeо, završavajući telefonski razgovor.

„Okej, vidi, zvaću te sutra,” – rekao je – „ili, možda kasnije večeras. Ili zovi ti mene. Trebalo bi da budem u vikendici za pola sata. Da, znam koliko ti je važan taj projekat. Naravno. Znam koliko ti je to važno, tačka. Ako ga ti želiš, želim ga i ja. Naravno da dâ. I ne kažem da ćemo prekinuti s finansiranjem. Samo kažem da je skup i da treba da posmatramo celu stvar s odlučnošću i potpuno iskreno. Vidi, zašto ne dođeš u vikendicu, da to raspravimo. Okej, da, znam. Razumem. Pa, razmisli o tome, Kejt. Čujemo se kasnije. Ćao.”

Spustio je slušalicu i nastavio da sedi u kolima.

To su bila velika kola. Veliki, srebrno-sivi ‘Mercedes’, isti kao oni iz reklama, i to ne samo iz reklama za ‘Mercedese’. Gordon Drum, Suzanin brat, gazda Ričarda Mek Dafa, bio je bogat čovek, osnivač i vlasnik ‘Drum Unapred Tehnologija II’. ‘Drum Unapred Tehnologije I’ propale su iz uobičajenih razloga i odnele sa sobom čitavo njegovo prvobitno bogatstvo.

Srećom, uspeo je da stvori drugo.

‘Uobičajeni razlozi’ sastojali su se u tome što se bavio kompjuterskim hardverom u vreme kad je svakom dvanaestogodišnjaku naprasno dojadilo da se petlja s kutijama koje bi samo rekle ‘puuffl’. Svoje drugo bogatstvo zgrnuo je na softveru. Kao rezultat dva velika softvera – jedan od njih bio je ‘Himna’ (a drugi, još profitabilniji, nikada nije ugledao svetlost dana) – ‘Drum Unapred Tehnologije II’ postale su jedina britanska softverska kompanija koja je mogla biti pomenuta u istoj rečenici s najvećim američkim kompanijama kao što su Majkrosoft ili Lotus. Rečenica bi obično išla ovako: „Drum Unapred Tehnologije II, za razliku od velikih američkih kompanija kao što su Majkrosoft i Lotus, ...” ali i to je bio neki početak. ‘Drum Unapred’ kretao se ka vrhu. A on je bio vlasnik.

Gurnuo je kasetu u prorez na stereo-konzoli. Prihvatala ju je uz nežno i ljupko ‘klik’ i trenutak ili dva kasnije Ravelov ‘Bolero’ potekao je iz osam savršeno uklopljenih zvučnika, sa sitno tkanim, mat-crnim mrežicama. Stereo je bio tako precizan i prostran da ste skoro mogli da osetite celu ledenu halu. Nežno je tapkao prstima po presvućenoj ivici volana. Pogledao je na komandnu tablu. UKUSNE svetleće ikonice i sićušna, besprekoma svetla prigušeno su zurila u njega. Posle nekog vremena shvatio je da je na benzinskoj pumpi i izašao da napuni rezervoар.

Za to mu je bilo potrebno par minuta. Stajao je stežući crevo, trupkajući nogama na hladnom

noćnom vazduhu, pa onda odšetao do malog kioska, platio benzin, setio se da kupi par lokalnih mapa, a potom stajao i oduševljeno razgovarao sa čovekom na kasi par minuta o pravcima u kojima će se kompjuterska industrija verovatno kretati sledeće godine, ukazujući da je paralelno procesiranje najverovatnije ključ do veoma intuitivnog softvera za produktivnost, ali je takođe ozbiljno sumnjaо da li istraživanje veštačke inteligencije kao takve, posebno istraživanje veštačke inteligencije zasnovane na jeziku ‘Prolog’ zaista može da stvori neke proizvode od ozbiljne komercijalne vrednosti u skorijoj budućnosti, bar što se tiče kancelarijskog desktop okruženja – u svakom slučaju, tema koja uopšte nije fascinirala čoveka za kasom.

„Čovek je naprsto voleo da priča.” – dotični će kasnije reći policiji. „Čoveče, mogao sam da odem u klozet na deset minuta, a on bi sve to verovatno ispričao kasi. Da sam se zadržao petnaest minuta i kasa bi pobegla. Da, siguran sam da je to on.” – dodao je pošto su mu pokazali sliku Gordona Druma – „Samo, u početku nisam bio siguran, jer su mu na slici usta zatvorena.”

„I sasvim ste sigurni da niste videli ništa sumnjivo?” – insistirao je policajac. „Ništa što vam je na neki način bilo čudno?”

„Ne, kao što sam rekao, to je bila samo jedna obična mušterija tokom jedne obične noći – noć kao i svaka druga.”

Policajac ga je belo pogledao. „Čisto eksperimenta radi,” – nastavio je – „kada bih iznenada uradio ovo …” – ukrstio je očima, isplazio jezik kroz ugao usana i poskočio gore-dole nabivši prste u uši – „da li bi ste tu imali nešto da primetite?”

„Pa, aaa … da.” – rekao je kasir, odmakнувши se nervozno – „Primetio bih da ste načisto odlepili.”

„Doooobro.” – rekao je policajac, sklanjajući svoju svesku. „Samo, različiti ljudi ponekad imaju različite ideje o tome šta je ‘čudno’, znate, gospodine. Ako je prošla noć bila noć kao i svaka druga, onda sam ja bubuljica na dupetu tetke markiza od Kvinsberija. Kasnije ćemo vam uzeti zvaničnu izjavu, gospodine. Hvala vam.”

Sve ovo će se tek dogoditi.

Gordon je gurnuo mape u džep i odšetao nazad do kola. Parkirana pod svetlima u izmaglici koja je izatkala fini prekrivač od perlica na njima, izgledala su – pa, izgledala su kao izuzetno skup ‘Mercedes-Benz’. Gordon je uhvatio sebe, samo na milisekundu, kako čezne da poseduje nešto poput te firme, ali je sada bio prilično vešt u odbijanju takve linije razmišljanja, kojaga je samo vodila u krug i ostavljala depresivnog i zbunjenog.

Potapšao ga je kao svaki ponosan vlasnik, a onda, obišavši ga, primetio da prtljažnik nije dobro zatvoren i gurnuo njegov poklopac naniže. Zatvorio se uz zdravo, glasno ‘klak’. Pa, zbog toga i vredi, zar ne? Jedno tako zdravo ‘klak’. Staromodne vrednosti kvaliteta i stručnosti. Setio se desetine stvari o kojima mora da razgovara sa Suzanom, pa se vratio u kola i pritisnuo dugme za memorisane brojeve na telefonu, čim je auto kliznuo na put.

„… pa ako bi želeli da ostavite poruku, javiću vam se čim budem mogla. Možda.”

Biip.

„O, Suzan, čao. Gordon je.” – rekao je, trapavo pridržavajući telefon ramenom. „Evo, na putu sam do vikendice. Sad je, hm, utorak uveče, 8:47. Magla na putu. Slušaj, ovog vikenda dolaze mi Amerikanci da razmotrimo distribuciju ‘Himne’ verzije 2.00, moram da se petljam s promocijom i svim tim, pa slušaj, znaš da ne volim da ti tražim takve stvari, ali znaš i da se to uvek desi, pa evo i sad.”

„Samo želim da saznam da li Ričard radi. Mislim, stvarno radi. Mogu da ga pitam i on će mi reći: ‘O, naravno, sve je u redu.’, ali pola vremena … – o, sranje, ala ovaj kamion ima jake farove, ni jedan od te kopiladi vozača kamiona nikada ih ne podesi kako treba, pravo je čudo što nisam negde mrtav u jarku, samo bi mi to falilo, zar ne, da ostavim svoje slavne poslednje reči na nečijoj telefonskoj sekretarici, nema razloga da ovi glupi kamioni nemaju automatski podešavač svetala. Slušaj, da li možeš da me podsetiš da kažem Suzani – ne tebi, naravno, nego sekretarici Suzani u kancelariji – da pošalje pismo Ministarstvu za životnu sredinu i da im ponudi tehnologiju, ako oni uzvrate zakonom? To je za opšte dobro, a u svakom slučaju mi duguju uslugu. Vidi se da sam razgovarao s Amerikancima ove nedelje.”

„Uh, sad sam se setio, bože, nadam se da sam se setio da spakujem puške. Šta je s tim Amerikancima? Potpuno su poludeli za upucavanjem mojih zečeva. Kupio sam im neke mape u nadi da mogu da ih ubedim da idu u zdrave šetnje i odvratim im misli od ubijanja zečeva. Stvarno mi je žao sirotih stvorenja. Mislim da će, kada budu došli Amerikanci, na travnjak staviti jedan od onih natpisa, znaš, kao ono na Beverli Hilsu, da na njemu piše ‘OPREZ! ORUŽJE!’”

„Podseti me da kažem Suzani, molim te, da mi nabavi jedan takav natpis, ali dovoljno nizak, da zečevi mogu da ga vide. Suzani iz kancelarije, naravno.”

„Gde sam ono stao?”

„O, da. Ričard i ‘Himna’ verzije 2.00. Suzan, ta stvar mora biti beta-testirana za dve nedelje. Kaže mi da je sve u redu. Ali, svaki put kad ga vidim, na ekranu mu se vrti neki kauč. Kaže da je to važan deo, ali ja vidim samo nameštaj. Ljudi koji žele da im računi firme pevaju ne žele da kupe neki kauč koji se vrti. Niti mislim da baš sada treba da pretvara šeme erozije na Himalajima u kvintet za flauto.”

„A što se tiče onoga što je Kejt naumila, Suzan, pa ne mogu da sakrijem da sam zabrinut zbog plata i kompjuterskog vremena koje to zahteva. To možda jeste važno dugoročno istraživanje, ali takođe postoji mogućnost – samo mogućnost, kažem, ali bez obzira na to, mogućnost, a mislim da smo dužni sebi da tu mogućnost ispitamo i istražimo – da je to čorak. Čudno, nešto se čuje iz gepeka, a mislio sam da sam ga zatvorio kako treba.”

„Svakako, glavna stvar je Ričard, i stvar je u tome da postoji samo jedna osoba koja je zaista u poziciji da zna da li on završava važan posao ili samo sanjari, a ta osoba je, bojim se, Suzan.”

„Mislim, to si ti, a ne sekretarica Suzan iz kancelarije.”

„Pa, da li bi mogla, ne volim što te to pitam, stvarno ne volim, da li možeš malo da porazgovaraš s njim? Da ga nateraš da uvidi koliko je to važno? Samo da se potrudiš da shvati da je predviđeno da ‘Drum Unapred Tehnologije’ postanu komercijalno preduzeće u ekspanziji, a ne avanturističko igralište za genije. To je problem s genijima – imaju jednu fantastičnu ideju koja stvarno prođe, a onda očekuju od tebe da ih godinama izdržavaš dok oni sede i izračunavaju topografije svojih pupkova. Izvini, moram da stanem i zatvorim gepek kako treba. Samo trenutak.”

Spustio je slušalicu na sedište, iskoračio na travu pored puta i izašao napolje. Dok se kretao prema prtljažniku, poklopac se otvorio, iz njega se izdigla jedna prilika, ispraznila mu u grudi oba burenceta sačmare i potom otišla svojim poslom.

Zaprepašćenje Gordona Druma bilo je ništavno u odnosu na njegovo zaprepašćenje onim što je usledilo.

„Udi, dragi momče, udi.“

Vrata Regovog stana u koledžu bila su na vrhu zavojitih drvenih stepenica u uglu Drugog Dvora, slabo osvetljena – to jest, bila su savršeno osvetljena kad je bilo sijalice, ali pošto nje nije bilo, nisu bila dobro osvetljena, a osim toga bila su i zaključana. Reg se mučio tražeći ključ u kolekciji koja je izgledala kao nešto što bi spretni nindža mogao baciti i proburaziti neko stablo.

Stanovi u starim delovima koledža imali su dupla vrata koja su se veoma teško otvarala. Spoljna vrata bila su od jake hrastove daske ofarbane u sivo, bez ikakvih obeležja, osim uskog proreza za poštu i brave, za koju je Reg konačno pronašao ključ.

Otključao ih je i otvorio; iza njih su bila obična bela vrata, s običnom mesinganom kvakom.

„Uđi, uđi,“ – ponovio je Reg, otvarajući ih i pipajući za prekidačem za svetlo. Na trenutak su samo iskrice umiruće vatre oko kamene rešetke u kaminu bacale avetinjske crvene senke po zidovima sobe, ali ih je onda preplavilo električno svetlo i raspršilo čaroliju. Reg je nekoliko trenutaka oklevao na prag, neobično napet, kao da želi da bude siguran u nešto pre nego što uđe, a onda je uleteo unutra, ako ništa drugo, bar se pretvarajući da je veseo.

Bila je to velika soba, obložena lamperijom i poprilično ispunjena kolekcijom izandalog nameštaja. Uz naspramni zid stajao je veliki, pohabani sto od mahagonija, s debelim, ružnim nogama, zastrt knjigama, fasciklama, kutijama i nesigurnim gomilama papira. Na svom sopstvenom mestu na stolu, Ričard je s humorom primetio, zaista je stajala stara, olupana računaljka.

Pored njega je bio i mali pisači sto, koji bi verovatno dosta vredeo da ga nisu toliko čukali tamamo, par elegantnih džordžijanskih stolica, pompejni viktorijanski kabinet za knjige i slično. To je, ukratko, bila profesorska soba. Na zidovima su visile profesorske mape i reprodukcije, na podu je bio izbledeli tepih, sada bez ijedne resice, i sve je izgledalo kao da se tu decenijama ništa nije menjalo, što je verovatno i bilo tačno, jer je u njoj živeo Profesor.

Na oba kraja naspramnog zida bila su po jedna vrata i Ričard se iz prethodnih poseta sećao da jedna vode u radnu sobu koja je izgledala kao manja i malo intenzivnija verzija ove sobe: veće gomile knjiga, viši tornjevi hartije u većoj opasnosti od rasipanja, nameštaj koji je, koliko god da je star i vredan, bio gadno išaran gomilom prstenova od šolja vrelog čaja ili kafe, a na mnogima od njih su te šolje još uvek stajale.

Druga vrata vodila su u malu i slično ubogo opremljenu kuhinju i na zavojite unutrašnje stepenice, na čijem vrhu su bili profesorovo kupatilo i spavaća soba.

„Molim te, smesti se udobno na kauč.“ – zamolio je Reg, muvajući se gostoprimaljivo naokolo. „Ne znam da li će ti to poći za rukom. Ja stalno imam osećaj da je ispunjen listovima kupusa i escajgom“ Ozbiljno je blenuo u Ričarda. „Da li ti imaš dobar kauč?“

„Pa da.“ – nasmejao se Ričard. Razveselila ga je glupavost tog pitanja.

„O.“ – rekao je Reg ozbiljno – „Pa, voleo bih da mi kažeš gde si ga nabavio. Imam beskrajnih problema s njima, sasvim nerešivih. Nikada u životu nisam našao neki udoban. Kako si ti pronašao svoj?“ Naleteo je, pomalo iznenaden, na mali srebrni poslužavnik kog je tu bio ostavio, s flašom porta i tri čaše.

„Pa, baš je čudno što me upravo to pitate,“ – rekao je Ričard – „jer nikada nisam seo na njega.“

„Veoma mudro.” – insistirao je Reg iskreno – „Veoma, veoma mudro.”

„Nije da ne bih želeo.” – rekao je Ričard – „Samo, zaglavio se na pola puta uz stepenice koje vode do mog stana. Koliko sam uspeo da shvatim, ljudi iz dostave popeli su ga dotle, zaglavili ga, okretali na sve moguće načine, ali nisu uspeli da ga odglave i onda otkrili, što jenajčudnije, da ne mogu ni da ga spuste dole. Sad, to bi trebalo da bude nemoguće.”

„Čudno.” – složio se Reg – „Sigurno je da nikada nisam naleteo na neku tako ireverzibilnu matematiku u vezi s kaučima. To bi mogla da bude neka nova oblast. Da li si razgovarao s nekim iz nacrtne geometrije?”

„Probao sam nešto bolje. Pozvao sam klinca iz komšiluka koji je uspeo da složi Rubikovu kocku za sedamnaest sekundi. Seo je na stepenik i zurio u njega sat vremena pre nego što je objavio da je nepovratno zaglavljen. Priznajem da je sada nekoliko godina stariji i da je otkrio sve o devojkama, ali me je zburio.”

„Nastavi s pričom, dragi momče, veoma sam zainteresovan, ali prvo mi reci da li mogu nečim da te poslužim. Možda malo portoa? Ili brendija? Mislim da je porto bolji izbor, koledž ga je kupio 1934, jedna od najboljih berbi koja može da se nađe, a osim toga, i nemam brendi. Kafa? Još malo vina? Imam odličan ‘Margo’, već dugo tražim izgovor da ga otvorim, iako bi mu, naravno, trebalo dati šansu da odstoji sat ili dva, što ne znači da ne bih mogao da … ne.” – rekao je užurbano – „Možda bi bilo bolje da ne pijemo ‘Margo’ večeras.”

„Mislim da bi mi najviše prijao čaj.” – rekao je Ričard – „Ako ima.”

Reg je podigao obrve. „Jesi li siguran?”

„Moram da vozim do kuće.”

„Tako je. Onda ću na trenutak otići do kuhinje. Molim te nastavi, mogu da te čujem. Nastavi da mi pričaš o svom kauču, i molim te, u međuvremenu se smesti na moj. Da li stoji zaglavljen već dugo?”

„O, samo oko tri nedelje.” – rekao je Ričard sedajući – „Mogao bih da ga pretesterim i bacim, ali ne mogu da verujem da ne postoji neko logičko objašnjenje. I takođe, naterao me je na razmišljanje – stvarno bi bilo korisno znati pre nego što kupite nameštaj da li on može da prođe uz stepenice ili da se provuče iza čoška. Tako sam rekonstruisao problem u tri dimenzije na mom kompjuteru – i do sada mi stalno odgovara da nema šanse.”

„Odgovara, šta?!?” – viknuo je Reg, preko buke čajnika koji se punio.

„Da ne može. Rekao sam mu da izračuna pokrete koji su neophodni da bi se kauč izneo napolje, a on je rekao da ne postoje. Ja sam rekao ‘Šta?’ i ponovio je da ne postoje. Onda sam ga pitao – ovo je stvarno misteriozna stvar – da izračuna pokrete koji su bili neophodni da kauč dospe u svoju trenutnu, zaglavljenu poziciju, a on je odgovorio da nije moguće da dospe dotle. Tako da ili nešto nije u redu sa fundamentalnom strukturom materije u mojim zidovima, ili” – dodao je s uzdahom – „postoji nešto što nije u redu s programom. Šta mislite da je u pitanju?”

„Da li si oženjen?” – pitao je Reg iz kuhinje.

„Šta? A, shvatam. Kauč zaglavljen na stepeništu mesec dana. Pa, ne, nisam baš oženjen, ali da, postoji jedna devojka kojom nisam oženjen.”

„Šta ona voli? Šta radi?”

„Ona je čelistkinja, profesionalac. Moram da priznam da je kauč bio tema za razgovor. U stvari, odselila se u svoj stan dok to ne sredim. Ona, pa…”

Odjednom se rastužio i ustao da luta po sobi prilično besciljno, da bi završio ispred vatre na

izdisaju. Malo ju je prodžarao i ubacio još par cepanica, da pokuša da istera hladnoću iz sobe.

„Ona je, u stvari, Gordonova sestra.” – dodao je na kraju. „Ali, oni su veoma različiti. Nisam siguran da joj se previše dopadaju kompjuteri. I ne dopada joj se preterano njegov stav prema novcu. Mislim da je ne krivim zbog toga, mada, u stvari, ona ne zna skoro ništa o tome.”

„Šta to ona ne zna?”

Ričard je uzdahnuo.

„Pa,” – rekao je – „to ima veze s projektom koji je učinio da softverska inkarnacija kompanije postane profitabilna. Zvao se ‘Rezon’ i bio je senzacionalan na svoj način.”

„Šta je to bilo?”

„Pa, neka vrsta ‘kreni-otpozadi’ softvera. Baš čudno kako su neke od najboljih ideja zapravo samo stare ideje sprovedene naopačke. Vidite, već je postojalo nekoliko programa koji pomažu da dođete do odluke tako što ćete na pravi način složiti i analizirati sve relevantne činjenice, tako da one prirodno ukažu na pravu odluku. Problem s tim programima bio je u tome što odluke na koje ukazuju ispravno poređane i analizirane činjenice nisu uvek one odluke koje mi želimo.”

„Daaaaaa...” – čuo se Regov glas iz kuhinje.

„Pa, Gordonova fenomenalna ideja bila je da napišemo program koji će ti unapred dozvoliti da odrediš tačno onu odluku koju želiš da donešeš, i tek onda ubaciš sve činjenice. Zadatak programa – koji je on uspevao da reši sa savršenom lakoćom – bio je naprsto konstruisanje verovatne serije koraka koji zvuče logično, a koji povezuju premise sa zaključkom.”

„I moram da kažem da je fantastično radio. Gordon je uspeo da kupi sebi ‘Porše’ skoro odmah, uprkos tome što bio potpuno švorac i beznadežan vozač. Ni njegov menadžer u banci nije mogao da nađe manu u njegovom rezonovanju. Čak ni kada ga je tri nedelje kasnije otpisao od poreza.”

„Gospode! I da li se taj program dobro prodavao?”

„Ne. Nikada nismo prodali ni jedan jedini primerak.”

„Zapanjuješ me. To mi zvuči kao prava stvar.”

„I bila je.” – rekao je Ričard s oklevanjem. „Čitav projekat otkupio je Pentagon, sa svim beleškama, kompjuterima, čak i tastaturama na kojima je program rađen. Taj posao postavio je ‘Drum Unapred’ na veoma čvrstu finansijsku osnovu. Na moralnu osnovu se, s druge strane, baš ne bih kladio. Nedavno sam analizirao mnoge argumente istaknute u korist projekta ‘Ratovi zvezda’, i ako znaš šta radiš, šema algoritma je jasna.”

„U stvari, toliko je jasna da kada pogledam rad Pentagona tokom proteklih nekoliko godina, skoro da sam siguran da njihova mornarica koristi verziju 2.00 tog programa, a vazduhoplovstvo, iz nekih razloga ima, samo beta-test verziju 1.5. Čudno.”

„Imaš li ti primerak tog programa?”

„Sačuvaj bože,” – rekao je Ričard – „ne želim da imam ništa s tim. U svakom slučaju, kad je Pentagon kupio sve, to je bukvalno bilo sve. Svaku žvrljotinu i disketu. Bilo mi je dragو da im vidim leđa. Nadam se da sam ih video. Sada se bavim svojim projektima.”

Ponovo je prodžarao vatru, pitajući se šta li radi ovde kad ima tako mnogo posla. Gordon ga je neprestano proganjao da pripremi novu, super-verziju ‘Himne’ za ’Mekintoš II’, a on je već poprilično zaostajao s tim. Što se tiče predloženog modula za konvertovanje Dau-Džonsonove berze akcija u MIDI podatke u realnom vremenu, to je Ričard pomenuo teko onako, u šali, ali je Gordon, naravno, odlepio na tu ideju i insistirao da je primeni. I to je trebalo da bude spremno, a nije.

Odjednom je tačno znao zbog čega je bio tu gde je.

Pa, bilo je to prijatno veče, bez ozbira na to što nije znao zbog čega je Reg toliko insistirao da ga vidi. Podigao je nekoliko knjiga sa stola. Što se verovatno otvarao u sto za ručavanje, jer oko knjiga nije bilo prašine, što je značilo da su nedavno pomerane.

Možda, pomislio je, potreba za časkanjem s nekim drugačijim može da postane hitna kao i svaka druga potreba, kad živite u toliko zatvorenom društvu kao što je Univerzitet u Kembridžu, čak i u današnje vreme. Reg je bio dopadljivi matori momak, ali je još od večere bilo jasno da se mnoge njegove kolege uzdržavaju od jela zbog njegovih ekscentričnosti – naročito zbog toga što i sami imaju toliko sopstvenih ekscentričnosti s kojima moraju da ih upoređuju. Misao o Suzani ga je mučila, ali na to je već navikao. Počeo je prelistavati par knjiga koje je podigao.

Jedna od njih, prilično stara, bila je priča o duhovima u rektoratu Borli, kući koja je najposećenija od duhova u čitavoj Engleskoj. Rikna joj se već bila otrcala, a fotografije su bile tako sive i zamagljene da je sve bilo potpuno nerazaznatljivo. Za sliku avetinske prikaze za koju je smatrao da je ili snimljena uz neverovatnu sreću ili je prevara, na kraju se ispostavilo da je slika autora.

Druga knjiga bila je skorijeg datuma i, sasvim čudnovato, slučajno se ispostavilo da jeto vodič po grčkim ostrvima. Prelistao ju je besciljno nekoliko puta, kad iz nje ispadne komad papira.

„‘Erl Grej’ ili ‘Lepseng Su-Čong’?” – pitao je Reg – „Ili ‘Đardiling’? Svi su u kesicama, bojim se, i nisu preterano sveži.”

„Đardiling”, molio bih,” – odgovori Ričard dok se saginjao da podigne komad papira.

„Mleko?” – pitao je Reg.

„Aha, molio bih.”

„Jednu kocku ili dve?”

„Jednu, molim.”

Ričard je ubacio papir nazad u knjigu, primećujući uz put da je neko na njemu na brzinu nažvrljaо neku poruku. Pisalo je, da sve bude još čudnije, „Obrati sad pažnju na ovaj običan srebrni slanik. Obrati pažnju na ovu običnu vunenu kapu.”

„Šećer?”

„Aaa … molim?” – rekao je Ričard, trgnuvši se. Brzo je vratio knjigu na gomilu.

„To je samo moja mala šala.” – veselo je rekao Reg – „Tako proveravam da li me ljudi slušaju.” Izašao je iz kuhinje sijajući od zadovoljstva, s poslužavnikom i dve šolje na njemu, koje je iznenada ispustio na pod. Čaj se razlio po tepihu. Jedna od šolja se razbila, a druga se otkotrljala ispod stola. Reg se naslonio na dovratak, bled i razrogačenih očiju.

Jedan sleđeni trenutak tiho je promakao dok je Ričard bio previše iznenaden da bi odreagovao, a onda je trapavo skočio napred da pomogne. Ali, starac se već izvinjavao i nudio se da mu skuva još jednu šolju. Ričard ga dovede do kauča.

„Jeste li dobro?” – pitao je Ričard bespomoćno – „Da pozovem lekara?”

Reg mu mahne da sedne. „U redu je,” – rekao je – „dobro sam, sasvim dobro. Mislio sam da sam čuo neki zvuk, pa, koji me je uplašio. Ali to nije bilo ništa. Samo su me ošamutila čajna isparenja, valjda. Pusti me samo da dođem do daha. Mislim da će me, hm, malo portoa odlično okrepiti. Baš mi je žao, nisam hteo da te uplašim.” – Mahnuo u pravcu flaše s portoom. Ričard ga je užurbano nasuo u malu čašu i dodao mu je.

„Kakav zvuk?” – upitao je, čudeći se šta li ga je, pobogu, moglo toliko šokirati.

U tom trenutku s gornjeg sprata začuo se zvuk kretanja i čudna vrsta teškog disanja.

„To...“ – prošaptao je Reg. Čaša portoa ležala je razbijena u paramaparčad ispred njega. Gore kao da je neko trupkao nogama. „Jesi li čuo?“

„Pa, jesam.“

Starcu kao da je lagnulo.

Ričard je nervozno pogledao u tavanicu. „Da li gore nekog ima?“ – upitao je, znajući da je pitanje glupo, ali i da mora biti postavljeno.

„Ne.“ – rekao je Reg tihim glasom koji je šokirao Ricarda zbog straha kojeg je ispoljavao – „Nema nikog. Nikoga ko bi trebalo da bude тамо.“

„Onda...“

Reg se mučio da stane na nesigurne noge, ali je u njemu gorela neka žestoka odlučnost.

„Moram da odem gore.“ – rekao je tiho – „Moram. Molim te da sačekaš ovde.“

„Čekajte, šta je to?“ – zahtevao je Ricard postavivši se između Rega i vrata – „Šta je, da nije provalnik? Slušajte – idem ja. Siguran sam da nije ništa, samo veter ili tako nešto.“ Ricard nije znao zbog čega ovo govori. Bilo je sasvim jasno da nije veter, niti bilo šta nalik vetru, jer iako veter potencijalno može da proizvodi zvuk nalik teškom disanju, stvarno retko tako trupka nogama.

„Ne.“ – rekao je starac ljubazno, dok ga je odlučno gurao u stranu – „To moram sam da učinim.“

Ričard ga je bespomoćno pratilo kroz vrata do malog hodnika, iza koga je bila malecka kuhinja. Odatle su gore vodile mračne drvene stepenice; stepenice su delovale izgrebano i oštećeno.

Reg je upalio svetlo. Prigušena i čkiljava sijalica visila je u vrhu stepeništa. Pogledao je k njemu s mračnim predosećanjem.

„Čekaj tu.“ – rekao je i krenuo uz prva dva stepenika. Onda se okrenuo i suočio s Ricardom sa izrazom najdublje ozbiljnosti na licu.

„Žao mi je,“ – rekao je – „što si morao da budeš umešan u ono što predstavlja ... komplikovaniju stranu mog života. Ali, sada si umešan, iako je to možda za žaljenje, i moram nešto da te zamolim. Ne znam šta me čeka тамо gore, ne znam tačno. Ne znam da li je to nešto što sam budalasto navukao sebi na vrat svojim... hobijima, ili nešto što će me pretvoriti u nevinu žrtvu. Ako je ono prvo, onda mogu samo sebe da krivim, jer ja sam kao doktor koji ne može da prestane da puši, ili možda još gore, kao ekolog koji ne može da se odvoji od svog auta – a ako je ono drugo, nadam se da se isto neće dogoditi i tebi.“

„Moram da te nešto zamolim. Kad siđem niz ove stepenice, uvezši, naravno, da se to podrazumeva, onda, ako ti se moje ponašanje učini na neki način čudnim, ako ti se učini da nisam sasvim svoj, onda moraš da skočiš na mene i zakucaš me na pod. Da li me razumeš? Moraš da me sprečiš da uradim ono što će možda pokušati da uradim.“

„Ali, kako to da prepoznam?“ – upitao je zaprepašćeno Ricard – „Izvinite, nisam želeo to da kažem, ali ne znam šta da...“

„Znaćeš.“ – rekao je Reg – „Sada me, molim te, sačekaj u dnevnoj sobi i zatvori vrata.“

Odmahujući glavom u neverici Ricard se vrati natrag, kao što mu je bilo naređeno. Iz velike, neuredne sobe osluškivao je zvuk Profesorovih koraka dok se ovaj peo uz jedan po jedan stepenik.

Popeo se gore umornim, odlučnim koracima, koji su zvučali kao kucanje velikog, sporog sata.

Ričard je čuo kad je stigao do vrha stepeništa. Tu je zastao u tišini. Prolazile su sekunde, pet,

možda deset, možda dvadeset. Onda su se ponovo začuli teški pokreti i disanje koje je tako izbezumilo Profesora.

Ričard je brzo otišao do vrata, ali ih nije otvorio. Hladnoća u sobi ga jetištala i uznemiravala. Protresao je glavom pokušavajući da odagna taj osećaj, a onda je zadržao dah kad su koraci još jednom, polako, počeli da prelaze preostala dva metra od stepeništa, da bi onda ponovo zastali.

Posle samo nekoliko sekundi Ričard je začuo dug, spori jecaj vrata koja se otvaraju, santimetar po santimetar, dok se verovatno nisu širom otvorila.

Činilo se da se dugo, dugo ništa nije događalo.

Onda su se konačno vrata ponovo zatvorila, polagano.

Koraci su prešli preko odmorišta i ponovo se zaustavili. Ričard je uzmakao nekoliko malih koraka od vrata, zureći fiksirano u njih. Još jednom su koraci počeli da se spuštaju niz stepenice, polako, promišljeno i tiho, dok na kraju nisu stigli do podnožja. Vrata su se otvorila i Reg je mirno ušao unutra.

„U redu je, to je samo konj u kupatilu.” – rekao je tiho.

Ričard je skočio na njega i bacio ga na zemlju.

„Ne!” – dahtao je Reg – „Ne, siđi s mene, puštaj, savršeno sam dobro, majku mu. To je samo konj, najobičniji konj.” Otresao je Ričarda sa sebe bez mnogo poteškoća i seo, duvajući i dahćući i provlačeći ruke kroz proredenu kosu. Ričard je neubedjen stajao nad njim, osećajući sve jaču i jaču nelagodu. Odmakao se unazad i pustio Rega da ustane i sedne na stolicu.

„Samo konj,” – rekao je Reg – „ali hvala ti što si održao reč.”

„Konj?” – ponovio je Ričard.

„Da.” – rekao je Reg.

Ričard je izašao i pogledao napolje na stepenice, pa se vratio unutra.

„Konj?” – ponovo je upitao.

„Da, jeste.” – rekao je Profesor – „Nemoj...” – mahnuo je Ričardu koji je krenuo gore da istraži – „Neka ga. Neće dugo.”

Ričard je s nevericom zurio u njega. „Kažete da je u vašem kupatilu konj, a sve što po tom pitanju možete da uradite je da stojite tu i recitujete pesme Bitlsa?”

Profesor ga je belo gledao.

„Slušaj,” – rekao je – „žao mi je ako sam te ... uplašio maločas, to je bio samo mali obrt situacije. Takve stvari se događaju, dragi moj momče, ne uzbuduj se zbog toga. Dobri bože, viđao sam ja i otkačenje stvari u svoje vreme. Mnoge. Daleko otkačenije. To je samo konj, za boga miloga. Otići ću i pustiti ga napolje kasnije. Molim te da ne brineš. Hajde sa se malo okrepimo portoom.”

„Ali, ... kako je dospeo tamo?”

„Pa, prozor kupatila je otvoren. Valjda je tuda ušao.”

Ričard ga je pogledao, ni prvi, a sigurno ni poslednji put, iako su mu oči bile sužene od sumnje. „To radite namerno, zar ne?” – rekao je.

„Radim šta, dragi momče?”

„Ne verujem da jekonj u vašem kupatilu.” – rekao je Ričard naprasito. „Ne znam šta je tamo, ne znam šta vi radite, ne znam šta ovo veče uopšte znači, ali ne verujem da je konj gore, u kupatilu.” I ne obazirući se na dalje Regove proteste, otišao je gore da pogleda o čemu se radi.

Kupatilo nije bilo veliko.

Zidovi su bili obloženi starim hrastovim daskama, koje su, uzevši u obzir starost i funkciju zgrade, verovatno bile strašno vredne, ali su sve ostale stvari bile standardne, skoro komunalne.

Na podu je bio stari izlizani, crno-beli linoleum, mala kada, dobro oprana, ali prepuna starih mrlja i pukotina u emajlu, i još mali lavabo sa četkicom i koncem za zube pored česme. U najverovatnije dragocene zidne obloge iznad lavaboa bio je ušrafljen metalni viseći element s vratima-ogledalima. Izgledao je kao da su ga mnogo puta prefarbaivali, a ogledalo je bilo po rubovima isflekano kondenzacijom. Klozet je bio onaj starinski, na principu limenog kazančeta s lancem za povlačenje vode. U čošku je stajao stari, belo ofarbani drveni ormarić, a pored njega smeđa stolica od savijenog drveta, na kojoj su ležali uredno složeni, ali veoma otrcani peškirići.

U kupatilu je takođe bio i jedan veliki konj i zauzimao je sav prostor.

Ričard je zurio u njega i on je zurio u Ričarda, na neki čudno procenjujući način. Ričard se blago zanjihao. Konj je stajao savršeno mirno. Posle nekog vremena, skrenuo je pogled na ormarić. Izgledao je, ako ne baš zadovoljan, a ono potpuno pomiren s time da će biti tu gde je dok ga ne stave negde drugde. Takođe se činilo... šta li je to bilo?

Kupao se u sjaju mesečine koja je dopirala kroz prozor. Prozor je bio otvoren, ali mali, a osim toga bio je na drugom spratu, tako da je ideja da je konj ušao tim putem bila potpuno bezvredna.

Bilo je nečeg čudnog u tom konju, ali nije mogao da odredi šta. Pa, jedna stvar je zaista bila čudna, a to je činjenica da стоји u kupatilu na drugom spratu zgrade koledža. Možda je ipak samo to bilo u pitanju.

Poseguo je, prilično bojažljivo, da potapše stvorenje po vratu. Osećaj je bio običan – čvrsto, glatko – u dobrom je stanju. Efekat mesečine na njegovoj dlaci bio je malo zbumujući, ali na mesečini sve izgleda pomalo čudno. Konj je malo zastresao grivom kad ga je dodirnuo, ali izgleda da mu to nije mnogo smetalo.

Pošto je uspeo u pokušaju da ga potapše, Ričard ga jepar puta pomilovao i nežno počešao ispod vilice. Onda je primetio da u kupatilu postoji još jedna vrata, u daljem uglu. Oprezno je zaobišao konja i približio se drugim vratima. Gurnuo ih je leđima i bojažljivo širom rastvorio.

Otvarama su se u Profesorovu spavaću sobu, majušnu sobicu zakrčenu knjigama, cipelama i malim krevetom. Ova soba je, takođe, imala još jedna vrata, koja su ponovo vodila na odmorište.

Ričard je primetio da je pod na odmorištu sveže izgreban i umrljan, kao i stepenište, a ti znaci su se uklapali s idejom da je konj nekako bio tuda naguran do gore. Ne bi voleo da je to sam morao da uradi, a još manje bi voleo da je konj kome su to uradili, ali to je ipak na ivici da bude moguće.

Ali, *zašto*? Poslednji put je pogledao konja, koji je poslednji put pogledao njega, a onda se vratio dole.

„Slažem se,” – rekao je – „u vašem kupatilu je konj i ja ču, posle svega, ipak uzeti malo portoa.”

Sipao je malo sebi, pa onda malo Regu, koji je tiho posmatrao vatru i poželeo dodatak.

„Ipak je trebalo da pripremim tri čaše.” – rekao je Reg razgovorljivo. „Malopre sam se pitao zašto sam ih pripremio, a sad se sećam”

„Pitao si me da li možeš da povedeš prijateljicu, ali izgleda da nisi. Zbog kauča, sigurno. Nema veze, dešava se. Ehej, nemoj previše, prosućeš.”

Istog trenutka su sva konjska pitanja iščilela iz Ričardovog mozga.

„To sam pitao?” – rekao je.

„O da, sad se sećam. Pozvao si me ponovo, da pitaš da li bi to bilo u redu, koliko se sećam. Rekao sam da će biti počašćen i imao sam ozbiljne namere da budem. Pobrinuo bih se za to da sam na tvom mestu. Ne želiš valjda da žrtvuješ svoju sreću zbog kauča. Ili je možda pomislila da će veče s tvojim matorim tutorom biti nezamislivo dosadno i odlučila se za mnogo uzbudljiviji proces pranja kose. Bogo moj, znam šta bih ja uradio da sam na njenom mestu. Samo nedostatak kose nagoni me da se upuštam u ovako bogate socijalne odnose ovih dana.“

Sad je bio red na Ričarda da prebledi i izbulji se.

Da, on je pretpostavljaо da Suzan neće hteti da ide.

Da, on joj je rekao da će biti jezivo dosadno. Ali, ona je insistirala da jepovede zato što bi to bio jedini način da vidi njegovo lice na nekoliko minuta okupano nekom drugom svetlošću osim one s kompjuterskog ekrana, pa se on složio i uredio da je ipak povede.

Samo što je na to potupno zaboravio. Nije otišao po nju.

Rekao je: „Molim vas, da li mogu da telefoniram?“

Gordon Drum ležao je na zemlji, nesiguran u to šta treba da radi.

Bio je mrtav. Činio se da ima malo sumnje u to. U njegovim grudima bila je strahovita rupa, ali je krv koja je bila liptala iz nje sada jedva curkala. Osim toga, u njegovim grudima nije bilo nikakvog pokreta, niti, što se toga tiče, u bilo kom drugom delu njegovog tela.

Pogledao je gore i sa strane i postalo mu je jasno da, šta god da mu se pomera, to nije telo.

Magla se lagano kotrljala nad njim i ništa nije objašnjavala. Nekoliko metara od njega na tlu je ležala puška i mirno se pušila u travi.

Nastavio je da leži tu, kao neko ko leži budan u četiri ujutro, nesposoban da umiri svoj um i nesposoban da pronađe nešto čime bi ga zaposlio. Shvatio je da je upravo doživeo neku vrstu šoka, što objašnjava njegovu nesposobnost da jasno razmišlja, ali ne objašnjava njegovu sposobnost da uopšte razmišlja.

U veličanstvenoj debati koja besni već vekovima, po pitanju šta se događa pošto se umre, ako se išta događa – da li je to raj, pakao, čistilište ili ništavilo – u jednu stvar se bar nikada nije posumnjalo: da to svi saznaju tek pošto umru.

Gordon Drum je umro, ali naprsto nije imao ni najmanju ideju šta treba da radi po tom pitanju. To nije bila situacija s kojom se ranije susretao.

Seo je. Telo koje je selo njemu se činilo isto onoliko stvarnim kao i ono koje je ostalo da leži i hlađi se na zemlji, ispuštajući vrelinu svoje krvi u obliku avetinske pare koja se mešala s maglom te sveže noći.

Rastežući eksperiment malo dalje, pokušao je da ustane, polako, zbumjeno i lelujavo. Zemlja kao da ga je podržala, prihvatile njegovu težinu. Ali onda, činilo se da i nema težine koja treba da bude prihvaćena. Kada se sagnuo da dodirne zemlju nije osetio ništa osim nekog dalekog, gumastog otpora, kao kad ti ruka utrne i umrtvi se, a hoćeš nešto da podigneš. Utrnula mu je ruka. I noge, i druga ruka i trup i glava.

Celo telo mu je bilo utrnulo i mrtvo. Nije mogao da shvati zašto nije i um.

Stajao je obuzet nekim ledenim, besanim užasom, dok se magla lagano kovitlala kroz njega.

Pogledao je dole, u sebe, u tu jezivu stvar koja je nepomično ležala, sa zaprepašćenim izrazom lica osobe koja je upucana i pridavljenata, i poželeo je da se naježi. Ili bolje, poželeo je kožu koja bi mogla da se naježi. Poželeo je telo. Nije ga imao.

Iz usta mu je izleteo iznenadni vrisak užasa, ali je bio ništa i otišao je nigde. Prodrmao je sam sebe i ništa nije osetio.

Muzika i svetlo dopirali su iz njegovih kola. Otišao je do njih. Pokušao je da hoda živahno, ali to je bio samo bled i kilav hod, nesiguran i – pa, prazan. Zemlja pod njegovim nogama delovala je krhko.

Vrata kola još uvek su bila otvorena s vozačeve strane, kao što ih je i ostavio kad je izašao napolje da bi sredio stvar s prtljažnikom, misleći da će mu za to trebati samo dve sekunde.

To je bilo pre cela dva minuta, kad je bio živ. Kada je bio osoba. Kad je mislio da će za tren uskočiti natrag u kola i odvesti se odatle. Dva minuta, a kao da je prošao ceo život.

„Ovo je sumanuto, zar ne?” – pomislio je iznenada..

Obišao je vrata i sagnuo se da zaviri u spoljni retrovizor.

Sebi je izgledao isto kao i uvek, to jest kao i uvek kada bi se strašno uplašio, što je bilo za očekivati, ali ipak je to bio on, to je normalno. Mora da on sve ovo zamišlja, možda je ovo neki stravičan san na javi. Odjednom mu je palo na pamet da dune u retrovizor.

Ništa. Ni najmanja kapljica. To bi zadovoljilo doktore, tako uvek rade na televiziji – ako se na ogledalu ne stvori izmaglica, znači da nema daha. Možda, pomislio je zabrinuto, možda to ima neke veze s ogledalima na grejanje. Zar ova kola nemaju spoljne retrovizore na grejanje? Zar mu nije prodavač tupio bez kraja i konca o zagrejanom ovom, električnom onom, i servo ko zna čemu? Možda su to digitalni retrovizori. Mora da je to. Digitalni, na grejanje, servo, kompjuterski kontrolisani retrovizori, otporni na dah ...

To su, shvatio je, potpune budalaštine. Polako se okrenuo i ponovo s užasavanjem pogledao u telo koje je ležalo na zemlji, tu pored, s raznetim grudnim košem i modricama na vratu. To bi tek sigurno zadovoljilo doktore. Prizor bi bio dovoljno jeziv i da je to nečije tuđe telo, ali njegovo ...

Mrtav je. Mrtav ... mrtav ... pokušao je da natera tu reč da dramatično odjekuje u njegovoj glavi, ali nije mogao. Nije on filmska traka, samo je mrtav.

Zurio je u telo sa zaprepašćenom fascinacijom i padaо u sve dublje i dublje očajanje zbog idiotski glupog izraza na svom licu.

To je bilo savršeno razumljivo, naravno. To je bio upravo onakav izraz lica kakav bi imao neko ko se našao u situaciji da neko ko se krio u prtljažniku njegovih kola ispuca u njega oba burenceta njegove rođene puške, ali mu se, bez obzira na to, nije dopadala ideja da bi neko mogao da ga pronađe dok tako izgleda.

Kleknuo je na zemlju pored tela, u nadi da će biti u stanju da pomeri svoje crte lica u nešto što bar podseća na dostojanstvo, ili bar na osnovnu inteligenciju.

To se pokazalo skoro nemoguće teškim. Pokušao je da zategne kožu, mučno poznatu kožu, ali nekako nije uspevao da je uhvati kako treba. Kao ni bilo šta drugo, uostalom. Kao neko ko pokušava da mesi plastelin utrnulim rukama, samo što su njegove ruke, umesto da klize s modela, propadale kroz njega.

Užas i bes preplavili su ga zbog ove njegove apsolutne, proklete, idiotske nemoći i iznenada se prepao kad je shvatio da gnjeći i trese svoje sopstveno mrtvo telo, čvrsto i divljački ga stežući. Zateturao se unatrag, šokiran i zaprepašćen. Sve što mu je pošlo za rukom da doda svom licu uz izraz idiotskog zaprepašćenja bila su iskrivljena usta i mig. I masnice, koje su mu se rascvetale po vratu.

Počeo je da jeca, i ovog puta izgleda da se začuo zvuk, čudno zavijanje, duboko iz te stvari u koju se, izgleda, pretvorio. Grčeći ruke na licu zaneo se unazad, povukao do kola i bacio se na sedište. Sedite ga je prihvatile na neki labav, udaljen način, kao tetka koja ne odobrava poslednjih petnaest godina tvog života, pa te zbog toga nudi serijem, ali odbija da te pogleda u oči.

Da li može da se dovuče do lekara?

Da bi izbegao suočavanje s apsurdnošću te ideje počeo je ludački da se rve s volanom, ali ruke su mu propadale kroz njega. Pokušao je da se izbori s automatskim menjačem i završio besno ga treskajući, ali ne uspevajući ni da ga uhvati, ni da ga pomeri.

Stereo je još uvek puštao laku orkestarsku muziku u telefon, koji je stajao na suvozačevom sedištu i sve vreme strpljivo slušao. Zurio je u njega i shvatio, sa sve jačim grozničavim uzbuđenjem, da je još uvek povezan sa Suzaninom telefonskom sekretaricom. To je bila ona vrsta koja radi i radi, sve dok

ne prekineš vezu. Još uvek je bio u kontaktu sa svetom.

Očajnički je pokušavao da podigne slušalicu, nespretno je petljaо sve dok nije skliznula, i na kraju je bio prinuđen da se sagne dole na pod, do slušalice. „Suzan!” – urlao je, glasom koji kao da je bio grub i dalek tutanj vetra. „Suzan, pomozi mi! Pomozi mi, tako ti boga. Suzan, ja sam mrtav … mrtav sam … mrtav sam i … ne znam šta da radim …” Ponovo se raspao, beznadežno plačući, i pokušao da se pribije uz telefon kao beba koja se pribija uz čebe, radi utehe.

„Pomozi mi, Suzan…“ ponovo je viknuo.

„Bip.“ – rekao je telefon.

Pogledao je ponovo tamo dole u slušalicu. Ipak je uspeo nešto da pritisne. Uspeo je da pritisne dugme koje je prekinulo vezu. Grozničavo je pokušavao da ponovo dohvati slušalicu, ali ona mu je stalno propadala kroz prste i na kraju se, nepomična, zaustavila na podu. Nije mogao da je dodirne. Nije mogao da pritisne dugmiće. U napadu besa zavrilačio ju je u šoferšajbnu. Na to je odreagovala, i te kako. Udarila je u šoferšajbnu, odbila se pravo kroz njega, pa o sedište, a onda se smirila pored menjača, neumoljivo odbijajući svaki njegov dalji pokušaj da je dotakne.

Nekoliko minuta je tako sedeо i klimao glacom, dok se užas pretvarao u običnu utučenost.

Nekoliko automobila prošlo je pored njega, ali nisu primetili ništa čudno – kola su mu stajala u žutoj traci, predviđenoj za to. Pošto su brzo jurili kroz noć, farovi im verovatno nisu ni dotakli leš koji je ležao u travi iza kola. Sigurno nisu primetili ni duha koji sedi u kolima i plače sam za sobom.

Nije znao koliko dugo je tako sedeо. Jedva da je bio svestan proticanja vremena, samo, činilo mu se da ne protiče previše brzo. Bilo je malo spoljnih uticaja koji bi mogli označiti njegovo proricanje. Nije osećao hladnoću. U stvari, teško da je mogao i da se seti kakav je to osećaj, ta hladnoća, samo je znao da je to nešto što bi se očekivalo da oseti u ovom trenutku.

Na kraju se trgao iz sopstvenog bednog zagrljaja. Morao bi nešto da preduzme, iako nije znao šta. Prosto, mora da postoji nešto što bi pokušao. Mora da nekako pregrmi ovu noć.

Izašao je iz kola, pokušavajući da se sabere, a stopalo i koleno su mu bez muke prošli kroz deo limarije. Ponovo je otisao da pogleda svoje telo, ali tamo ga više nije bilo.

Kao da mu već nije bilo dosta šokova za tu noć. Zurio je i zurio u vlažno udubljenje u travi.

Tela mu nije bilo.

Ričard je otišao najbrže što je bilo moguće, u okvirima pristojnog ponašanja.

Rekao je hvala najlepše i kakvo božanstveno veče i da Reg mora da mu se javi, Ričardu, kad god krene za London, i da li može nešto da uradi u vezi s konjem. Ne? Pa, dobro onda, ako ste sigurni, i još jednom veliko hvala.

Stajao je još trenutak ili dva tamo pošto su se vrata napokon zatvorila, razmišljajući o raznim stvarima.

Primetio je, za kratko vreme za koje je svetlo iz Regove sobe osvetlilo hodnik pored glavnog stepeništa, da na podnim daskama uopšte nema tragova. Bilo mu je čudno što je konj izgrebao daske samo u Regovoj sobi.

Pa, sve je to delovalo veoma čudno, i tačka, ali je bilo i dodatna zanimljiva činjenica koju treba dodati na sve veću gomilu. A ovo je trebalo da bude jedan opuštajući beg od posla.

Dobio je iznenadan poriv ka kucne na vrata preko puta Regovih. Toliko dugo je čekao da neko otvori da je već odustao i okrenuo se da podje, kad su se vrata konačno, s jecajem, otvorila.

Bio je blago šokiran kad je shvatio da u njega oštro zuri, kao mala i sumnjičava ptica, onaj profesor s kobilicom za jahte umesto nosa.

„Hm, pardon,” – rekao je Ričard naglo, „ali, ahm, da niste slučajno videli ili čuli konja kako se danas popodne ili predveče penje uz stepenice?”

Čovek je prestao sa svojim opsesivnim pucketanjem prstima. Naherio je glavu malo u jednu stranu i kao da se otisnuo na dalek put duboko u sebe da pronađe glas, koji se, pronađen, pokazao piskavim i majušnim.

Rekao je: „To je prva stvar koju mi je neko rekao za sedamnaest godina, tri meseca, dva dana, pet sati, devetnaest minuta i dvadeset sekundi. Merio sam.”

Ponovo je zatvorio vrata.

Ričard je bukvalno projurio kroz Drugi Dvor.

Kada je stigao do Prvog Dvora, suzdržao se i usporio na šetajući korak.

Svežina noćnog vazduha razdirala mu je pluća, pa nije bilo svrhe trčati. Nije uspeo da pozove Suzan jer Regov telefon nije radio, što je bila još jedna stvar na koju je ovaj odreagovao misteriozno i stidljivo. To je bar bilo podložno racionalnom objašnjenu. Verovatno nije platio račun.

Ričard je skoro stigao do ulice, kad je odlučio da prvo na brzaka svrati do portirove kućice, koja je bila zavučena unutar ogromne lučne kapije koledža. To je bila kutijica od sobe, prepuna ključeva i poruka. Grejala ju je mala električna grejalica. Radio je trtljaо sam za sebe, negde u pozadini.

„Izvinite,” – rekao je ogromnom čoveku u crnom odelu koji je stajao iza šaltera prekrštenih ruku „Ja...”

„Da, g. Mek Dafe, šta mogu da učinim za vas?”

Ričard bi, u svom trenutnom stanju svesti, i sam bio u stisci da je morao da se seti sopstvenog imena, pa se na ovo malo trgao. Međutim, portiri na koledžu poznati su po svojoj legendarnoj sposobnosti da ispoljavaju takve čudesne bravure memorije, i po tendenciji da ih ispoljavaju i na najmanju provokaciju.

„Da li znate,” – rekao je Ričard – ”ima li neki konj tu na koledžu? Mislim, znali bi ste da ima, zar ne?”

Portir nije ni trepnuo.

„Ne, gospodine i da gospodine. Mogu li još nešto da učinim za vas, g. Mek Dafe?”

„Ahm, ne” – rekao je Ričard i potapkao prstima šalter nekoliko puta – „Ne. Hvala vam. Hvala vam, baš ste bili ljubazni. Drago mi je što sam vas ponovo video, ahm... Bobe.” – rizikovao je – „Laku noć, onda.”

Otišao je.

Portir je ostao savršeno miran, s prekrštenim rukama, ali je jedva primetno odmahnuo glavom.

„Evo, stiže kafa, Bile.” – rekao je drugi portir, mali i vižljast, koji se pojavio iz neke unutrašnje niše sa šoljom kafe koja se pušila. – „Je l’ to zahlađuje, šta misliš?”

„Da, čini mi se, Frede, hvala ti.” – rekao je Bil uzimajući šolju.

Otpio je malo. – „Možeš o ljudima govoriti svašta, ali definitivno ne da s vremenom postaju manje uvrnuti. Ovaj momak malopre me pitao da li ima neki konj na koledžu.”

„Je l’?” Fred je pijuckao svoju kafu i pustio da mu para zamagli oči. – „I kod mene je ranije bio svratio neki tip. Neki neobičan monah, stranac. Ništa nisam razumeo u početku. Ali, činilo se da je sav srećan što stoji tu pored peći i sluša vesti na radiju. Frfljao je i brbljao pola sata – ugušio me načisto.”

„Uh, ti stranci.”

„Na kraju sam mu rekao da ode da se ispuca na nekom drugom. Ma ... da mi tek tako stoji pored moje vatre. Odjednom, kaže da li stvarno to moram da učinim? Da se ispucam na nekom drugom? Rekao sam, svojim najboljim bogartovskim glasom, ‘*Bolje bi ti bilo da veruješ u to, dečko.*’

„Stvarno? To mi više liči na Džima Kegnija.”

„Ne, to je Bogartov glas. Ovo je glas Džima Kegnija – ‘*Bolje bi ti bilo da veruješ u to, momče.*’

Bil je prevrnuo očima. – „To ti je Džim Kegni? Mislio sam da je to Kenet Mek Kelar.”

„Ne slušaš kako treba, Bile, nemaš ti uvo za to. Ovo je Kenet Mek Kelar: ‘*O, ti kreni gornjim putem, a ja ču donjem...*’

„A, sad mi je jasno. Ja sam mislio na onog škotskog Keneta Mek Kelara. I šta je na kraju rekao tvoj pop, Frede?”

„*O, samo me je pogledao u pravo oči, Bile, i rekao nešto čudno...*”

„Ma, pusti sad akcente, Frede, samo mi reci šta je rekao, ako je vredno slušanja.”

„Rekao je da mi veruje.”

„Tako? Pa to onda i nije preterano interesantna priča, Frede.”

„Pa, možda i nije. Pominjem to samo zato što je rekao i da je ostavio konja u kupatilu, i da li bih mogao da proverim da li je s njim sve u redu.”

Gordon Drum je ožalošćeno lebdeo niz mračni put, ili bolje, pokušavao je da lebdi.

Smatrao je da bi, kao jedan duh – što je, to je sebi morao da prizna, postao – morao umeti da lebdi. Skoro da ništa nije znao o duhovima, ali je smatrao da kad već moraš da budeš to, onda treba da postoje određene kompenzacije za odsustvo fizičkog tela koje treba premeštati naokolo, a jedna od njih trebalo bi da bude veština lebdenja. Ali ne – izgleda da će morati da prepešači svaki korak.

Postavio je sebi za cilj da pokuša da stigne do svoje kuće. Nije znao šta bi radio kada tamo stigne, ali čak i duhovi moraju negde da prespavaju, a mislio je da bi poznato okruženje moglo da pomogne. Kako, to nije znao. Putovanje mu je bar priuštilo neki cilj, a kad stigne, moraće da smisli neki drugi.

Tužno se vukao od bandere do bandere, zastajući kod svake da malčice razgleda samog sebe. Definitivno je postajao pomalo avetast.

Povremeno bi izbledeo skoro do ništavila, i kao da je bio samo malo više od senke koja se igra u magli, san o samome sebi, koji svaki čas može da ispari i nestane. A onda mu se povremeno pričinjavalo da je opet skoro stvaran i čvrst. Jednom ili dvaput pokušao je da se nasloni na banderu i oba puta bi propao da nije bio oprezan.

Konačno je, s velikim oklevanjem, počeo da usmerava svoj um na ono što se dogodilo. Čudno je bilo to oklevanje. U stvari, nije želeo da o tome razmišlja. Psiholozi kažu da um često pokušava da potisne uspomene na traumatične događaje i to je verovatno odgovor, pomislio je. Napokon, ako se čudna osoba koja izleće iz tvog rođenog prtljažnika i ubija te namrtvo ne računa u traumatične događaje, onda bi stvarno voleo da sazna šta se računa.

Umorno je nastavio dalje.

Pokušavao je da vrati sliku te osobe u svom umu, ali to je bilo kao da drmusa bolan zub, pa je onda mislio na druge stvari.

Kao, na primer, da li mu je sređen testament. Nije mogao da se seti, pa je podsetio sebe da ujutro treba da pozove svog advokata, a onda je podsetio sebe da mora da prestane da se podseća na takve stvari.

Kako li će njegova kompanija preživeti bez njega? Ni jedan od mogućih odgovora nije mu se preterano dopadao.

Šta je s njegovom umrlicom? Na tu pomisao smrzao se do kostiju, gde god da su se one dele. Da li će biti u stanju da se dokopa jednog primerka? Šta će na njoj pisati? Bolje bi im bilo da ga lepo sahrane, kopilad. Pogledaj samo šta je sve uradio. Golim rukama je spasao britansku softversku industriju: ogroman izvoz, prilozi u dobrotvorne svrhe, stipendije za istraživanja, prelazak Atlantika u podmornici na solarni pogon (propao, ali dobra ideja) – svakakve stvari. Bolje bi im bilo da se manu onoga sa Pentagonom, ili će napujdati svog advokata na njih. Podsetio je sebe da ga pozove ujutro...

Ne.

Nego, da li mrtvac može nekoga da tuži za klevetu? To bi mogao znati samo njegov advokat, a on ne može da ga pozove. Znao je, prepun užasa, da će mu od svih stvari koje je ostavio u svetu živih najviše nedostajati telefon, a onda je odlučno opet okrenuo svoj um u pravcu u kome nije želeo da ide.

Onaj čovek.

Činilo mu se da je ta figura bila gotovo kao figura same smrti, ili ga to njegova mašta vara? Da li je sanjao ili je stvarno nosila kukuljicu? Šta bi iko, bilo u kukuljici, bilo sportski obučen, mogao tražiti u prtljažniku njegovog automobila?

U tom trenutku neka kola prošišala su putem pored njega i nestala u noći, odnoseći sa sobom oazu svetlosti. S čežnjom se setio tople, kožom presvučene, klimatizovane udobnosti svojih kola, napuštenih tamo na putu, da bi mu onda iznenada nešto ludo palo na pamet.

Da li postoji način da ga neko poveze? Da li bi neko *stvarno* mogao da ga vidi? Kako bi reagovao, ako bi mogao? Pa, postoji samo jedan način da to otkrije.

U daljini iza sebe čuo je kako se neka kola približavaju i okrenuo se licem ka njima. Dva blizanca fara približavala su se kroz maglu i Gordon je zaškrgutao svojim fantomskim zubima i podigao palac.

Kola su proletela pored ne primetivši ga.

Ništa.

Ljutito je podigao prst u pravcu crvenih svetala koja su se smanjivala u daljini i shvatio je, gledajući u svoju sopstvenu podignutu ruku, da baš i nije dala sve od sebe po pitanju vidljivosti u tom trenutku. Da li možda postoji neki napor volje koji bi mu omogućio da bude vidljiv kad to poželi? Zažmурio je, koncentrišući se, pa je onda shvato da bi morao otvoriti oči ako želi da proceni rezultat. Pokušao je ponovo, sileći svoj um najviše što je mogao, ali učinak nije zadovoljavao.

Iako mu se činilo da ima neke jadne, zakržljale razlike u sjaju, nije mogao da je održi i izbledela bi skoro odmah, koliko god da je pojačavao mentalni pritisak. Moraće da proceni trenutak veoma pažljivo ako želi da ga osete, ili bar vide.

Još jedna kola su se približavala iza njega, veoma brzo. Ponovo se okrenuo, podigao palac, sačekao pravi trenutak i voljom postao vidljiv.

Kola su se malo zanela i nastavila dalje, ali nešto sporije. Pa, i to je nešto. Šta drugo da radi? Moraće da stane pod banderu i vežba. Sledeća kola će sigurno stati.

„... pa ako bi ste želeli da ostavite poruku, javiću vam se čim budem mogla. Možda.”

Biiip.

„Sranje. Jebi ga. Čekaj malo. Uh. Slušaj... aaa...“

Klik.

Ričard je gurnuo telefon natrag u kućište i vozio u rikverc jedno dvadeset metara, da bi bacio još jedan pogled na znak pored raskrsnice kroz koju je upravo projurio po magli. Izvukao se iz kembridžskog jednosmernog sistema uobičajenim metodom, koji se sastojao iz vožnje u krug sve brže i brže, dok se ne postigne dovoljna brzina da vozilo može da izleti napolje po tangenti, u nasumičnom pravcu, koji je sada pokušavao da prepozna i vrati se na pravi put.

Kad se vratio na raskrsnicu pokušao je da poveže informacije sa znaka s informacijama na mapi. Ali, to nije bilo moguće. Ta raskrsnica je, sasvim namerno, bila na izlizanoj ivici između dveju stranica, a znak se zlovoljno vrteo na vetrnu. Instinkt mu je govorio da ide u pogrešnom smeru, ali nije želeo da se vrati istim putem, iz straha da ga ponovo ne usisa gravitacioni vir kembridžskog saobraćajnog sistema.

Zato je skrenuo levo, u nadi da će u tom pravcu biti srećnije ruke, ali je posle izvesnog vremena izgubio nerve i spekulativno skrenuo desno, a onda rizikovao još jedno eksperimentalno levo i posle nekoliko dodatnih sličnih manevara bio je potpuno izgubljen.

Opsovao je u sebi i upalio grejanje u kolima. Da se koncentrisao na to gde ide, umesto što je pokušavao da vozi i telefonira u isto vreme, rekao je sebi, sad bi bar znao gde se nalazi. U stvari, njemu se nije dopadalo što ima telefon u kolima, smatrao je da je to prava gnjavaža i nasrtaj na njegovu privatnost. Ali, Gordon je insistirao i plaćao račun.

Uzdahnuo je ogorčeno i okrenuo crni ‘Saab’ da bi krenuo u suprotnom smeru. Pri tom samo što nije naleteo na čoveka koji je teglio neki leš u polje. Barem je na trenutak to tako izgledalo njegovom prenapetom mozgu, ali u stvari je to verovatno bio neki lokalni farmer s vrećom nečeg hranljivog, mada mu nije baš bilo jasno šta radi s tim po ovakvoj noći. Kad su farovi ‘Saaba’ ponovo prešli preko te tačke, na trenutak su uhvatili neku figuru kako tabana preko polja s vrećom na leđima.

„Bolje on nego ja.“ – pomislio je Ričard mrko i dao gas.

Posle nekoliko minuta stigao je do raskrsnice koja je vodila na nešto što je više ličilo na ozbiljniju saobraćajnicu, i skoro da bi skrenuo tamu, da nije umesto toga ipak otisao levo. Nije bilo nikakvog znaka.

Ponovo je pritisckao dugmiće svog telefona.

„... javiću vam se kad budem mogla. Možda.“

Biiip.

Imao je blagi osećaj da to nije baš najbolji ton za poruku na telefonskoj sekretarici, ali ipak je nastavio.

„Ne, stvarno, možemo negde da odemo, na odmor od nedelju dana, ili čak odmah ovog vikenda, ako želiš. Stvarno, ovog vikenda. Otići ćemo negde gde ima sunca. Nije bitno ako Gordon pokuša da me pritera uza zid, a znaš da je on za to savršeno sposoban, brat ti je, napokon. Ja sam samo ... uh, u stvari, možda ćemo morati sledećeg vikenda. Sranje, sranje, sranje. Samo – stvarno sam obećao da

ću da – ne, slušaj, nije važno. Ići ćemo. Baš me briga da li će da završim Himnu do ‘Komdeksa’. Nije kraj sveta. Ići ćemo, baš me briga. Gordon će jednostavno morati da – aaaaauuuuhhh!”

Ričard je divljački zapeo da izbegne duh Gordona Drumu koji mu se niotkuda pojavio pred svetlima i iz zaleta skočio ka njemu.

Bacio se na kočnice, počeo se zanositi, pokušao da se seti šta treba da se radi kad se nadeš u situaciji zanošenja, pa gledao je neku TV emisiju o vožnji, pre Hrista, doduše – kakva je to bila emisija? Bože, ne može da se seti čak ni naslova, a ne ... – o, da, rekli su da *ne sme da se koči*. To je to. Svet se okrenuo oko njega, lagano i s nezamislivom silinom, dok je auto klizio niz put, zavrteo se, naleteo na travnatu ivicu i zaustavio se, okrenut u suprotnom smeru. Ričard se dahćući srušio na volan.

Podigao je telefon s mesta gde je bio pao.

„Suzan, ... javiću se kasnije.” – prodahtao je i spustio slušalicu.

Podigao je pogled.

U punom sjaju farova video se spektralni obris Gordona Drumu koji je zurio pravo kroz šoferšajbnu s jezivim užasom u očima, lagano podignuvši ruku i uperivši je u njega.

Nije bio siguran koliko je tu sedeо. Prikaza se za nekoliko sekundi istopila s vidika, ali je Ričard samo sedeо, drhtao, verovatno ne više od minuta, dok ga nisu trgnuli iznenadni zvuci naglog kočenja i blještavo svetlo.

Prodrmao je glavu. Shvatio je da se zaustavio na sred suprotne trake, okrenut u pogrešnom smeru. Kola koja su upravo naglo zakočila i zaustavila se gotovo na milimetar od njegovog branika bila su policijska. Dva-tri puta je duboko udahnuo i onda, ukrućen i uzdrhtao, izašao napolje i stao, da bi se suočio s policajcem koji je lagano hodao ka njemu, ocrtan svetлом farova policijskog automobila.

Policajac ga je odmerio od glave do pete.

„Ja ... izvinite, gospodine,” – rekao je Ričard, s onoliko staloženosti koliko je mogao da nacedi u svoj glas – „Ja sam ... proklizao. Putevi su klizavi i ja sam ... ahm ... proklizao. Vrteo sam se. Kao što vidite, okrenut sam u pogrešnom smeru.” Mahnuo je ka svojim kolima da bi ukazao na smer u kome su bila okrenuta.

„Da li biste bili ljubazni da mi tačno kažete zbog čega ste proklizali, gospodine?” Policajac ga je gledao pravo u oči dok je vadio notes.

„Pa, kao što sam rekao,” – objašnjavao je Ričard – „putevi su klizavi zbog magle i, pa, da budem iskren,” – iznenada je uhvatio sebe kako ovo izgovara, uprkos naporima da se zaustavi – „samo sam mirno vozio i odjednom mi se učinilo da vidim svog šefa kako mi se baca pod točkove.”

Policajac ga je odmeravao.

„Kompleks krivice, gospodine.” – dodao je Ričard s grčevitim osmehom – „Znate kako je. Upravo sam razmatrao da li da uzmem slobodan vikend.”

Policajac kao da je oklevao, balansirajući na oštrici noža koji deli sumnju od saosećanja. Oči su mu se malo suzile, ali nisu poklekle.

„Da li ste pili, gospodine?”

„Da.” – rekao je Ričard, uz brz uzdah – „Ali, veoma malo. Dve čaše vina maksimum. Ahm... i malu čašicu portoa. To je to. Samo mi je popustila koncentracija. Sada sam dobro.”

„Ime?”

Ričard mu je dao ime i adresu. Policajac je sve pažljivo zapisao u notes, pa je virnuo u tablice i zapisao i njihov broj.

„A ko je vaš šef, gospodine?”

„Zove se Drum. Gordon Drum.”

„O,” – rekao je policajac, podigavši obrve – „onaj gospodin od kompjutera.”

„Pa da, tako je. Ja projektujem softver za njegovu kompaniju. ‘Drum Unapred Tehnologije II’.”

„Mi u stanici imamo jedan od vaših kompjutera.” – rekao je policajac. „Da me ubiješ ako iko zna kako da ga natera da radi.”

„Je l’?” – rekao je Ričard – „A koji model imate?”

„Mislim da se zove ‘Kvark 2’.”

„O, pa to je prosto.” – rekao je Ričard s olakšanjem. „Ne radi. Nikada nije valjao. Ta stvar je teško sranje.”

„Interesantno, gospodine, to i ja stalno govorim.” – rekao je policajac. „Neki od mojih kolega se ne slažu s tim.”

„Pa, vi ste potpuno u pravu, gospodine. Ta stvar je beznadežna. To je jedan od glavnih razloga zbog kojih je prva kompanija bankrotirala. Predlažem da ga koristite kao jedan veliki pritiskivač papira.”

„Mislim da to ne bih voleo, gospodine.” – insistirao je policajac – „Onda bi se vrata stalno otvarala.”

„Kako to mislite, gospodine?” – upitao je Ričard.

„Pa s njim zatvaram vrata, gospodine. U stanici je gadna promaja u ovo doba godine, a brave labave. Leti, naravno, njime bijemo osumnjičene po glavi.”

Zatvorio je notes i gurnuo ga u džep.

„Moj savet vam je, gospodine, da lepo i polagano vozite nazad. Zaključajte kola i užasno se provedite za vikend. Mislim da je to jedini način. Pazite kako vozite, sad.”

Vratio se u kola, otvorio prozor i gledao kako Ričard manevriše kolima u krug i odvozi se u noć, pre nego što je i sam krenuo.

Ričard je duboko udahnuo, mirno se odvezao u London, mirno ušao u stan, mirno se uspentrao preko kauča, seo, sipao sebi dupli brendi i počeo jako da se trese.

Tresao se zbog dve stvari.

Prva je bila uobičajeni fizički šok od za dlaku izbegnute nesreće, takve stvari uvek čoveka uzbude više nego što se može očekivati. Telo preplavi adrenalin, koji vam se onda mulja kroz sistem dok se ne ukiseli.

Onda, tu je razlog za proklizavanje – ta neverovatna prikaza Gordona koji se baca na njegova kola. Au, čoveče! Ričard je otpio gutljaj brendija i isprao grlo. Spustio je čašu.

Bilo je opšte poznato da je Gordon jedan od najbogatijih izvora kompleksa krivice na svetu i da može da ti isporuči svežu tonu toga na prag svako jutro, ali Ričard do sada nije znao da ga to muči u tako neverovatnoj meri.

Ponovo je podigao čašu, otišao gore i otvorio vrata svoje radne sobe, što je bilo u tesnoj vezi s pomeranjem gomile časopisa ‘Bajt’ koja je bila naslonjena na njih. Odgurnuo ju je nogom i ušao na kraj velike sobe. Mnogo stakla s te strane otkrivalo je pogled na veći deo severnog Londona, koji je

sada izbrisala magla. Katedrala Sv. Pavla svetlucala je u mračnoj daljini i nekoliko trenutaka je zurnio u nju, ali se ništa posebno nije dogodilo. Posle ovovečernjih događaja to je smatrao prijatnim iznenadenjem.

Na drugom kraju sobe bila su dva dugačka stola natrpana sa šest ‘Mekintoš’ kompjutera (kad ih je poslednji put prebrojao). U sredini je stajao ‘Mek II’ na kome se crveni linijski model njegovog kauča lenjo okretao oko plavog linijskog modela njegovih tesnih stepenica, sa sve gelenderom, radijatorom i detaljima električnih utičnica, i naravno, onim nezgodnim čoškom na pola puta do gore.

Kauč bi počeo da s okreće u jednom pravcu, udario u prepreku, prešao u drugu ravan, udario u još jednu prepreku, okretao se oko treće ose dok se ponovo ne zaustavi, a onda bi se ciklus pokreta ponovio različitim redosledom. Nije trebalo gledati suviše dugo da bi se zaključilo da se ponavlja.

Bilo je očigledno da je kauč zaglavljen.

Još tri ‘Meka’ bila su povezana gomilama zapetljanih kablova s neurednim galimatijasom muzičkih sintesajzera – ‘Emulator II’ + HD sempler, TX moduli, ‘Profet VS’, ‘Roland JX10’, ‘Korg DW8000’, ‘Oktaped’, ‘Sint-Axe’ MIDI kontroler za gitaru, pa čak i stara ritam-mašina, tutnuta u čošak da skuplja prašinu – to je oprilično bilo to. Tu je bio još i jedan mali, retko korišćeni kasetofon: sva muzika skladištala se u kompjuterskim datotekama, a ne na kasetama.

Bacio se na stolicu ispred jednog od ‘Mekova’, da vidi šta od toga, ako išta, radi. Na ekranu je bila jedna Eksel tabela s nazivom „Untitled”, a on se pitao zbog čega.

Zapisao ju je na disk, proverio da nije sebi ostavio neki podsetnik i ubrzo otkrio da tabela sadrži neke od podataka koje je ranije bio prikupio, tražeći podatke o lastama u bazama podataka na Internetu.

Sada je imao cifre koje detaljno opisuju njihove selidbene navike, oblike njihovih krila, aerodinamični profil i karakteristike turbulencije, kao i neke osnovne cifre u vezi s formacijama koje jata obrazuju u letu, ali još uvek nije imao blage veze kako će sve to povezati u jedno.

Pošto je te večeri bio previše umoran za konstruktivno razmišljanje, divljački je markirao i nasumice prekopirao celu tu napabirčenu gomilu brojeva iz tabele u svoj program za konverziju, koji je sređivao, filtrirao i manipulisao ciframa u skladu s njegovim eksperimentalnim algoritmima, ubacio tako konvertovani fajl u ‘Performeru’, i onda pustio rezultat kroz nasumične prečice u MIDI kanale ka bilo kom sintesajzeru koji je u tom trenutku bio uključen.

Rezultat je bio kratak prasak najogavnije kakofonije, pa ga je zaustavio.

Ponovo je pokrenuo program za konverziju, ovog puta mu naloživši da na silu premapira vrednosti visine tona u G-mol. Čvrsto je odlučio da se te prečice na kraju reši, zato što ju je smatrao varanjem. Ako ima ikakve osnove za njegovo čvrsto uverenje da se ritmovi i harmonije muzike koju je smatrao najlepšom mogu naći, ili bar izvesti iz ritmova i harmonija fenomena koji se događaju u prirodi, onda zadovoljavajući oblici modalnosti i intonacije takođe moraju doći prirodno, a ne na silu.

U ovom trenutku se, ipak, odlučio za silu.

Rezultat je bio kratak prasak najogavnije kakofonije u G-molu.

Toliko o nasumičnim prečicama.

Prvi zadatak bio je relativno prost, da jednostavno nacrtava grafikon kretanja lastinog krila dok leti, a onda da sintetizuje taj grafikon. Na taj način će dobiti jednu notu, koja bi bila dobar početak, a trebaće mu manje od jednog vikenda da to završi.

Samo što, naravno, nema slobodan vikend za to, jer najpre mora nekako da reši ‘Himnu’ verzije 2

tokom sledeće godine, ili „sledećih meseci”, kako bi to rekao Gordon, što je nepovratno dovelo Ričarda do treće stvari zbog koje se tresao.

Apsolutno nije bilo načina da uzme slobodne dane tog ili sledećeg vikenda, da bi ispunio ono što je obećao Suzaninoj telefonskoj sekretarici. A to će mu, ako ovaj debakl od večeri to već nije učinio, zasigurno smršiti konce.

Čudna misao pala mu je na pamet.

Prilično ga je iznenadila, ali zapravo mu se činilo kao da u njoj nema ničeg spornog.

Dvogled je besciljno skenirao londonsko noćno nebo – radoznalo je njuškao. Baciš pogled ovamo, pa onamo, čisto da vidiš šta ima novo, možda se nađe nešto interesantno, nešto korisno.

Dvogled se zaustavio na pozadini jedne kuće, privučen jedva primetnim pokretom. To je jedna od onih kasnoviktorijanskih vila, sada verovatno pretvorena u stanove. Mnogo crnih gvozdenih oluka. Zelene gumene kante za đubre. Ali mračna. Ne, nije ništa.

Dvogled se upravo kretao dalje kada se još jedan pokretić uhvatio u mesečinu. Dvogled je blago podesio fokus, pokušao da pronađe detalj, ivicu, mali kontrast u mraku. Magla se sada podigla i tama je blistala. Podesio je fokus još malo, malčice.

Eto ga. Nešto definitivno *jeste*. Samo što je sada malo više, možda pola metra, možda metar. Dvogled se smirio i opustio – mirno, traži detalj, traži obris. Evo. Dvogled se opet smiruje – našao je svoju metu, između simsa i oluka.

To je tamna prilika, pribijena uza zid, gleda dole, traži novi oslonac za nogu, gleda gore, traži prozorsku dasku. Dvogled pažljivo viri.

To je prilika visokog, mršavog čoveka. Odeća mu odgovara zadatku, tamne pantalone, taman džemper, ali su mu pokreti kruti i nevešti. Nervozan je. Interesantno. Dvogled čeka i odmerava, odmerava i procenjuje.

Čovek je očigledno bedni amater. Pogledaj tu nesposobnost. Noge mu klize niz oluk, ruke ne mogu da dosegnu dasku. Umalo pada. Zastaje da povrati dah. Na trenutak ponovo kreće dole, ali izgleda nalazi da mu je to još teže.

Ponovo se baca ka dasci i ovog puta je doseže. Noga kreće ka osloncu i umalo promašuje oluk. Moglo je da bude gadno, gadno nego šta.

Ali sada je mnogo lakše, pa bolje napreduje. Prelazi na drugi oluk, stiže do prozorske daske na trećem spratu, nakratko flertuje s propašću dok mučno puzi uz dasku, a onda opet pravi kardinalnu grešku i gleda dole. Malo se zanosi i vraća se nazad. Zaklanja oči rukom i viri unutra da proveri da li je soba u mraku, pa onda počinje da otvara prozor.

Jedna od stvari koje razdvajaju amatera od profesionalaca je da se amater u tom trenutku seti da bi bilo pametno da sledeći put ponese nešto čime bi razvalio prozor. Srećom po amatera, i stanar je takođe amater, pa se prozor nevoljko otvara. Penjač se s olakšanjem vere unutra.

Trebalo bi ga zatvoriti, za njegovo dobro, misli dvogled. Ruka poseže za telefonom. Kroz prozor se na trenutak ukazuje lice i na trenutak ga dodiruje mesečina, pa se vraća unutra da nastavi sa svojim poslom.

Ruka zastaje lebdeći iznad telefona na par trenutaka, dok dvogled stoji i odmerava, odmerava i procenjuje. Ruka menja pravac i uzima mapu Londona.

Posle duge, studiozne pauze i još malo pažljivog dvogledanja, ruka ponovo poseže za telefonom, podiže slušalicu i okreće broj.

Suzanin stan je mali, ali prostran, samo to je trik – napeto je mudrovaо Ričard dok je palio svetlo trik koji samo ženama polazi za rukom.

Nije bio napet zbog te opservacije, naravno – to je pomicao i ranije, mnogo puta. Svaki put kad bi se našao u njenom stanu, zapravo. Svaki put bi ga to iznenadilo, obično zato što je kod nje dolazio pravo iz svog stana, koji je bio četiri puta veći, ali užasno pretrpan. I ovog puta došao je ravno iz svog stana, samo što je razbio monotoniju i izabrao veoma ekscentričnu putanju, pa je zbog toga ta njegova opservacija bila propraćena neuobičajenom napetošću.

Uprkos svežini noći on se znojio.

Pogledao je kroz prozor, okrenuo se i na prstima prešao preko sobe ka mestu koje su na njihovom stočiću zauzimali telefon i njegova sekretarica.

Nije bilo nikakvog smisla, rekao je sebi, da hoda na prstima. Suzan nije kod kuće. Veoma ga je interesovalo gde je u stvari – upravo isto onoliko koliko je nju, rekao je sebi, na početku te večeri verovatno strašno interesovalo gde je on.

Shvatio je da još uvek hoda na prstima. Udario se po nogama da bi prestao s tim, ali je uprkos svemu nastavio.

Veranje uz spoljni zid bilo je užasno.

Obrisao je čelo rukavom svog najstarijeg i najusijanijeg džempera. Setio se jednog gadnog trenutka kad mu je ceo život prosvirao pred očima, ali je bio toliko preokupiran padom da je propustio sve najbolje delove. Najbolji delovi uglavnom su imali veze sa Suzan, shvatio je. S njom, ili s kompjuterima. Nikada sa Suzan i sa kompjuterima – to su u većinu slučajeva bili najgori momenti. Zbog toga je sada ovde, rekao je sebi. Činilo mu se kao da mu je potrebno uveravanje, pa je to sebi ponovo rekao.

Pogledao je na sat. Jedanaest i četrdeset pet.

Palo mu je na pamet da bi mu bolje bilo da ode i opere svoje mokre i prljave ruke pre nego što nešto dotakne. Nije brinuo zbog policije, nego zbog Suzanine zastrašujuće kućne pomoćnice. Ona će znati ko je počinilac.

Otišao je u kupatilo, upalio svetlo, obrisao prekidač i zagledao se u svoje prestrašeno lice u ogledalu jarko osvetljenom neonkama. Na trenutak je pomislio na treperavu, toplu svetlost sveća na Kolridžovoj večeri, a te slike izvirale su iz zamagljene, daleke prošlosti ranijeg dela večeri. Tada mu se život činio lakim, bezbrižnim. Vino, razgovor, prosti madioničarski trikovi. Zamislio je oblo, bledo Sarino lice, očiju razrogačenih od čuđenja. Umio se.

Pomislio je:

...ej, tog se čuvaj vilenjaka, jer žar mu oko, kosa laka!

Očešljao se. Setio se, takođe, i slika koje su visile visoko u tami iznad njihovih glava. Oprao je zube. Tiho zujanje neonskog svetla vratio ga je u sadašnjost i iznenada se, zaprepašćen i šokiran setio da je tu u ulozi provalnika.

Nešto ga je nateralo da pogleda sebe direktno u lice u ogledalu, a onda je odmahnuo glavom, pokušavši da razbistri sopstvene misli.

Kad li se Suzan vraća? To, naravno, zavisi od toga šta radi. Brzo je obrisao ruke i otišao do

telefonske sekretarice. Malo je petljaо по dugmićima, а onda je njegova savest petljala po njemu. Traka se premotavala, činilo se, čitavu večnost i shvatio je, podboden, da je te večeri Gordon morao biti naročito nadahnut.

Zaboravio je, naravno, da će na sekretarici biti i drugih poruka, a ne samo njegova, a slušanje tudih telefonskih poruka ekvivalentno je čitanju tuđe pošte.

Objasnio je sebi još jednom da samo pokušava da popravi grešku koju je napravio ranije, grešku koja bi mogla da prouzrokuje nepopravljivu štetu. Puštaće samo po malčice, dok ne čuje svoj glas. To neće biti toliko loše, neće čak biti u stanju da razazna šta pričaju.

Otpuhnuо je, zaškrgutao zubima i pritisnuо PLEJ dugme tako grubо da ga je promašio i udario po dugmetu za izbacivanje kasete. Vratio ju je unutra i pažljivije pritisnuо PLEJ.

Bip.

„O, Suzan, čao. Gordon je”, rekla je sekretarica. „Evo, na putu sam do vikendice. Sad je, hm”. Premotao je nekoliko sekundi. „... želim da saznam da li Ričard radi. Mislim, stvarno...” Ričard je smrknuto stisnuо usne i ponovo ubo brzo premotavanje. Zaista je mrzeo činjenicu što Gordon pokušava da ga pritiska preko Suzan, što je ovaj, naravno, uvek najžešće poricao. Ako se ovakve stvari stalno događaju, Ričard zaista nije mogao da krivi Suzan što bi ponekad pobesnela zbog njegovog posla.

Klik.

„... Podseti me da kažem Suzani, molim te, da mi nabavi jedan takav natpis, ali dovoljno nizak, da zečevi mogu da ga vide.”

„Šta?” – promrmljao je Ričard sebi u bradu, a prst mu je na trenutak oklevao na dugmetu za premotavanje. Imao je osećaj da je Gordon očajnički želeo da bude kao Hauard Hjuz, pa ako ni u najluđim snovima ne bude mogao da postane tako bogat, bar će se potruditi da bude isto toliko ekscentričan. Predstava. Dirljiva predstava.

„... Suzani iz kancelarije, naravno.” – nastavio je Gordon telefonskoj sekretarici. „Gde sam ono stao? O, da. Ričard i ‘Himna’ verzije 2.00. Suzan, ta stvar mora biti beta-testirana za dve ...” Ričard je ponovo nabo premotavanje, stisnutih usana.

„... stvar je u tome što postoji samo jedna osoba koja je zaista u poziciji da zna da li on završava važan posao ili samo sanjari, a ta osoba...” Ponovo je ljutito tresnuо dugme. Obećao je sebi da neće slušati, i eto ti ga sad – sluša i besni zbog onog što čuje. Stvarno bi trebalo da prestane s tim. Pa, samo još jednom.

Kada je ponovo pritisnuо PLEJ čula se samo muzika. Čudno. Ponovo je premotao i opet naleteo na muziku. Zašto bi neko zvao telefonom da pušta muziku u telefonsku sekretaricu, pitao se?

Zazvonio je telefon. Zaustavio je traku i javio se, a onda samo što nije ispuštilo slušalicu kao električnu jegulju, shvativši šta je uradio. Jedva se usuđujući da diše, podigao ju je na uvo.

„Prvo provalničko pravilo.” – rekao je glas: „Nikada se ne javljaj na telefon ako si u sred posla. Koga ti predstavljaš, zaboga?”

Ričard se sledio. Bilo mu je potrebno par trenutaka da pronađe gde je stavio svoj glas.

„Ko je to?” – zahtevao je konačno šapatom.

„Drugo pravilo.” – nastavio je glas: „Priprema. Ponesi potreban alat. Ponesi rukavice, pokušaj da imaš makar bledu ideju o tome šta si namerio, pre nego što počneš da visiš s prozorskih dasaka i oluka u sred noći.”

„Treće pravilo. Nikada ne zaboravljaš drugo pravilo.”

„Ko je to?” – ponovo je uzviknuo Ričard.

Glas je ostao miran. „Čuvari komšiluka.” – rekao je. „Ako pogledaš kroz prozor, videćeš...” Vukući za sobom telefon, Ričard je požurio do prozora i pogledao. Prepao ga je udaljeni bljesak. „Četvrto pravilo. Nikada ne stoj na mestu na kom neko može da te fotografiše.”

„Peto pravilo ... Je l' slušaš, Mek Dafe?”

„Šta? Da ...” – rekao je zbumjeni Ričard. „Kako znaš ko sam?”

„Peto pravilo ... nikada ne priznaj kako se zoveš.”

Ričard je stajao zanemeo, teško dišući.

„Ja držim jedan mali kurs,” – rekao je glas – „pa ako si zainteresovan...”

Ričard ništa nije rekao.

„Učiš, učiš,” – nastavlja je glas – „sporo, ali učiš. Da učiš brzo, do sad bi već spustio slušalicu, naravno. Ali ti si radoznao – i nesposoban – pa zato nisi. Ne držim kurs za provalnike, ne, mada ta ideja ima svojih čari. Siguran sam da bih mogao da dobijem nekoliko stipendija. Kad već moraju da postoje, bolje da budu obrazovani.”

„Mislim, da držim takav kurs, dozvolio bih ti da se upišeš besplatno, zato što sam i ja takođe radoznao. Radoznao da saznam zbog čega je g. Ričard Mek Daf, koji je, koliko mi je poznato, sada imućan mladi gospodin, važan faktor u kompjuterskoj industriji, mislim, odjednom morao da pribegne provaljivanju u privatne stanove.”

„Ko – ?”

„Tako da sam se malo posvetio istraživanju, raspitivao sam se kod informacija i otkrio da stan u koji on provaljuje pripada gospodici Suzan Drum. Znam da je gazda g. Ričarda Mek Dafa famozni g. Gordon Drum i pitam se da oni nisu možda rođaci.”

„Ko – ?”

„Razgovaraš sa Svladom, opšte poznatim kao ‘Dirk’ Sjeli, koji trenutno operiše pod imenom Džentli, iz razloga o kojima bi u ovom trenutku bilo sasvim beskorisno raspravljati. Želim ti laku noć. Ako želi da saznaš više, biću u ‘Pica-Ekspresu’, gore na ulici Aper, za deset minuta. Ponesi neke pare.”

„Dirk?” – uzviknuo je Ričard. „Ti ... da li ti to pokušavaš da me ucenjuješ?”

„Ne, tupadžijo, nego za picu.” Čuo se klik i Dirk Džentli je prekinuo vezu.

Ričard je stajao neko vreme zakucan na mestu, ponovo obrisao čelo i nežno spustio slušalicu kao da je ozleđeni hrčak. Njegov mozak počeo je tihom zvukom da zuji i sisa palac. Mnoštvo malih sinapsi duboko u njegovom cerebralnom korteksu uhvatilo se za ruke i počelo da igra i peva dečje pesmice. Odmahnuo je glavom da bi ih naterao da prestanu, a onda je brzo ponovo seo pored telefonske sekretarice.

Borio se sam sa sobom da li da ponovo stisne PLEJ ili ne, a onda je ipak pritisnuo pre nego što se odlučio. Jedva da je četiri sekunde lake orkestarske muzike uspešno proletelo, kad se začulo grebanje ključa u bravi, napolju na hodniku.

U panici, Ričard je tresnuo dugme za izbacivanje kasete, izvadio je, strpao u džep farmerki i zamenio je drugom s gomile novih kaseta koje su stajale pored mašine. Pored njegove mašine kod kuće postojala je slična gomila. Dobavljala ih je Suzan iz kancelarije – sirota, napačena Suzan iz kancelarije. Mora da se seti da je jednog jutra sažaljeva, kada bude imao vremena i koncentracije za

to.

Iznenada, ni ne primetivši šta radi, predomislio se. Brzinom munje izvadio je novu kasetu iz mašine, zamenio je onom koju je ukrao, pritisnuo dugme za premotavanje i bacio se na kauč, gde je, dve sekunde pre nego što su se otvorila vrata, pokušao da se namesti u nonšalantnu i očaravajuću pozu. Zavukao je levu ruku iza leđa, to mu se iznenada učinilo zgodnim, jer će tu biti korisna.

Upravo je pokušavao da oblikuje svoje crte lica u izraz sastavljen od jednakih delova veselosti, seksualne privlačnosti i kajanja, kada su se otvorila vrata i kroz njih ušao Majki Venton-Viks.

Sve je stalo.

Napolju je stao vетар. Sove su zastale u sred leta. Pa, možda jesu, a možda i nisu; u svakom slučaju, centralno grejanje izabralo je taj momenat da se isključi, najverovatnije nesposobno da se izbori s paranormalnom hladnoćom koja je odjednom uletela u sobu.

Majki Venton-Viks je veliki čovek tužnog lica, poznat nekim kao Majki Sreda-Viks, zato što je uvek obećavao da će završiti posao do srede. Nosio je debelo odelo koje je bilo izvanredno dizajnirano i sašiveno kada ga je njegov otac, pokojni lord Magna, kupio pre četrdeset godina.

Majki Venton-Viks kotirao se veoma visoko na maloj, ali probranoj listi ljudi koje Ričard apsolutno nije podnosio.

Nije mogao da ga podnese zato što je smatrao apsolutno nepodnošljivim da neko ko je tako visoko privilegovan toliko sažaljeva sebe, jer smatra da svet, u stvari, uopšte ne razume probleme privilegovanih ljudi. Majki, s druge strane, nije podnosio Ričarda iz prilično prostog razloga – zato što Ričard nije podnosio njega i to nije krio.

Majkl je bacio spor i žalostiv pogled na predsoblje kroz koje je ulazila Suzan. Stala je kad je videla Ričarda. Spustila je tašnu, skinula šal, otkopčala kaput, skinula ga, dodala ga Majklu, otišla do Ričarda i raspalila mu šamarčinu.

„Ovo sam čuvala za tebe cele večeri.” – rekla je izbezumljeno. „I ne pokušavaj da se pretvaraš da je to iza tvojih leđa buket cveća koji si zaboravio da poneseš. Taj štos si pokušao prošli put.” Okrenula se i ukrućeno se odmakla.

„Ovog puta sam zaboravio bombonjeru.” – rekao je Ričard smrknuto i ispružio svoju praznu ruku ka njenim leđima. „Popeo sam se uz čitav spoljni zid bez nje. Baš sam se osećao kao kreten kad sam ušao.”

„Nije smešno.” – rekla je Suzan. Odjurila je u kuhinju i tamo kao da je mlela kafu golim rukama. Za nekog ko stalno izgleda tako uredno i slatko i krhko stvarno je imala paklenu narav.

„Istina je.” – rekao je Ričard, potpuno ignorišući Majkla. „Skoro sam poginuo.”

„Nemam nameru ni da odreagujem na to.” – dobacila je Suzan iz kuhinje. „Ako želiš da nešto veliko i oštro padne na tebe, zašto ne dođeš ovde i budeš duhovit?”

„Valjda je besmisleno da ti u ovoj fazi kažem da mi je žao.” – doviknuo je Ričard.

„Nego šta.” – rekla je Suzan, ponovo izjurivši iz kuhinje. Pogledala ga je strelovitim pogledom, čak je i trupnula nogom o pod.

„Stvarno, Ričarde,” – rekla je – „prosto ćeš reći da si opet zaboravio. Kako uopšte bez blama možeš da sediš tu sa dve noge, dve ruke i glavom kao da si ljudsko biće? Takvog ponašanja stidela bi se čak i epruveta puna amebne dizenterije. Kladim se da čak i najniža forma dizenterične amebe ponekad dolazi da pokupi svoju devojku i povede je da obraduje stomak. Pa, nadam se da si se grozno proveo.”

„Jesam.” – rekao je Ričard – „Ne bi ti se dopalo. U kupatilu je bio konj, a znaš kako ti mrziš takve stvari.”

„O, Majkle,” – rekla je Suzan odsečno – „šta samo stojiš tu k’o splasnuti puding. Hvala lepo na večeri i koncertu, bio si veoma sladak i uživala sam slušajući o tvojim problemima celo veče, zato što su osvežavajuće različiti od mojih. Ali, mislim da bi najbolje bilo da pronađem tvoju knjigu i izbacim te napolje. Sad moram ozbiljno da zvocam i skačem do plafona, a znam kako to uznemirava tvoja osetljiva čula.”

Uzela mu je svoj kaput iz ruku i okačila ga. Dok ga je držao, delovao je potpuno zaokupljen tom dužnošću i savršeno nesvestan svega oko sebe. Bez njega, delovao je malo izgubljeno i ogoljeno i bio je prisiljen da se vrati u život. Uperio je svoje velike, teške oči ka Ričardu.

„Ričarde,” – rekao je – „pročitao sam, hm, tvoj članak u ... u ‘Dubini’. O muzici i, hm ...”

„Fraktalni pejzaži.” – rekao je Ričard. Nije htio da razgovara s Majklom, a kamoli da dozvoli da ga uvuče u priču o svom jadnom časopisu. Ili, bar, o svom *bivšem* jadnom časopisu.

To je, precizno, bio aspekat razgovora u koji Ričard nije želeo da bude uvučen.

„Hm, da. Veoma interesantno, naravno.” – rekao je Majkl svojim svilenim, preoblim glasom. „Oblici planina i drveća i raznih stvari. Reciklirane alge”

„Rekurzivni algoritmi.”

„Ah, da, naravno. Veoma interesantno. Ali tako pogrešno, tako *užasno* pogrešno. Za časopis, mislim. To je ipak, napokon, umetnička revija. Ja nikada ne bih tako nešto dozvolio, naravno. Apsolutno ne. On će morati da padne. Moraće. Nema nikakav osećaj i on je lopov.”

„On nije lopov, Sredo, to je apsolutno absurdno.” – prasnuo je Ričard, u trenutku navučen, uprkos čvrstoj odluci da to ne dozvoli. „On nema nikakve veze s tvojim otpuštanjem. Za to je kriva tvoja glupost, i ti ...”

Oštar udisaj.

„Ričarde,” – rekao je Majki svojim najmekšim, najtišim glasom – raspravljanje s njim ličilo je na upetljavanje u svilu padobrana – „mislim da ti ne razumeš koliko je važno ...”

„Majkle.” – rekla je Suzan, nežno ali čvrsto, širom otvarajući vrata. Majki Venton-Viks bledo je klimnuo i kao da se izduvao.

„Tvoja knjiga.” – dodala je Suzan, pružajući mu mali, postariji primerak knjige o crkvenoj arhitekturi u Kentu. Uzeo ga je, mrmljavo se zahvalio, pogledao na trenutak oko sebe kao da je iznenada shvatio nešto prilično uvrnuto, a onda se sabrao, klimnuo u znak pozdrava i otišao.

Ričardu se nije dopalo koliko je postao napet dok Majki nije otišao, i sada je odjednom bio u stanju da se opusti. Oduvek je mrzeo tu slabu tačku koju je Suzan imala za Majkla, bez obzira na to što je pokušavala da je sakrije tako što je stalno bila užasno neprijatna prema njemu. Možda baš i zbog toga.

„Suzan, šta da ti kažem ... ?” – počeo je mlitavo.

„Mogao bi, za početak, da kažeš ‘jao’. Čak mi ni to zadovoljstvo nisi priuštio kad sam te udarila, a mislila sam da je bilo jako. Bože, ovde je ledara. Zašto je taj prozor širom otvoren?”

Otišla je i zatvorila ga.

„Rekao sam ti. Tuda sam ušao.” – rekao je Ričard.

Ovo je zazvučalo kao da želi da natera da se okreće i iznenadeno ga pogleda.

„Stvarno.” – rekao je – „Kao u reklamama za čokoladu, samo što sam je zaboravio.” – stidljivo je slegnuo ramenima.

Zurila je u njega, zapanjena.

„Šta te je, pobogu, spopalo da to radiš?” – rekla je. Gurnula je glavu kroz prozor i pogledala dole. – „Mogao si poginuti.” – rekla je, okrenuvši se ka njemu.

„Pa, hm, da.” – rekao je – „To mi se nekako činilo … nemam pojma.” Malo se okuražio. - „Uzela si mi ključ, sećaš se?”

„Da. Smučilo mi se da upadaš i pljačkaš mi frižider zato što te mrzi da ideš u prodavnicu. Ričarde, da li si se ti stvarno uzverao uz ovaj zid?”

„Pa, hteo sam da budem tu kad se vratiš.”

Mahala je glavom u neverici. – „Bilo bi neuporedivo bolje da si bio tu kad sam odlazila. Je l’ zato nosiš tu štokavu, staru odeću?”

„Da. Ne misliš valjda da sam išao na večeru u Sv. Ked ovakav?”

„Pa, više ne znam šta ti smatraš racionalnim ponašanjem.” – Uzdahnula je i preturala po maloj fioci. – „Evo,” – rekla je – ”ako će ti to spasti život.” – i dodala mu par ključeva na alki. - „SUVIŠE sam umorna da bih bila ljuta. Veče Majklovog lobiranja me je iscrpio.”

„Nikada neću razumeti zašto ga trpiš.” – rekao je Ričard, ustajući da donese kafu.

„Znam da ga ne voliš, ali on je veoma dobar i može da bude i šarmantan na neki svoj tužan način. Obično je veoma opuštajuće biti s nekim koje toliko opsednut sobom, jer ništa ne zahteva od tebe. Ali, on je opsednut i idejom da ja mogu nešto da uradim po pitanju tog časopisa. A ne mogu, naravno. Ne može to tako u životu. Ali, ipak mi ga je žao.”

„Meni nije. Sve mu je u životu bilo veoma, veoma lako. I dalje mu je veoma, veoma lako. Samo su mu oduzeli igračku, to je sve. To teško da je nepravedno, zar ne?”

„Mada, svakako mora da je nesrećan. Al Ros pretvorio je ‘Dubinu’ u veoma britak, intelligentan časopis koji odjednom svi želete da čitaju. Ranije je to bila ruina, prepuna brbljarija. Njegova jedina svrha bila je da Majklu pruži priliku da ruča i muva se okolo s kim god poželi, pod izgovorom da bi taj neko možda nešto poželeo da napiše za novinu. Jedva da je ikada izdao kompletan broj. Cela stvar bila je farsa. Mazio je samog sebe time. Stvarno ne mislim da je to šarmantno i privlačno. Izvini, sad sam zapenio, a nije mi to bila namera.”

Suzan je slegla ramenima s nelagodom.

„Mislim da preteruješ.” – rekla je – „Mada, mislim da će morati da ga se klonim ako nastavi da me guši s nečim što jednostavno ne mogu da uradim. To je suviše iscrpljujuće. Nego, slušaj, drago mi je što si se grozno proveo. Hoću da razgovaramo o tome šta ćemo raditi ovog vikenda.”

„A,” – rekao je Ričard – „pa…”

„O, bolje da prvo proverim poruke.”

Otišla je do telefonske sekretarice, pustila prvih nekoliko sekundi Gordonove poruke i odjednom izvadila kasetu.

„Ne mogu sad time da se gnjavim.” – rekla je, dodajući mu je. – „Da li možeš ovo da daš Suzani iz kancelarije, sutra ujutro? Prištedi joj put dovode. Ako na njoj ima nešto važno, nek’ mi se javi.”

Ričard je trepnuo, rekao: „Aahm… dobro, važi.” i strpao traku u džep, drhteći od šoka zbog pomilovanja.

„Eh, vikend” – rekla je Suzan, sedajući na kauč.

Ričard je prešao rukom preko čela. – „Suzan, ja...”

„Bojim se da moram da radim. Nikol je bolesna i mislim da moram da je zamenim u Vigmoru u petak. Biće neki Vivaldi i Mocart koje ne poznajem dobro, što, bojim se, znači da ovog vikenda moram mnogo da vežbam. Izvini.”

„Pa, u stvari,” – rekao je Ričard – ”i ja moram da radim.” Seo je pored nje.

„Znam, Gordon mi je non-stop za vratom da ti zvocam. Volela bih kad to ne bi radio. To nema nikakve veze sa mnom i stavља me u veoma nezavidnu situaciju. Umorna sam od tog pritiska, Ričarde. Ti bar to ne radiš.”

Uzela je gutljaj kafe.

„Ali sigurna sam,” – dodala je – „da postoji neka siva zona između pritiskanja i potpunog zaboravljanja koju bih volela da istražim. Zagrli me.”

Zagrlio ju je, osećajući da ne zaslužuje da ima tako monstruoznu sreću. Sat kasnije otišao je i otkrio da je ‘Pica-Ekspres’ zatvoren.

U međuvremenu Majki Venton-Viks je išao kući u Čelzi. Dok je sedeо na zadnjem sedištu taksija, gledao je ulice praznim pogledom i lagano tapkao prstima po prozoru, u sporom, zamišljenom ritmu.

Ra ta ta ta a ta ta ta ta a.

On je bio jedan od onih opasnih ljudi koji su meki, lignjasti i kravasti ukoliko dobiju ono što žele. I pošto je on stalno dobijao ono što želi i delovao kao da ga je lako zadovoljiti, nikada nikome nije palo na pamet da on nije samo mek, lignjast i kravast. Morali bi da se probijete kroz mnogo mekih lignjastih delova da bi došli do dela koji se ne savija kad ga pritisnete. To je bio onaj deo koji su svi ti meki lignjasti delovi štitili.

Majki Venton-Viks bio je mlađi sin lorda Magne, izdavača, novinskog magnata i preterano popustljivog oca, pod čijim je zaštitničkim kišobranom Majki sa zadovoljstvom vodio svoj sopstveni mali časopis, uz mastodontske gubitke. Lord Magna je bio svedok postepenog, ali dostojanstvenog i poštovanog slabljenja izdavačke imperije koju je osnovao njegov otac, prvi lord Magna.

Majkl je nastavio da tapka zglobovima po staklu.

Ra ta ta ta.

Sećao se neverovatnog, užasnog dana kad se njegov otac spalio menjajući utikač, a njegova majka ... njegova *majka*, preuzela posao. Ne samo što ga je preuzela, nego je počela i da ga vodi, s potpuno neočekivanim žarom i odlučnošću. Ispitala je stanje kompanije veoma pažljivo, kao i način na koji je vođena, kako bi ona to rekla, i na kraju je stigla i do cifara Majklovog časopisa.

Tap tap tap.

Sad, Majkl je bio upoznat s poslovnom stranom stvari taman toliko da zna kakve bi cifre trebalo da budu, pa je naprosto uveravao svog oca da one zaista i jesu takve.

„Ne mogu da dozvolim da ovaj posao bude samo šetnja kroz park, moraš to da shvatiš, momče, ti moraš da platiš, inače – na šta bi to ličilo?” – govorio bi njegov otac, a Majki bi klimao ozbiljno, i počinjao da smišlja cifre za sledeći mesec, ili kad mu već bude pošlo za rukom da izda broj.

Njegova majka, s druge strane, nije bila tako popustljiva. Bila je, zapravo, nekoliko svetlosnih godina daleko od popustljivosti.

Majki je obično govorio o svojoj majci kao o matoroj ratnoj sekiri, ali, ako čovek želi da bude fer, onda bi je uporedio s jednom izvanredno izrađenom, predivno balansiranom ratnom sekirom, s elegantnim minimumom finih gravura, koje se završavaju malo pre svetlucave žilet-oštice. Jedan zamah takvim instrumentom i ne biste ni znali šta vas je dokačilo, dok ne pokušate da pogledate na sat i otkrijete da vam ruka više nije tu.

Strpljivo je čekala – ili se bar pravila strpljiva – sve to vreme, prvo je bila odana supruga, pa onda nežna, ali stroga majka. Sad ju je neko – da se pomognemo metaforama – izvadio iz kanije i svi su pojurili u zaklon.

Uključujući i Majkla.

Ona je bila čvrstog uverenja da je Majki, koga je tiho obožavala, bio razmažen u najpotpunijem i najgorem smislu te reči, i odlučila je da, makar i u tako kasnoj fazi, to zaustavi.

Trebalo joj je manje od pet minuta da uvidi da on jednostavno izmišlja cifre svakog meseca, i da taj časopis gubi novac dok se Majki igra, sve vreme gomilajući ogromne račune za ručkove, vožnje taksijem i plate osoblja, koje bi razigrano otpisivao na izmišljene poreze. Cela ta stvar se naprsto gubila u gargantuovskim računima Kuće Magna.

Onda je pozvala Majkla u svoju kancelariju.

Tap ta ra ta ta.

„Kako želiš da razgovaram s tobom,” – rekla je – „kao sa svojim sinom, ili kao s urednikom jednog od mojih časopisa? Nemam ništa protiv bilo kog od ta dva pristupa.”

„Tvojih časopisa? Pa, ja sam tvoj sin, ali ne volim ...”

„Dobro. Majkle, htela bi da pogledaš ove cifre,” – rekla je oštro, predajući mu komad hartije. „One s leva pokazuju prihode i rashode ‘Dubine’, a one s desna su tvoje cifre. Da li tu primećuješ nešto?”

„Mama, mogu da objasnim, ja – ”

„Dobro,” – rekla je nežno ledi Magna – „veoma mi je drago zbog toga.”

Uzela mu je list hartije. „Sad. Da li ti imaš neku ideju kako bi časopis trebalo voditi u budućnosti?”

„Da, naravno. Veoma dobre. Ja – ”

„Dobro.” – rekla je ledi Magna, s blještavim osmehom. „Pa, to je onda sasvim zadovoljavajuće.” „Da li želiš da čuješ – ”

„Ne, to je u redu, dušo. Samo sam srećna što znam da imaš šta da kažeš po tom pitanju, da bi se sve raščistilo. Sigurna sam da će novom vlasniku ‘Dubine’ biti drago da te sasluša.”

„Šta?” – rekao je gromom pogoden Majki – „Hoćeš da kažeš da stvarno prodaješ ‘Dubinu’?”

„Ne. Hoću da kažem da sam je već prodala. Nisam mnogo dobila, na žalost. Jednu funtu, plus obećanje da će te zadržati kao urednika za tri sledeća broja, a posle toga je odluka na njemu.”

Majki je zurio iskolačenih očiju.

„De, de,” – rekla je razumno njegova majka – „jedva da možemo da nastavimo u trenutnoj postavci, zar ne? Ti si se uvek slagao s tvojim ocem da ovaj posao ne treba da ti bude samo razbibriga. I pošto ja imam velikih problema s verovanjem i odolevanjem tvojim pričama, mislila sam da bi bolje bilo da predam problem u ruke nekom s kim ćeš imati objektivniji odnos. A sada, imam još jedan sastanak, Majkle.”

„Pa, ali ... kome si ga prodala?” – ispljunuo je Majkl.

„Gordonu Drumu.”

„Gordonu Drumu! Ali pobogu, mama, on je ...”

„On jako želi da podržava umetnost. Mislim – stvarno podržava. Sigurna sam da će se odlično slagati, dušo. Sad, ako nemaš ništa protiv – ”

Majkl nije odustajao.

„Ovo je nečuveno! Ja – ”

„Vidiš, baš interesantno, to je isto rekao i g. Drum kad sam mu pokazala ove cifre i zathevala da te zadrži na mestu urednika još tri broja.”

Majki je duvao i dahtao i pocrveneo i mahao prstom, ali nije mogao ničega drugog da se seti, osim „Da li bi se išta promenilo da sam ti rekao da me tretiraš kao urednika jednog od tvojih časopisa?”

„Pa, dušo,” – rekla je ledi Magna s najslađim osmehom – „zvala bih te g. Venton-Viks, naravno. I ne bih ti govorila da ispraviš kravatu.” – dodala je uz mali gest rukom ispod brade.

Tap ta ra tap ta ra.

„Broj sedamnaest, je li, gazda?”

„A ... šta?” – rekao je Majkl, protresavši glavom.

„Rekli ste broj sedamnaest, zar ne?” – rekao je taksista – „evo, stigli smo.”

„O, da. Hvala vam.” – rekao je Majkl. Izašao je napolje i preturao po džepovima u potrazi za parama.

„Tap tap tap, a?”

„Šta?” – rekao je Majki, dodajući mu novac.

„Tap tap tap,” – rekao je taksista – „ceo prokleti put dovde. Nešto te muči, a, druškane?”

„Gledaj svoja posla.” – prasnuo je Majki divljački.

„Kako ti kažeš, druškane. Samo sam pomislio da ludiš, ili tako nešto.” – rekao je i odvezao se.

Majki je ušao u kuću, prošao kroz hodnik do trpezarije, upalio svetlo i sipao brendi iz staklenke. Skinuo je kaput, bacio ga na veliki trpezarijski sto od mahagonija i povukao stolicu do prozora, gde je seo da pijucka piće i jeducka svoje brige.

Tap tap tap, nastavio je na prozoru.

Nadureno je ostao da urednikuje još ta tri uslovljena broja i onda su ga, naravno, uz malo ceremonije, otpustili. Pronašli su novog urednika, izvesnog E. K. Rosa, mladog, željnog i ambicioznog, i on je ubrzo časopis pretvorio u hit. Majki je, u međuvremenu, bio sav izgubljen i ogoljen. Za njega više ništa nije postojalo.

Ponovo je tapkao po prozoru i gledao, kao i obično, u malu stonu lampu koja je stajala na dasci. To je bila poprilično ružna, obična mala lampa, i jedina stvar na njoj koja je uredno privlačila njegovu pažnju bila je činjenica da je ta lampa spalila njegovog oca, dok je sedeо na tom istom mestu.

Starac je bio tako tupav za tehniku. Majkl je i sada mogao da ga vidi kako viri s dubokom koncentracijom kroz svoje naočari i sisa brkove pokušavajući da rasvetli misterioznu kompleksnost utikača od trinaest ampera. Izgleda da je pokušao da ga uključi u zid bez plastičnog poklopca, a onda probao da promeni žicu na licu mesta. Od toga ga je drmnuo šok koji je sredio njegovo već kilavo srce.

Tako jednostavna, jednostavna greška, mislio je Majkl, kakvu bi bilo ko mogao da napravi, bilo ko, ali posledice su bile katastrofalne. Smrt njegovog oca, njegov gubitak, uspon onog neopisivog Rosa i njegovog grozno uspešnog časopisa i...

Tap tap tap.

Pogledao je u prozor, u svoj odraz, i u tamne senke žbunja s druge strane. Ponovo je pogledao u lampu. To je bio baš taj predmet, baš to mesto, a greška je bila tako jednostavna. Lako moguća, lako predvidiva.

I odjednom se na njega spustila čudna hladnoća, kao da se nešto u njemu naprasno razrešilo.

Tap tap tap.

‘Dubina’ je njegova. Trebalo je da bude uspešna, u to je uložio život. Sad mu je život oduzet, a to zahteva osvetu.

Tap tap tap – krak.

Iznenadio je samog sebe kad je odjednom shvatio da je pesnicom razbio prozor i prilično gadno se posekao.

Neki od manje prijatnih aspekata smrti počeli su da se prikradaju Gordonu Drumu dok je stajao ispred svoje ‘vikendice’.

To je, po standardima mnogih, u stvari bila povelika kuća, ali je on oduvek želeo vikendicu na selu pa je, kad je konačno došlo vreme da je mogao to sebi priuštiti i otkrio da ima daleko više novca nego što je ikada verovao da bi se moglo desiti, kupio stari rektorat i nazvao ga vikendicom, bez obzira na svih sedam spavačih soba i četiri hektara vlažne kembridžšajske zemlje. Time se baš nije preterano umilio ljudima koji su imali samo vikendice, ali onda, da je Gordon Drum dozvolio da njegova dela budu vođena samo onim što bi ga učinilo popularnim, on ne bi bio Gordon Drum.

Naravno, više i nije bio Gordon Drum. Sad je bio *duh* Gordona Druma.

U džepu je držao duh ključeva Gordona Druma.

Ta spoznaja ga je na trenutak zaustavila. Ideja prolaženja kroz zidove ga je revoltirala. To je nešto što je iz sve snage pokušavao da izbegne cele noći. Umesto toga, da bi se samom sebi činio stvarnim i opipljivim, mučio se da uhvati i stegne svaki objekat koji bi dodirnuo. Ulaženje u kuću, njegovu rođenu kuću, na bilo koji drugi način osim kroz ulazna vrata, kroz koja bi ušetao posedničkim korakom, ispunjavalo ga je snažnim osećanjem gubitka.

Poželeo je, dok je zurio u nju, da kuća nije tako ekstreman primer viktorijanske gotike, i da se mesečina ne poigrava tako hladno na njenim uskim, špicastim prozorima i strogim tornjevima. Kad ju je kupio, šalio se veoma nepomišljeno da, po tome kako izgleda, mora da je posednuta duhovima, ne znajući da će jednog dana tako i biti, i da će je posedati on lično.

Od te ideje prožela ga je jeza dok je tiho napredovao uz kolski prilaz, obrubljen lelujavim obrisima tisovog drveća, mnogo starijeg i od samog rektorata. Uznemiravala ga je pomisao da bi se neko drugi mogao plašiti dok hoda ovakvim prilazom po takvoj noći, prestravljen da bi mogao sresti nekoga kao što je on.

Iza zida od tisovine stajala je mračna gromada stare crkve, koja se raspadala i koristila samo ponekad, u rotaciji s ostalim crkvama u obližnjim selima, a koju je vodio vikar, uvek zajapuren zbog vožnje bicikлом donde i potišten zbog onih koje bi u njoj zaticao. Iza zvonika crkve visilo je hladno oko Meseca.

Jedva primetan pokret kao da je iznenada privukao njegovu pažnju, kao da se neko pomerio u žbunju blizu kuće, ali to je, rekao je sebi, samo njegova mašta, iscrpljena naporom stanja smrti. Šta bi ovde moglo biti dovoljno strašno da *njega* uplaši?

Nastavio je dalje, iza ugla rektorata, ka ulaznim vratima usađenim duboko pod sumornim tremom zaraslim u bršljan. Odjednom se uplašio, shvativši da iz kuće dopire neko svetlo. Električno svetlo, a i prigušeni treptaj vatre.

To je bilo trenutak ili dva pre nego što se setio da je, naravno, bio očekivan te noći, mada svakako ne u ovom obliku. G-đa Benet, postarija kućepaziteljka, svratila je da razmesti krevet, upali vatru i ostavi mu laku večeru.

Dok je prilazio, šljunak nije krckao pod njegovim koracima. Iako je znao da neće uspeti tamo, na vratima, nije mogao a da ne ode prvo donde, da pokuša da ih otvorи, i tek posle toga, skriven senkama trema, zatvorи oči i dozvoli sebi da posramljeno klizne kroz njih. Prišao je vratima i stao.

Bila su otvorena.

Samo par santimetara, ali otvorena. Njegov duh zalepršao je bojažljivim iznenađenjem. Kako je moguće da su otvorena? G-đa Benet oduvek je bila savesna u takvim stvarima. Stajao je tu nesiguran na trenutak, a onda se s mukom priljubio uz vrata. Pod ono malo pritiska što je uspeo da iscedi iz sebe, otvorila su se polako i nevoljko, a šarke su zacvile u znak protesta. Ušao je unutra i kliznuo niz kameni hodnik. Široke stepenice vodile su gore u tamu, ali su sva vrata koja vode dalje iz hodnika bila zatvorena.

Najbliža su vodila u salon, u kome je gorela vatra i iz koga se čula prigušena jurnjava kolima iz nekog kasno-noćnog filma. Par minuta jalovo se borio sa sjajnim mesingom kvake, ali je na kraju bi prinuđen da prizna ponižavajući poraz, pa se u napadu iznenadnog besa bacio pravo na vrata – i proletoe kroz njih.

Soba u kojoj se zatekao bila je slika i prilika prijatne domaće topline. Snažno se zateturao i nije uspeo da se zaustavi pre nego što je proletoe kroz mali stočić s debelim sendvičima i termosom vrele kafe, kroz ogromnu mekanu fotelju, kroz vatru i vreli ciglani zid, pravo u mračnu, hladnu trpezariju.

I vrata koja povezuju salon s trpezarijom bila su zatvorena. Gordon ih je utrnulo dodirnuo i onda je, predavši se neminovnom, kliznuo pravo kroz njih, mirno, nežno, po prvi put primećujući bogato unutrašnje zrno drveta.

Udobnost sobe bila je previše za Gordona, koji je rastrojeno lutao kroz nju, nemiran, dozvoljavajući da mu se topla, živahna svetlost vatre poigrava kroz telo. Njega nije mogla zagrejati.

Šta bi, pitao se, duhovi trebalo da rade celu noć?

Seo je, nesiguran, i gledao televiziju. Trka kolima je, međutim, uskoro bila gotova i više nije bilo ničega sem sivog snega i belog šuma, koje nije bio u stanju da prekine.

Otkrio je da je isuviše potonuo u fotelju i pomešao sebe s njenim delovima dok se izvlačio i cimao napolje. Pokušao je da se zabavlja stojeći u sred stola, ali to je slabo doprinisalo podizanju raspoloženja koje je iz očajanja nepovratno klizilo u propast.

Možda će moći da spava.

Možda.

Nije osećao ni umor, ni pospanost, već samo samrtnu čežnju za zaboravom. Ponovo je prošao kroz zatvorena vrata u mračni hodnik, iz koga su široke, teške stepenice vodile u velike, sumorne spavaće sobe na spratu.

Uz njih se, prazan, popeo.

Sve je to ni za šta, bio je ubedjen. Ako ne možeš da otvořiš vrata da uđeš u spavaću sobu, onda ne možeš ni da spavaš na krevetu. Kliznuo je kroz vrata i legao na krevet, koji je sigurno bio hladan, iako on to nije osećao. Mesec nije mogao da ga ostavi na miru i sijao je na njega dok je ležao, širom otvorenih očiju i prazan, nesposoban da se seti šta je san i kako se to radi.

Užas te praznine pritiskao ga je, užas beskrajnog, večnog budnog ležanja u četiri ujutro.

Nije imao gde da ode, niti šta da radi kad tamo stigne, niti je bilo ikoga koga bi probudio u to doba noći, a da se isti apsolutno ne prestravi što ga vidi.

Najgori trenutak bio je kad je naleteo na Ričarda na putu, a Ričardovo lice se do beline sledilo u šoferšajbni. Ponovo je ugledao njegovo lice i odraz blede figure do njega.

To je istreslo i poslednji tračak topline, skriven duboko u njegovom umu, koji je ponavljao da je sve ovo privremeni problem. Bilo je užasavajuće tokom noći, ali će biti bolje ujutro, kad bude mogao

da vidi ljude i sredi stvari. Sad, kad je u svojoj glavi pronašao uspomenu na taj trenutak, više nije mogao da je se reši.

Video je Ričarda i Ričard je, sasvim sigurno, video njega.

Neće sve biti u redu.

Kad bi se osećao ovako loše, obično bi tokom noći silazio u kuhinju da vidi šta ima u frižideru, pa je otišao i sada. Biće veselije nego u onoj mesečinom obasjanoj spavaćoj sobi. Gluvariće u kuhinji cele noći, odlazeći dođavola.

Kliznuo je niz – a bogami i kroz – gelender, produvao kroz kuhinjska vrata ne dvoumeći se, a onda je tokom narednih pet minuta posvetio svu svoju koncentraciju i energiju paljenju svetla.

Bilo je to pravo dostignuće, koje je odlučio je da proslavi uz pivo.

Posle par minuta žongliranja i ispuštanja konzervi ‘Fosters’ odustao je. Nije imao ni najmanju ideju kako bi povukao prsten za otvaranje, a osim toga, sad se sve izmućkalo – i šta će da radi s pivom, čak i ako uspe da ga otvorи?

Nije imao telo u kome bi ga mogao držati. Zavitlao je konzervu daleko od sebe i ona se otkotrljala pod kredenac.

Počeo je da primećuje nešto na sebi, način na koji mu sposobnost držanja stvari raste i bledi u sporom ritmu, kao i njegova vidljivost.

Taj ritam bio je neu jednačen, ili je možda u pitanju bilo to što su mu efekti povremeno izraženiji nego obično. I to je, takođe, variralo u skladu s nekim sporim ritmom. Baš u tom trenutku činilo mu se da mu je snaga u porastu.

U iznenadnom napadu aktivnosti, pokušao je da vidi koliko stvari u kuhinji može da pokrene ili nekako natera da rade.

Otvorio je sve viseće elemente, izvukao fioke, razbacao escajg po podu. Uspeo je da na momenat uključi blender koji je rekao ‘vrrrr’, oborio je električni mlin za kafu, ne uključivši ga, uključio je plin, ali nije mogao da ga upali, masakrirao je veknu hleba mesarskim nožem. Pokušao je da nagura komade hleba u usta, ali oni su prosto poispadali kroz njega na pod. Pojavio se miš, ali je zbrisao iz prostorije, kao da ga je udarila struja.

Na kraju je prestao i seo za kuhinjski sto, emocionalno i fizički utrnuo.

Kako li će, pitao se, ljudi reagovati na njegovu smrt?

Kome će biti najteže što ga nema?

Neko vreme će trajati šok, pa tuga, a onda će se navići, i on će postati bleda uspomena kada ljudi nastave svoje živote bez njega, misleći da je otišao gde god da se posle ide. Ta misao ispunila ga je najledenijom stravom.

A on *nije* otišao. I dalje je tu.

Sedeo je okrenut ka kredencu koji nije uspeo da otvari zato što mu je ručica bila previše kruta, a to ga je nerviralo. Nespretno se rvao s konzervom paradajza, pa je onda otišao do velikog kredenca i napao njome ručicu. Vrata su se otvorila i napolje je ispaо njegov sopstveni, krvlju obliveni leš.

Gordon do tog trenutka nije shvatao da i duhovi mogu da se onesveste.

Čim je shvatio, predao se.

Probudio se nekoliko sati kasnije, kad je eksplodirao njegov šporet na plin.

Ričard se sledećeg jutra dva puta probudio.

Prvi put je pretpostavio da je pogrešio i okrenuo se da nastavi još nekoliko nemirnih minuta. Drugi put je skočio ka oparen kada su mu se nametnuli događaji od prošle noći.

Otišao je dole na mrzovoljni, nemirni doručak, tokom koga ništa nije išlo kako treba. Zagoreo mu je test, prosuo je kafu, i shvatio da juče nije kupio marmeladu, iako je nameravao. Dok je gledao pred sobom taj bedan pokušaj da se nahrani, pomislio je da bi bar mogao sebi da dozvoli vreme za jedan fantastičan obrok večeras, da se iskupi Suzani za proteklu noć.

Ako bude uspeo da je ubedi da pristane.

Gordon je pre neki dan razvezao priču o nekom restoranu i preporučio mu da svrati. Gordon je bio dobar s restoranima – u svakom slučaju, u njima je provodio sasvim dovoljno vremena. Sedeo je i kuckao zube olovkom nekoliko minuta, a onda je otisao u radnu sobu i izvadio telefonski imenik iz gomile kompjuterskih časopisa.

L'esprit d'Escalier.

Pozvao je restoran i pokušao da rezerviše sto, ali kada je rekao za kada mu treba to kao da ih je zabavilo.

„O, no, msje,” – rekao je *maitre d'* – „žao mi je, ali to je nemoguće. U ovom trenutku potrebno je rezervisati bar tri nedelje unapred. Pardon, msje.”

Ričard se čudio ideji da stvarno postoje ljudi koji znaju gde žele da idu tri nedelje unapred, pa se zahvalio čoveku i spustio slušalicu. Pa, možda opet pica. Ta misao podsetila ga je na sastanak na kome nije uspeo da se pojavi sinoć, pa je ponovo posegnuo za telefonskim imenikom.

Džentlmen ...

Džentls ...

Džentri.

Uopšte nije bilo Džentlija. Ni jedno jedinog. Pronašao je druge imenike, osim onog od S do Z, koji je kućna pomoćnica bacila iz samo njoj znanih razloga.

Definitivno nije bilo Sjelija, ni Dgentlija, ni Zentlija, niti ičega ni izdaleka sličnog. Pitao se ima li Tjentlija, Tsentlija ili Tzentlija, pa je pokušao na 988, ali se nisu javljali. Sedeo je i kuckao zube olovkom i gledao svoj kauč kako se polako okreće na ekranu kompjutera.

Baš je to čudno, što je prošlo samo nekoliko sati otkako se Reg raspitivao za Dirka, i to tako detaljno.

Ako stvarno želiš nekoga da nađeš, odakle da počneš, šta prvo da uradiš?

Pokušao je da pozove policiju, ali se ni oni nisu javljali. Pa, to je to. Uradio je sve što je mogao u tom trenutku, sem unajmljivanja privatnog detektiva, a imao je i bolje ideje za tračenje vremena i para. Ponovo će naleteti na Dirka za nekih par godina.

Bilo mu je teško da poveruje u činjenicu da stvarno ima takvih ljudi, privatnih detektiva.

Kakvi su to ljudi? Kako izgledaju, gde rade?

Kakvu kravatu bi nosio ako bi postao privatni detektiv? Verovatno bi to morala da bude upravo onakva kravata kakvu ljudi očekuju da privatni detektiv nosi. Zamislite da mora da rešite takav

problem, a tek ste ustali.

Više iz radoznalosti nego iz ozbiljne želje da nešto postigne, a i zato što mu je jedina alternativa bilo kodiranje ‘Himne’, počeo je da prelistava poslovni imenik.

Privatni detektivi – vidi pod ‘Detektivske agencije’.

Te reči su mu se činile nekako uvrnuto u tom poslovnom kontekstu. Prelistao je imenik. Drvena galanterija, dušeci, drenaža, detektivske agencije ...

U tom trenutku zazvonio je telefon i on se javio, pomalo naprasito. Nije voleo da ga prekidaju. „Je l’ sve u redu, Ričarde?”

„O, čao Kejt, da. Samo sam ... zamislio sam se.”

Kejt Enselm bila je još jedna od programerskih zvezda ‘Drum Unapred Tehnologija’. Radila je na dugoročnom projektu veštačke inteligencije, koji je zvučao kao neki sumanuti san, dok ne čuješ nju kako priča o tome. Gordonu je bilo potrebno da mu ona priča o tome prilično redovno, delom zbog toga što je bio nervozan zbog troškova, a delom i zbog toga što nije bio sumnje da Gordon voli da sluša Kejt kako priča o bilo čemu.

„Nisam htela da te uznemiravam.” – rekla je. „Samo sam pokušala da pronađem Gordona i nisam uspela. Ne javlja se ni u Londonu, ni u vikendici, ni u kolima, ne odgovara na pejdžer. Samo ... to mi je nekako čudno za nekog koje toliko opsesivan po pitanju komunikacija kao Gordon. Čuo si trač da je instalirao telefon u svoje atomske sklonište? To je istina.”

„Nisam se čuo s njim od juče.” – rekao je Ričard. Odjednom se setio trake koju je izvadio iz Suzanine telefonske sekretarice i nadao se da u Gordonovoj poruci nije bilo ničeg važnijeg od tupljenja o zečevima. Rekao je: „Znam samo da je kretao u vikendicu. Ne znam gde je. Da li si pokušala –” – Ričard nije mogao da se seti gde bi još mogla da pokuša – „... ahm ... dragi bože.”

„Ričarde?”

„Neverovatno ...”

„Ričarde, u čemu je problem?”

„Sve je u redu, Kejt. Aaa ... samo sam pročitao jednu potpuno neverovatnu stvar.”

„Stvarno, a šta čitaš?”

„Pa, poslovni imenik, zapravo ...”

„Stvarno? Moram da izletim da ga kupim. Da li je neko već otkupio filmska prava?”

„Slušaj, Kejt, izvini, ali da li mogu da te nazovem kasnije? Ne znam gde je Gordon u ovom trenutku i –”

„Ne brini. Znam kako je to kad ne možeš da dočekaš sledeću stranicu. Uvek te teraju da nagadaš sve do samog kraja, zar ne? Mora da je to zbog Zbignjeva. Uživaj u vikendu.” Spustila je slušalicu.

Ričard je takođe spustio slušalicu i sedeo zureći u uokvirenog oglasa koji je ležao pred njim u imeniku.

HOLISTIČKA DETEKTIVSKA AGENCIJA

DIRK DŽENTLI

Mi rešavamo ceo zločin

Mi nalazimo celu osobu

Nazovite danas – pronaći ćemo celovito rešenje vašeg problema

(izgubljene mačke i prljavi razvodi specijalnost)

Ulica Pekender 33a London N1 01-354 9112

Ulica Pekender bila je udaljena samo nekoliko minuta peške. Ričard je nažvrljaо adresu na parčetu papira, navukao kaput i strčao niz stepenice, zastajući još jednom da na kratko izvrši inspekciju kauča. Mora da tu ima nešto užasno očigledno, pomislio je, što on svaki put previdi. Kauč se zaglavio na malom zavoju uskog i dugačkog stepeništa. Na tom mestu stepenice je prekidalo ravno odmorište dugo par metara, tačno iznad stana ispod Ričardovog. Međutim, njegova inspekcija nije urodila plodom, i na kraju se uspentrao preko njega i izašao napolje.

Na Islingtonu jedva da možete baciti ciglu a da ne pogodite tri antikvarnice, agenciju za nekretnine i knjižaru.

Čak i ako ih baš i ne pogodite, sigurno ćete isprovocirati njihove sigurnosne alarme, koji se neće isključiti sve do posle vikenda. Policijska kola klizila su niz ulicu Aper i škripeći stala odmah pošto su prošla pored njega. Ričard je prešao ulicu iza njih.

Dan je bio hladan i vedar, to mu se dopadalo. Išao je preko Islington Grina, tamo gde prebijaju stare i nemoćne, pa pored mesta na kome je izgorela stara koncertna dvorana Kolins i onda kroz Kemdenski prolaz, u kome džepare američke turiste. Neko vreme razgledao je antikvitete i gledao minduše za koje je pomislio da bi se dopale Suzani, ali nije bio siguran. Onda nije bio siguran ni da se njemu sviđaju, pa se zbumio i odustao. Ušao je u knjižaru i iz hira kupio antologiju Kolridžovih pesama, pošto je bila pri ruci.

Odatle se probijao kroz zavojite uličice, preko kanala, pored opštinskog zemljišta oko kanala, preko manjih i većih trgova, dok konačno nije stigao do ulice Pekender, za koju se ispostavilo da je mnogo dalje nego što je mislio.

To je bila ona vrsta ulice kroz koju preuzimači vikendom vozikaju svoje ‘Jaguare’ i balave. Bila je prepuna prodavnica kojima ističe zakup, viktorijanske industrijske arhitekture, a tu je bila i jedna niska, propala, kasno-džordžijanska terasa – sve su molile da ih sruše, ne bi li na njihovom mestu mogle da niknu mlade, čvrste betonske kutije. Agenti za nekretnine lutali su tim krajem u gladnim čoporima, s pripravnim notesima, oprezno streljajući pogledima jedni druge.

Broj 33, kada ga je konačno pronašao u sendviču između broja 37 i 45, bio je u jadnom stanju, ali ne gorem od ostalih.

U prizemljuje bila prašnjava turistička agencija s napuklim izlogom i izbledelim posterima od pre Hrista, koji su sada verovatno bili vrlo vredni. Na dugmetu pored vrata pisalo je urednim rukopisom „Dominik, časovi francuskog, III sprat”.

Najupečatljivija stvar na vratima, međutim, bila je svetla i sjajna mesingana ploča smeštena u sam centar, na kojoj je bilo ugravirano „Holistička detektivska agencija Dirka Džentlija”.

I ništa više. Izgledala je potpuno novo – čak su i šrafovi koji su je držali tu gde je bili još uvek sjajni.

Vrata su se otvorila pošto ih je Ričard gurnuo, i on zaviri unutra.

Ugledao je mali, zagušljivi hodnik u kome se nalazilo samo stepenište. Vrata u dnu hodnika izgledala su kao da su tokom proteklih godina bila retko otvarana, i uz njih su bile naslagane neke metalne police, akvarijum i kostur bicikla. Sve ostalo – zidovi, pod i same stepenice, i onoliko od tih stražnjih vrata koliko je oko moglo da dosegne, bilo je ofarbano u sivo, u jalovom pokušaju da se mesto jeftino ulepša, ali je sada sve bilo gadno izandalo, a male kupice budi virile su iz vlažne mrlje

blizu tavanice.

Do njega su doprli zvuci ljutitih glasova, a kada je krenuo uz stepenice uspeo je da razluči da zvuci potiču od dve odvojene, ali uspaljene rasprave koje su se odvijale negde iznad njega.

Jedna se naglo prekinula – ili bar pola nje – kada se besni debeli čovek zaleteo niz stepenice podižući kragnu na svom kaputu. Druga polovina rasprave nastavila je olju iznerviranog francuskog, visoko iznad njih. Čovek se progurao pored Ričarda, rekao „Prištedi pare, drugar, to je totalna glupost,” i iščezao u hladno jutro.

Druga svađa bila je prigušenija. Kad je Ričard stigao na prvi sprat, negde su se zalupila vrata i tako i nju okončala. Pogledao je u najbliža otvorena vrata.

Vodila su u malu kancelariju. Druga, unutrašnja vrata koja vode dalje iz te sobe bila su čvrsto zatvorena. Mlađana devojka obla lica, u jeftinom plavom kaputu, vadila je šminku i kutiju papirnatih marmamica iz fioke radnog stola i bacala ih u tašnu.

„Da li je ovo detektivska agencija?” – upitao je Ričard bojažljivo.

Devojka je klimnula, ugrizavši se za usnu i oborivši pogled.

„Da li je tu g. Džentli?”

„Možda,” – rekla je, zabacujući kosu koja je bila previše kovrdžava da bi mogla da se zabaci kako treba – „a onda, kad malo bolje razmislim, možda i nije. Nije moje da o tome govorim. Nije moj posao da znam gde se on nalazi. Gde se on nalazi od sada je isključivo njegova stvar.”

Izvukla je svoju poslednju bočicu laka za nokte i pokušala da zalupi fioku. Debela knjiga koja je uspravno stajala u fioci sprečavala ju je u tome. Pokušala je ponovo, opet bez uspeha. Podigla je knjigu, iščupala šaku strana i vratila je. Ovog puta se fioka lako zatvorila.

„Da li ste vi njegova sekretarica?” – upitao je Ričard.

„Ja sam njegova *bivša* sekretarica i nameravam da to i ostanem.” – rekla je odlučno, zakopčavajući tašnu. „Ako on namerava da troši svoje pare na skupe mesingane ploče, umesto da mene plati, onda neka ga. Ali ja to neću trpeti, ne, hvala lepo. Dobro za posao – ma nemoj! Uredno javljanje na telefon je dobro za posao, i volela bih da vidim kako će mu to odraditi njegova mesingana ploča. Ako nemate ništa protiv, ja bih da izjurim napolje, molim vas.”

Ričard se pomerio u stranu i ona je izjurila.

„I srećan ti put!” – zaurlao je glas iz unutrašnje kancelarije. Telefon je zazvonio i glas je odmah odgovorio.

„Da?” – rekao je glas iz kancelarije ispitivački. Devojka se vratila po svoj šal, ali tiho, da je bivši šef ne bio čuo. Onda je konačno nestala.

„Da, ovo je Holistička detektivska agencija Dirka Džentlija. Kako možemo da vam pomognemo?”

Francuski tornado s gornjeg sprata se umirio. Spustila se neka napeta tišina.

Tamo unutra glas je rekao: „Tako je, g-đo Sanderlend, nezgodni razvodi su naša omiljena specijalnost.”

Pauza.

„Da, hvala vam g-đo Sanderlend, ali ne baš toliko nezgodni.” Slušalica je tresnula, da bi je skoro u istom trenutku prodrmao novi poziv.

Ričard se osvrnuo po maloj, sumornoj kancelariji. U njoj nije bilo ničeg posebnog. Izandali furnirani sto od iverice, stari sivi orman za registratore i tamno-zelena kanta za otpatke. Na zidu je

bio poster grupe ‘Djuran Djuran’ na kome je neko debelim crvenim markerom napisao: „Molim vas, skinite ovo.”

Ispod toga je druga ruka napisala: „Ne.”

Ispod toga je prva ruka dodala: „Insistiram da ovo skinete.”

Ispod je druga ruka nažvrljala: „Neću!”

Ispod toga – „Otpušteni ste.”

Ispod toga – „Dobro.”

I na tome se izgleda stvar smirila.

Ričard zakucu na vrata unutrašnje kancelarije, ali mu niko ne odgovori. Umesto toga glas je nastavio: „Veoma mi je drago što to pitate, g-đo Rolinson. Termin ‘holistički’ ima veze s mojim ubeđenjem da se mi ovde bavimo fundamentalnom povezanošću svih stvari. Ne bavim se takvim sitnicama kao što su prah za otiske prstiju, komadići končića iz džepova, koji navodno mnogo govore, i besmislenim otiscima stopala. Ja smatram da se rešenje svakog problema može prepoznati u šemi i mreži celine. Veze između uzroka i posledica često su mnogo finije i kompleksnije nego što to mi, s našim grubim i gotovanskim razumevanjem fizičkog sveta, možemo prirodno da prepostavimo, g-đo Rolinson.”

„Evo jednog primera. Ako odete kod akupunkturi ste zbog zubobolje on će, umesto u zub, zabit igrulju u vašu butinu. Da li znate zbog čega će to učiniti, g-đo Rolinson?”

„Ne, ne znam ni ja, g-đo Rolinson, ali mi to možemo otkriti. Bilo mi je zadovoljstvo g-đo Rolinson, doviđenja.”

Drugi telefon zazvonio je kad je završen ovaj razgovor.

Ričard je video da se vrata otvaraju i pogledao je unutra.

To je bio isti onaj Svlad, ili Dirk Sjeli. Bio je malo otvoreniji u struku, malo mlojaviji i crveniji oko očiju i vrata, ali ipak, u suštini isti lik koji je pre osam godina ušao na zadnje sedište marice kembriđšajske policijske stanice, s mračnim osmehom na licu.

Nosio je debelo, staro, svetlo-smeđe odelo, koje kao da je preživelo mnoge ekspedicije krčenja gustih, trnovitih šibljaka u nekim dalekim, boljim vremenima, crvenu kariranu košulju, koja je izbledela taman toliko da se slaže s odelom, i zelenu prugastu kravatu koja je bila u svadi s ovim potonjima. Nosio je i debele naočari u metalnom ramu koje su, verovatno, bar delimično bile odgovorne za njegov stil odevanja.

„O g-đo Blathol, ushićen sam što ste se javili.” – govorio je. – „Pao sam u očajanje kad sam čuo da je g-đica Tidls preminula. To su stvarno stravične vesti. A ipak, ipak ... Da li smemo da dozvolimo crnom očaju da priguši i sakrije od nas ono jasnije svetlo kroz koje vaša blagoslovena maca sada zauvek hoda?”

„Mislim da ne. Oslušnite. Mislim da čak i sada mogu da čujem kako g-đica Tidls mijauče. Zove vas, g-đo Blathol. Kaže da je zadovoljna, da je našla mir. Kaže da će biti još mirnija kada vi budete platili neki račun. Da li vas to na nešto podseća, g-đo Blathol? Kad malo bolje razmislim, i ja sam vam poslao jedan pre tri meseca. Pitam se da li to, u stvari, uznemirava njen večni mir?”

Dirk je pozvao Ričarda brzim mahanjem, a onda mu pokretom pokazao da mu doda zgužvanu kutiju francuskih cigareta, koja mu je bila tik van domaćaja.

„Nedelja uveče, onda, g-đo Blathol, nedelja uveče u osam i trideset. Znate adresu. Da, siguran sam da će se g-đica Tidls pojaviti, kao i vaša čekovna knjižica. Vidimo se, g-đo Blathol, tada.”

Kad se otresao g-đe Blathol, telefon je ponovo zazvonio. Zgrabioga je, paleći zgužvanu cigaretu u isto vreme.

„O, g-đa Soskind,” – rekao je – „moj najstariji i mogu reći, najcenjeniji klijent. Dobar vam dan, g-đo Soskind, dobar dan. Na žalost, nema ni traga od vašeg mladog Roderika, bojim se, ali se potraga intenzivira sada kada se, ubedjen sam, kreće ka svojim završnim fazama, i radujem se što je sada pitanje dana kada će se vaš mali nestaško napokon naći u vašem zagrljaju i slatko mjaukati; o, da, račun, pitao sam se da li ste ga primili?”

Dirkova zgužvana kutija cigareta je, ispostavilo se, bila isuviše zgužvana za pušenje, pa je okačio telefon na rame i potražio po džepu još jednu, ali uzalud.

Isprevrtao je ceo radni sto u potrazi za olovkom, pa je onda napisao poruku i dodao je Ričardu. „Da, g-đo Soskind,” – ubedivao je telefon – „slušam vas širom otvorenih ušiju.”

Na ceduljici je pisalo: „Kaži sekretarici da kupi cigarete.”

„Da,” – nastavio je Dirk u telefon, „ali, kao što sam se tokom našeg sedmogodišnjeg poznanstva trudio da vam objasnim, g-đo Soskind, priklonio sam se kvantno-mehaničkom pristupu ovoj stvari. Moja teorija je da vaša mačka nije izgubljena, već da se njen talasni grafikon privremeno dezintegrisao, i sada mora da se vrati u prvobitno stanje. Šredinger. Plank. I tako dalje.”

Ričard je dopisao dodatak: „Ti nemaš sekretaricu.” i gurnuo ceduljicu ka Dirku.

Dirk je razmišljaо o ovome nekoliko trenutaka, pa napisao: „Dođavola.” na papiru i gurnuo ga ka Ričardu.

„I da li ga mi sada, u jeseni njegovog života, možemo prepustiti sudbini? Ovo je sigurno trenutak kada mu je najviše potrebno da nastavimo s istragom. Ovo je doba kada moramo da nastavimo s udvostručenim naporom, g-đo Soskind, i uz vašu dozvolu, imam nameru da upravo to i uradim. Zamislite, g-đo Soskind, kako bi mu na oči izašli ako ne uradimo ovu prostu stvar za njega.”

Ričard se igrao porukom, slegnuo ramenima, napisao: „Idem ja da ih kupim.” i dodao mu je još jednom.

Dirk je odmahnuo glavom u znak odbijanja, pa je napisao: „Ne dolazi u obzir, baš lepo od tebe.” Čim je Ričard ovo pročitao Dirk je ponovo uzeo papir i dopisao: „Uzmi novac od sekretarice.”

Ričard je zamišljeno pogledao papir, uzeo olovku i udario debelu tačku pored mesta na kome je prethodno napisao: „Ti nemaš sekretaricu.” Gurnuo je ponovo papir preko stola do Dirka, koji jedva da ga je pogledao i stavio tačku pored „Ne dolazi u obzir, baš lepo od tebe.”

„Pa, možda,” – nastavio je Dirk gospođi Soskind – „možda bi mogli malo da prođemo preko tačaka na računu koje su vam teške za razumevanje.”

Ričard je izašao napolje.

Strčavši niz stepenice prošao je pored mladog entuzijaste u texas jakni koji je, pun iščekivanja, žurio uz stepenice.

„Valja li nešto, druže?” – upitao je Ričarda.

„Fantastično,” – promrmlja Ričard – „apsolutno fantastično.”

Pronašao je obližnju novinarnicu i pokupio par kutija ‘Disque Bleu’ za Dirka i novi broj ‘PC Worlda’, sa slikom Gordona Druma na naslovnoj strani.

„Baš šteta za njega, zar ne?” – rekao je prodavac novina.

„Šta? O, aaa … da.” – rekao je Ričard. Istu stvar je često i sam pomisljao, ali ga je iznenadilo da su njegova osećanja imala tako širok odjek. Pokupio je i ‘Gardijan’, platio i otišao.

Kad se Ričard vratio Dirk je i dalje razgovarao s nogama podignutim na sto i bilo je jasnoda je zašao u pregovore.

„Da, troškovi na Bahamima bili su, pa, trošadžijski, g-đo Soskind, to je u samoj prirodi troškova, da vas bacaju u trošak. Otud i ime.”

Uzeo je iznudjene kutije cigareta, naoko se razočarao što ih je samo dve, ali je letimično podigao obrve ka Ričardu, u znak priznanja za odraćenu uslugu i onda mu mahnuo da sedne.

Zvuci svađe, delimično na francuskom, doprli su sa sprata iznad.

„Naravno da će vam ponovo objasniti zbog čega je put na Bahame bio od takvog vitalnog značaja.” – rekao je Dirk Džentli smirujućim glasom – „Sa izuzetnim zadovoljstvom. Kao što znate, g-đo Soskind, ja verujem u fundamentalnu povezanost svih stvari. Tako sam konstruisao i triangulirao vektore povezanosti svih stvari i ušao joj u trag na bermudskoj plaži, koju sam stoga obavezno morao da posećujem s vremena na vreme, sve u službi ove istrage. Voleo bih da to nije bio slučaj, jer sam, na žalost, alergičan i na Sunce i na rum-punč, ali napokon, svi mi moramo da nosimo svoje krstove, zar ne, g-đo Soskind?”

Iz telefona se čulo glasno blebetanje.

„Rastužujete me, g-đo Soskind. Voleo bih da mogu od srca da vam kažem da vaš skepticizam nalazim zadovoljavajućim i okrepljujućim, ali uz najbolju volju na svetu, ne mogu. To me iscrpljuje, g-đo Soskind, iscrpljuje. Mislim da ćete na računu naći stavku u vezi s tim. Samo trenutak.”

Podigao je tanku kopiju računa koja je bila na stolu pred njim.

„Otkrivanje i triangulacija vektora povezanosti svih stvari, sto pedeset funti.” O tome smo već razgovarali.”

„Ulaženje u trag – vidi gore – na bermudskoj plaži, troškovi puta i smeštaja.” Bednih hiljadu petsto. Smeštaj je, naravno, bio izuzetno skroman.”

„A, da evo nas: ‘Suočavanje sa iscrpljujućim skepticizmom klijenta, piće – trista dvadeset sedam i po funti.’”

„Verovatno te stavke ne bi bilo, draga moja g-đo Soskind, da takve prilike nisu toliko česte. Neverovanje u moje metode samo mi otežava posao, g-đo Soskind, i stoga cena skače.”

Tamo gore, zvuci svađe su svakim trenutkom postajali sve žučniji. Francuski glas balansirao je na ivici histerije.

„Ja razumem, g-đo Soskind,” – nastavio je Dirk – „da je cena ove istrage pomalo odlutala od prvobitne procene, ali siguran sam da ćete vi, za uzvrat, razumeti i ceniti da posao koji traje *sedam godina* očigledno mora da je teži nego onaj koji se da završitiza jedno popodne, te stoga mora biti i naplaćen po višoj tarifi. Ja sam prinuđen da stalno revidiram svoju procenu težine zadatka u svetu težine svih događaja do sada.”

Blebetanje iz telefona sada je postalo besno.

„Draga moja g-đo Soskind – ili, ako dozvolite – Džojs? U redu, onda. Draga moja g-đo Soskind, dozvolite mi da vam nešto kažem. Ne zabrinjavajte se zbog ovog računa, ne dajte da vas on uzbuduje i nervira. Ne dozvolite, preklinjem vas, da on postane izvor vaših briga. Stegnite zube i platite ga.”

Spustio je noge sa stola i nagnuo se napred, ka stolu, neumitno približavajući slušalicu kućištu telefona.

„Kao i obično, bilo mi je najveće zadovoljstvo, g-đo Soskind. Dovidenja, za sada.”

Konačno je spustio slušalicu, ponovo je podigao i na neko vreme je zavitlao u kantu za otpatke.

„Moj dragi Ričarde Mek Dafe!” – rekao je, vadeći veliku, plitku kutiju ispod stola i gurajući je preko stola ka njemu. – „Tvoja pica.”

Ričard je zurio u njega sa zaprepašćenjem.

„Ahm, ne hvala,” – rekao je – „doručkovao sam. Molim te, pojedi je ti.”

Dirk je slegnuo ramenima. „Rekao sam da ćeš svratiti i platiti je tokom vikenda. – rekao je. – „Dobrodošao u moju kancelariju.”

Mahnuo je rukom neodređeno po otrcanoj sobi.

„Svetlo radi,” – rekao je, pokazavši na prozor – „gravitacija radi.” – rekao je bacivši olovku na pod. – „Što se ostalog tiče, moramo rizikovati.”

Ričard je pročistio grlo. „Šta je,” – rekao je – „ovo?”

„Šta je šta?”

„Ovo.” – uzviknuo je Ričard. „Sve ovo. Čini mi se da si ti vlasnik ‘Holističke detektivske agencije’, a ja ne znam čak ni šta to znači.”

„Ja pružam usluge jedinstvene u svetu.” – rekao je Dirk. – „Termin ‘holistički’ odnosi se na moje ubjedjenje u fundamentalnu isprepletenost svih –”

„Da, to sam čuo malopre.” – rekao je Ričard. „Moram da kažem da to meni pomalo zvuči kao dobar izgovor za eksploatisanje lakovernih starijih gospoda.”

„Eksplorisanje?” – upitao je Dirk. – „Pa, pretpostavljam da bi to bilo tačno ako bi mi one ponekad nešto i platile, ali uveravam te, dragi moj Ričarde, da nema ni najmanje opasnosti od toga. Ja živim od onoga što je poznato pod imenom *nada*. Nadam se fascinantnim i profitabilnim slučajevima, moja sekretarica se nada da će joj platiti, njen stanodavac se nada da će mu ona platiti stanarinu, elektrodistribucija se nada da će joj stanodavac platiti račun, i tako dalje. Nalazim da je to neverovatno optimistički način življenja.”

„U međuvremenu dajem razloga šarmatnim i bleskastim starijim damama da zbog nečega budu srećno besne i bukvalno im garantujem slobodu njihovih mačaka. Da li imam, pitaš ti – a ja postavljam pitanje umesto tebe, jer znaš kako mrzim kad me prekidaju – i jedan jedini slučaj koji okupira i najmanji delić mog intelekta, koji je, nisam ti ja potreban da to kažem, *čudesan*? Ne. Ali, da li ja očajavam? Da li sam sumoran? Da. Bio sam. Do,” – rekao je – „današnjeg dana.”

„O, pa baš mi je milo” – rekao je Ričard – „ali kakve su sve ono gluposti o mačkama i kvantnoj mehanici?”

Dirk je s uzdahom otklopio picu jednim pokretom dobro izvežbanih prstiju. Posmatrao je hladnu okruglu stvar s tugom u očima i onda otkinuo parče. Komadići šunke i inčuna rasuli su se po stolu.

„Siguran sam, Ričarde,” – rekao je – „da ti je poznata teorija Šredingerove mačke.” – i strpao veći deo parčeta u usta.

„Naravno.” – rekao je Ričard. – „Pa, … otprilike.”

„Kaži, šta je to?” – rekao je Dirk punih usta.

Ričard se nelagodno promeškoljio u stolici. – „To je ilustracija,” – rekao je – „načela da se na kvantnom nivou svi događaji upravljaju prema verovatnoćama …”

„Na kvantnom nivou, a to znači i na svim drugim nivoima.” – ubacio se Dirk. – „Iako je na svim nivoima višim od kvantnog kumulativni efekat tih verovatnoća, pri normalnom sledu događaja, nerazaznatljiv od efekta čvrstih i brzih zakona fizike. Nastavi.”

Natrpano je još malo hladne pice u lice.

Ričard je zaključio da je u Dirkovo lice već bilo natrpano i previše. Kad se uzme u obzir to, i brzina i frekvencija njegovog govora, saobraćaj u njegovim ustima skoro da nije ni prestajao. Njegove uši, s druge strane, bile su u normalnom razgovoru skoro potpuno neiskorišćene.

Kada bi Lamark bio u pravu, pa bi se povukla linija kroz takvo ponašanje nekoliko naraštaja u nazad, velike su šanse da bi se na kraju dogodila neka ozbiljna premetačina u lobanji, pomislio je Ričard, i nastavio:

„Ne samo da se na kvantnom nivou događaji upravlјaju prema verovatnoćama, već te verovatnoće ni ne bivaju razvijene u stvarne događaje sve dok ih ne izmerimo. Ili, da upotrebim frazu koju sam upravo čuo da koristiš u poprilično bizarnom kontekstu, čin merenja ‘ruši grafikon verovatnoće’. Sve do te tačke svi mogući pravci u kojima bi mogle da se odvijaju dejstva jednog, recimo, elektrona, koegzistiraju kao grafikoni verovatnoće. Ništa nije određeno. Dok se ne izmeri.”

Dirk je klimao. „Manje-više.” – rekao je, još jednom napunivši usta. – „Ali šta je s mačkom?”

Ričard je odlučio da postoji samo jedan način da izbegne pogled na Dirka koji žvaće ostatak pice, a to je da ga sam pojede. Urolao je komad i gricnuo s kraja. Bila je prilično dobra. Odgrizao je još jedan zalogaj.

Dirk ga je gledao s iznenadnom obeshrabrenošću..

„Dakle,” – rekao je Ričard – „ideja iza Šredingerove mačke bila je da pokušamo i zamislimo način na koji bi efekti probabilističkog ponašanja na kvantnom nivou mogli da se razmatraju na makroskopskom nivou. Ili, da tako kažem, na svakodnevnom nivou.”

„Da, hajde.” – rekao je Dirk, posmatrajući ostatak pice s uzdrmanim izrazom lica. Ričard je uzeo još jedan zalogaj i veselo nastavio.

„Tako da treba da zamisliš kako stavljaš mačku u kutiju i onda je potpuno zapečatiš. U kutiju treba da staviš i šaku radioaktivnog materijala, i bočicu otrovnog gasa. Sve treba da podesiš tako da u datom vremenskom periodu postoji tačno pedeset posto šansi da će se atom iz šake radioaktivnog materijala raspasti i emitovati elektron. Ako se raspade, onda će inicirati ispuštanje gasa i ubiti mačku. Ako se ne raspade, mačka će preživeti. Pedeset posto. Sve zavisi od pedeset posto šansi da se atom raspade ili ne raspade.”

„Koliko sam ja shvatio, poenta je u ovome: pošto je raspadanje jednog atoma događaj na kvantnom nivou koji, kako god okreneš, neće biti otkriven dok ga neko ne vidi, a pošto se takva opservacija može učiniti samo ukoliko otvorиш kutiju i vidiš da li je mačka živa ili mrtva, dolazimo do prilično neobičnih posledica.”

„Sve dok ne otvorиш kutiju, sama mačka postoji u *neodređenom* stanju. Mogućnost da ježiva i mogućnost da je mrtva, to su dva različita grafikona, iskombinovana jedan s drugim van kutije. Šredinger je time htio da ilustruje svoju ideju o onome što smatra apsurdnim u kvantnoj teoriji.”

Dirk je ustao i otišao do prozora, verovatno ne samo zbog toga što je pružao bezvezni pogled na staro skladište, na koje je neki alternativni komičar rasipao svoje ogromne honorare pretvarajući ga u luksuzne apartmane, već i zbog toga što pružao pogled na poslednje parče pice koje je nestajalo.

„Tačno,” – rekao je Dirk. – „Bravo!”

„Ali, kakve sve to veze ima sa ovom – ovom detektivskom agencijom?”

„A, to. Pa, neki istraživači sprovodili su takav eksperiment, ali kada su otvorili kutiju, mačka nije bila ni živa ni mrtva, već je uopšte nije bilo, i onda su me pozvali da to istražim. Uspeo sam da

zaključim da se tu ništa posebno dramatično nije dogodilo. Mački se jednostavno smučilo što je stalno zaključavaju u kutiju i s vremena na vreme guše gasom, pa je ugrabila prvu priliku da zbriše kroz prozor. Bio mi je potreban samo tren radnog vremena da stavim tacnu s mlekom pored prozora i pozovem ‘Berniiis’ primamljivim glasom – mačka se zvala Bernis, razumeš.”

„Ma, čekaj sad – ” – rekao je Ričard.

„– i tako smo ubrzo vratili mačku. Veoma jednostavna stvar, ali je izgleda ostavila veliki utisak na određene krugove, i uskoro je jedna stvar vodila ka drugoj, kao što to obično biva, što je sve kulminiralo u ovoj energičnoj karijeri kojoj si trenutno svedok ”

„Čekaj malo, čekaj malo,” – zahtevao je Ričard, tresnuvši rukom o sto.

„Da?” – rekao je Dirk naivno.

„O čemi ti to, zaboga, govoriš, Dirk?”

„Imaš neki problem s onim što sam rekao?”

„Pa, jedva da znam odakle da počnem,” – protestovao je Ričard. – „U redu. Ti si rekao da su neki ljudi sprovodili eksperiment. To je besmislica. Šredingerova mačkanje pravi eksperiment. To je samo ilustracija suprotstavljenja jednoj ideji. To nije nešto što se stvarno čini.”

Dirk ga je gledao s uvrnutom pažnjom.

„O, stvarno?” – konačno je rekao. „A zašto?”

„Pa, tu nema šta da se testira. Cela poenta ideje je da razmišljaš o onome što se događa pred tobom i dođeš do određenih opservacija. Ne možeš znati šta se događa unutar kutije ako u nju ne zaviriš, a u trenutku kad zaviriš skup talasnih grafikona se raspada i sve verovatnoće se ruše. To je samoponištavajuće. Potpuno je besmisleno.”

„Ti si, naravno, sasvim u pravu što se tebe tiče,” – odgovorio je Dirk, vraćajući se na mesto. Izvadio je cigaretu iz džepa, nekoliko puta je potapkao po stolu, pa se naslonio unapred i uperio filter u Ričarda.

„Ali, razmisli o ovome.” – nastavio je. – „Uzmimo da u eksperiment treba da uvedeš vidovnjaka, nekoga ko može da vidi stvari, nekoga ko je u stanju da vidi kakvo je zdravstveno stanje mačke, a da ne otvorи kutiju. Neko ko, na primer, ima neku vrstu jezive empatije s mačkama. Šta onda? Možda bi nas to moglo opskrbiti nekim dodatnim viđenjem problema kvantne fizike?”

„Da li su *to* želeti da urade?”

„To su uradili.”

„Dirk, to je potpuna budalaština.”

Dirk je izazivački podigao obrve.

„Dobro, dobro,” – rekao je Ričard, podižući dlanove – „Hajd’mo iz početka. Čak i ako prihvativ – a ne bih ni na sekund – da postoje ikakve osnove za vidovnjaštvo, to ne bi promenilo fundamentalni besmisao eksperimenta. Kao što rekoh, cela stvar se vrti oko onoga što se događa u kutiji *pre* nego što to neko vidi. Nema veze *kako* to vidiš – da li gledaš u kutiju svojim očima ili – pa ako insistiraš, svojim umom. Ako vidovnjaštvo postoji, ono je samo drugi način za gledanje u kutiju, a ako ne postoji, onda je to, naravno, irelevantno.”

„Što bi moglo da zavisi, naravno, i od tvog stava prema vidovnjaštву...”

„Ma, je l’ da? A kakav je *tvoj* stav prema vidovnjaštву? To me baš interesuje, s obzirom na tvoju prošlost.”

Dirk je još jednom potapkao cigaretu o sto i suženih očiju pogledao u Ričarda.

Onda je usledila duboka i duga tišina, prekidana samo udaljenim urlanjem na francuskom.

„Moj stav je isti kao i oduvek.” – rekao je Dirk na kraju.

„A to je?”

„Da nisam vidovnjak.”

„Stvarno?” – rekao je Ričard. – „A otkud onda ono s ispitnim pitanjima?”

Oči Dirka Džentlija zamračile su se pri pomenu ove teme.

„Koincidencija.” – rekao je tihim, hrapavim glasom – „Čudna i jeziva koincidencija, ali ipak, koincidencija. Koja me je, dodao bih, primorala da provedem duže vreme u zatvoru. Koincidencije mogu biti zastrašujuće i opasne stvari.”

Dirk je još jednom pogledao Ričarda jednim od onih dugih, procenjivačkih pogleda.

„Posmatrao sam te izbliza.” – rekao je. – „Izgledaš mi izuzetno opušteno za čoveka u tvom položaju.”

Ovo se Ričardu učinilo kao čudna primedba i pokušao je na trenutak da u njoj nađe neki smisao. Onda mu je svanulo, i to svetlo ga je ozlojedilo.

„Bože dragi,” – rekao je – „nije valjda i do tebe stigao?”

Ovo kao da je, za uzvrat, zbunilo Dirka.

„Ko nije do mene stigao?” – rekao je.

„Gordon. Ne, očigledno nije. Gordon Drum. On ima naviku da pokušava da proganja ljude oko mene ne bi li me pritiskali da radim ono što on smatra važnim poslom. Na trenutak sam pomislio – o, nema veze. A na šta si ti mislio?”

„Ah, Gordon Drum ima tu naviku, je li?”

„Da. A to mi se ne sviđa. Zašto?”

Dirk je dugo i prodorno posmatrao Ričarda, tiko kuckajući olovkom po stolu.

Onda se nagnuo u stolici i rekao sledeće: „Leš Gordona Druma otkriven je jutros pre zore. Ustreljen je, zadavljen, a onda mu je zapaljena kuća. Policija razmatra teoriju da zapravo nije ustreljen u kući, zato što tamo nisu pronađene čaure, nego samo kuršumi u telu.”

„Međutim, čaure su pronađene pored ‘Mercedesa’ g. Druma, koji je nađen napušten pet kilometara od njegove kuće. To ukazuje da je leš pomeran posle ubistva. Osim toga, lekar koji je pregledao posmrtnе ostatke mišljenja je da je g. Drum zapravo davljen tek pošto je ustreljen, što izgleda da ukazuje na određenu zbrku u umu počinitelja.”

„Zapanjujućom slučajnošću, izgleda da je policija sinoć imala priliku da razgovara s jednim naizgled veoma zbunjenim gospodinom, koji je rekao da pati od neke vrste kompleksa krivice, pa mu se učinilo da je upravo pregazio svog gazdu.”

„Taj čovek bio je Ričard Mek Daf, čiji je poslodavac bio preminuli g. Drum. Osim toga, primećeno je da je g. Ričard Mek Daf jedna od dveju osoba koje će najverovatnije imati koristi od smrti g. Druma, pošto će ‘Drum Unapred Tehnologije’ verovatno barem delimično preći u njegove ruke. Druga osoba je njegova jedina živa rođaka, gđica Suzan Drum, a g. Ričard Mek Daf je sinoć primećen kako provaljuje u njen stan. Policija ne zna za taj deo, naravno. Niti će saznati, ako damo sve od sebe. Međutim, svaka veza između njih dvoje biće stavljena pod lupu javnosti. U vestima na radiju priča se da se g. Ričard Mek Daf, hitno traži da bi pomogao da se reše neke nedoumice, ali

tonom koji ukazuje da je on verovatno kriv, da krivlji biti ne može.”

„Ovo je cenovnik mojih usluga: dvesta funti dnevno, plus troškovi. Troškovi ne podležu raspravi i ponekad će se onima koji ne razumeju ovakve stvari činiti pomalo nebitnim. Svi su neophodni, i kao što rekoh, ne podležu raspravi. Da li sam dobio posao?”

„Izvini,” – rekao je Ričard, lako se zaklativiši – „da li bi bio ljubazan da počneš iz početka?”

Električni Monah više nije imao pojma u šta bi trebalo da veruje.

Tokom proteklih nekoliko sati prošao je kroz zbumujući broj sistema verovanja, a da većina njih nije uspela da mu obezbedi dugoročnu duhovnu utehu koju je isprogramiran da traži.

Smučilo mu se. Iskreno. I bio je umoran. I obeshrabren.

Osim toga, nedostajao mu je njegov konj, i to ga je baš iznenadilo. Dosadno i priprosto stvorenje, to je sigurno, jedva vredno preokupacije onoga čiji je um sudbinom određen da se zauvek bavi višim stvarima, van domaćaja razumevanja jednog običnog konja, ali, nedostajao mu je.

Želeo je da sedi na njemu. Da ga potapše. Želeo je da oseća kako ga ne razume.

Pitao se gde li je sad.

Neutešno je klatio nogama s grane drveta na kome je proveo noć. Popeo se gore jurcajući za nekim fantastičnim snom, a onda je tu zaglavio i ostao do jutra.

Čak i sada, po danu, nije bio siguran kako da siđe. Na trenutak se opasno približio verovanju da može da leti, kad se brzopotezni protokol za proveru grešaka umešao i rekao mu da ne bude tako glupav.

Ali, to je bio problem.

Kakva god žestoka vatrica subbine da ga je ponela, nadahnuta krilima nade, gore među granama drveta u sitnim noćnim satima, ona ga nije snabdela uputstvom za vraćanje dole, pre nego što ga je, kao i mnoštvo prethodnih plamenih noćnih subbina, pred jutro napustila.

I kad smo već kod plamenih, žestokih stvari, nedaleko odatle bila je jedna velika, žestoka plama stvar, u ranim satima pred zoru.

Bila je, razmišljao je, u pravcu iz koga je i sam došao dok ga jenosio duboki duhovni poriv ka tom neprikladno visokom, ali u svakom drugom pogledu sramotno običnom drvetu. Čeznuo je da siđe i obožava vatru, da se posveti večno njenom svetom sjaju, ali dok se beznadežno borio da nađe put do dole, kroz grane, stigli su vatrogasci i ugasili te božanske zrake, i tako je još jedan kult odleteo kroz prozor.

Sunce je izašlo pre nekoliko sati, pa je sada verovao da mu se smučilo, iako je ispunio vreme najviše što može verujući u oblake, grančice, u čudan oblik letećih buba, a osim toga, bio je potpuno uveren da je gladan.

Poželeo je da je sproveo mere predostrožnosti uzimanjem hrane iz staništa koje je posetio prošle noći, do koga je nosio sveti teret za sahranjivanje u svetom kredencu, ali otišao je u žaru bele strasti, verujući da su tako svakodnevne stvari kao što je hrana nevažne, da će mu ih pružiti drvo.

Pa, pružilo mu je.

Pružilo je grančice.

Monasi ne jedu grančice.

U stvari, sad kad malo bolje razmisli, osećao se pomalo neprijatno zbog nekih stvari u koje je sinoć verovao i nalazio je da su neki od rezultata pomalo zbumujući. Sasvim jasno mu je bilo naloženo da ode da se ‘ispuci’, i on je osetio snažan nagon da posluša, ali možda je ipak pogrešio, možda je prenagliio sprovodeći upustva na jeziku koji je naučio tek pre dva minuta. Svakako je

reakcija osobe u koju je ‘ispucao’ oba burenceta puške bila pomalo ekstremna.

U njegovom svetu, kada se ljudi tako u nekog ‘ispucaju’, taj se ipak sledeće nedelje vrati u novoj epizodi, ali nije bio siguran da li će to biti slučaj i sa ovom osobom.

Nalet vетra dunuo je kroz krošnju, koja se razmetljivo zaljuljala. Spustio se malo niže. Prvi deo je bio relativno lak, jer su grane bile blizu. Onaj poslednji, najniži deo činio mu se kao nepremostiva prepreka – strmi pad, koji bi u njemu prouzrokovao ozbiljna unutrašnja oštećenja ili prelome, pa bi posledično mogao da počne verovati u neke ekstremno čudne stvari.

Iznenada, pažnju mu privuče zvuk glasova tamo, na udaljenom kraju polja. Pored puta se zaustavio kamion. Na trenutak ga je pažljivo osmotrio, ali nije mogao da pronađe ništa posebno u šta bi mogao da veruje, pa se vratio svojoj introspekciji.

Sinoć se u njemu aktivirala jedna čudna funkcija, prisećao se, s kojom nije imao prethodnog iskustva, ali je je osećao da bi to moglo biti ono što nazivaju ‘kajanjem’. Uopšte mu nije bilo prijatno kad bi se setio kako je osoba u koju je ispucao oba burenceta puške ležala, pa iako je neposredno posle toga otisao, morao je da se vrati da ponovo baci pogled. Na licu te osobe definitivno je bio izraz koji kao da je ukazivao da tu nešto ne valja, da se nešto ne uklapa u uobičajeni razvoj stvari. Monah je bio ozbiljno zabrinut da je dotičnom gadno pokvario veče.

Ipak, razmišljao je, važno je da uvek radiš ono za šta veruješ da je ispravna stvar, to je najvažnije.

Sledeća stvar za koju je verovao da je ispravna bila je da tu osobu bar treba da prenese njenoj kući, kad joj je već tako gadno pokvario veče, i brza pretraga njenih džepova ubrzo je urodila plodom – pronašao je adresu, mape i ključeve. Put je bio iscrpljujući, ali ga je održala njegova vera.

Dole, sa polja, neočekivano je dolebdela reč „kupatilo”.

Pogledao je još jednom u kamion u na udaljenom kraju. Tamo je stajao čovek u tamno plavoj uniformi, koji je nešto objasnjavao čoveku u gruboj, radničkoj odeći, koji kao da jebio pomalo nezadovoljan zbog nečega. Vetur je doneo reči „dok ne pronađemo vlasnika” i „potpuno uvrnuto, naravno”. Čovek u radničkoj odeći je očigledno prihvatio situaciju, ali nije bio preterano srećan zbog toga.

Nekoliko trenutaka kasnije, iz zadnjeg dela kamiona izveden je konj, pravo u polje. Monah je trepnuo. Njegova strujna kola zujala su od ushićenja. Evo, konačno nečega u šta može da veruje, pravog čuda, konačne nagrade za njegovu predanu, mada pomalo promiskuitetnu posvećenost.

Konj je hodao strpljivim, pomirljivim kasom. Odavno je navikao da bude tamo gde ga stave, ali je po prvi put pomislio kako mu ovo i nije tako loše. Evo, pomislio je, jedne prijatne poljane. Evo trave. Evo i živice u koju može da gleda. Bilo je dovoljno prostora po kome bi mogao malo i da protrči, ako mu dode. Ljudi su se odvezli i ostavili ga samog, a time je bio prezadovoljan. Malo je prošetao, a onda, čisto zato što mu je tako došlo, opet je stao. Može mu se.

Kakvo zadovoljstvo.

Polako je razgledao celo polje i onda odlučio da isplanira jedan fini, opuštajući dan. Kasnije će malo prokaskati, mislio je, možda negde oko tri popodne. Posle toga će malo prileći, tamo na istočnoj strani polja, gde je trava gušća. To mu se učinilo i kao prikladno mesto za večeru.

Ručak, naslađivao se dalje, može da pojede dole na južnom delu polja, kroz koji je proticao potočić. Ručak pored potočića, za boga miloga! Ovo je pravi raj.

Takođe mu se izuzetno dopadala ideja da provede pola sada hodajući malo u levo, a onda malo u desno, bez nekog određenog razloga. Nije mogao da odluči da li da provede vreme između dva i tri mašući repom ili razmišljajući o prolaznosti života.

Naravno, mogao bi pokušati i oboje u isto vreme, ako poželi, pa posle toga malo prokaskati. A upravo je bio spazio i jedan deo živice fantastičan za posmatranje, tako da bi tu rado protračio prijatnih par sati.

Dobro.

Odličan plan.

A najbolja stvar u vezi s njime bila je to što je konj sada, pošto ga je skovao, mogao potpuno i apsolutno da ga ignoriše. Umesto toga, otišao je da opušteno odstoji pod jednim drvetom na polju.

Od gore, sa grana, Električni Monah skočio mu je na leđa uz poklič koji je veoma ličio na „Džeronimo!“.

Dirk Džentli je ukratko ponovo preleteo preko očiglednih činjenica, dok se svet Ričarda Mek Dafa polako i tiho rušio u pomrčinu. Ledeno more, za koje nije znao da postoji, čekalo ga je nekoliko santimetara ispod njegovih stopala. Kada je Dirk završio, soba se po drugi put utišala, dok je Ričard zurio u njegovo lice.

„Gde si sve to čuo?” – konačno je rekao.

„Na radiju.” – rekao je Dirk, uz blago sleganje ramenima. – „Bar glavne stvari. Na svim je vestima, naravno. Detalji? Pa, diskretno raspitivanje kod poznanika, tu i tamo. U Kembridžšajrskoj policijskoj stanici poznajem par ljudi, iz razloga koji su ti verovatno poznati.”

„Ne znam čak ni da li da ti verujem,” – rekao je Ričard tiho. – „Mogu li da telefoniram?”

Dirk je ljubazno podigao slušalicu iz kante za otpatke i dodao mu je. Ričard je okrenuo Suzanin broj.

Slušalica je podignuta skoro istog trenutka i uplašeni glas rekao je: „Halo?”

„Suzan, ovde Ričard –”

„*Ričarde!* Gde si? Pobogu, *gde si!* Jesi li dobro?”

„Nemoj da joj kažeš gde si.” – rekao je Dirk.

„Suzan, šta se dogodilo?”

„Zar ne –”

„Neko mi je rekao da se nešto desilo Gordonu, ali …”

„Nešto desilo – ? Mrtav je, *Ričarde*, ubijen je –”

„Prekini vezu.” – rekao je Dirk.

„Suzan, slušaj, ja –”

„Prekini vezu.” – ponovio je Dirk, a onda se sagnuo do telefona i prekinuo je sam.

„Policija je verovatno postavila tragač na liniju.” – objasnio je. Podigao je slušalicu i bacio je nazad u kantu za otpatke.

„Ali, ja moram da odem u policiju.” – uzviknuo je Ričard.

„Da odeš u policiju?”

„Šta drugo da radim? Moram da odem u policiju i kažem im da nisam ja.”

„Da im kažeš da nisi ti?” – rekao je Dirk, zaprepašćen. – „Pa, siguran sam da će to srediti stvar. Šteta što se dr Kripen toga nije setio. To bi mu uštedelo mnogo muka.”

„Da, ali on je bio kriv!”

„Da, bar je tako izgledalo. I tako će, u ovom trenutku, izgledati i da si ti.”

„Ali, nisam ga ja ubio, pobogu!”

„Razgovaraš s osobom koja je provela neko vreme u zatvoru zbog nečega što nije uradila, sećaš li se? Rekao sam ti da su koincidencije čudne i opasne stvari. Veruj mi, mnogo je bolje pronaći dokaz čvrst kao čelik da si nevin, nego očajavati u čeliji u nadi da će ga policija – koja već misli da si kriv – pronaći za tebe.”

„Ne mogu da razmišljam kako treba.” – rekao je Ričard s tugom na čelu. – „Samo stani na trenutak

i pusti me da razmislim o ovome – ”

„Ako dozvoliš...“

„Pusti me da razmišljam!“

Dirk je slegnuo ramenima i vratio pažnju na svoju cigaretu, koja ga je, izgleda, nervirala.

„Ne vredi,“ – reče Ričard posle nekoliko trenutaka, drmusajući glavom – „ne mogu da pojmem sve to. Kao da pokušavam da radim trigonometriju dok me neko šutira u glavu. Okej, reci mi šta ti misliš da treba da radim.“

„Hipnoza.“

„Šta?“

„Nije ni čudo što nisi u stanju da pravilno središ misli u ovakvim okolnostima. Međutim, od životne je važnosti da ih neko sredi umesto tebe. Biće mnogo jednostavnije za obojicu ako mi dozvoliš da te hipnotišem. Imam razloga da ozbiljno sumnjam da je u tvojoj glavi izmešan ogroman broj informacija, koje se neće odmrsiti dokle god je tako drmusaš – a možda se neće odmrsiti ni inače, zato što ti ne razumeš njihov značaj. S tvojim dopuštenjem premostiću tu prepreku.“

„Pa – znači, odlučeno je.“ – rekao je Ričard, ustajući – „Idem u policiju.“

„Dobro,“ – rekao je Dirk, naslanjajući se na sto i šireći dlanove – „Želim ti sreću. Možda bi usput mogao da zamoliš moju sekretaricu da mi doneše šibice.“

„Ti nemaš sekretaricu.“ – rekao je Ričard, i otišao.

Dirk je sedeо i razmišljaо neko vreme, pa je napravio plemenit, ali uzaludan pokušaj da strpa tužno praznu kutiju od pice u kantu za otpatke, a onda je otišao do ormana da potraži metronom.

Ričard je trepćući izašao na dnevno svetlo. Stajao je na najvišem stepeniku i lagano se njihao, a onda se zateeo niz ulicu čudnim, razigranim hodom, koji je veoma verno odslikavaо užvitlani ples njegovog uma. S jedne strane, mogao je da veruje da dokazi ne pokazuju sasvim jasno da on nije mogao počiniti to ubistvo; s druge strane, morao je da prizna da sve to deluje veoma čudno.

Otkrio je da je nemoguće o tome razmišljati jasno i racionalno. Ideja da je Gordon ubijen potpuno mu je razbijala mozak i bacala sve ostale misli u totalnu zbrku i nered.

Na trenutak mu je palo na pamet da ubica mora da je bio užasno brz na potezu, jer je uspeo da ga upuca pre nego što ga je potpuno preplavio osećaj krivice, ali je momentalno zažalio zbog te misli. U stvari, bio je pomalo zapanjen generalnom kakvoćom misli koje su mu nicale u glavi. Delovale su neprikladno i bezvredno, i uglavnom su imale veze s tim kako će sve ovo uticati na njegove projekte u firmi.

Potražio je u sebi neki trag osećanja velike tuge ili kajanja, i pretpostavio da mora da su tu negde, verovatno skrivena iza ogromnog zida od šoka.

Stigao je negde na domak Islington Grina, jedva primetivši koliko daleko je odmakao. Onda ga je iznenadni pogled na policijska kola parkirana pred njegovom kućom tresnuo kao čekić, i on se okrenuo na petama i s divljačkom usredsređenošću zurio u jelovnik istaknut u izlogu grčkog restorana.

„Sarma,“ – pomislio je, izbezumljeno.

„Suvlaki,“ – pomislio je.

„Mala, ljuta, grka kobasica,“ – prošlo mu je kroz mozak. Pokušao je da rekonstruiše scenu u glavi, a da se ne okrene. Tamo je bio policajac koji je pazio na ulicu, i koliko je mogao da se seti posle kratkog pogleda na tu stranu, kao da su zadnja vrata zgrade, koja su vodila do njegovog stana,

bila otvorena.

Policajci su bili u njegovom stanu. U njegovom stanu! Fasolioplaki! Činija boranije kuvane u sosu od paradajza i povrća!

Pokušao je da izvrne oči u stranu i pogleda preko ramena. Policajac ga je gledao. Naglo je vratio pogled na jelovnik i pokušao da ispuni misli sitno mlevenim mesom, mešanim s krompirom, prezlama, crnim lukom i začinima, oblikovanim u male rolnice i prženim. Policajac mora da ga je prepoznao i u ovom trenutku već juri preko ulice da ga odvuče u maricu, kao što su odvukli i Dirk pre mnogo godina u Kembridžu.

Obavio je ruke oko sebe, od šoka, ali se nikakva ruka nije spustila na njegovo rame. Ponovo je pogledao tamo iza, ali je policajac nehajno gledao u drugom pravcu. Vuna kićo!

Bilo mu je sasvim jasno da njegovo ponašanje ne odslikava osobu koja ima namjeru da se preda policiji.

Pa šta drugo da radi?

Pokušavajući da hoda prirodno, na krut, trapav način odlepio se od izloga, napeto odšetao nekoliko metara niz ulicu, pa ponovo šmugnuo u Kemdenski prolaz, hodajući brzo i jedva dišući. Gde bi mogao da ode? Kod Suzan? Ne – policija će ga i tamo čekati. U kancelariju na Primrouz Hilu? Ne – iz istog razloga. Kako li se to, pobogu, vrisnuo je u sebi, iznenada pretvorio u begunca?

Bio je insistirao, i pred sobom i pred Dirkom, da ne treba da beži od policije. Policija, rekao je u sebi, kao što su ga naučili dok je bio mali, treba da pomogne i zaštiti nevine. Ta misao ga je istog trenutka nateralala u beg, i samo što se nije sudario s ponosnim vlasnikom nove, ružne, edvardijanske lampe.

„Izvinite.” – rekao je – „Izvinite.” Zapanjilo ga je da iko želi takvu jednu stvar, i usporio je ritam do hoda, osvrćući se oko sebe oštrim, progonjenim pogledom. Veoma poznati izlozi, puni starog, uglancanog mesinga, starog, uglancanog drveta i slika japanskih riba, odjednom su mu se činili veoma pretećim i agresivnim.

Ko bi, pobogu, poželeo da ubije Gordona? Ta misao odjednom je počela da ga tišti dok je skretao ka ulici Čarlton. Sve što ga je do tada zanimalo bilo je da on nije.

Ali, ko jeste?

To je bila nova misao.

Mnogo ljudi ga baš nije volelo, ali ogromna je razlika između nevoljenja – možda čak i ozbiljnog nevoljenja – i pucanja u nekoga, davljenja nekoga, cimanja tog nekoga kroz njive i paljenja njegove kuće. To je bila razlika zbog koje je većina populacije ostajala živa iz dana u dan.

Da li je u pitanju samo krađa? Dirk je pomenuo da je nešto falilo, ali onda – nije ga ni pitao.

Dirk. Slika njegove absurdne, ali čudno naredbodavne figure, koja sedi kao velika žaba krastača, bleji u svojoj kancelariji i nameće se Ričardu. Shvatio je da se vraća sopstvenim koracima tamo odakle je i krenuo, pa je namerno skrenuo levo.

U tom pravcu bilo je ludilo.

Samo mu je potrebno malo prostora, trenutak da razmisli i sabere svoje misli.

Dobro – pa kuda onda da krene? Zastao je na trenutak, okrenuo se, i onda ponovo zastao. Ideja sarmi mu se iznenada učinila veoma privlačnom i palo mu je na pamet da bi miran, hladan i sabran pravac delovanja bio da jednostavno uđe i počasti se. To bi pokazalo Usudu ko je pravi gazda.

A Usud se trudio da postigne upravo to isto. To jest, nije ušao u grčki restoran da jede sarme, ali to

nije ni bitno, jer je bilo jasno da on ovde vodi glavnu reč. Ričardovi koraci su ga neumoljivo vodili natrag, kroz zavojite ulice, preko kanala.

Stao je, nakratko, pored prodavnice na uglu, pa požurio pored opštinskih poseda, na teritoriju preduzimača, sve dok ponovo nije stajao ispred broja 33 u ulici Pekender. Skoro u isto vreme kad bi Usud nalivao sebi poslednji uzo, brisao usta i pitao se da li mu je ostalo mesta i za baklave, Ričard je podigao pogled na crvenkastu viktorijansku zgradu, njene potamnele cigle i teške, preteče prozore. Nalet vetra brisao je niz ulicu, a njemu se prišljamčio sitan dečačić.

„Odjebi.” – zacvrkutao je dečak, pa je zastao i pogledao ga još jednom.

„Ovaj, … gos’n,” – dodao je – „jel’ mogu da dobijem tvoju jaknu?”

„Ne.” – rekao je Ričard.

„Zašto?”

„Ahm, … pa zato što mi se sviđa.” – rekao je Ričard.

„Ne vidim zašto bi,” – promrmljao je dečak. – „Odjebi.” Razdraženo je odšvrljao niz ulicu, šutirajući kamenje na mačke.

Ričard je ponovo ušao u zgradu, popeo se nesigurno uz stepenice i još jednom pogledao u kancelariju.

Dirkova sekretarica sedela je za svojim stolom, spuštene glave i prekrštenih ruku.

„Nisam tu.” – rekla je.

„Vidim.” – rekao je Ričard.

„Samo sam se vratila,” – rekla je, ne podižući pogled sa tačke na stolu u koju je ljutito zurila – „da se uverim da je primetio da sam otišla. Inače bi on jednostavno zaboravio.”

„Je l’ on tu?” – pitao je Ričard.

„Ko zna? Koga je briga? Bolje pitajte nekog ko radi za njega, pošto ja ne radim.”

„Pusti ga unutra!” – odjeknuo je Dirkov glas.

Na trenutak je tiho besnela, ustala, otišla do vrata njegove kancelarije, širom ih otvorila i rekla: „Pusti ga sam.”, opet zalupila vrata i vratila se za sto.

„A … kako bi bilo da *ja* sam sebe pustim?” – rekao je Ričard.

„Ne mogu ni da vas čujem,” – rekla je Dirkova bivša sekretarica, odlučno zureći u sto – „Otkud vam ideja da mogu da vas čujem, kad uopšte nisam tu?”

Ričard je smirujuće mahnuo rukom (taj gest je odignoran), prošao pored nje i sam otvorio vrata Dirkove kancelarije. Trgnuo se kad je zatekao sobu u polumraku. Prozor je bio zastrt roletnom, a Dirk se zavalio u svojoj stolici, lica bizarno osvetljenog čudnim aranžmanom predmeta na stolu. Na prednjoj strani stola bilo je staro svetlo za bicikl, naopako okrenuto i upereno u metronom, koji je nežno kuckao napred-nazad, sa srebrnom kašičicom uglačanom do visokog sjaja, pričvršćenom za njegov metalni pipak.

Ričard je bacio nekoliko kutija šibica na sto.

„Sedi, opusti se, i gledaj u kašičicu,” – rekao je Dirk – „već se osećaš veoma pospano.”

Još jedna policijska kola su se uz vrisak kočnica zaustavila pred Ričardovim stanom, iz njih je izašao smrknuti čovek i zaleteo se do jednog od dežurnih pozornika na vratima, turajući mu pod nos identifikacionu karticu.

„Detektiv inspektor Mejson, CID, Kembridžšajrsko odeljenje.” – rekao je – ”Je l’ ovo Mek Dafova kuća?”

Pozornik je klimnuo i uveo ga kroz zadnji ulaz, koji je uz usko stepenište vodio do stana na vrhu. Mejson je uleteo unutra i istog trenutka ponovo izleteo napolje.

„Na pola puta uz stepenice je kauč.” – rekao je pozorniku – „Mrdajte ga odatle.”

„Neki od naših momaka već su pokušali, gospodine.” – odgovorio je zabrinuto pozornik – „Izgleda da se zaglavio. Za sada svi moraju da se veru preko njega, gospodine. Žao mi je, gospodine.”

Mejson mu je uputio još jedan mrk pogled, iz nepresušnog repertoara pogleda koji su sezali od veoma, veoma sumračno mrkog na dnu te lestvice, pa sve do vrha, do umorno rezigniranog i samo jedva primetno mrkog, koji je čuvao za rođendane svoje dece.

„Mrdajte ga odatle.” – ponovio je mrko, i mrko ponovo uleteo unutra, mrko podižući kaput i pantalone, pripremajući se za mrki uspon koji je ležao pred njim.

„Od njega ni traga?” pitao je vozač automobila, koji je i sam prišao. – „Kapetan Gliks.” – predstavio se. Izgledao je umorno.

„Ne, koliko ja znam,” – rekao je pozornik – „ali meni niko ništa ne govori.”

„Znam kako se osećate.” – složio se Gliks – „Čim se CID umeša, nas preraspodele da ih vozikamo naokolo. A ja sam jedini koji zna kako on izgleda. Sinoć sam ga zaustavio na putu. Dolazimo pravo iz Drumove kuće. Gadna zbrka.”

„Gadna noć, a gospodine?”

„Raznovrsna. Sve – od ubistva, do izvlačenja konja iz kupatila. Ne, ne pitaj. Da li i vi imate ovakva kola?” – dodao je, pokazujući na svoja – „Ova su me izluđivala sve vreme. Hladno, čak i kad je grejanje uključeno na najjače, a radio se pali i gasi kad mu padne na pamet.”

To isto jutro zateklo je Majkla Venton-Viksa u pomalo neobičnom raspoloženju.

Trebalo ga je poznavati prilično dobro da bi ste znali da je u nekom posebno neobičnom raspoloženju, jer ga je većina ljudi ionako smatrala pomalo neobičnim. Malo ljudi ga je tako dobro poznavalo. Njegova majka, možda, ali sada je među njima bilo uspostavljeno stanje hladnog rata i nisu razgovarali već nedeljama.

Imao je i starijeg brata, Pitera, koji je neverovatno napredovao u marincima. Osim na pogrebu njihovog oca, Majki nije video Pitera otkad se ovaj vratio s Foklanda, ovenčan slavom, unapređenjima i prezironim prema svom mlađem bratu.

Piter je bio oduševljen kada je njihova majka preuzela ‘Magnu’ i u to ime poslao je Majklu božićnu čestitku sa slikom svog puka. Njegovo najveće zadovoljstvo i dalje se sastojalo u skakanju na glavu u blatnjavi jarak i pucanju iz mitraljeza bar jedan minut, i smatrao je da britanska izdavačka i novinska industrija, čak i u svom trenutnom stanju meteža, teško može da mu pruži pravi užitak, bar ne dok se još poneki Australijanac ne pojavi u toj branši.

Majkl je ustao veoma rano, posle noći pune hladne ratobornosti i nemirnih snova, koji su ga uznemiravali i sada, na dnevnom svetlu kasnog jutra.

Snovi su mu bili ispunjeni poznatim osećanjem gubitka, usamljenosti, krivice i tako dalje, ali su takođe imali veze i s neobjašnjivo velikim količinama blata. Teleskopskom snagom noći, blato i samoća iz snomorice kao da su se razvukli do užasavajućih, nezamislivih vremenskih perioda, i nestali su tek kad su se pojavila ljugava, gadna stvorenja s nogama, koja su ispuzala iz sluzavog mora. To je već bilo previše, pa se trgao iz sna, oblichen hladnim znojem.

Iako mu je sve to s blatom delovalo čudno, osećaji gubitka, usamljenosti i iznad svega osujećenosti, potrebe da vrati vreme unazad i ispravi ono što je učinjeno, veoma lako su pronašli dom u njegovom duhu.

Čak su mu i ljugava, gadna stvorenja s nogama delovala neobično poznato i kuckala su razdražujuće negde duboko u njegovom umu, dok je sebi pripremao zakasneli doručak, grejpfrut i malo kineskog čaja, neko vreme odmarao oči na kulturnim stranama ‘Dejli Telegrafa’, a potom, prilično trapavo, promenio zavoje na posekotinama na svojoj ruci.

Pošto je završio s ovim sitnim obavezama, bio je neodlučan šta dalje da radi.

Bio je u stanju da posmatra događaje iz protekle noći s hladne distance koju nikada ne bi očekivao. To je bilo u redu, bio je to pravi način i sve je dobro urađeno. Ali – ništa nije rešilo. Sve što je bilo važno tek je trebalo učiniti.

Šta sve! Smračio se zbog čudnog načina na koji su mu misli lebdele i rastakale se.

Obično bi u ovo doba dana svraćao do svog kluba. U svoje vreme, to je činio uz luksuzno naslađivanje činjenicom da bi u tom trenutku trebalo da radi mnoštvo drugih stvari. Sad više nije bilo šta da se radi, zbog čega je vreme koje je provodio tamo, kao i bilo gde drugde, teško pritiskalo njegova ramena.

Kad ode, radiće isto što i uvek – uživaće u džinu i toniku uz malo lake konverzacije, a onda će dozvoliti svojim očima da se nežno odmaraju na stranicama literarnog dodataka ‘Tajmsa’, ‘Opere’, ‘Nju Jorkera’, ili nečeg drugog što bi se već tamo našlo, mada nije bilo sumnjeda je ovih dana to

radio s manje žara i naslade nego ranije.

A onda će doći vreme ručka. Za danas se ni sa kim nije dogovorio – opet – pa će stoga verovatno ostati u klubu i pojesti file od doverskog lista na žaru, s krompirom garniranim peršunom i ukuvanim do mrvljenja, uz veliki komad voćnog kolača sa sladoledom. Čašu ili dve ‘San Sira’. I kafu. A onda stiže popodne, i sve što mu ono može doneti.

Ali, danas je na neki čudan način bio odvraćen od svega toga. Napeo je mišiće svoje posečene ruke, sipao sebi još jednu šolju čaja, pogledao s neobičnom ravnodušnošću veliki kuhinjski nož, koji je još uvek stajao pored čajnika od finog porcelana, i sačekao na trenutak da vidi šta će sledeće uraditi. Otišao je na gornji sprat.

Njegova kuća bila je poprilično hladna zbog svoje formalne perfekcije, i izgledala je onako kako bi to želeta većina ljudi koji kupuju kopije stilskog nameštaja. Samo što je, naravno, ovde sve bilo pravo – kristal, mahagoni i Vilton – i izgledalo je lažno samo zato što ni u čemu nije bilo života.

Otišao je u svoju radnu sobu koja je jedina odudarala od sterilnog reda ostatka kuće, ali tu je nered hartija i knjiga bio sterilan zbog nemara. Tanak prekrivač prašine slegao se preko svega. Majki nije tu ulazio već nedeljama, a čistačici je strogo zapovedeno da se kloni te sobe. Nije u njoj radio od kako je uredio poslednji broj ‘Dubine’. Naravno, ne zaista poslednji broj, nego poslednji pravi broj. Poslednji broj što se njega tiče.

Spustio je svoju porcelansku šolju na finu prašinu i uzeo da razgleda svoj vremešni gramofon. Na njemu je uočio postariju ploču nekih Vivaldijevih duvačkih koncerata, pustio je, i seo.

Pričekao je da vidi šta će sledeće uraditi, i odjednom je, na svoje iznenađenje, shvatio daveć *radi*, i to sledeće: da sluša muziku.

Iznenađeni izraz lagano se prikradao njegovom licu dok je uviđao da to nikada ranije nije činio. Čuo ju je mnogo, mnogo puta, i smatrao je da pravi veoma priyatnu buku. Zaista – nalazio je da je ona priyatna pozadina za rasprave o koncertnoj sezoni, ali nikad do tada nije mu palo na pamet da tu ima nečega što bi se stvarno moglo slušati.

Bio je kao gromom pogoden preplitanjem melodije i kontrapunkta koji mu se iznenada otkrio, s jasnoćom koja ništa nije dugovala prašinom prekrivenoj ploči niti četrnaestogodišnjoj igli.

Ali, ovo prosvetljenje došlo je skoro istovremeno s osećajem razočaranja, koji ga je još više zbulio. Muzika koja mu se iznenada otkrila bila je na čudan način nezadovoljavajuća. Kao da je njegova sposobnost razumevanja muzike najednom skočila mnogo iznad mogućnosti date muzike da je zadovolji, sve u kratkom, dramatičnom trenutku.

Napeto je osluškivao ono što nedostaje i osetio je da je muzika bila kao ptica bez leta, koja čak i ne zna šta je izgubila. Hodala je veoma dobro, ali je hodala tamo gde je trebalo da juri, hodala je kad je trebalo da se obrušava, hodala je tamo gde je trebalo da se penje i onda počne da se spušta; hodala je i tamo gde je trebalo da se ushiti veselošću leta, a da nije čak ni pogledala uvis.

On je pogledao uvis.

Posle nekog vremena shvatio je da samo sedi i glupavo zuri u tavanicu. Prodrmao je glavom i otkrio da je čudna percepcija izbledela, ostavivši ga pomalo nesigurnog, uzburkane utrobe. Nije potpuno nestala, ali je opala u njemu, dublje nego što je mogao da dosegne.

Muzika se nastavila. Činila je veoma priyatnu pozadinu svojim assortimanom finih zvukova, ali više ga nije uzbudjivala.

Bile su mu potrebne neke ideje o onome što je upravo doživeo, i negde u pozadini uma na trenutak mu se javila jedna misao po pitanju toga gde bi ih mogao pronaći. Besno je oterao tu misao, ali ona

mu se ponovo javila i nastavila da se javlja sve dok je nije poslušao.

Ispod stola je izvadio veliku kantu za otpatke. Pošto je čistačici bio zabranio da ulazi u sobu, kanta je bila puna i u njoj je, pod sadržajem ispraznjene pepeljare, pronašao zgužvane ostatke onoga što mu je bilo potrebno.

Sa smrknutom odlučnošću prevazišao je sopstveno gađenje i polako složio komadiće omraženog objekta na svom stolu, trapavo ih spajajući komadićima lepljive trake, koja se uvratala i lepila pogrešan delić za drugi pogrešan delić, i pravi delić za njegov prst, sve dok se, konačno, pred njim nije pojavio veoma grubo sastavljeni primerak ‘Dubine’. Primerak koga je uredilo ono ogavno stvorene E. K. Ros.

Neverovatno.

Okretao je lepljive, izgužvane stranice kao da prebira po pilećim iznutricama. Ni jednog crteža Džoane Saterlend ili Merilin Horn. Ni jednog profila nekog od većih galerista iz ulice Kork, ni jednog jedinog.

Njegov feljton o Rosetijevima – ukinut.

„Tračevi iz zelene sobe” – ukinuti.

S nevericom je odmahnuo glavom i onda pronašao članak koji je tražio.

„Muzika i fraktalni pejzaži” od Ričarda Mek Dafa.

Preskočio je nekoliko početnih pasusa i počeo nešto dalje:

„Matematička analiza i kompjuterski strukturni dizajn otkrivaju nam da oblici i procesi s kojima se srećemo u prirodi – način na koji rastu biljke, način na koji se obrušavaju planine ili teku reke, način na koji pahuljice ili ostrva dobijaju svoj oblik, način na koji se svetlo igra po površinama, način na koji se mleko vrtloži i kovitla u kafi dok je mešamo, način na koji se smeđ rasprostire kroz masu ljudi – sve te stvari, u njihovoј naizgled magičnoj kompleksnosti, mogu biti opisane međudejstvima matematičkih procesa koji su, ako ništa drugo, još magičniji u svojoj jednostavnosti.”

„Oblici koje smatramo nasumičnim zapravo su proizvodi malih, pomicnih mreža brojeva, koje poštuju jednostavna pravila. Sama reč ‘prirodno’, koju pretežno shvatamo kao ‘nepatvoreno’ ili ‘nestrukturirano’, zapravo opisuje oblike i procese koji nam se čine tako nezamislivo dubokim, da naprosto ne možemo svesno shvatiti da su tu na delu sasvim jednostavni zakoni.”

„Svi se oni mogu opisati brojevima.”

Čudno, ali ta ideja se sada Majklu činila manje odbojnom nego prvi put, kad je samo letimično čitao isti tekst.

Nastavio je da čita sa sve većom koncentracijom.

„Znamo, međutim, da je um sposoban da razumevate stvari u svoj njihovoј kompleksnosti i svoj njihovoј jednostavnosti. Lopta koja leti kroz vazduh reaguje na silu i pravac u kome je bačena, na delovanje gravitacije, na trenje vazduha, na njegovu uzburkanost oko njene površine, na brzinu svog obrtanja i usmerenost njegove ose.”

„A opet, neko ko možda ima problema da svesno izračuna koliko je $3 \times 4 \times 5$ bez problema nesvesno rešava diferencijalne jednačine i masu srodnih izračunavanja neverovatno brzo, za vreme potrebno da podigne ruku i uhvati loptu u letu.”

„Ljudi koji ovo nazivaju ‘instinktom’ daju tom fenomenu ime tek onako, ništa ne

objašnjavajući.”

„Mislim da ono najbliže čemu ljudska bića mogu prići u izražavanju našeg razumevanja tih prirodnih kompleksnosti jeste muzika. Najapstraktnija od svih umetnosti, ona nema drugi značaj niti svrhu, sem da bude ono što jeste.”

„Svaki pojedini aspekt muzičkog dela može biti izražen brojevima. Od organizacije činova cele simfonije, preko šema visine i ritma koje stvaraju melodija i harmonija, dinamike koja oblikuje izvođenje, pa sve do samih nota, njihovih alikvota, načina na koji se one vremenom menjaju – ukratko, svih elemenata buke koji se izdvajaju iz zvuka jedne osobe koja duva u pikolo i druge, koja udara u bubanj – sve te stvari mogu biti izražene šemama i ustrojstvima brojeva.”

„Iskustvo me uči da što više ima unutrašnjih veza među šemama brojeva na različitim nivoima hijerarhije, koliko god da su one kompleksne i suptilne, to nam se muzika čini lepšom i ... pa, celovitijom.”

„U stvari, što su suptilnije i kompleksnije te veze, što su one udaljenije od domaćaja svesti, to više u njima uživa instinktivni deo vašeg uma – pod čim podrazumevam onaj deo koji može da rešava diferencijalne jednačine tako zapanjujuće brzo da postavi ruku na pravo mesto da bi uhvatila loptu u letu.”

„Muzika na bilo kom nivou kompleksnosti prolazi pored svesnog uma, u ruke vašeg ličnog matematičkog genija, koji se baškari u podsvesti i reaguje na sve unutrašnje kompleksnosti, veze i srazmere, o kojima mi smatramo da ništa ne znamo.”

„Neki se ljudi protive ovakvom viđenju muzike, nije im jasno odakle potiču emocije ako se muzika svede na puku matematiku. Ja bih rekao da one nikada i nisu bile van toga.”

„Stvari kojima se naše emocije mogu dotaći – oblik cveta ili grčke ume, način na koji raste beba, način na koji vam vetar miluje lice, način na koji se pomeraju oblaci, njihov oblik, način na koji svetlost pleše po vodi ili narcisi podrhtavaju na povetarcu, način na koji voljena osoba pomera glavu, način na koji joj kosa prati taj pokret, krivina koju opiše smiraj poslednjeg akorda nekog muzičkog dela – sve se te stvari mogu opisati kompleksnim tokovima brojeva.”

„To nije uprošćavanje, u tome leži sva lepota.”

„Pitajte Njutna.”

„Pitajte Ajnštajna.”

„Pitajte pesnika (Kitsa), koji je rekao da ono što imaginacija shvata kao lepotu mora biti istina.”

„On bi verovatno isto tako rekao da ono što ruka hvata kao loptu mora biti istina, ali nije rekao – zato što je bio pesnik, i više mu se dopadalo da zgubidani pod drvećem uz bocu laudanuma i svesku, nego da igra kriket – ali, bilo bi to podjednako tačno.”

Ovo je podstaklo jednu misao negde u pozadini Majklovog sećanja, ali nije mogao da je odmah potpuno sagleda.

„Jer, to je suština veze između našeg ‘instinktivnog’ razumevanja oblika, obrazaca, pokreta, svetlosti, s jedne strane i naših emocionalnih reakcija na njih, s druge.”

„Zbog toga ja verujem da mora da postoji oblik muzike sadržan u prirodi, u prirodnim predmetima, u šemama prirodnih procesa. Muzika koja mora da je isto onoliko duboko zadovoljavajuća kao i bilo koja prirodna lepota – jer i naše lične najdublje emocije su, napokon,

jedan oblik prirodnih lepota..."

Majki je prestao da čita i pustio pogled da mu se postepeno podigne sa stranice.

Zapitao se da li zna kakva bi to muzika bila, i pokušao da posegne za njom u dubine svog uma. Svaki deo njegovog uma kog je posetio delovao je kao da je ta muzika tamo svirala jedva nekoliko sekundi ranije, a sve što je od nje ostalo bilo je samo umirući eho nečega što nije bio u stanju da uhvati i čuje. Mlitavo je odložio časopis u stranu.

Onda se setio šta je to bilo podstaknuto u njegovom umu na pomen Kitsa.

Ljigave gadne stvari s nogama, iz njegovog sna.

Kad je osetio da se nečemu izuzetno približio, preplavila ga je ledena mirnoća.

Kolridž. Taj čovek.

O bože, morem tad

Svud stade gmizat, sve u krug

Baš neki ljigav gad.

„Pesma o starom mornaru”.

Ošamućen, Majki je otišao do police za knjige i izvukao Kolridžovu antologiju. Odneo ju je natrag u svoju stolicu i uz poneku slutnju prevrtao stranice, dok nije pronašao prve stihove pesme.

Na svadbi zasta morski vuk

O svatu trže skut.

Reči su mu bile veoma poznate, pa ipak, dok ih je čitao, pobudile su čudne osećaje i bojažljiva sećanja, za koja je znao da nisu njegova. U njemu se pritajilo osećanje gubitka i usamljenosti užasavajućeg intenziteta koje je, mada nečije tuđe, bilo u tako savršenoj saglasnosti s njegovim sopstvenim jadima, da nije bilo druge nego da mu se potpuno prepusti.

A živi i dvonožni morski gad

I uz njeg ' - i ja živ.

Roletna je poletela uvis uz oštru buku i Ričard je trepnuo.

„Izgleda da si proveo jedno očaravajuće veče,” – rekao je Dirk Džentli – „mada su, čini mi se, njegovi najinteresantniji aspekti u celosti promakli tvojoj znatiželji.”

Vratio se u svoju stolicu i naslonio se unazad, sklapajući vrhove prstiju.

„Molim te,” – rekao je – „nemoj me razočarati i reći ‘Gde sam to ja?’ Biće dovoljan jedan letimičan pogled.”

Ričard se lagano osvrnuo oko sebe, zabezeknut, i osetio kao da se neočekivano vratio s dugog putešestvija na drugu planetu, gde su mir, svetlost i muzika trajali večno. Osećao se toliko opuštenim da se jedva trudio da diše.

Drvena pritka na kraju roletne par puta je lupila o prozor, ali je osim toga bilo sasvim tiho. Metronom se nije pomerao. Pogledao je na sat. Bilo je tek prošlo jedan.

„Bio si pod hipnozom nešto manje od sata,” – rekao je Dirk – „tokom kog sam ja saznao mnoge interesantne stvari, a neke druge su me sasvim zbulile i sada bih želeo da porazgovaram s tobom o njima. Malo svežeg vazduha će te verovatno povratiti, pa predlažem da odemo u kratku šetnju pored kanala. Tamo te niko neće tražiti. Dženis!”

Tišina.

Ričardu mnoge stvari još uvek nisu bile jasne i namrštilo se na samog sebe. Kad mu se trenutak kasnije povratilo sećanje, osećao se kao da je u sobu odjednom umarširao slon i s trzajem se uspravio u stolici.

„Dženis!” – zaurlao je Dirk ponovo. – „G-đice Pirs! Prokleta devojka.”

Izvadio je telefonske slušalice iz kante za otpatke i vratio ih na mesto. Stara i izandala akt-tašna stajala je pored radnog stola. Podigao ju je, uzeo svoj šešir s poda i ustao, absurdno ga naherivši na glavi.

„Hajde.” – rekao je, projurivši kroz vrata do mesta na kome je g-đica Dženis Pirs sedela i ljutito zurila u olovku. – „Hajdemo, da pobegnemo iz ove trule, paklene rupetine. Hajde da razmišljamo o nezamislivom, da izvodimo neizvodljivo. Hajde da se pripremimo za hvatanje u koštar s neizgovorenim, da vidimo da li ga na, kraju krajeva, ipak možemo izgovoriti. Sad, Dženis –”

„Zaveži.”

Dirk je slegao ramenima i s njenog stola podigao knjigu koju je maločas osakatila u pokušaju da zatvori fioku. Prelistao ju je, mršteći se, a onda je s uzdahom vratio na mesto. Dženis se vratila onome što je očigledno radila nekoliko trenutaka ranije – pisani duge zabeleške olovkom.

Ričard ju je sve vreme čutke posmatrao, i dalje se osećajući tek napola prisutnim. Odmahnuo je glavom.

Dirk mu je rekao: „Događaji ti u ovom trenutku mogu ličiti na zamršeno klupko. A ipak, imamo neke interesantne konce, koje sada možemo povući. Jer, od svih stvari o kojima si mi ispričao, samo su dve zapravo *fizički* nemoguće.”

Ričard konačno progovori. – „Nemoguće?” – rekao je namrgoděno.

„Da.” – rekao je Dirk – „Potpuno i absolutno nemoguće.”

Nasmešio se.

„Srećom,” – nastavio je – „došao si tačno na pravo mesto s tvojim interesantnim problemom, jer reč ‘nemoguće’ ne postoji u mom rečniku. U stvari,” – dodao je, mahnuvši ka zlostavljanoj knjizi – „izgleda da nedostaje sve između ‘haringe’ i ‘prostate’. Hvala vam, g-đice Pirs, još jednom ste mi učinili zlatnu uslugu, za koju vam se zahvaljujem, i čak imam nameru, u slučaju uspešnog okončanja ovog poduhvata, da pokušam da vam za nju platim. U međuvremenu, imamo mnogo toga za razmišljanje, pa ostavljam ovu kancelariju u vašim sposobnim rukama.”

Zazvonio je telefon i Dženis se javila.

„Dobar dan,” – rekla je – „ovde ‘Vejnrejtovo voćno carstvo’. G. Vejnrejt u ovom trenutku ne može da vam se javi, zato što je pomerio pameću i uobrazio da je krastavac. Hvala na pozivu.”

Tresnula je slušalicu. Podigla je pogled na vreme da vidi kako se vrata nežno zatvaraju iza njenog bivšeg poslodavca i njegovog ošamućenog klijenta.

„Nemoguće?” – ponovio je Ričard, iznenađen.

„Sve u vezi s tim,” – insistirao je Dirk – „je potpuno i apsolutno, pa, da kažemo, *neobjašnjivo*. Nema potrebe da koristimo reč ‘nemoguće’ da bismo opisali nešto što se u stvarnosti dogodilo. Ali, ne možemo ga objasniti ničim nama poznatim.”

Britkost vazduha duž Grend Junion kanala uvukla se u Ričardova čula i ponovo ih izoštala. Opet je došao sebi i, mada je činjenica Gordonove smrti nastavila da ga zaskače svakih nekoliko sekundi, sada je bar mogao o tome da razmišlja malo jasnije. Najčudnije od svega je bilo je to što je, izgleda, u ovom trenutku ta stvar *bilaposlednja* u Dirkovom umu. Umesto toga, Dirk je za preispitivanje birao najtrivijalnije delove bizarnih incidenata od protekle noći.

Džoger i biciklist koji su se susreli na putu istovremeno su doviknuli onom drugom da se skloni, i za dlaku izbegli upadanje u blatnjave, sporotekuće vode kanala. Pažljivo ih je posmatrala veoma sporokrećuća dama, koja je za sobom vukla još sporijekrećućeg psa.

Na drugoj obali bila su neka stara skladišta, zapuštenog izgleda, s porazbijanim prozorima na kojima su svetlucali ostaci stakla. Stari, istrošeni šlep izgubljeno je plutao. U njemu je, u ustajaloj vodi, plivalo par boca od deterdženta. Preko najbližeg mosta tutnjali su teški kamioni, tresući temelje kuća, ispuštajući naftne izduvne gasove u vazduh i zastrašujući majku koja je pokušavala da pređe put s bebom u kolicima.

Dirk i Ričad pešaćili su po periferiji južnog Heknija, na dva kilometra od Dirkove kancelarije, bliže Islingtonu, gde su se, koliko je Dirku bilo poznato, nalazili najbliži pojasevi za spasavanje.

„Ali, to je bio samo mađioničarski trik, pobogu.” – rekao je Ričard. – „On to stalno radi. Stvar je u veštim rukama. Izgleda nemoguće, ali siguran sam da bi ti svaki mađioničar rekao da je to lako, kad naučiš kako se radi. Jednom sam u Njujorku na ulici video čoveka kako – ”

„Znam ja kako se rade te stvari.” – rekao je Dirk, izvukavši iz nosa dve upaljene cigarete i veliku glaziranu smokvu. Bacio je smokvu u vazduh, ali nekako se desilo da nigde nije sletela. – „Vešte ruke, pogrešno usmeravanje pažnje, sugestija. Sve te stvari mogu da se nauče ako imaš vremena za gubljenje. – „Izvinite, draga gospodo.” – rekao je postarijoj, sporokrećućoj vlasnici psa kad su prošli pored nje. Sagnuo se ka psu i izvukao dugi niz drečavih zastavica iz njegove zadnjice. – „Mislim da će se sada lakše kretati.” – rekao je, ljubazno naherio šešir ka njoj, i nastavio dalje.

„Te stvari,” – rekao je izbezumljenom Ričardu – „su lake. Testerenje žene na pola je lako. Testerenje žene na pola i ponovno sastavljanje iste malo je manje lako, ali se vežbanjem da postići.

Trik koji si mi opisao s dvestogodišnjom vazom i univerzitskim slanikom je – ” – zastao je na momenat, da naglasi misao – *nepotpuno i apsolutno neobjasnjiv*. ”

„Pa, verovatno tu ima i neki detalj kog sam propustio, ali … ”

„O, u to nema sumnje. Ali, dobra strana ispitivanja pod hipnozom je to što dozvoljava ispitivaču da vidi scenu mnogo detaljnije nego što je ispitanik uopšte bio svestan u vreme njenog odvijanja. Ta devojčica, Sara, na primer. Da li se sećaš kako je bila odevena? ”

„Hm, ne.” – rekao je Ričard nesigurno – „U nekakvu haljinu, valjda – ”

„Boja? Tkanina? ”

„Pa, ne mogu da se setim, bio je mrak. Sedela je nekoliko mesta od mene. Jedva da sam i bacio pogled u njenom pravcu. ”

„Nosila je tamno plavu haljinu od pamučnog pliša sa spuštenim strukom. Imala je raglan rukave, nabrane oko ručnih zglobova, belu ‘Petar Pan’ kragnu i šest malih sedefnih dugmića na prednjici – s trećeg je visio kratak končić. Imala je dugu kosu skupljenu u rep gumicom za kosu sa crvenim leptirom. ”

„Ako želiš da kažeš da si sve otkrio gledajući u izlizotinu na mojoj cipeli, kao Šerlok Holms, bojim se da ti ne verujem. ”

„Ne, ne.” – rekao je Dirk – „Stvar je mnogo jednostavnija. Ti si mi sve to ispričao pod hipnozom. ”

Ričard je odmahnuo glavom.

„Nije istina,” – rekao je – „ja i ne znam šta je to ‘Petar Pan’ kragna. ”

„Ali ja znam, a ti si mi je opisao savršeno dobro. Kao i mađioničarski trik. A znam i da trik nije bio moguć u formi u kojoj se dogodio. Veruj mi. Znam šta pričam. Ima još nekoliko stvari koje bih želeo da saznam o Profesoru, kao na primer, ko je napisao poruku koju si juče pronašao na stolu, i koliko je pitanja Džordž III zapravo postavio, ali … ”

„Šta? ”

„– ali, mislim da bi bilo bolje pitati čoveka direktno. Samo… ”

Namrštio se, utonuo u koncentraciju. – „Samo pošto sam,” – dodao je – „ja veoma sujetan kad su ovakve stvari u pitanju, voleo bih da znam odgovore pre nego što postavim pitanja. A ne znam ih. *Apsolutno ne znam*. ”

Pogledao je apstraktno u daljinu i grubo proračunao rastojanje do najbližeg pojasa za spasavanje.

„I druga nemoguća stvar,” – nastavio je, dok se Ričard pripremao da ubaci koju reč – „ili bar, sledeća neobjasnjiva stvar je, naravno, tvoj kauč. ”

„Dirk! ” – uzviknuo je Ričard u očajanju – „Da li bih mogao da te podsetim da je Gordon Drum mrtav, i da sam ja, izgleda, osumnjičen za njegovo ubistvo! Nijedna od tih stvari nema ni najmanje veze s tim i ja – ”

„Ali, ja sam veoma naklonjen ideji da su one usko povezane. ”

„To je absurdno! ”

„Ja verujem u fundamentalnu ispreplete – ”

„O, da, da. ” – rekao je Ričard – „U fundamentalnu ispreletenost svih stvari. Slušaj, Dirk, nisam ti ja neka lakovema bakuta, niti ćeš iz mene izvući putovanje na Bahame. Ako želiš da mi pomogneš, drž' se problema. ”

Dirk se uhvatio za ovo. – „Verujem da su sve stvari fundamentalno isprepletene, što svako ko sledi

načela kvantne mehanike do njihovih logičkih ekstrema ne može, ako je iskren, da ne prihvati. Ali, takođe verujem da su neke stvari mnogopovezanje od ostalih. A kada dva naizgled nemoguća događaja i sled izuzetno čudnih događaja zadeset istu osobu, i kada ta osoba iznenada postane osumnjičena za izuzetno čudno ubistvo, onda mi se čini da treba da potražimo rešenje u kariki koja povezuje te događaje. Ta karika si ti, a i sam si se ponašao izuzetno čudno i ekscentrično.”

„Nisam.” – rekao je Ričard. – „Da, neke čudne stvari su mi se dogodile, ali ja –”

„Sinoć si primećen – ja sam te primetio – kako se pentraš uz spoljni zid zgrade i provaljuješ u stan svoje devojke, Suzan Drum.”

„To je možda bilo neuobičajeno,” – rekao je Ričard – „a možda čak i nije bilo baš preporučljivo. Ali, bilo je savršeno logično i racionalno. Samo sam želeo da ispravim grešku koju sam učinio, koja bi mi nanela štetu.”

Dirk je na trenutak razmislio, pa je pomalo ubrzao korak.

„Dakle, ono što si uradio bila je savršeno razumna i normalna reakcija na problem s porukom koju si ostavio na traci – da, i to si mi rekao tokom naše male seanse – nešto što bi svako učinio da je bio na tvom mestu?”

Ričard se namrštio, kao da ne razume oko čega se diže cela ta panika. – „Ne kažem da bi to svako uradio.” – rekao je – „Ja verovatno imam malo logičniji i bukvalniji um od ostalih ljudi, zato i mogu da pišem kompjuterski softver. To je bilo logično i bukvalno rešenje problema.”

„Ne čini li ti se, možda, da je bilo malo *nesrazmerno* problemu?”

„Bilo mi je veoma važno da ne razočaram Suzan po ko zna koji put.”

„Tako da si potpuno i apsolutno zadovoljan svojim razlozima za ono što si uradio?”

„Da.” – insistirao je Ričard ljutito.

„Da li znaš,” – rekao je Dirk – „šta mi je moja stara tetka, usedelica koja je živela u Vinipegu, stalno govorila?”

„Ne.” – rekao je Ričard. Brzo je skinuo svu svoju odeću i skočio u kanal. Dirk je otrčao do pojasa za spasavanje do koga su upravo bili stigli, skinuo ga s nosača i dobacio Ričardu, koji se praćakao na sred kanala, delujući potpuno izgubljeno i dezorientisano.

„Uhvati se za ovo!” – doviknuo mu je Dirk – „Izvući će te na obalu!”

„U redu je!” – dobacio mu je Ričard, ispljunuvši malo vode – „Znam da plivam.”

„Ne, ne znaš!” – vikao je Dirk – „A sad se uhvati za to!”

Ričard je pokušao da zapliva ka obali, ali je ubrzo odustao, zaprepaščen, i ščepao pojasa za spasavanje. Dirk je vukao konopac sve dok Ričard nije dospeo do obale, a onda se sagnuo i pružio mu ruku. Ričard je izašao iz vode dahćući i pljujući, okrenuo se i drhteći seo na ivicu, s rukama u krilu.

„Bože, al’ je gadno tamo dole!” – uzviknuo je i ponovo otpljunuo. – „Potpuno odvratno. Bljak! Pih. Bože. Obično bolje plivam. Mora da me je uhvatio grč. Sva sreća da smo bili tako blizu pojasa za spasavanje. O, hvala.” Ovo poslednje bila je reakcija na veliki peškir koji mu je Dirk pružio.

Brzo se istrljao, skoro išmirgao peškirom, da bi sa sebe odstranio štrokavu vodu iz kanala. Ustao je i osvrnuo se naokolo.

„Jel’ znaš gde su mi pantalone?”

„Mladiću!” – rekla je starica sa psom, koja ih je upravo stigla. Stala je i gledala ih strogo,

spremajući se da ih ukori, kad je Dirk prekinu.

„Izvinjavamo se, mnogo se izvinjavamo, draga gospodo,” – rekao je – „ako smo vas moj prijatelj i ja nečim uvredili. Molim vas,” – dodao je, vadeći buketić anemona iz Ričardove zadnjice – „primite ovo uz naše duboko poštovanje.”

Gospoda ih je izbila iz Dirkove ruke svojim štapom i požurila dalje, užasnuta, vukući za sobom svog psa.

„Ovo nije bilo baš lepo od tebe.” – rekao je Ričard, navlačeći odeću pod peškirom, koji je sada bio strateški obmotan oko njega.

„Nisam siguran da je ona baš jako fina žena.” – odgovorio je Dirk – „Stalno se mota ovuda, vuče svog nesretnog psa i zvoca nepoznatim ljudima. Jel’ ti prijalo plivanje?”

„Ne preterano, ne.” – rekao je Ričard, brzo istrljavši kosu. „Nije mi palo na pamet da će tamo biti tako prljavo. I hladno. Evo.” – rekao je, vraćajući Dirku peškir – „Hvala. Da li uvek nosiš peškir u akt-tašni?”

„A da li ti uvek ideš na plivanje popodne?”

„Ne, obično idem ujutro, do bazena na Hajberi Fildsu, čisto da se razbudim, da pokrenem mozak. Upravo mi je svanulo da jutros nisam otišao.”

„I, hm – pa jesи l’ zato skočio u kanal?”

„Pa da. Pomislio sam da bi mi kraća rekreacija verovatno pomogla da izadjem na kraj sa svim ovim.”

„Znači, nije ni malo *nesrazmerno* to što si se skinuo i skočio u kanal?”

„Ne.” – rekao je Ričard – „Možda nije bilo baš preporučljivo, s obzirom na stanje vode, ali bilo je savršeno.”

„Bio si savršeno zadovoljan svojim razlozima za to što si učinio?”

„Da -”

„Dakle, sve to nema nikakve veze s mojoj tetkom, zar ne?”

Ričardove oči su se sumnjičavо suzile. – „O čemu ti to, zaboga, govoriš?”

„Reći ћu ti.” – kazao je Dirk. Otišao je, seo na obližnju klupu i ponovo otvorio svoju tašnu. U nju je složio peškir i izvadio napolje mali ‘Soni’ kasetofon. Pozvao je Ričarda da pride i pritisnu dugme PLEJ. Iz majušnog zvučnika začuo se Dirkov glas, koji je delovao pevuckajuće i uljuljkujuće. Glas je rekao: „Za minut ћu pucnuti prstima i ti ћeš se probuditi i zaboravićeš sve, osim uputstva koje ћu ti sada dati.”

„Ubrzo ћemo krenuti u šetnju pored kanala, i kada budeš čuo reći ‘moja stara tetka, usedelica koja je živela u Vinipegu’ – ”

Dirk iznenada zgrabi Ričardovu mišicu da bi ga zadržao.

Traka je nastavila. „.... skinućeš svoju odeću i skočićeš u kanal. Shvatićeš da nisi u stanju da plivaš, ali se nećeš uspaničiti ni potonuti, već ћeš jednostavno plutati dok ti ne dobacim pojaz za spasavanje...”

Dirk zaustavi traku i pogleda Ričarda u lice, koje je po drugi put tog dana pobledelo od šoka.

„Veoma sam zainteresovan da saznam šta te je tačno sinoć spopalo, tako da si morao se se ispentraš u stan g-đice Drum.” – rekao je Dirk – „I zbog čega.”

Ričard nije odgovorio. Nastavio je da zuri u kasetofon jednakoz zvunjen. Onda je drhtavim glasom

rekao: „Na Suzaninoj traci bila je poruka od Gordona. Zvao je iz kola. Traka je u mom stanu. Dirk, odjednom me sve ovo strahovito plaši.”

Dirk je posmatrao policajca na dužnosti ispred Ričardove kuće skriven iza kombija parkiranog nekoliko metara dalje. Ovaj je zaustavljao i ispitivao svakoga ko bi pokušao da uđe u uličicu, na čijem drugom kraju su bila Ričardova vrata, uključujući – kako je Dirk sa zadovoljstvom primetio – i druge policajce, ukoliko ih ne bi odmah prepoznao. Pristigla su još jedna policijska kola i Dirk se pokrenuo.

Iz kola je izašao policajac s testerom u rukama i krenuo ka vratima. Dirk je odsečno uklopio korak s njegovim i sustigao ga, autoritativno trupkajući.

„U redu je, on je sa mnom.” – rekao je, projurivši upravo u trenutku dok je čuvar zaustavljao drugog policajca.

Našao se unutra, na stepeništu.

Policajac kog je bio pratio ga ugleda.

„Ahm, izvinite, gospodine...” pozvao je Dirka.

Dirk je upravo stigao do tačke na kojoj je kauč zakrčio stepenište. Stao je i okrenuo se.

„Ostanite ovde,” – rekao je – „i čuvajte ovaj kauč. Nemojte dozvoliti da ga iko dotakne. NIKO. Jasno?”

Policajac se na trenutak zbumio.

„Dobio sam naređenje da ga isečem.” – rekao je.

„Opovrgnuto!” – viknuo je Dirk – „Čuvaj ga kao ženicu oka. Očekujem kompletan izveštaj.”

Okrenuo se i popeo preko prepreke. Trenutak kasnije sišao je na veliki, otvoreni prostor. To je bio donji od dva sprata koje je zauzimao Ričardov stan.

„Da li ste pretražili ovo?” – prasnuo je na drugog policajca, koji je sedeo za Ričardovim stolom i razgledao neke zabeleške. Policajac je iznenadeno podigao pogled i počeo da ustaje. Dirk je pokazivao na kantu za otpatke.

„Hm, da – ”

„Pretražite ponovo. Nastavite da pretražujete. Ko je sve ovde?”

„Hm, pa – ”

„Danas, kolega, danas.”

„Detektiv inspektor Mejson je upravo otišao, sa – ”

„Dobro, njega ja zamenujem. Biću gore ako sam nekom potreban, ali ne želim da me prekidaju ukoliko stvar nije izuzetno važna. Jasno?”

„A, … a ko – ”

„Nisam primetio da pretražujete kantu za otpatke.”

„A, pa dobro, gospodine, Ja ču – ”

„Želim detaljnu, dubinsku pretragu. Jasno?”

„A - ”

„Brzo, brzo, ne čujem da pucketa!” Dirk je požurio uz stepenice do Ričardove radne sobe.

Traka je stajala upravo tamo gde mu je Ričard rekao da će biti, na dugom stolu na kome je čučalo

šest ‘Mekintoša’. Dirk je taman nameravao da je strpa u džep, kad mu je znatiželju privukla slika Ričardovog kauča koja se lagano lelujala i obrtala na velikom ekranu ‘Mekintoša’, pa je seo za tastaturu.

Neko vreme proučavao je program koji je Ričard napravio, ali je ubrzo shvatio da je njegova trenutna forma sasvim nejasna. Jedva da je išta shvatao. Konačno je uspeo da odglavi kauč i spusti ga niz stepenice, ali je onda primetio da je morao da odlomi deo zida da bi mu to pošlo za rukom. Odustao je iznervirano, gundajući.

Drugi kompjuter kog je pogledao pokazivao je ujednačeni grafikon sinusne funkcije. Oko ivica ekrana bile su sličice ostalih grafikona koji se mogu izabrati i dodati glavnom, ili iskoristiti da ga na neki način modifikuju. Brzo je otkrio da to omogućuje konstruisanje veoma komplikovanih grafikona iz sasvim jednostavnih, pa se time neko vreme igrao. Dodao je prostom sinusu još jedan sinus, pa se visina vrhova i dolina grafika duplirala. Onda je pomerio jedan grafik pola koraka unazad u odnosu na drugi, pa su vrhovi i doline jednog jednostavno potrli vrhove i doline drugog, ostavljajući samo čistu ravnu liniju. Onda je malčice promenio frekvencu jednog od sinusa.

Rezultat toga je bio da su se neke tačke duž kombinovanog grafikona pojačale, a druge se potrele. Dodajući treći sinus na drugačijoj frekvenci, dobio je kombinovani grafik u kome je bilo teško pronaći bilo kakav obrazac. Linija je igrala gore-dole, naizgled sasvim nasumičnom putanjom, neko vreme ostajući sasvim nisko, a onda bi iznenada poletala u visinu, kad bi se sva tri sinusa kratko usaglasila.

Dirk je pretpostavljaо da usred ove šarolike opreme mora da postoji sredstvo za prevodenje grafika koji igra na ekranu ‘Mekintoša’ u stvarni muzički ton, i potražio ga je kroz postojeće menije u programu. U jednom meniju pronašao je funkciju koja pretvara uzorak grafika u ‘Emu’.

Ovo ga je zbumilo. Pogledao je po sobi u potrazi za velikom pticom neletačicom, ali nije našao ništa slično. Ipak, aktivirao je proces, da bi potom otpratio kabl koji je vodio od poledine ‘Mekintoša’, tamo iza stola, najpre po podu, pa iza ormana, pa pod tepih, dok ga konačno nije dopratio do utičnice na velikoj, sivoj klavijaturi pod imenom ‘Emulator II’.

Ovo je, pretpostavljaо je, mesto na koje je njegov eksperimentalni grafik stigao. Pažljivo je pritisnuo dirku.

Gadni zvuk vlažnog prdeža zaparao je iz zvučnika tako glasno, da na trenutak nije čuo reči „Svlade Sjeli!”, koje su u istom tom trenutku pokuljale sa vrata.

Ričard je sedeо u Dirkovoј kancelariji i bacao majušne loptice od izgužvanog papira u korpu za otpatke, koja je već bila prepuna telefona. Lomio je olovke. Svirao je najbolje delove sola Džindžera Bejkera na svojim kolenima.

Ukratko, besneo je.

Pokušavaо je da na komadu Dirkovog papira za beleške zapiše sve čega se mogao setiti od događaja prethodne večeri, i koliko je mogao da prizove, tačnog vremena kad se šta dogodilo. Bio je zaprepašćen težinom tog zadatka i slabošću svog svesnog sećanja u poređenju s nesvesnim, kao što mu je Dirk i praktično demonstrirao.

„Dođavola s Dirkom.” – pomislio je. Poželeo je da razgovara sa Suzanom.

Dirk mu je rekao da to ni u kom slučaju ne sme da uradi, jer će telefonske linije biti ozvučene.

„Dođavola s Dirkom!” – iznenada je rekao i skočio na noge.

„Imate li sitno?” – upitao je neumoljivo smrknutu Dženis.

Dirk se okrenuo.

U dovratku je stajala uokvirena visoka mračna spodoba.

Visoka mračna spodoba uopšte nije izgledala presrećna zbog onoga što vidi; u stvari, bila je prilično ljuta. Bila je više nego ljuta. To je bila spodoba koje je izgledala kao da bi lako mogla da počupa glave sa par tuceta kokoši, a da ostane jednakoj ljuta i kad završi s tim.

Iskoračila je napred u svetlo i pokazala se. Ispostavilo se da je to kapetan Gliks iz Kembridžsajrske policijske stanice.

„Da li znaš,” – rekao je kapetan Gliks iz Kembridžsajrske policijske stanice, trepćući od potisnutih emocija, – „da sam morao sebi da postavim nekoliko pitanja kad sam uočio jednog policajca koji testerom čuva kauč i drugog, koji rastura nevinu kantu za otpatke na sastavne delove? A morao sam da ih sebi postavim uz veoma uz nemirujući osećaj da mi se odgovori na njih, kad ih budem saznao, neće dopasti.”

„Onda sam uhvatio sebe kako se penjem stepeništem s užasnom slutnjom, Svlade Sjeli, veoma užasnom slutnjom. Slutnjom koja je, moram da dodam, sada užasavajuće opravdana. Prepostavljam da ni ti ne možeš da baciš malo svetla na problem konja otkrivenog u kupatilu? A učinilo mi se da cela ta stvar smrdi na tebe.”

„Ne mogu.” – rekao je Dirk – „Još. Mada me to neobično kopka.”

„Mogao sam i da prepostavim. Isto tako bi te neobično kopkalo i da si morao da skineš prokletinju niz zavojite stepenice u jedan po ponoći. Šta, kog vraka, radiš ovde?” – rekao je iscrpljeno kapetan Gliks.

„Ja sam ovde,” – rekao je Dirk – „u potrazi za pravdom.”

„Pa, da sam na tvom mestu, ja se onda ne bih družio sa mnom.” – rekao je Gliks – „A sigurno ni sa ‘Metom’. Šta znaš o Mek Dafu i Drumu?”

„O Drumu? Ništa što prevazilazi opšte poznato. Mek Daf i ja znamo se s Kembridža.”

„O, je l’ tako? Opiši ga.”

„Visok. Visok i neopisivo mršav. I dobroćudan. Kao velika, prožrljiva bogomoljka koja nije prožrljiva – fina bogomoljka, ako ti se tako više sviđa. Jedna vrsta prijatne, druželjubive bogomoljke, koja je odustala od prezderavanja i umesto toga se prihvatile tenisa.”

„Hmmm,” – rekao je Gliks smrknuto, okrećući se i osmatrajući sobu. Dirk je maznuo traku.

„Zvuči kao da je ista osoba.” – rekao je Gliks.

„I naravno,” – rekao je Dirk – „potpuno je nesposoban za ubistvo.”

„To je na nama da procenimo.”

„I, naravno, na poroti.”

„Mada, naravno, do toga neće doći, jer će činjenice same govoriti u korist mog klijenta, pre nego što stigne do suda.”

„Tvog usranog klijenta, a? Dobro, Sjeli, a gde je on?”

„Nemam ni najmanju ideju.”

„Kladim se da imaš adresu na koju ćeš poslati račun.”

Dirk je slegnuo ramenima.

„Vidi, Sjeli, ovo je jedna savršeno obična, bezopasna istraga ubistva, i ne želim da mi je ti ubrilaš. Stoga se smatraj upozorenim. Ako vidim da je i jedan jedini dokaz odlebdeo u nepoznatom pravcu, puknuću te tako kako da nećeš znati da li je sutra ili četvrtak. Sad se nosi napolje i usput mi daj traku.” Ispružio je ruku.

Dirk je trepnuo, iskreno iznenađen. – „Koju traku?”

Gliks je uzdahnuo. „Ti si pametan čovek, Sjeli, toliko ti priznajem,” – rekao je – „ali praviš istu grešku kao i ostali pametni ljudi – misliš da su svi drugi glupi. Ako se okrenem, imam za to razloga, a razlog je da vidim šta ćeš maznuti. Ne moram da tevidim kako mažnjavaš, treba samo da posle svega pogledam šta fali. Nas obučavaju za to, znaš. Imali smo po pola časa obuke iz ‘Opservacija’, utorkom popodne. Čisto da se odmorimo od četiri časa ‘Besmislene brutalnosti’.”

Dirk je sakrio ljutnju na samog sebe iza blagog osmeha. Upecao je traku u džepu svog kožnog kaputa i predao mu je.

„Pusti je.” – rekao je Gliks – „Da vidimo šta to nisi želeo da čujemo.”

„Nije da nisam želeo da čujete.” – rekao je Dirk, slegnuvši ramenima. – „Samo sam htio da ja čujem prvi.” Otišao je do police na kojoj je stajala Ričardova haj-faj oprema i gurnuo traku u kasetofon.

„Pa, hoćeš li da mi malo objasniš stvar?”

„To je traka,” – rekao je Dirk – „iz telefonske sekretarice Suzan Drum. Gordon Drum je izgleda imao naviku da ostavlja duge...”

„Da, znam sve o tome. A njegova sekretarica ujutro ide okolo i skuplja te brbljarije, sirotica.” „Pa, verujem da na toj traci postoji poruka iz kola Gordona Druma od sinoć.”

„Aha. Okej. Pusti je.”

Uz graciozni naklon Dirk pritisnu dugme.

„O, Suzan, čao, Gordon je,” – začulo s sa trake. – „Evo, na putu sam do vikendice...”

„Vikendice!” – užviknuo je Gliks sarkastično.

„Sada je, hm, utorak uveče, 8:47. Magla na putu. Slušaj, ovog vikenda dolaze mi Amerikanci...”

Gliks je podigao obrve, pogledao na sat i ubeležio nešto u svoje blokče.

I Dirk i policijski kapetan osetili su jezu kad je glas mrtvog čoveka ispunio sobu.

„.... pravo je čudo što nisam negde mrtav u jarku, samo bi mi to falilo, zar ne, da ostavim svoje slavne poslednje reči na nečijoj telefonskoj sekretarici, nema razloga –”

Slušali su u napetoj tišini, dok je traka odmotavala poruku do kraja.

„To je problem s genijima – imaju jednu fantastičnu ideju koja stvarno prođe, a onda očekuju od tebe da ih godinama izdržavaš, dok oni sede i izračunavaju topografije svojih pupkova. Izvini, moram da stanem i zatvorim gepek kako treba. Samo trenutak.”

Sledeća stvar koja se čula bila je prigušeni udarac slušalice o suvozačevo sedište, a par sekundi kasnije zvuk otvaranja vrata na kolima. U međuvremenu se moglo čuti kako u pozadini žubori muzika iz stereo-uređaja u automobilu.

Nekoliko sekundi kasnije začuo se udaljeni, prigušeni, ali nepogrešivo prepoznatljivi dupli odjek puške.

„Zaustavi traku.” – rekao je Gliks oštros i bacio pogled na svoj sat. – „Tri minuta i dvadeset pet sekundi je prošlo otkad je rekao da je 8:47.” Ponovo je pogledao u Dirka. – „Ostani tu. Ne mrdaj.

Ništa ne pipaj. Zapamlio sam položaj svakog molekula vazduha u ovoj sobi, tako da će znati ako budeš disao."

Nadmeno se okrenuo i otisao. Dok je silazio niz stepenice, Dirk ga je čuo kako izgovara: „Taket, idi do kancelarije ‘Drum Unapred Tehnologija’ i uzmi sve detalje u vezi s Drumovim telefonom iz automobila, koji broj, koja mreža...“ Glas je utihnuo negde na donjem spratu.

Dirk je brzo utisao ton na uređaju i nastavio da preslušava traku.

Muzika se neko vreme nastavlja. Dirk je frustrirano tapkao prstima. Muzika se i dalje nastavlja.

Na trenutak je pritisnuo dugme za brzo premotavanje. Opet muzika. Shvatio je da nešto traži, ali da ne zna šta. Ta misao ga je zaustavila u mestu.

Znao je da nešto traži.

Sasvim definitivno ne zna šta je to.

Otkriće da ne zna tačno zašto radi ono što radi ga je u trenutku protreslo jezom i žmarcima. Okrenuo se lagano, kao vrata od frižidera.

Nije bilo nikog, bar nikog vidljivog. Ali, jeza koja se probijala kroz njegovu kožu bila mu je dobro poznata i gadila mu se više od ičega drugog.

Tihim, razjarenim šapatom rekao je: „Ako me čuješ, slušaj sad. Moj um je moje središte i sve što se u njemu događa moja je odgovornost. Drugi ljudi mogu da veruju u sve što žele, ali ja neću raditi ništa, ukoliko ne znam razlog zbog čega to radim. Ako nešto želiš, kaži mi, ali se ne usuđuj da diraš u mojoj um.“

Drhtao je od dubokog, starog besa. Jeza se lagano i skoro patetično povukla s njega i kao da se smestila u ugao sobe. Pokušao je da je prati svojim čulima, ali ga je u tome skoro istog časa omeo iznenadni glas, koji kao da je dopro do njega iz ogromne daljine, na udaljenom huku vetra.

Bio je to šupalj, užasnut, izbezumljen glas, ništa više od nejasnog šapata, ali je bio tu, čuo se, na traci iz telefonske sekretarice.

Čulo se: „Suzan! Suzan, pomozi mi! Pomozi mi, tako ti boga. Suzan, ja sam mrtav –“

Dirk se okrenuo i zaustavio traku.

„Izvini,“ – rekao je tiho – „ali ja moram da brinem o dobrobiti svog klijenta.“

Premotao je traku malo unazad, do mesta na kome se čuo glas, smanjio ton na nulu i pritisnuo dugme za presnimavanje. Pustio je traku da mota, brišući glas i bilo šta što ga je možda pratilo. Ako će vreme smrти Gordona Druma biti ustanovljeno pomoću trake, Dirk nije želeo da se posle te tačke na njoj pojave bilo kakvi kompromitujući podaci, pa makar i takvi koji bi potvrđivali da je dotični zaista mrtav.

U vazduhu blizu njega dogodila se jaka erupcija emocija. Talas nečega poleteo je kroz sobu, tako da je nameštaj zadrhtao, a hartije zalepršale. Dirk je posmatrao mesto ka kome se talas kretao, policu pored vrata, na kojoj je, iznenada je shvatio, stajala Ričardova telefonska sekretarica. Mašina je počela da skakuće na svom mestu, ali se umirila čim joj se Dirk približio. Dirk je posegnuo za njom i sporo i mirno pritisnuo dugme za uključivanje mašine.

Nemir u vazduhu je onda proleto nazad, kroz sobu, do Ričardovog dugačkog radnog stola na kome su se u gomili papira i disketa gnezdila dva staromodna bakelitna telefona. Dirk je nagadao šta će se dogoditi, ali se odlučio da posmatra i da ne interveniše.

Jedna od slušalica otkotrljala se s kućišta. Dirk je mogao da čuje signal. Onda je polako, s

očiglednim naporom, brojčanik počeo da se okreće. Okretao se u krug, neravnomerno, sve dalje i dalje, sporije i sporije, a onda je iznenada poleteo unazad.

Na trenutak se ništa nije događalo. Brojčanik je ponovo počeo da se okreće, ali se kretao još kilavije nego prošli put.

Ponovo je kliznuo unazad.

Usledila je još duža pauza, a onda se čitav proces još jednom ponovio.

Kad je brojčanik po treći put kliznuo unazad, buknula je iznenadna eksplozija besa – ceo telefon poleteo je u vazduh i proleto kroz sobu. Slušalica se usput obmotala oko lampe i oborila je s treskom i lomljavom na umršene kablove, šolje za kafu i diskete. Gomila knjiga poletela je s radnog stola na pod.

Figura kapetana Gliksa stajala je na vratima, skamenjenog izraza lica.

„Ponovo ću ući unutra,” – rekao je – „i kada uđem, ne želim da vidim da se išta slično događa. Je l’ ti to jasno?” Okrenuo se i nestao.

Dirk je poleteo ka kasetofonu i pritisnuo premotavanje unazad. Onda se okrenuo i prosikao u vazduh: „Ne znam ko si, ali mogu da prepostavim. Ako želiš moju pomoć, nemoj da si me ikad više ovako osramotio!”

Nekoliko trenutaka kasnije Gliks je ponovo ušao. – „A, tu si.” – rekao je.

Posmatrao je lom mirnim pogledom. – „Praviću se da ništa od ovoga ne vidim, čisto da ne bih morao sebi postavljati pitanja čiji bi me odgovori samo iritirali.”

Dirk je besneo u sebi.

U par trenutaka tišine koji su usledili mogao se čuti jedva čujan, kuckajući zvuk, koji je naterao kapetana da se naglo okrene ka kasetofonu.

„Šta radi traka?”

„Premotava se.”

„Daj mi je.”

Traka je stigla na početak i Dirk je posegнуo za njom. Izvadio ju je i pružio Gliksu.

„Nažalost, izgleda da ovo tvog klijenta potpuno oslobođa sumnje.” – rekao je kapetan. – „‘Selnet’ je potvrdio da je poslednji poziv s tog broja telefona upućen u sinoć 8:46, a u tom trenutku je tvoj klijent dremuckao pred nekoliko stotina svedoka. Kažem svedoka, iako su to uglavnom bili studenti, ali ćemo verovatno biti prinuđeni da prepostavimo da je nemoguće da svi oni lažu.”

„Dobro,” – rekao je Dirk – „pa, drago mi je što smo to raščistili.”

„Ni u jednom trenutku nismo pomislili da je on ubica, naravno. Jednostavno, nije se uklapalo. Ali, znaš ti nas – mi volimo brze rezultate. Kaži mu da i dalje želimo da mu postavimo nekoliko pitanja.”

„Sigurno ću mu to pomenuti ako ikada naletim na njega.”

„Molim te, odradi tu sitnicu za mene.”

„Pa, neću vas dalje zadržavati, kapetane.” – rekao je Dirk, nonšalantno mašući u pravcu vrata.

„Ne, ali ću ja tebe zadržati u pritvoru ako ne nestaneš odavde za trideset sekundi, Sjeli. Ne znam šta si nam eri o, ali ako ikako mogu da izbegnem da saznam išta o tome, mirnije ću spavati u svojoj kancelariji. Napolje.”

„Onda vam želim sve najbolje, kapetane. Neću reći da mi je bilo zadovoljstvo, zato što nije.”

Dirk je izleteo iz sobe i iz stana, s tugom primećujući da je umesto velikog, veličanstveno

zaglavljenog ‘Čestrefild’ kauča, na stepeništu sada bila samo mala, tužna gomilica piljevine.

Majkl Venton-Viks se s trzajem odvojio od svoje knjige.

Um mu je iznenada oživeo svrhom. Neke misli, slike, uspomene, namere, sve su se nagurale u njega, i što su se više suprotstavljale jedna drugoj, to su se bolje uklapale, parirale i umirivale se.

Konačno se sve savršeno uklopilo, zupci jednih doveli su se u red sa zupcima drugih.

Jednim potezom rajsferšlusa doveli su se u red.

Iako je čekanje ispunjeno porazom delovalo kao večnost nad večnostima, uz blede nalete slabosti, uz traljave pokušaje i usamljenu nemoć, sve je to jednom stvorenim redom i harmonijom ukinuto. *Biće* ukinuto. Sve ono što je onako katastrofalno urađeno biće ispravljeno.

Ko je to mislio? To nije bilo važno, uklapanje je bilo gotovo, sklad je bio savršen.

Majki je gledao kroz prozor, preko nalickane ulice Čelzi i bilo mu je svejedno da li će ugledati ljigave stvari s nogama ili možda baš g. E. K. Rosa. Bilo je značajno samo ono što su ukrali i što će biti naterani da vrate. Ros je bio prošlost. Ono što ga je sada zabrinjavalo bilo je u budućnosti.

Njegove velike, blage kravlje oči vratile su se poslednjim stihovima „Kublaj Kana”, koga je upravo čitao. Sklad je postignut, jednim potezom.

Zatvorio je knjigu i stavio je u džep.

Njegov put unazad sad je bio jasan. Znao je šta mora da učini. Preostala mu je još samo jedna mala kupovina, pa može na zadatak.

„Tebe? Traže te zbog ubistva? Ričarde, o čemu to govoriš?”

Telefon je zadrhtao u Ričardovo ruci. Ionako ga je držao na oko santimetar od uha, zato što je, izgleda, neko nedavno ispustio slušalicu u supu, mada nije bilo mnogo gadno. To je bio javni telefon, pa je jasno da je bio propust što je uopšte radio. Ali, Ričard je počinjao da se oseća kao da se ceo svet odmakao za santimetar od njega, kao u nekoj reklami za dezodorans.

„Gordon.” – rekao je Ričard s oklevanjem – „Gordon je ubijen – zar ne?”

Suzan je zastala pre nego što je odgovorila.

„Da, Ričarde,” – rekla je očajnim glasom – „ali niko ne misli da si ti kriv. Naravno, žele da te ispitaju, ali –”

„Znači, policija je sada kod tebe?”

„Ne, Ričarde.” – insistirala je Suzan – „Slušaj, zašto ne dođeš ovamo?”

„A oni me ne traže?”

„Ne! Odakle ti pobogu ideja da te traže zbog – da misle da si ~~ne~~ to uradio?”

„Pa – hm, jedan prijatelj mi je rekao.”

„Ko?”

„Pa, zove se Dirk Džentli.”

„Nikada mi ga nisi pominjao. Ko je on? Da li ti je još nešto rekao?”

„Hipnotisao me je, i ahm … naterao da skočim u kanal, i…, pa, hm, to je otprilike to –”

Na drugom kraju usledila je duga pauza.

„Ričarde,” – rekla je Suzan konačno, s onom vrstom mirnoće koju steknu ljudi kada shvate da, koliko god stvari loše stajale, nema razloga da ne postanu još gore – „dodi ovamo. Htela sam da kažem da moram da te vidim, ali mi se sada čini da ti moraš da vidiš mene.”

„Verovatno bi trebalo da odem u policiju.”

„Idi u policiju kasnije. Ričarde, molim te. Nekoliko sati neće promeniti stvari. Ja … ja jedva mogu da razmišljam. Ričarde, to je tako užasno. Pomoglo bi mi da si ovde. Gde si ti?”

„Okej,” – rekao je Ričard – „biću kod tebe za dvadesetak minuta.”

„Da li da ostavim otvoren prozor, ili bi ovog puta pokušao s vratima?” – rekla je, ušmrknuvši.

„Ne, molim vas,” – rekao je Dirk, sprečavajući ruku g-đice Pirs, koja je pokušavala da otvori pismo iz poreske službe – „ima i gorih vremena od ovih.”

Otrgao se od napada napetog blejanja u zamračenoj kancelariji i odisao je uzbuđenom koncentracijom. Koštalo ga je pravog potpisa, na pravom čeku, da ubedi g-đicu Pirs da mu oprosti poslednju nezamislivu ekstravaganciju s kojom se vratio u kancelariju i smatrao je da je ona taj njegov veličanstveni gest potpuno pogrešno razumela, čim tamo sedi i tako slobodno otvara koverte s porezničkim dopisima.

Stavila je koverat sa strane.

„Dođite!” – rekao je – „Ima nešto što želim da vidite. Posmatraću vaše reakcije s izuzetnom pažnjom.”

Požurio je natrag u svoju kancelariju i seo za sto.

Pratila ga je strpljivo i sela nasuprot njemu, namerno ignorišući novu, nedozvoljenu ekstravaganciju na stolu.

Drečava mesingana ploča za vrata veoma ju je uznemirila, ali glupavi telefon s velikim, crvenim dugmićima bio je ispod svakog prezrenja. A nije luda da uradi nešto naglo, kao što je, na primer, osmehivanje, dok ne bude sasvim sigurna da će ček imati pokriće. Kad joj je prošli put potpisao ček, poništio ga je pred kraj radnog dana, da bi sprečio, kako se izrazio, „da padne u pogrešne ruke”. Pod ‘pogrešnim rukama’ verovatno je podrazumevao ruke njenog bankarskog činovnika.

Dobacio joj je komad hartije preko stola.

Podigla ga je i pogledala. Onda ga je okrenula naopako i ponovo ga pogledala.

„Pa?” – zahtevao je Dirk – „Šta mislite, recite mi?”

G-đica Pirs je uzdahnula.

„To je samo gomila besmislenih žvrljotina, napisanih plavim flomasterom na komadu bele hartije.” – rekla je – „Izgleda kao da ste ih vi pisali.”

„Ne!” – viknuo je Dirk. – „Pa, da,” – priznao je – „ali samo zbog toga što verujem da je to rešenje problema.”

„Kog problema?”

„Problema mađioničarskog trika!” – insistirao je Dirk – „Već sam vam rekao!”

„Da, gospodine Džentli, nekoliko puta. Mislim da je to samo običan mađioničarski trik. Ima ih na televiziji.”

„Ali postoji razlika – razlika je u tome što je ovaj potpuno nemoguć!”

„Nikako nije nemoguć, jer se onda ne bi mogao izvesti. Znači da je moguć.”

„Tačno!” – rekao je Dirk uzbuđeno. – „Tačno! G-đice Pirs, vi ste dama s retkom percepcijom i uvidom u stvari.”

„Hvala, gospodine, mogu li sada da idem?”

„Čekajte! Još nisam završio! Ni blizu, ni u ludilu! Vi ste mi otkrili dubinu svoje percepcije i uvida u stvari, a sada mi dopustite da ja vama otkrijem svoju!”

G-đica Pirs se nestrpljivo sručila nazad u stolicu.

„Mislim da ćeće biti impresionirani.” – rekao je Dirk – „Pazite sad. Nerešiv problem. Pokušavajući da pronađem rešenje, vrteo sam se u krug u svojoj glavi, prelazeći preko sve istih izluđujućih detalja. Bilo je jasno da neću biti u stanju da razmišljam o bilo čemu dok ne nađem odgovor, ali je bilo podjednako jasno da će, ako nameravam da ga ikada pronađem, morati da smislim nešto drugo. Kako prekinuti taj krug u glavi? Pitajte me kako.”

„Kako?” – rekla je g-đica Pirs, bez mnogo entuzijazma.

„Tako što ćeću odgovor napisati na papir!” – uzviknuo je Dirk. – „I evo ga!” Tresnuo je trijumfalno komad papira i seo sa zadovoljnim osmehom.

G-đica Pirs je zurila u papir.

„Rezultat toga je,” – nastavio je Dirk – „da sam sada u stanju da okrenem svoj um ka svežim i intrigatnim problemima, kao što je, na primer...”

Uzeo je komad papira, prekrio ga besmislenim kukicama i žvrljotinama i okrenuo ga ka njoj.

„Na kom jeziku je ovo napisano?” – upitao je tihim, mračnim glasom.

G-đica Pirs je nastavila da ga belo gleda.

Dirk je spustio komad papira, podigao noge na sto i zabacio glavu sa šakama sklopljenim na potiljku.

„Vidite li šta sam uradio?” – pitao je tavanicu, koja kao da se stresla zbog toga što je tako naprasno uvučena u razgovor. – „Transformisao sam problem iz neverovatne teške i verovatno sasvim nerešive zagonetke u običnu lingvističku začkoljicu. Iako je i ona,” – promrmljao je, posled dugog trenutka mukotrpnog razmišljanja – „neverovatno teška i verovatno nerešiva.”

Ponovo je seo uspravno da bi pažljivo posmatrao Dženis Pirs.

„Hajde,” – ponukao ju je – „kažite da je to sumanuto – ali, možda mi baš i uspe.”

Dženis Pirs je pročistila grlo.

„Sumanuto je,” – rekla je – „verujte mi.”

Dirk se okrenuo i postrance utoruo u stolicu, verovatno isto onako kao i model ‘Mislioca’, kad bi se Roden izvinio i izašao iz sobe.

Odjednom je delovao duboko umorno i depresivno.

„Znam,” – rekao je tihim, obeshrabrenim glasom – „da tu ima nešto duboko pogrešno. I znam da moram da odem u Kembridž da bih stvar rešio. Ali, manje bih se bojao kad bih znao gde je...”

„Onda, mogu li ja sad da idem, molim vas?”

„Da,” – rekao je s uzdahom – „ali samo – recite –” kuckao je po komadu hartije vrhovima prstiju – „šta, dakle, mislite o ovome?”

„Pa, mislim da je detinjasto.” – rekla je Dženis Pirs, iskreno.

„Ali – ali – ali!” – rekao je Dirk udarajući po stolu od frustracije. – „Zar ne razumete da moramo biti detinjasti da bismo razumeli? Samo dete vidi stvari sa savršenom jasnoćom, zato što još uvek nije razvilo sve one filtre koji nas sprečavaju da vidimo stvari koje ne očekujemo?”

„Pa, zašto onda ne odete i ne pitate neko dete?”

„Hvala vam, g-đice Pirs,” – rekao je Dirk, posegnuvši za svojim šeširom – „još jednom ste mi učinili neprocenjivu uslugu, za koju sam vam duboko zahvalan.”

Izašao je napolje.

Dok je Ričard išao ka Suzaninom stanu vreme je počinjalo da se kvari. Nebo, koje se jutros bilo otkrilo s takvom živošću i duhom, počelo je gubiti oštrinu i kliziti u svoje normalno englesko stanje, slično vlažnoj, truloj krpi za sudove. Ričard je uzeo taksi, koji ga je dovezao za par minuta.

„Sve bi ih trebalo deportovati.” – rekao je taksista kad su se zaustavili.

„A … a koga to?” – rekao je Ričard, koji je shvatio da nije čuo ni reč od onoga što je taksista govorio.

„Pa –” rekao je taksista, koji je odjednom shvatio da ni on sam sebe nije slušao – „ehm, celu tu gomilu. Da se otresemo svih njih, to ja kažem. I njihovih prokletih guštera.” – dodao je, čisto da zaokruži.

Kad je stigao do vrata stana, Ričard je mogao da čuje zvuke Suzaninog violončela koji su dopirali iznutra – svirala je neku sporu, ujednačenu melodiju. Bilo mu je drago što svira. Ona je imala neverovatnu emocionalnu samodovoljnost i kontrolu, pod uslovom da može da svira svoj violončelo. Primetio je čudnu i izvanrednu stvar o njenoj vezi s muzikom koju svira. Ako bi se ikada osetila povredljivom ili uzbudenom, sela bi i malo prosvirala s potpunom koncentracijom, a kada bi završila, delovala je sveže i smireno.

Međutim, kad bi sledeći put zasvirala istu stvar, sve bi to prasnulo iz nje napolje i sasvim bi se raspala.

Ušao najtiše je što je mogao, da joj ne bi poremetio koncentraciju.

Na prstima je odtapkao pored sobice u kojoj je vežbala; vrata su bila otvorena i zastao je da je pogleda, pokazujući joj najblažim signalima da ne prestaje. Bila je bleda i upalih obraza, ali mu se lako nasmešila i nastavila da gudi s iznenadnom snagom.

S neverovatnim osećajem za tajming, za kakav je veoma retko sposobno, Sunce je odabralo baš taj trenutak da nakratko prasne kroz kišne oblake koji su se nagomilavali, a olujno svetlo poigralo se na njoj i tamno-smeđem drvetu instrumenta na kome je svirala. Ričard je stajao, opčinjen. Sva zbrka tog dana kao da se sama na trenutak umirila i držala se s poštovanjem na distanci.

Nije poznavao tu muziku, ali mu je ličila na Mocarta, pa se setio da mu je rekla da mora da nauči nešto njegovo. Otišao je tiho dalje i seo, da čeka i sluša.

Na kraju je završila, i usledio je minut tišine dok nije izašla. Trepnula je, nasmešila se, dugo i drhtavo ga grlila, pa se onda odmakla i vratila slušalicu na telefon. Obično ju je podizala dok vežba.

„Izvini.” – rekla je – „Nisam želeta da prestanem.” – Naglo je obrisala suzu, kao da ju je pomalo iznervirala. – „Kako si ti, Ričarde?”

Slegnuo je ramenima i uputio joj izgubljen pogled. To je izgleda bilo dovoljno.

„A ja će morati da nastavim, bojam se.” – rekla je Suzan s uzdahom. – „Izvini. Ja sam samo …” Odmahnula je glavom. – „Ko je to mogao da uradi?”

„Ne znam. Neki ludak. Nisam siguran da je važno ko je bio.”

„Ne.” – rekla je – „Slušaj, da li si ručao?”

„Ne. Suzan, ti nastavi da sviraš, a ja će pogledati šta ima u frižideru. Razgovaraćemo o svemu uz hranu.”

Suzan je klimnula.

„Važi.” – rekla je – „Samo...”

„Da?”

„Baš i nema mnogo čega u frižideru.” – rekla je – „Malo kiselog mleka, mislim, i tegla rolnica od haringe, koju možeš da otvoriš. Sigurna sam da ćeš se snaći. Glavni trik je da ih ne prospeš na pod ili ne namažeš džemom, osim toga je sve kao i obično.”

Zagrlila ga je, poljubila, i tužno se nasmešila, pa se vratila nazad u sobu za vežbanje.

Zazvonio je telefon i Ričard se javio.

„Da?” – rekao je. Ništa se nije čulo – samo nekakav nejasan zvuk, sličan vetru.

„Halo?” – ponovio je, sačekao, slegnuo ramenima i spustio slušalicu.

„Ko je to bio?” – upita Suzan.

„Niko, niko.” – odgovori Ričard.

„Ovo se već nekoliko puta dogodilo.” – rekla je Suzan – „Mislim da je to neki disač minimalista.”

Nastavila je da svira.

Ričard je otišao u kuhinju i otvorio frižider. Manje je obraćao pažnju na zdravu ishranu nego Suzan, pa zato i nije bio oduševljen onim što je tamo zatekao, ali je uspeo da bez poteškoća aranžira na tanjiru malo rolnica od haringe, kiselog mleka, pirinča i pomorandži, pokušavajući da ne razmišlja o tome kako bi sve to lepo zaokružila dva debela hamburgera i pomfrit.

Pronašao je bocu vina i odneo je do malog stola za ručavanje.

Posle par minuta pridružila mu se i Suzan. Bila je u svom najmirnijem i najpribranijem izdanju, i nakon nekoliko zalogaja upitala ga je za kanal.

Ričard je odmahnuo glavom, zbumjen, i pokušao da joj sve objasni, o tome i o Dirku.

„Kako si rekao da mu je ime?” – rekla je Suzan namršteno, kad je kiselo završio.

„Pa, ehm, Dirk Džentli,” – rekao je Ričard – „na neki način.”

„Na neki način?”

„Ehm, pa da,” – rekao je Ričard uz težak uzdah. Shvatio je da, što god rekao o Dirku, to može biti podvedeno pod istu mutnu i varljivu kvalifikaciju. Čak i na zaglavljtu njegovog memoranduma iza imena je stajao niz mutnih i varljivih kvalifikacija. Izvukao je komad papira na kome je ranije tog dana pokušavao da sredi svoje misli.

„Ja...” počeo je, kad je zazvonilo zvono na vratima. Njih dvoje se pogledaše.

„Ako je to policija,” – rekao je Ričard – „bolje da se odmah sastanem s njima. Da završimo s tim.”

Suzan je odgurnula stolicu, otišla do vrata i podigla slušalicu interfona.

„Halo?” – rekla je.

„Ko?” – upitala je posle par trenutaka. Namrštila se dok je slušala, pa se okrenula i namrštila se na Ričarda.

„Bolje da ti dođeš ovamo.” – rekla je, ne baš prijateljskim tonom i pritisnula dugme. Vratila se nazad i sela.

„Tvoj prijatelj.” – rekla je ravnim glasom – „G. Džentli.”

Električnom Monahu je dan prolazio fantastično, pa se upustio u uzbudeni galop. To jest, uzbudeno

je podbo svog konja u galop, pa se, manje nego uzbudeno, njegov konj tome povinovao.

Ovaj je svet, mislio je Monah, dobar. Voleo ga je. Nije znao čiji je ili otkud se stvorio, ali to je bilo zaista jedno ispunjavajuće mesto za nekog s njegovim jedinstvenim i neuobičajenim talentima.

Bio je cenjen. Po ceo dan je prilazio ljudima, započinjao s njima razgovore, slušao o njihovim nevoljama, i na kraju mimo izgovarao dve magične reči, „Verujem vam.”

Efekat je bio neverovatan. Nije da ljudi na ovom svetu nisu povremeno jedni drugima isto to govorili, ali su, činilo se, retko uspevali da dostignu taj duboki vibrato iskrenosti za koji je Monah bio tako izvanredno programiran.

Na svom svetu, pak, bio je prihvatan zdravo za gotovo. Tamo su ljudi i očekivali da lepo ide i veruje u stvari i da ih ne davi s tim. Neko bi došao na vrata s nekom sjajnom, novom idejom ili predlogom, ili čak novom verom, a odgovor bi bio „Ma, idi i reci to Monahu.” A Monah bi sedeо, slušao i strpljivo verovao u sve, ali se za njega niko ne bi dalje interesovao.

Samo se jedan problem pojavio na ovom, u svakom smislu izvanrednom svetu. Često bi se, posle izgovaranja magičnih reči, tema razgovora svela na novac, a Monah ga, naravno, nije imao – propust zbog koga bi ubrzo izbledeo veći broj susreta, odličnih u svakom drugom pogledu.

Možda bi trebalo da nabavi nešto novca – ali, gde?

Na trenutak je zauzdao svog konja, a ovaj se zahvalno zaustavio i počeo da pase travu uz ivicu puta. Konj nije ima pojma čemu sve to galopiranje napred-nazad, a nije ga ni bilo briga. Brinuo je samo zbog toga što je bio nateran da jaše napred-nazad pored naizgled vrlo primamljivog posluženja koje je raslo pored druma. Sada je rešio da iskoristi svoj trenutak najbolje što može.

Monah je dobronomerno virnuo uz i niz put. Delovao mu je nekako poznato. Malo je odmakao napred, da ponovo baci pogled. Konj je nastavio svoj obrok nekoliko metara dalje.

Da. Na tom putu je bio i sinoć.

Sećao se jasno, pa – na izvestan način jasno. Verovao jeda ga se seća jasno, a to je, napokon, najvažnija stvar. Tu je juče šetao u malo zbumenijem stanju svesti nego što je uobičajeno, i baš iza sledećeg ugla, ako se ne varu, pokraj puta je bila mala institucija kraj koje je uleteo u prtljažnik kola onog finog čoveka – finog čoveka koji je tako čudno odreagovao kad se Monah na njega ispucao.

Možda tamo imaju nešto novca koji bi mu dali. Pitao se. Pa, moraće da proveri. Još jednom je odvukao konja s gozbe i odgalopirao u tom pravcu.

Dok se približavao benzinskoj pumpi primetio je kola parkirana pod čudnim uglom. Taj ugao je svima jasno davao do znanja da vlasnik auta nije tu zbog nečega tako svakodnevnog kao što je sipanje benzina, i da je suviše važan da bi uredno parkirao, na predviđenom mestu. Svi ostali automobili koji bi dolazili po benzin morali su da manevrišu naokolo najbolje što umeju. Kola su bila bela, s prugama i grbovima, i svetlima koja su izgledala prilično važno.

Stigavši do prilaza, Monah je sjahao i poveo konja do pumpe. Otišao je do male zgrade i video da je unutra čovek okrenut leđima, u plavoj uniformi i sa špicastom kapom. Čovek je skakao gore-dole s prstima nabijenim u uši, što je očigledno ostavljalо jak utisak na onoga iz pulta.

Monah je gledao, opčinjen i zapanjen. Taj čovek – verovao je Monah, s momentalnom lakoćom koja bi impresionirala čak i scientiste – mora da je neka vrsta boga, kada može da pokrene takvu strast. Čekao je prigušenog daha, priliku da mu se pokloni. Čovek se na trenutak okrenuo i izašao napolje, ugledao Monaha, i ukopao se u mestu.

Monah je shvatio da mora biti da bog iščekuje da on obavi čin klanjanja, pa je žistro odskočio

gore-dole, nabijajući prste u uši.

Njegov bog ga je kratko osmotrio, a onda ga zgrabio, okrenuo, tresnuo unapred preko haube kola s raširenim nogama, i pretražio.

Dirk Džentli uleteo je u stan kao mali, debeljuškasti tornado.

„G-đice Drum,” – rekao je, grabeći njenu pomalo suzdržanu ruku i mašući svojim absurdnim šeširom – „potpuno mi je nemoguće da vam izrazim sve svoje zadovoljstvo zbog upoznavanja s vama, ali uz to i duboko žaljenje što nam se ova prilika za susret ukazala usred tako ogromne tuge, pa sam primoran i da vam izrazim svoje najiskrenije saučešće. Molim vas, verujte da se ne bih nametao vašem ličnom bolu ni za šta na ovom svetu, da stvar nije najhitnija i od najveće važnosti. Ričarde – rešio sam problem madžioničarskog trika, a rešenje je potpuno neverovatno.”

Proletoe je kroz sobu i sručio se na slobodnu stolicu za malim trpezarijskim stolom, na koji je stavio svoj šešir.

„Moraćeš da nas izvineš, Dirk –” – rekao je Ričard hladno.

„Ne, bojam se da će te vi *mene* morati da izvinete.” – odvratio je Dirk – „Zagonetka je rešena, a rešenje je tako neverovatno, da sam morao da zamolim sedmogodišnjaka s ulice da mi ga pronade. Ali, nesumnjivo je tačno, potpuno nesumnjivo. Šta je, onda, rešenje?” pitate me vi, ili biste me pitali, kad biste uspeli da dođete do reči, a ne možete, pa ču vas poštovati truda i postavi ču pitanje umesto vas, a odgovori ču vam da neću da vam kažem, zato što mi nećete verovati. Umesto toga ču vam sve pokazati, upravo danas popodne.”

„Međutim, budite ubedeni da će vam sve biti objašnjeno. Trik će vam biti objašnjen. Poruka koju si pronašao biće objašnjena – poruka je trebalo da mi sve razjasni, ali bio sam budala. A biće objašnjeno i gde je treće pitanje koje nedostaje, ili – a ono je značajna stvar – biće objašnjeno gde je *prvo* pitanje koje nedostaje!”

„Kakvo prvo pitanje koje nedostaje?” – uzviknuo je Ričard, zbumen iznenadnom pauzom koja ga je naterala da uskoči s prvom frazom koja mu je pala na pamet.

Dirk je trepluo, kao da gleda u idiota. „Pitanje koje nedostaje, a koje je postavio Džordž III, naravno.” – rekao je.

„Postavio *kome!*”

„Pa, Profesoru,” – rekao je Dirk nestrpljivo. – „Sto ne slušaš šta ti govorim? Cela stvar je tako očigledna!” – uzviknuo je, treskajući po stolu – „Tako očigledna, da je jedina stvar koja me je sprečila da sagledam rešenje bila bedna činjenica da je sve to potpuno nemoguće. Serlok Holms je primetio da u trenutku kad eliminišeš nemoguće, ono što preostaje, koliko god bilo neverovatno, mora daje pravi odgovor. Ja, međutim, ne volim da eliminišem nemoguće. Hajd’mo sad.”

„Ne.”

„Šta?” Dirk je pogledao u Suzan, odakle je doprlo ovo neočekivano – ili, bar neočekivano za Dirka – protivljenje.

„Gospodine Džentli,” – rekla je Suzan glasom kojim bi se mogla ukiseliti turšija – „zašto ste namerno naveli Ričarda da misli da ga traži policija?”

Dirk je prevrnuo očima.

„Ali njega *jeste* tražila policija,” – rekao je – „i još uvek ga traži.”

„Da, ali samo da im odgovori na neka pitanja! Ne zato što je osumnjičen za ubistvo.”

Dirk je spustio pogled.

„Gospodice Drum,” – rekao je – „policiju zanima da sazna ko je ubio vašeg brata. A mene, uz sve dužno poštovanje, ne. Moglo bi, dozvoljavam, da se ispostavi da to ima neku težinu u ovom slučaju, ali isto tako, u pitanju može da bude neki usputni luđak. Ja sam želeo da saznam, a i dalje to očajnički želim, zašto se Ričard sinoć popeo u ovaj stan.”

„Rekao sam ti.” – protestovao je Ričard.

„Ono što si mi rekao je irelevantno – otkriva samo činjenicu da ni ti sam ne znaš razlog! Za boga miloga, smatrao sam da sam ti to dovoljno jasno demonstrirao na kanalu!”

Ričard se krčkao u sebi.

„Dok sam te gledao bilo mi je savršeno jasno,” – nastavio je Dirk – „da teško da znaš šta radiš, i da te apsolutno nije briga za fizičku opasnost u kojoj se nalaziš. Na prvi pogled sam pomislio, gledajući te, da si neka tupava lopina u svojoj prvoj i verovatno poslednjoj provali. Ali, onda se figura okrenula i shvatio sam da si to ti – a znam da si intelligentan, racionalan i skroman čovek. Ričard Mek Daf? Rizikuje svoju grbaču nesmotreno se pentrajući uz oluke u sred noći? Činilo mi se da bi se ti ponašao na tako ekstreman i lakouman način samo u slučaju da očajnički brineš zbog nečega što ti je užasno važno. Zar to nije istina, gospodice Drum?”

Ostro je pogledao u Suzan, koja je lagano sela, gledajući ga s panikom u očima, a to mu je govorilo da je ubo pravo u sredu.

„A ipak, kad si sledećeg jutra došao do mene, delovao si savršeno mirno i priabranu. Raspravljao si se sa mnom potpuno racionalno kad sam ti servirao sve one besmislice o Sredingerovoј mački. To nije bilo ponašanje osobe koja je prethodne noći bila priterana uza zid do krajnosti, zbog nekog očajničkog cilja. Priznajem da sam u tom trenutku i ja pomalo, pa, preuveličao tvoje nevolje, samo da bih te zadržao uz sebe.”

„Nisi uspeo, otiašao sam.”

„S određenim idejama u svojoj glavi. Znao sam da ćeš se vratiti. Najpokornije se izvinjavam što sam te pogrešno uputio, ehm, donekle, ali znao sam da je ono što moram da saznam daleko izvan onoga čime bi se policija bavila. A u pitanju je sledeće – ako ti nisi bio sasvim ti kad si se sinoć pentrao uz taj zid … onda, *ko* si bio, – i *zašto?*”

Ričard je zadrhtao. Tišina se rastegla.

„Kakve veze ima sve to s madioničarskim trikovima?” – konačno je rekao.

„E, zbog toga moramo u Kembridž – da to saznamo.”

„Ali, zbog čega si tako siguran – ”

„Jer me to uznemirava.” – rekao je Dirk, a mračan i težak izraz spustio mu se na lice.

Odjednom je delovao čudno suzdržano za tako pričljivu osobu.

Onda je nastavio.

„Izuzetno me uznemirava kad shvatim da znam stvari, a da ne znam zašto ih znam. Možda je to isto ono instinktivno obrađivanje podataka koje nam dozvoljava da uhvatimo loptu skoro pre nego što je ugledamo. Možda je to onaj dublji i manje objasnjivi instinkt, koji nam kazuje da nas neko posmatra. Moj intelekt izuzetno vređa kad se meni dogode iste one stvari zbog kojih prezirem lakovernost drugih ljudi. Setićeš se … incidenta u vezi s određenim ispitnim pitanjima.”

Odjednom je izgledao sluđeno i iscrpljeno. Morao je da posegne duboko u sebe da bi opet nastavio da govori.

„Jedna je stvar sposobnost da sabereš dva i dva i odmah dođeš do broja četiri. Sposobnost da sabereš kvadratni koren iz petsto trideset i devet zapeta sedam i kosinus od dvadeset šest zapeta trideset i dva i dobiješ ... neko rešenje, sasvim je druga stvar. A ja ... pa, evo, daću ti primer.”

Nagnuo se unapred, duboko koncentrisan. „Sinoć sam te video kako se pentraš u ovaj stan. Znao sam da nešto nije u redu. Danas sam te naveo da mi kažeš svaki, i najmanji detaljčić koji ti je ostao u glavi od sinoć, i već kao rezultat toga, samo uz pomoć mog intelekta, otkrio sam verovatno najgrandioznu tajnu, sakrivenu negde na ovoj planeti. Kunem ti se da je ovo istina i da to mogu da dokažem. Sada mi moraš verovati kad ti kažem da ja znam, ~~ZNAM~~ da tu postoji nešto užasno, očajnički i zaprepašćujuće naopako, i da mi moramo pronaći šta je to. Da li sada hoćeš da podeš sa mnom u Kembridž?”

Ričard je tupo klimnuo.

„Dobro.” – rekao je – „A šta je ovo?” – dodao je, pokazujući na Ričardov tanjur.

„Marinirane rolnice od haringe. Hoćeš malo?”

„Hvala lepo, ali ne.” – rekao je Dirk, ustajući i zakopčavajući kaput. – „U mom rečniku ne postoji reč ‘haringa’” – dodao je dok je išao ka vratima, gurkajući Ričarda ispred sebe – „Doviđenja, g-đice Drum, poželite nam srećan put.”

Čuo se štropot grmljavine i začetak onog beskrajnog rominjanja sa severoistoka, koje kao da prati većinu najznačajnijih događaja.

Dirk je podigao kragnu svog kožnog kaputa da se zaštitи od kiše, ali sem toga ništa nije moglo da skvasi njegovu demonsku žustrinu, dok se s Ričardom približavao velikoj kapiji iz XII veka.

„Koledž Sv. Ked, Kembridž.” – uzviknuo je, ugledavši je po prvi put posle osam godina.

„Osnovao ga je godine – ne znam koje, neko koga sam zaboravio, u čast nekog drugog čijeg se imena trenutno ne sećam.”

„Da nije Sveti Ked?”

„Da znaš, možda baš on! Jeden od dosadnijih severno-umbrijskih svetaca. Njegov brat Čed bio je još dosadniji. Ima svoju katedralu u Birmingemu, šta više reći? O, Bile, baš mi je drago što te vidim,” – dodao je, obraćajući se portiru, koji je i sam upravo ulazio u koledž. Portir se osvrnuo.

„Gospodine Sjeli, drago mi je što ste nam opet došli. Žao mi je zbog onih neprijatnosti koje ste imali, nadam se da je sve to sada iza vas.”

„Jeste Bile, naravno. Evo, trudim se. A g-đa Roberts? Kako je ona? Da li je još uvek muči stopalo?”

„Ne, otkad je dala da joj ga otfikare, hvala na pitanju, gospodine. Među nama, gospodine, bio bih još srećniji da su *nju* amputirali, a ostavili nogu. Rezervisao sam za nogu zgodno mesto iznad kamina, ali šta da se radi, mi se nikad ništa ne pitamo.”

„Gospodine Mek Daf, dobar dan,” – dodao je, pristojno klimnuvši Ričardu – „O, onaj konj koga ste pomenuli sinoć, gospodine, bojim se da smo morali da ga odstranimo. Smetao je profesoru Kronotisu.”

„Samo sam bio radoznao, Bile.” – rekao je Ričard – „Nadam se da vas nisam preterano uznemirio.”

„Mene ništa ne uznemirava, gospodine, ukoliko ne nosi haljinu. Ne mogu da podnesem kad vidim mladiće u haljinama, gospodine.”

„Ako ti konj ikada ponovo bude zasmetao, Bile,” – prekinuo ga je Dirk, tapšući ga po ramenu – „pošalji ga meni na razgovor. Sad, pomenuo si dobrog profesora Kronotisa. Da li je on trenutno kod kuće? Svratili smo poslom.”

„Koliko ja znam, jeste, gospodine. Ne mogu da proverim, zato što mu telefon ne radi. Predlažem da odete i sami se u to uverite. Dalji levi čošak Drugog dvora.”

„Znamo, znamo, Bile, hvala ti, i uruči moje pozdrave ostatku g-đe Roberts.”

Projurili su kroz Prvi dvor, to jest, Dirk je projurio, a Ričard hodao svojim uobičajenim čapljastim klatarenjem, mršteći se na bednu kišicu.

Dirk se očigledno uživeo u ulogu turističkog vodiča.

„Sv. Ked,” – rekao je – „Kolridžov koledž i koledž ser Isaka Njutna, čuvenog izumitelja novčića s nazubljenom ivicom i mačkostupa.”

„Čega?” – rekao je Ričard.

„Mačkostupa! Izum neobično lukav, jednostavan i koristan. Vidiš, to su vrata u vratima, i mačke

kroz njih ... ”

„Da.” – rekao je Ričard – „A tu je i ono beznačajno pitanje gravitacije.”

„Gravitacija.” – rekao je Dirk uz blago-prezrivi trzaj ramenima – „Da, ima i toga, valjda. Iako je to, naravno, tek puko otkriće. Samo je čekala da je neko otkrije.”

Izvadio je peni iz džepa i ravnodušno ga bacio na šljunak pored asfaltirane staze.

„Vidiš?” – rekao je – „Radi čak i vikendom. Neko ju je, pre ili kasnije, morao primetiti. Ali, mačkostup..., ah, to je sasvim druga stvar. Izum – čist kreativni izum.”

„Ja sam mišljenja da je mačkostup sasvim očigledna stvar. Svako se toga mogao setiti.”

„A,” – rekao je Dirk – „samo retki umovi mogu sasvim nepostojeću stvar učiniti očiglednom i slepcu. Fraza ‘I ja sam se toga mogao setiti.’ veoma je popularna i veoma varljiva, jer se u stvari *nisi* setio, što je takođe jedna veoma značajna i razotkrivajuća činjenica. Ovo je, ako se ne varam, stepenište koje tražimo. Da se popnemo?”

Ne čekajući odgovor, krenuo je uz stepenice. Ričard ga je, nesigurno klipšući za njim, zatekao kako već kuca na unutrašnja vrata. Spoljašnja su bila otvorena.

„Uđite!” – začuo se glas iznutra. Dirk je otvorio vrata i ušli su taman na vreme da ugledaju Regovu sedu glavu kako nestaje u kuhinji.

„Baš kuvam čaj.” – viknuo je – „Hoćeš li? Sedi, sedi, ko si da si.”

„To bi bilo lepo.” – odgovorio je Dirk – „Nas je dvojica.” Dirk je seo, a Ričard za njim.

„Indijski ili kineski?” – upitao je Reg.

„Indijski, molim.”

Čuo se zvezket šolja i tacni.

Ričard se osvrnuo po sobi. Odjednom mu se činila nekako mirnom. Vatra je tiho dogorevala, ali je svetlost u sobi odslikavala sivo popodne. Iako je sve bilo isto – stari kauč, sto pretovaren knjigama – kao da je ništa nije povezivalo s histeričnom čudnovatošću od prošle noći. Soba kao da je sedela tamno, s podignutim obrvama, nevino pitajući: „Izvol’te? Jel’ nešto nije u redu?”

„Mleko?” – viknuo je Reg iz kuhinje.

„Molio bih.” – odgovorio je Dirk. Ričardu je uputio osmeh polulud od potisnutog uzbudjenja. „Jednu kašiku ili dve?” – ponovo je pozvao Reg.

„Jednu, molim vas,” – rekao je Dirk – „i dve kašičice šećera, ako može.”

Iz kuhinje su dopirali zvuci užurbanih pokreta. Prošlo je još nekoliko trenutaka i Reg je promolio glavu kroz vrata.

„Svlad Sjeli!” – uzviknuo je. – „Dragi bože! Pa, ovo je zaista bilo brzo, mladi Mek Dafe, svaka čast. Dragi momče, oduševljen sam što te vidim, sjajno je što si došao.”

Obrisao je ruke peškirićem koji je poneo sa sobom iz kuhinje i požurio do njega da se rukuje.

„Dragi moj Svlade.”

„Dirk, molim vas, ako ne biste imali ništa protiv,” – rekao je Dirk, toplo mu tresući ruku – „više volim to ime. Ima neku škotsku oštrinu. Dirk Džentli je ime pod kojim danas poslujem. Moram da se distanciram od nekih događaja iz prošlosti, nažalost.”

„Naravno, znam kako se osećaš. Veći deo četrnaestog veka je poprilično mračan.” – rekao je Reg, pun entuzijazma.

Dirk samo što nije ispravio ovaj nesporazum, ali je pomislio da bi dugo potrajalo, pa je batalio.

„Pa, kako ste nam, dragi profesore?” – rekao je, teatralno polažući šešir i šal na rukohvat kauča.

„Pa,” – rekao je Reg – „ovo je bilo interesantno vreme, mada, ipak, bilo je dosadno. Ali, dosadno iz interesantnih razloga. Nego, sedite, ugrejte se pored vatre, a ja ћu doneti čaj i potrudiću se da vam sve objasnim.” Ponovo je požurio napolje, zaposleno pevušeći, i ostavio ih da se smeste pored vatre.

Ričard se nagnuo ka Dirku. – „Nisam imao pojma da se tako dobro znate.” – rekao je, klimnuvši u pravcu kuhinje.

„Ne znamo se.” – odmah je odgovorio Dirk. – „Jednom smo se slučajno upoznali, na nekoj večeri, ali smo se odmah odlično razumeli.”

„Kako to da se nikada više niste sreli?”

„On me je veoma prilježno i studiozno izbegavao, naravno. Kad se odlično razumeš s nekim, ugrožavaš tajnost onoga što kriješ. A što se tajni tiče, čini mi se da je ova poveća. Ako igde na svetu postoji veća tajna, veoma bih voleo,” – rekao je tiho – „da znam šta je u pitanju.”

Značajno je pogledao Ričarda i podigao ruke iznad vatre. Pošto je Ričard već bezuspešno pokušavao da izvuče iz njega kakva je to tajna, ovog puta je odbio da se upeca – samo se zavalio u svojoj naslonjači i razgledao sobu.

„Da li sam vas već pitao,” – rekao je Reg, vrativši se u sobu u tom trenutku – „jeste li za čaj?”

„Ehm, da.” – rekao je Ričard – „nadugačko smo pričali o tome. Mislim da smo se na kraju složili da jesmo.”

„Dobro.” – rekao je Reg smušeno – „baš je srećna slučajnost što ga imam gotovog u kuhinji. Molim vas, izvinite me. Moja memorija je kao … kao … kako se zove ona stvar u kojoj se cedi pirinač? O čemu ja to govorim?”

Hitro se okrenuo i ponovo nestao u kuhinji, sa zbumjenim izrazom lica.

„Veoma interesantno.” – rekao je Dirk tiho – „Baš sam se bio pitao da mu sećanje nije malo popustilo.”

Ustao je, iznenada, i pogledao po sobi. Oči su mu kliznule do računaljke koja je stajala na jedinstvenoj raščišćenoj tački na velikom stolu od mahagonija.

„Je 1' ovo sto,” – upitao je Ričarda tihim glasom – „na kom si našao poruku o slaniku?”

„Da.” – rekao je Ričard, ustajući i prilazeći – „Bila je zataknuta u ovoj knjizi.” Podigao je vodič po grčkim ostrvima i prelistao ga.

„Da, da, naravno.” – rekao je Dirk nestrpljivo. – „Znamo sve o tome. Samo me zanima da li je u pitanju bio *ovaj* sto.” Radoznalo je prevukao prstima po ivici.

„Ako misliš da je to bila ujdurma prethodno dogovorena između Rega i devojčice,” – rekao je Ričard – „moram ti reći da sam siguran da je to nemoguće.”

„Naravno da nije.” – rekao je Dirk nervozno. – „Mislio sam da je to svima očigledno jasno.” Ričard je slegnuo ramenima, pokušavajući da se ne naljuti i ponovo je spustio knjigu na sto.

„Pa, to je čudna slučajnost, da je knjiga bila ...”

„Čudna slučajnost!” – frknuo je Dirk – „Ha! Baš ćemo videti koliko je to bilo slučajno. Videćemo i koliko je *čudno* sve to bilo. Voleo bih, Ričarde, da pitam našeg prijatelja kako je izveo onaj trik.”

„Mislio sam da si rekao da to već znaš.”

„Znam.” – rekao je Dirk uobraženo – „Voleo bih da mi bude i potvrđeno.”

„O, jasno.” – rekao je Ričard – „Pa to je baš lako, zar ne? Nateraš ga da ti objasni, a onda kažeš

‘Da, to je upravo kako sam ja mislio da se sve dogodilo!’ Odlično, Dirk. Zar smo se vucarali čak dovde samo da bi nam objasnio kako je izveo mađioničarski trik? Mislim da sam poludeo.’

Dirk se zajapurio.

„Molim te, radi ono što ti kažem.” – prasnuo je ljutito. – „Ti si ga video kako izvodi trik, pa moraš i da ga pitaš kako mu je to uspelo. Veruj mi, iza svega se krije neverovatna tajna. Znam to, ali želim da ~~ne~~ to čuješ od njega.”

Naglo se okrenuo kad je Reg ponovo ušao, noseći poslužavnik, koji je odneo do kauča i spustio ga na niski stočić ispred vatre.

„Profesore Kronotis … rekao je Dirk.

„Reg,” – rekao je Reg – „molim vas.”

„U redu.” – rekao je Dirk – „Reg …”

„Đevđir!” – uzviknuo je Reg.

„Šta?”

„Stvar u kojoj se cedi pirinač. Djevđir. Pokušavao sam da se setim te reči, mada sam zaboravio zašto. Nema veze. Dirk, dragi momče, izgledate mi kao da ćete iz nekog razloga eksplodirati. Zašto ne sednete i ne raskomotite se?”

„Ne, hvala, radije bih se nervozno šetkao napred-nazad, ako nemate ništa protiv. Reg …” Okrenuo se da se suoči s njim i podigao jedan prst.

„Moram da vam saopštим,” – rekao je – „da znam vašu tajnu.”

„A, da, ehm – stvarno?” – promrmljao je Reg, gledajući zbuljeno u pod i petljajući oko šolja i čajnika. – „Tako.”

Šolje su divljački zveckale dok ih je premeštao. – „Da, toga sam se i bojao.”

„A moram i da vam postavim neka pitanja. Moram da vam priznam da se jako brinem kakvima će se odgovori pokazati.”

„Da, da.” – promucao je Reg. – „Pa, možda je konačno i vreme. Ni sam ne znam šta da mislim o nedavnim događajima i … i sam se pribojavam. Dobro. Pitajte sve što želite.” Oštro je podigao pogled, iskričavih očiju.

Dirk je kruto klimnuo ka Ričardu, okrenuo se i počeo da šetka, zureći u pod.

„Ehm,” – rekao je Ričard – „pa, mene … mene zanima kako ste izveli mađioničarski trik sa slanikom, sinoć.”

Reg kao da se iznenadio i zbulio kad je čuo pitanje. „Mađioničarski trik?” – rekao je.

„Hm … da,” – rekao je Ričard – „mađioničarski trik.”

„O,” – rekao je Reg – „pa, što se tiče mađioničarskog dela cele stvari, nisam siguran da bih smeo da – … pravila Čarobnjačkog kružoka, znate, veoma su stroga po pitanju otkrivanja tih tajni. Veoma stroga. Ipak, to je impresivan trik, zar ne?” – dodao je lukavo.

„Pa, da.” – rekao je Ričard – „tada mi je delovalo sasvim prirodno, ali sada, kad sam … kad sam razmislio o tome, moram da priznam ~~DA JE~~ bio pomalo zaprepašćujući.”

„Ah, pa,” – rekao je Reg – „stvar je u veštini, znate. U vežbi. To da cela stvar deluje prirodno.”

„Zaista je delovala prirodno.” – nastavio je Ričard, opipavajući dalji pravac delovanja. – „Bio sam baš zatečen.”

„Svidelo ti se?”

„Bilo je veoma impresivno.”

Dirk je postajao sve nestrpljiviji. Prostreljio je Ričarda značajnim pogledom.

„I sasvim mi je jasno,” – rekao je Ričard odlučno – „zbog čega ne želite da mi odgovorite. Prosto me zainteresovalo, to je sve. Izvinite što sam pitao.”

„Pa,” – rekao je Reg u iznenadnom napadu sumnje – „prepostavljam … pa, ukoliko obećate da nikom nećete reći.” – nastavio je – „Prepostavljam da i sami možete zaključiti da sam iskoristio dva slanika sa stola. Niko ne bi primetio razliku. Brzina ruku, znate, vara oko, posebno neke od očiju oko tog stola. Dok sam se petljao s mojom vunenom kapom, veoma lukavo simulirajući trapavost i zaboravnost, prosto sam strpao slanik u rukav. Vidite?”

Zbunjenost i zatečenost kao da su bili potpuno oduvani njegovim uživanjem u hvalisanju svojom veštinom.

„To je najstariji trik na svetu, u stvari,” – nastavio je – „ali ipak, zahteva veliku količinu veštine i spretnosti. Onda sam ga malo kasnije, naravno, vratio na sto, pretvarajući se da ga prosto doda jem nekom drugom. To zahteva godine vežbanja, naravno, da cela stvar deluje prirodno, ali mnogo više volim tako, nego da ga prosto spustim dole na pod. To rade samo amateri. Ne možete da ga podignite, a čistači ih ne primete i po dve nedelje. Jednom je pod mojoj stolicom mrtav drozd stajao čitavih mesec dana. Mada, to nema nikakve veze s madjoničarskim trikovima. Udavila ga mačka.”

Reg je sijao.

Ričard je osećao da je obavio svoj zadatak, ali mu ni na kraj pameti nije bilo šta im je to donelo. Pogledao je Dirka, koji mu je takođe nije pomogao, pa je nastavio da kopa naslepo.

„Da,” – rekao je – „da, razume se da sve može biti postignuto veštim rukama. Ono što ne razumem je kako se taj slanik našao u vazi.”

„Pa, to je … to je savršeno prosto,” – rekao je Reg – „to ne zahteva nikakve madjoničarske veštine. Izvadio sam ga iz kape, sećate se?”

„Da.” – rekao je Ričard sumnjičavo.

„Pa,” – rekao je Reg – „dok sam bio van sale, otišao sam da pronađem čoveka koji je napravio tu vazu. Za to je trebalo vremena, naravno. Trebalo mi je oko tri nedelje detektivskog posla da mu uđem u trag i još par dana da ga otreznim, a onda sam ga, uz malo muke, ubedio da umetne slanik u novu vazu i ispeče je. Posle toga sam svratio do radnje da nađem malo, ahm, pudera, da sakrijem preplanulost, i naravno, morao sam pažljivo da odmerim vreme za povratak, da bi cela stvar delovala prirodno. Naleteo sam na sebe u predvorju, uh, to je uvek neprijatno, nikad ne znam gde da gledam, ali, ehm … pa, eto vam.”

Nasmešio se prilično sumornim i nervoznim osmehom.

Ričard je pokušavao da klimne, ali je na kraju odustao.

„O čemu vi to, pobogu, govorite?”

Reg ga je pogledao, sasvim iznenaden.

„Mislio sam da ste rekli kako znate moju tajnu.” – rekao je.

„Ja znam.” – rekao je Dirk. – „On još uvek ne zna, mada me je snabdeo svim informacijama potrebnim da otkrijem u čemu je stvar. Dozvolite da,” – dodao je – „popunim par praznina u ovoj priči. Da biste učinili sve da sakrijete činjenicu da ste zapravo bili odsutni nekoliko nedelja, iako ste, bar što se tiče svih prisutnih za stolom, samo izašli do predvorja na nekoliko trenutaka, morali ste da zapišete poslednju stvar koju ste rekli, da bi ponovo mogli pohvatati niti razgovora što je prirodnije

moguće. Važan momenat u svemu tome je da vas sećanje ne služi kao pre. Tačno?"

„Nije što je nekad bilo.” – rekao je Reg, lagano odmahujući svojom sedom glavom. – „Jedva da se sećam kakvo je nekad bilo. Ali da, veoma ste bistri kad ste uspeli da primetite taj detalj.”

„I onda, tu je i sitno pitanje,” – nastavio je Dirk – „pitanja koje je postavio Džordž III. Postavio vama.”

Ovo je Ričarda veoma iznenadilo.

„Pitao vas je,” – nastavio je Dirk, proveravajući u sveščići koju je izvukao iz džepa – „da li postoji neki poseban razlog zbog čega se jedna stvar događa posle druge, i da li postoji neki način da se to zaustavi. Zar vas nije takođe pitao, pitao prvo ~~was~~, da li je moguće kretati se unazad kroz vreme, ili nešto slično tome?”

Reg je uputio Dirku jedan dug i procenjivački pogled.

„Bio sam u pravu što se vas tiče.” – rekao je. – „Vi imate izvanredan um, mladiću.” Polako je otišao do prozora i bacio pogled na Drugi dvor. Gledao je kako raštrkane figure ljudi trčkaraju, grleći se na kišici i pokazujući jedno drugom stvari.

„Da,” – rekao je Reg konačno, prigušenim glasom – „to je tačno ono što je rekao.”

„Dobro,” – rekao je Dirk, s treskom zaklopivši svesku, sa stisnutim, maleckim osmehom, koji im je poručivao da on živi za ovakve pohvale – „onda to objašnjava zbog čega su odgovori bili baš ‘da’, ‘ne’ i ‘možda’ – tim redom. A sada – gde je?”

„Gde je šta?”

„Vremeplov.”

„U njemu ste.” – rekao je Reg.

Grupa bučnih ljudi prosula se iz voza u Bišops Stortfordu. Neku su nosili jutarnja odela s karanfilima, malo ocvalim od slavlja. Žene iz grupe nosile su svečane haljine i šešire i uzbudeno brbljale o tome kako je Džulija divno izgledala u svilenom taftu, kako Ralf i dalje izgleda kao samozadovoljni tupan, čak i tako sređen i u lepoj garderobi, i uglavnom, celoj stvari nisu davali više od dve nedelje.

Jedan od muškaraca izbacio je glavu kroz prozor i pozvao pripadnika železničkog osoblja samo da proveri da li su u pravom vozu, i da li on staje u Kembridžu. Osoblje je potvrdilo – da, oca mu, pa naravno da staje. Mladić je rekao da ne žele da u jednom trenutku shvate da se kreću u pogrešnom pravcu, zar ne, i onda je ispustio zvuk koji je ličio na ribilji lavež, tek da bi ukazao koliko je to bila jedna izuzetno duhovita primedba, a onda je uvukao glavu natrag, tresnuvši je usput o prozor.

Procenat alkohola u vazduhu kupea naglo je skočio.

Izgleda da su svi smatrali da bi najbolji način da se dovedu u pravo raspoloženje za prijem posle venčanja bio jedan pohod na bar, u kome bi oni članovi grupe koji još nisu sasvim pijani dovršili taj zadatak. Bučni uzvici odobravaanja pozdravili su tu ideju, kad je voz, uz trzaj, ponovo krenuo, a su svi oni koji su stajali popadali su.

Tri mladića pala su na tri prazna sedišta oko jednog stola, a četvrto je već zauzimao jedan glatki, podeblji čovek u staromodnom odelu. Imao je ožalošćen izraz lica i velike, vlažne, kravljе oči, uperene u neku nepoznatu daljinu.

Veoma lagano, njegove oči su se iz večnosti postepeno vratile u sadašnjost, na njegovo neposredno okruženje, i njegove nove i nametljive saputnike. Osetio je potrebu kakvu nikada ranije nije osetio.

Tri čoveka su glasno raspravljala da li svi treba da odu u bar, da li neki od njih treba da odu u bar i donesu piće za sve ostale, da li će se oni koji budu išli u bar zaboraviti pri pogledu na sve to piće i ostati tamo pa ga neće doneti i ostalima, koji će sedeti tu i zabrinuto čekati na njihov povratak, i da li će, čak i ako se odmah sete da treba da se vrate s pićem, uspeti da ga donesu, a da ga uz put ne isprosipaju svuda po vagonu, smetajući ostalim putnicima.

Izgledalo je da su postigli nekakav kompromis, ali se skoro istog trenutka više nisu mogli setiti kakav. Njih dvojica su ustali, pa onda ponovo seli, kad je ustao treći. Onda je i on seo. Druga dvojica su ponovo ustali, došavši na ideju da bi najbolje bilo da naprsto kupe čitav bar.

Treći je počeo da ustaje za njima, kad se lagano, s nezaustavljivom nam erom, kravljеoki čovek nagnuo k njemu i čvrsto ga uhvatio za mišicu.

Mladić u odelu pogledao ga je najoštije što mu je njegov praznjikavi mozak dozvoljavao i, uznemiren, rekao: „Šta vi hoćete?“

Majki Venton-Viks ga je pogledao u oči neverovatnom snagom i rekao, tihim glasom: „Bio sam na brodu...“

„Šta?“

„Na brodu ...“ – rekao je Majkl.

„Kakvom brodu, o čemu vi to govorite? Pustite me. Puštaj!“

„Prešli smo,“ – nastavio je Majki, tihim, skoro nečujnim, ali opčinjavajućim glasom – „čudovišnu razdaljinu. Došli smo da izgradimo raj. Raj. Ovde.“

Oči su mu nakratko lutale po vagonu, a onda letimično okrznule sve gušću pomrčinu kišne engleske večeri, kroz blatom isprskane prozore. Posmatrao je sve to s očiglednom mržnjom. Stisak na mladićevoj mišici je očvrsnuo.

„Slušajte, ja idem na piće.” – rekao je gost s venčanja, mada slabunjavao, jer je bilo jasno da ne ide.

„Ostavili smo za sobom one koji će se samouništiti ratom.” – mrmljaо je Majki. – „Naš svet trebalo je da bude svet mira, muzike, umetnosti, prosvetljenosti. Sve ono dosadno, sve ono obično i monotono, sve ono vredno prezira, svemu tome ne bi bilo mesta na našem svetu...”

Primireni slavljenik gledao je ljubopitljivo u Majkla. Nije izgledao kao matori hipik. Naravno, u to nikada ne možeš biti siguran. Pa zar nije i njegov stariji brat nekada proveo nekoliko godina u druidskoj komuni, hraneći se krofnama sa LSD-om i verujući da je drvo, sve do trenutka kad je otišao odатle i postao direktor jedne trgovačke banke. Razlika je, naravno, bila u tome što je sada tek *ponekad* mislio da je drvo i odavno je naučio da treba da izbegava jednu vrstu klareta koja ponekad u njemu izaziva takav fleš-bek.

„Bilo je onih koji su govorili da ćemo propasti,” – nastavio je Majkli tihim glasom koji se jasno prnosio pod svom onom veselom bukom koja je ispunjavala vagon – „koji su predskazivali da i mi u sebi nosimo seme rata, ali su naša čvrsta odluka i cilj bili da treba da se razvijaju samo umetnost i lepota – muzika. Sa sobom smo poveli samo one koji su verovali, koji su želeli da sve to bude istina.”

„Ali, o čemu vi to govorite?” – pitao je gost sa venčanja, mada ne izazovno, jer je potpao pod Majklov hipnotički uticaj. – „Kada je to bilo? Gde je to bilo?”

Majkl je teško uzdahnuo. – „Pre nego što si se ti rodio.” – rekao je konačno – „Miruj, i ispričaćeš mi.”

Usledila je duga, zбуњujuća tišina, којој је мрачну ноту приметно наметнуло веће наполју, кад је узело собу у своје рuke. Траčак светlosti обавио је Rega сенкама.

Dirk је, једном од неколико пута у свом животу, prepunom живописно продуктивне елоквencije, остало без рећи. Очи су му сјале дећим чуђенjem док су изнова и изнова прелазиле преко отрканог, обичног nameštaja u sobi, drvetom обложенih zidova, izlizanih tepiha. Рuke су му се tresле.

Ričard се мало намрштио, сам за себе, на trenutak, као да је покушавао да извуče неки kvadratni koren u glavi, а онда је погледао директно у Rega.

„Ko ste vi?” – питао је.

„Pojma nemam,” – рекао је Reg весело – „моје сећање је углавном nestalo. Ja sam veoma star, znate. Zaprepašćujuće star. Da, mislim da biste, kad bih vam rekao koliko sam star, vi zaista bili zaprepašćeni. Velike su шансе да бих и сам bio запреpašćen, jer se ne сećam tačno. Video sam užasno mnogo тога, видите. Veći deo sam zaboravio, hvala bogu. Problem је у tome što, kad dospete u мојe godine, које су, чини mi se da sam već поменуо, прilično запреpašćujuće – да ли sam то već rekao?”

„Da, već ste nam то поменули.”

„Dobro. Zaboravio sam. Stvar је у tome да наše сећање не постаје веће, i доста stvari jednostavno otpada. Тако да је, здраво, највећа razлика između osoba мојih i vaših godina u tome koliko sam zaboravio, a ne koliko znam. Posle неког vremena zaboravimo i шта smo sve zaboravili, a онда zaboravimo чак и да је некад постојало нешто čega smo se mogli сećati. A posle тога počinjemo da zaboravljamо, ehm, i ... o čemu smo ono razgovarали?”

Bespomoćno је zurio u čajnik.

„O stvarima којих се сећате ...” – помогао mu је Ricard nežno.

„Miris i minduše.”

„Te stvari se, из неког razloga, задржавају дugo.” – рекао је Reg, zбуњено одмахујући главом. Iznenada je seo. – „Minduše које je nosila kraljica Viktorija na svom Srebrnom jubileju. Izuzetno krasni predmeti. Uklapali су se u slike iz tog perioda, naravno. Miris улица pre nego što su ih закрчили automobili. Teško je reći koji je gori. Zato je Kleopatra остала тако дugo u mom сećanju, naravno. Prilično očajna kombinacija minduša i mirisa. Mislim da ће то вероватно biti poslednja stvar koja ће se задржати, kada sve остalo nestane. Sedeću sam u zamračenoj sobi, sans zuba, sans očiju, sans čula ukusa, sans ičega osim male, sive, stare glave, a u тој maloj sivoj, staroj glavi biće vizija ogavnih plavih i zlatnih visećih stvarčica које bljeskaju на светлу, i miris znoja, hrane за mačke i smrti. Pitam сe шta bi то trebalo da mi kaže...”

Dirk jedva да је disао dok је полако почињао да се kreće kroz собу, nežno прелазећи прстима преко zidova, kauča i stola.

„Koliko je дugo,” – рекао је – „ovo већ – ”

„Ovde?” – рекао је Reg. – „Tek oko dvesta godina. Otkako sam отишао u penziju.”

„A шта ste to radili, па ste se пензионисали?”

„Boga pitaj. Mada, mора да је било нешто прiličно добро, шта vi mislite?”

„Hoćete da kažete da ste bili ovde, u ovom istom stanu... *dvesta godina!* – promrmljaо je Ricard. –

„Pomislio bi čovek da će neko primetiti, ili bar pomisliti da je sve to čudno.”

„O, to je jedna od dobrih strana starijih koledža u Kembriju,” – rekao je Reg – „svi su tako diskretni. Ako bi sad krenuli da pričamo okolo šta je sve čudno kod svakog od nas ponaosob, sedeli bismo tu do Božića. Svlad, mislim, Dirk – dragi momče, molim vas da ne dodirujete to baš sada.”

Dirkova ruka posezala je za računaljkom koja je stajala na svom raščišćenom mestu na velikom stolu.

„Šta je to?” – upitao je oštro Dirk.

„To je upravo ono na šta i liči, stara, drvena računaljka.., – rekao je Reg. – „Pokazaću vam za trenutak, ali prvo moram da vam čestitam na vašim perceptivnim sposobnostima. Mogu li da pitam kako ste pronašli rešenje?”

„Moram da priznam,” – rekao je Dirk s retkom poniznošću – „da ga nisam pronašao ja. Na kraju sam pitao neko dete. Ispričao sam mu priču o triku i pitao ga kako misli da je izveden, a on je rekao, citiram, ‘Jebo te, pa očigledno je morao imati jebeni vremeplov.’ Zahvalio sam se dečku i dao mu šiling za trud. Sutnuo me je prilično jako u potkolenicu i otišao svojim poslom. Ali, on je bio taj – on je pronašao rešenje. Moj skromni doprinos celoj stvari bilo je to što sam uvideo da mora da je upravu. Čak mi je uštedeo trud da samog sebe šutnem.”

„Ali, vi ste bili sposobni da uvidite da treba pitati dete.” – rekao je Reg. – „Pa onda, čestitam vam na tome.”

Dirk je i dalje sumnjičavo zagledao računaljku.

„Kako … kako to radi?” – rekao je, trudeći se da pitanje zvuči beznačajno i uzgredno.

„Pa, to je zapravo strašno jednostavno,” – rekao je Reg – „radi kako god hoćeš da radi. Vidite, kompjuter vremeplova, s kojim je povezana, veoma je napredan. U stvari, moćniji je od zbira svih kompjutera na ovoj planeti, uključujući – e, ovo je nezgodan deo – uključujući i samog sebe. Nikada, zapravo, ni sam nisam to razumeo, da budem iskren. Ali, preko devedeset i pet procenata te moći koristi da bi razumeo šta vi tačno želite da on uradi. Ja naprosto kvrcnem moju računaljku tamo, i on razume šta želim da postignem. Mislim da mora da sam odgajan da koristim računaljku kad sam bio … pa, dete, valjda.”

„Ričard bi, na primer, verovatno želeo da umesto računaljke koristi svoj kućni računar. Ako bi ga stavio tamo gde стоји računaljka, kompjuter vremeplova bi ga jednostavno preuzeo i na ekranu bi se pojavilo mnogo lepih programa za putovanje kroz vreme, lakin za korišćenje, uz menije i sve moguće dodatke. Samo što bi ste, u slučaju da kliknete na broj 1066 na ekranu, dobili bitku kod Hejstinga ispred vrata, ehm, ako vas to baš zanima.”

Regov ton ukazao im je da njegovo interesovanje naginje ka nekim drugim oblastima.

„To je, ehm, u stvari prilično zabavno, na svoj način.” – zaključio je. – „Sigurno je bolje od televizije i mnogo lakše za korišćenje nego video-rekorder. Ako propustim neku emisiju, ja se malo vratim kroz vreme pa je odgledam. Potpuno sam nesposoban za petljancije sa svim onim dugmićima.”

Dirk je s užasom odreagovao na ovo priznanje.

„Imate vremeplov i koristite ga za… gledanje televizije?”

„Pa, uopšte ga ne bih koristio kad bih znako kako da izađem na kraj s video-rekorderom. To je delikatna stvar, putovanje kroz vreme, znate. Prepuna zapanjujućih zamki i opasnosti, ako bi vam se desilo da promenite nešto u prošlosti, mogli biste sasvim poremetiti tok istorije.”

„Plus, naravno, kvari mi telefon. Tako mi je žao što niste mogli da pozovete vašu mladu damu

sinoć". – rekao je pomalo postiđeno – „Izgleda da ima nečeg fundamentalno neobjasnivog u vezi s britanskim telefonskim sistemom, i to se mom vremeplovu ne dopada. S vodoinstalacijama, strujom i plinom nema nikakvih problema. Vezne interfejse sredili su na nekom kvantnom nivou, koji ja ne razumem baš sasvim, pa nikada nije bilo problema.”

„S druge strane, telefon je veliki problem. Svaki put kad koristim vremeplov, što je, naravno, skoro nikad, a delimično upravo i zbog problema s telefonom, telefon potpuno pomahnita, pa moram da pozovem nekog tupadžiju iz telefonske kompanije da dođe i popravi ga, a on počne da postavlja glupa pitanja, iako nema nikakvih šansi da bi ikada razumeo odgovore na njih.”

„Nego, poenta je u tome što ja veoma strogo poštujem pravilo da ne smem da promenim išta u prošlosti – ” uzdahnuo je Reg – „bez obzira na izazove.”

„Kakve izazove?” – rekao je Dirk oštroski.

„O, to je, ehm, samo sitnica za koju se interesujem,” – rekao je Reg nejasno – „veoma je bezopasna zato što se veoma strogo pridržavam pravila. Ipak, to me rastužuje.”

„Ali, vi ste prekršili sopstveno pravilo!” – insistirao je Dirk – „Sinoć! Promenili ste nešto u prošlosti – ”

„Pa, da.” – rekao je Reg, pomalo nespokojno – „Ali to je drugačije. Mnogo drugačije. Samo da ste videli izraz lica onog sirotog deteta. Tako je bila nesrećna. Ona misli ~~DA JE~~ svet fenomenalno mesto, a svi oni jezivi matori profesori su je zasipali svojim besmislenim gađenjem i prekorom, samo zato što oni više tako ne misle.”

„Mislim,” – dodao je, tražeći podršku od Ričarda – „setite se Kaulija. Kakav bezdušni matori jarac. Neko bi morao da mu ulije malo čovečnosti, pa makar mu je utucavali u glavu ciglom. Ne, to je bilo savršeno opravdano. Osim toga, strogo se pridržavam pravila – ”

Ričard ~~DA JE~~ pogledao kao da mu je konačno svanulo.

„Reg,” – rekao je ljubazno – „mogu li vam dati mali savet?”

„Naravno da možete, dragi momče, bio bih oduševljen.” – rekao je Reg.

„Ako vam ovaj ovde, naš zajednički prijatelj, ponudi da vas povede u štenju obalom reke Kem, ne idite.”

„Kako to, zaboga, mislite?”

„Misli,” – ispalio je Dirk kao iz topa – „da misli da postoji nešto pomalo nesrazmerno u odnosu između onoga što ste uradili i razloga zbog kojih ste to uradili.”

„O. Pa to je čudan način da se to kaže – ”

„Elem, on je veoma čudan momak. Ali, vidite, ponekad postoje i drugi razlozi zbog kojih nešto radite, razlozi kojih ne morate obavezno biti svesni. Kao u slučaju post-hipnotičke sugestije – ili posednutosti.”

Reg je strašno prebledeo.

„Posednutosti – ” rekao je.

„Profesore – Reg – verujem da ste želeli da me vidite iz nekog razloga. Zbog čega tačno?”

„Kembridž! Staaaaanicaaaaa Kembridž!” – začulo se razvučeno kreštanje staničnog razglosa.

Gomila bučnih slavljenika izletela je dole, na peron, vičući i zviždeći jedan drugom. – „Gde je Rodni?” – rekao je jedan, koji se uz teškoće iskoprao iz vagona u kome se nalazio bar. On i njegov drug gledali su gore-dole duž platforme, teturajući se. Velika figura Majkla Ventona Viksa promakla

je u tišini pored njih ka izlazu.

Gurali su se uz voz, gledajući kroz prljave prozore vagona. Iznenada su ugledali svog drugara kako još uvek sedi, kao u transu, na svom sedištu u vagonu koji je sad bio skoro potpuno prazan. Zalupali su na prozor i zviznuli mu. Na trenutak nije reagovao, a kada se iznenada probudio delovao je sasvim zbumjeno, kao da ne zna gde se nalazi.

„Potpuno je ukomiran!” – veselo su se razvlačili njegovi prijatelji, ponovo se gurajući u voz i spuštajući Rodnija na peron.

Ošamućeno je stajao na peronu i odmahivao glavom. Onda je, podigavši pogled, kroz rešetku ograde video glomaznog Majkla Venton-Viksa kako uvlači sebe i svoju tešku, veliku torbu u taksi, i na trenutak zastao, skamenjen.

„Neverovatna stvar,” – rekao je – „taj čovek. Pričao ~~MHE~~ dugu priču o nekakvom brodolomu.”

„Auuu,” – zavatio je jedan od njegovih drugova – „da mu nisi dao neke pare?”

„Šta?” – rekao je zbumjeno Rodni. – „Ne. Ne, mislim da ne. Samo što to nije bio brodolom, više neka nesreća, eksplozija – ? Izgleda da on misli da ju je neko izazvao. Ili pre – da je bila nesreća, a on je izazvao eksploziju dok je pokušavao da ispravi stvar i sve ih je pobio. Onda je rekao da je godinama bilo strašno mnogo truleži i blata, a onda neki ljigavi gad s nogama. Sve je bilo pomalo čudno.”

„Bravo Rodni! Rodni je pravi lepak za ludake!”

„Mislim da mora da je lud. Iznenada je potpuno skrenuo s teme i upustio se u priču o nekakvoj ptici. Rekao je da je cela ta stvar s pticom kompletna budalaština. Poželeo je da može da se otrese tog dela s pticom. Ali, onda je rekao da će se sve srediti. Sve. Iz nekog razloga mi se nije dopalo kako je to rekao.”

„Trebalo je da kreneš s nama u bar. Mnogo smešno, mi – ”

„A nije mi se dopalo ni kako mi je rekao ‘zbogom’. To mi se uopšte nije dopalo.”

„Sećate se,” – rekao je Reg – „kad ste danas popodne stigli, rekao sam vam da sam se u poslednje vreme dosađivao, ali iz... interesantnih razloga.”

„Sećam se jasno,” – rekao je Dirk – „to se desilo pre deset minuta. Stajali ste baš tamo, koliko se sećam. Nosili ste i istu tu odeću u kojoj ste trenutno obučeni i –”

„Zaveži, Dirk.” – rekao je Ričard. „Pusti sirotog čoveka da govori!”

Dirk se blago nakloni u znak izvinjenja.

„Baš tako,” – rekao je Reg. – „Pa, istina je da tokom mnogo nedelja, čak meseci, nisam uopšte koristio vremeplov, zato što imam neki strašno čudan osećaj da neko ili nešto pokušava da me natera da to uradim. Počelo je kao najblaža moguća želja, a onda, kao da mi je dolazila u sve jačim i jačim talasima. Sve je to bilo izuzetno uznemirujuće. Morao sam da se borim veoma snažno, zato što je topokušavalo da me natera da uradim nešto što zapravo i ja sam želim da uradim. Ne mislim da bih i uspeo da shvatim da postoji nešto van mene što pravi toliki pritisak, a ne samo moje lične želje koje se potvrđuju, da nije činjenice da sam se bojao da sebi dozvolim da tako nešto uradim. Čim sam počeo da shvatam da se nešto drugo trudi da me okupira, stvari su postale baš gadne, i nameštaj je počeo da leti naokolo. Moj mali džordžijanski pisači sto baš se oštetio. Pogledajte te tragove na –”

„Da li ste se toga bojali sinoć, tamo gore?” – upita Ričard.

„O, da.” – rekao je Reg, prigušenim glasom. „Najužasnije sam se bojao. Ali to je bio samo onaj fini konj, tako da je sve bilo u redu. Mislim da je naprosto ušetao unutra kad sam svratio da uzmem malo pudera i sakrijem da sam pocrneo.”

„O?” – rekao je Dirk. – „A gde ste otišli po puder?” – pitao je. – „Ne mogu da se setim mnogo trgovaca kod kojih bi mogli da očekujete posetu jednog konja.”

„O, ima jedna planeta, tamo negde u Plejadama, na kojoj je prašina upravo iste bo–”

„Otišli ste,” – rekao je Dirk šapatom – „na drugu planetu? Da uzmete malo pudera za lice?”

„O, pa to i nije tako daleko.” – rekao je Reg veselo. – „Vidite, stvarna razdaljina između dve tačke u čitavom prostomo-vremenskom kontinuumu je skoro beskrajno manja od vidljive razdaljine između susednih orbita elektrona. Stvarno, to je mnogo bliže nego do parfimerije ili apoteke, a nema ni čekanja na kasi. Nikad nemam sitno, a vi? Uvek se odlučim za kvantni skok. Osim, naravno, što tako dođe do svih onih nevolja s telefonom. Ništa nije džabe, zar ne?”

Na trenutak je delovao kao da se zamorio.

„Mislim da ste možda u pravu u onome što mislim da mislite.” – dodao je tiho.

„A to je ... ?”

„Da sam prošao kroz veoma komplikovane stvari da postignem veoma mali rezultat. Razveseljavale devojčice, iako je bila slatka, šarmantna i tužna, ne deluje kao dovoljno dobro objašnjenje za – ... pa, to jeste bila prilično velika operacija vremenskog inženjeringu, sad kad malo bolje pogledam. Nema sumnje da bi bilo mnogo jednostavnije da sam joj prosto rekao da ima lepu haljinu. Možda taj ... duh – ovde se radi o duhu, zar ne?”

„Mislim da da.” – rekao je Dirk polagano.

„Duh?” – rekao je Ričard – „E, sad ste ga stvarno pre–”

„Čekaj!” – prekinuo ga je Dirk naglo. – „Molim vas, nastavite.” – rekao je Regu.

„Moguće je da me je ... taj *duh* uhvatio nespremnog. Toliko sam se borio da ne uradim jednu stvar, da me je lako naterao na drugu –”

„A sada?”

„O, a sada je sasvim nestao. Napustio me je prošle noći.”

„A gde li je, pitamo se mi,” – rekao je Dirk, okrećući se ka Ričardu – „mogao otići?”

„Nemoj, molim te,” – rekao je Ričard – „samo to ne. Nisam čak siguran ni da ste me ubedili u priču o vremeplovu, a sad odjednom ti duhovi?”

„Pa šta je onda ušlo u tebe i nateralo te da se popneš uz onaj zid?” – prosiktao je Dirk.

„Ti si aludirao da sam bio pod nekom post-hipnotičkom sugestijom –”

„Nisam! Samo sam ti demonstrirao moć post-hipnotičke sugestije. Ali ja verujem da hipnoza i posednutost veoma slično funkcionišu. Mogu da te nateraju da radiš svakojake absurdne gluposti, da bi onda veselo izmislio najprovidnije racionalizacije za njih, da bi ih objasnio samom sebi. Ali – niko te ne može naterati da uradiš nešto što ide protiv temeljnih osobina tvog karaktera. Borićeš se! Pružaćeš otpor!”

Ričard se setio onog osećaja olakšanja s kojim je sinoć impulsivno zamenio traku u Suzaninoj telefonskoj sekretarici. To je bio kraj borbe koju je iznenada dobio. Sada je uzdahnuo, osećajući da ovu sadašnju borbu gubi, i sve prepričao ostalima.”

„Tačno!” – uzviknuo je Dirk – „Ti to nisi htio da učiniš! Sad već napredujemo! Vidiš, hipnoza najbolje uspeva kad subjekat ima neko fundamentalno saosećanje sa ono što mu je rečeno da uradi. Pronadi odgovarajućeg subjekta za svoj zadatak, i hipnoza će zaista duboko, duboko pustiti koren. A verujem da isto važi i za posednutost. Eto. Na čemu smo sad?”

„Imamo duha koji želi nešto da postigne i traži pravu osobu da je zaposedne, kako bi ona to uradila za njega. Profesore –”

„Reg.” – rekao je Reg.

„Reg – mogu li vas upitati nešto što bi moglo biti veoma lično? Savršeno će razumeti ako ne budete želeti da odgovorite, ali će ipak nastaviti da vas gušim, dok ne pokleknete. To su vam moji metodi, znate. Rekli ste da postoji nešto što predstavlja strašan izazov za vas. Nešto što želite da uradite, ali ne smete sebi da dozvolite, i da je duh pokušavao upravo na to da vas natera? Molim vas. Ovo će vam verovatno teško pasti, ali mislim da bi nam bilo od neprocenjive pomoći kad biste nam se poverili”

„Neću vam reći.”

„Morate da shvatite koliko je to važno –”

„Pokazaću vam.” – rekao je Reg.

Na kapiji Sv. Keda stajala je velika ljudska figura koja je nosila veliku, tešku torbu. Figura je pripadala Majklu Venton-Víksu, glas koji je upitao portira da li je profesor Kronotis trenutno kod kuće pripadao je Majklu Venton-Víksu, uši koje su čule kad je portir rekao da me jebeš ako znam jer je telefon izgleda opet otišao do vraka pripadale su Majklu Venton-Víksu, ali mu duh koji je gledao kroz njegove oči više nije pripadao.

Potpuno se predao. Sva sumnja, sva različitost i zbumjenost su nestale.

Novi um ga je potpuno zaposeo.

Duh koji nije bio Majkl Venton-Viks razgledao je koledž koji je u potpunosti upoznao tokom proteklih nekoliko frustrirajućih, izbezumljujućih nedelja.

Nedelje! Bedna mikrosekunda.

Iako je duh koji je sada živeo u telu Majkla Venton-Viksa poznavao veoma duge periode skoro potpune nesvesnosti, koji su ponekad trajali vekovima, vreme tokom kog je lutao Zemljom bilo je tako dugo, da mu se činilo da je prošlo tek nekoliko minuta od kako su se pojavila bića koja su izgradila ove zidove. Veći deo njegove lične večnosti – ne zaista večnosti, ali nekoliko milijardi godina dovoljno liče na nju – proveden je u lutaju kroz beskrajno blato, šljapkanje kroz beskrajna mora, u zaprepašćenom i užasnutom posmatranju kako se ljigavi gad s nogama iznenada pojavljuje iz te morske truleži – a eto ti ga sad, odjednom oni hodaju naokolo, kao da su vlasnici svega ovoga i jadaju se zbog telefona koji ne radi.

Duboko u mračnom i tihom delu sebe znao je da je sada lud, da je poludeo skoro istog trenutka posle nesreće, svestan onoga što je učinio i života s kojim se suočava, uspomenama na svoje prijatelje koji su umrli i koji su ga neko vreme proganjali, čak i dok je lutao Zemljom.

Znao je da bi ono što sada mora da uradi revoltiralo ono što je on nekada bio, i čega se samo infinitezimalno sećao, ali to je za njega jedini način da okonča beskrajnu noćnu moru u kojoj je svaka sekunda proteklih milijardi godina bila gora od one prethodne.

Podigao je torbu i krenuo.

Duboko u kišnoj prašumi događalo se ono što se obično događa, padala je kiša; otud i ime.

Bila je to nežna, uporna kiša, a ne neki težak pljusak koji će stići tek kasnije, tokom vrele sezone. Stvarala je finu, vlažnu izmaglicu kroz koju bi povremeno prosijao zrak Sunca i ublažen prošao dalje, na putu do mokre kore stabla kalvarije, na kojoj bi se smirio i zablistao. Ponekad bi se to dogodilo pored leptira ili sićušnog, nepomičnog svetlucavog guštera, a onda bi utisak bio skoro nepodnošljiv.

Negde tamo gore, u visokim krošnjama drveća, neka potpuno fantastična misao iznenada bi pala na pamet nekoj ptici, koja bi onda divlje zaklepatala krilima kroz grane i konačno se smirila na nekom drugom, mnogo, mnogo boljem delu drveta, na kome bi sedela i razmatrala stvari još jednom, mnogo mirnije, sve dok joj ista misao ne bi ponovo pala na pamet, ili bi došlo vreme za ručak.

Vazduh je bio prepun mirisa – lake arome cveća, ili teškog smrada natopljenog humusa, kojom je tlo šume bilo zastrto.

Isprepleteno korenje uvijalo se kroz humus, na njemu je rasla mahovina, po njemu su gamizali insekti.

Na maloj čistini u šumi, na praznom potezu mokre zemlje nad kojom se nadvijalo drveće, pojavila su se tiho i bez halabuke jedna obična bela vrata. Posle nekoliko sekundi malčice su se otvorila, uz lako škripanje. Visoki, mršavi čovek pogledao je napolje, pogledao oko sebe, iznenadeno trepnuo i ponovo tiho zatvorio vrata.

Nekoliko sekundi kasnije vrata su se ponovo otvorila i Reg je pogledao napolje.

„Stvarno je,” – rekao je – „obećavam ti. Izadi i sam se uveri” Izašavši napolje, u šumu, okrenuo se i pozvao drugu dvojicu da ga slede.

Dirk je hrabro izašao napolje, izgledao zbumjeno otprilike onoliko dugo koliko je potrebno da se dvaput trepne, a onda izjavio da mu je sasvim jasno kako stvar radi, da to očigledno ima veze s irealnim brojevima, koji se nalaze između minimalnih kvantnih rastojanja i definišu fraktalne konture vaseljene, i da je zapanjen jedino samim sobom, zato što se toga nije i sam setio.

„Kao mačkostup.” – rekao je Ričard iz dovratka.

„Ehm, pa da, upravo tako.” – rekao je Dirk, skidajući naočare i naslanjajući se na stablo da ih obriše. – „Primetio si, naravno, da sam lagao da znam kako radi. Savršeno prirodan refleks u ovakvim okolnostima, složićeš se. Savršeno prirodno.” Zmirnuo je i ponovo stavio naočare. Skoro istog trenutka ponovo su počele da se zamagljuju.

„Izvanredno je.” – priznao je.

Ričard je izašao napolje s nešto jačim oklevanjem i stajao je, klateći se, na momenat s jednom nogom još u Regovoj sobi, a drugom na vlažnom tlu prašume. Onda je iskoračio i potpuno se prepustio iskustvu.

Pluća su mu se smesta napunila opojnim isparenjima, a um čudesima tog mesta. Okrenuo se i pogledao vrata kroz koja je izašao. To je i dalje bio savršeno običan dovratak, sa savršeno običnim malim belim vratima koja su, otvorena, landarala u njemu, ali su stajala sasvim sama u ogromnoj prašumi, a kroz njih se sasvim jasno mogla videti soba iz koje je upravo izašao.

U čudu je otišao iza vrata, ispipavajući blatnjavo tlo pri svakom koraku, ne toliko iz straha da se ne oklizne, koliko iz straha da ono ne postoji. I otpozadi je to bio samo savršeno običan dovratak,

kakav sigurno nećete pronaći u nekoj savršeno običnoj prašumi. Prošao je kroz vrata otpozadi, a kada se okrenuo i pogledao za sobom, opet je ugledao, kao i kad je kroz njih prvi put kročio, univerzitetski stan profesora Urbana Kronotisa s koledža Sv. Ked u Kembriđu, koji mora da je hiljadama milja daleko. Hiljadama? Gde li su se nalazili?

Virnuo je u daljinu, kroz prašumu, i učinilo mu se da je uhvatio neki neznatan odsjaj u daljinu, među drvećem.

„Je l' to more?” – upitao je.

„Jasnije se vidi odavde.” – pozvao ga je Reg, koji otišao malo više uz klizavi uspon, i sada se naslanjao, dahćući, na jedno stablo. Pokazivao je prstom.

Druga dvojica su ga sledila, bučno se provlačeći kroz granje i izazivajući gnev, kreštanje i zvocanje mnogobrojnih nevidljivih ptica.

„Pacifik?” – upitao je Dirk.

„Indijski okean.” – rekao je Reg.

Dirk je još jednom obrisao naočare i ponovo pogledao.

„Ah, da, naravno.” – rekao je.

„Da nije Madagaskar?” – rekao je Ričard – „Bio sam тамо.”

„Stvarno?” – rekao je Reg – „To je jedno od najlepših i najfantastičnijih mesta na Zemlji, a takođe je i prepuno najneverovatnijih ... izazova za mene. Nije.”

Glas mu je blago zadrhtao i on pročisti grlo.

„Ne,” – nastavio je – „Madagaskar je – da vidimo, u kom pravcu treba – gde je Sunce? Da. Tamo. Zapad. Madagaskar je na oko petsto milja zapadno odavde. Ostrvo Reunion je otprilike negde na pola puta.”

„A – kako se zove ovo mesto?” – rekao je iznenada Dirk, kuckajući prstima po stablu i plašeći jednog guštera. – „Mesto odakle potiče ona markica – Mauricijus.”

„Markica?” – rekao je Reg.

„Da, mora da znate.” – rekao je Dirk – „veoma poznata poštanska marka. Ne mogu da se setim ičega više o tome, ali potiče odande. S Mauricijusa. Poznat je po toj sjajnoj marki, smeđa je i nekako razmazana, a mogli biste njome kupiti Bakingemu palatu. Ili je ovo možda Britanska Gvajana?”

„Samo ti znaš na šta si mislio.” – rekao je Ričard.

„Zar nije Mauricijus?”

„Jeste.” – rekao je Reg – „Jeste. Mauricijus je.”

„Ali vi ne skupljate marke?”

„Ne.”

„Šta je ono, pobogu?” – rekao je Ričard odjednom, ali je Dirk nastavio s onim što je govorio Regu – „Šteta, mogli biste da nabavite neka fina prva izdanja, zar ne?”

Reg sleže ramenima. – „Nisam zainteresovan, stvarno.” – rekao je.

Ričard je kliznuo niz strminu za njima.

„Pa u čemu je onda tolika privlačnost ovog mesta?” – rekao je Dirk – „Nije, moram da priznam, nešto što sam očekivao. Veoma je lepo, na svoj način, naravno, sva ta priroda, ali ja sam ipak gradski dečko, nažalost.” Opet je obrisao naočare i tutnuo ih na nos.

Ustukno je unazad zbog onoga što je ugledao, i čuo neobičan mali kikot – Reg. Baš ispred vrata

koja vode u Regovu sobu odvijalo se potpuno neverovatno suočavanje.

Velika, besna ptica gledala je u Ričarda i Ričard je gledao u veliku besnu pticu. Ričard je gledao u pticu kao da je to najneverovatnija stvar koju je ikada u životu video, a ptica je gledala u Ričarda kao da ga začikava se makar ovlaš nasmeši njenom kljunu.

Kad se uverila da Ričard nema nameru da se nasmeši, ptica ga je pogledala s nekom vrstom smrknute, nervozne tolerancije i zapitala se da li će on samo da stoji tamo ili će ipak uraditi nešto korisno i ponuditi joj hranu. Otapkala je nekoliko koraka unazad, a onda nekoliko koraka u stranu, pa zatim samo jedan korak napred, na velikim, žutim, klimavim stopalima s plovnim kožicama. Onda ga je ponovo pogledala, nestrpljivo, i oglasila se nestrpljivim skvikom.

Ptica se onda nagnula unapred i zaparala zemlju svojim velikim crvenim, absurdnim kljunom, čisto da Ričardu da ideju da bi to moglo biti dobro mesto za traženje hrane za nju.

„Jedu plodove drveta kalvarije.” – doviknu Reg Ričardu.

Velika ptica je oštrosno i iznervirano pogledala u Rega, kao da hoće da mu kaže da jesvakom idiotu savršeno jasno šta ona jede. Onda je još jednom pogledala u Ričarda i zabacila glavu u stranu, kao da joj je palo na pamet da on možda i jeste idiot s kojim mora da izađe na kraj, i da bi stoga trebalo da nanovo razmotri svoju strategiju.

„Ima nekoliko plodova na zemlji, iza tebe.” – ponovo mu je nežno doviknuo Reg.

U transu zaprepašćenja Ričard se trapavo okrenuo i ugledao jedan ili dva velika ploda na tlu. Sagnuo se i podigao jedan, pogledajući ka Regu, koji mu uputi jedan umirujući pogled.

Ričard pažljivo pruži plod ptici, koja se nagnu napred i oštrosno ga kljucnu s njegovog dlana. Onda, kad je shvatila da je Ričardova ruka i dalje ispružena, iznervirano ju je gurnula kljunom u stranu. Kad se Ričard odmakao na pristojnu udaljenost, istegla je vrat u vis, zatvorila svoje velike, žute oči, a zatim, bez imalo gracioznosti, zagrgoljala istresajući plod iz grla u želudac.

U tom trenutku delovala je bar delimično zadovoljno. Pre toga bila je to velika, ljuta ptica dodo, a sada je postala velika, ljuta i sita ptica dodo, što je verovatno najviše što se od života može očekivati.

Napravila je spor, klimav okret u mestu i otabala natrag u šumu odakle je i došla, kao da izaziva Ričarda da se barem letimično nasmeši njenoj maloj čubi kovrdžavog perja, zataknutoj u vrh zadnjice.

„Dolazim samo da gledam.” – rekao je Reg tankim glasicom, a Dirk se uzbudi uvidevši da su starčeve oči ispunjene suzama koje je brzo obrisao. – „Stvarno, nije na meni da se mešam”

Ričard je bez daha dotrčao do njih.

„Je l’ to bila ptica dodo?”

„Da.” – rekao je Reg – „Jedan od tri primerka koliko ih je bilo preostalo u ovom vremenu. Ovo je 1676. godina. Za četiri godine sve će biti mrtve, a posle toga ih više niko nikada neće videti. Hajde.” – rekao je – „Da krenemo.”

Iza čvrsto zaključanih spoljašnjih vrata na stepeništu u uglu Drugog dvora koledža Sv. Keda, pre samo milisekundu nešto je zablistalo, kada su unutrašnja vrata nestala, a onda još jednom, kad su se vratila.

Hodajući kroz mračno veče ka vratima, velika figura Majkla Venton-Viksa pogledala je gore, ka prozorima u uglu. Ako se neko blistanje i videlo, prošlo bi neprimećeno u plesu vatre iz kamina koji

se prosipao kroz prozor.

Figura je ond pogledala gore, u mračno nebo, tražeći ono za šta je znala ~~DA JE~~ tamo, iako nije bilo ni najmanje šanse da ga ugleda, čak ni po vetroj noći – što ova u svakom slučaju nije bila. Orbite oko Zemlje sada su bile toliko pretrpane đubretom i otpadom da bi još jedan predmet među njima – čak i tako velik kao što je ovaj – ostao sasvim neprimećen. Zaista, tako je i bilo, iako se njegov uticaj povremeno pojačavao. Povremeno. Kad su talasi bili jaki. Već skoro dvesta godina talasi nisu bili jaki kao sada.

I konačno, sve je bilo na svom mestu. Savršeni nosilac je pronađen.

U početku je sam Profesor delovako kao savršen izbor, ali taj se pokušaj završio frustracijom, besom, a potom – nadahnućem! Dovesti Monaha na Zemlju! Oni su programirani da veruju u sve, da budu potpuno labilni. Može da se nagovori da obavi zadatak bez po muke!

Nažalost, dotični se, međutim, pokazao potpuno neupotrebljivim. Naterati ga da veruje u nešto bilo je veoma lako. Naterati ga da *nastavi* da veruje u istu stvar duže od pet minuta bilo je mnogo teže izvodljiv zadatak od ubedivanja Profesora da uradi ono što je u osnovi i želeo da uradi, ali nije smeo sebi da dopusti.

Još jedan neuspeh i onda, nekim čudom, savršeni nosilac se konačno pojavio.

Savršeni nosilac je već dokazao da se neće pokajati zbog onoga što mora da se uradi.

Mesec, okovan maglom, vlažan, mučio se u uglu neba da se uzdigne. Na prozoru se pomerila jedna senka.

S prozora koji je gledao na Drugi dvor Dirk je posmatrao Mesec. „Nećemo morati dugo da čekamo.” – rekao je.

„Da čekamo – šta?” – rekao je Ričard.

Dirk se okrenuo.

„Da čekamo duha da nam se vrati.” – rekao je – „Profesore,” – obratio se Regu koji je zabrinuto sedeо pored vatre – „imate li brendija, francuskih cigareta ili neke brojanice u svojim odajama?”

„Ne.” – rekao je Reg.

„Onda će morati da se borim golim rukama.” – rekao je Dirk i nastavio da zuri kroz prozor.

„Ja i dalje nisam ubeđen da ne postoji neko drugo objašnjenje za ovu stvar,” – rekao je Ričard – „od … duhova koji – ”

„Isto tako morao si da se uveriš kako vremeplov radi, pre nego što si ga prihvatio.., – odgovorio je Dirk. „Ričarde, oda jem ti priznanje za tvoj skepticizam, ali čak i skeptični um mora biti pripravan da prihvati neprihvatljivo kad nema nikakve alternative. Ako nešto izgleda kao patka, hoda kao patka i gače kao patka, moramo bar da razmotrimo mogućnost da ipak imamo posla s malom vodenom pticom iz porodice Anatidae.”

„Pa, šta je onda taj duh?”

„Mislim da je duh neko,” – rekao je Dirk – „ko je umro nasilno ili neočekivano, s nedovršenim poslom na umu. Neko ko ne može da počiva u miru dok ga ne isteramo, ili ne ispravimo nepravdu.”

Okrenuo se ka njima.

„I zbog toga je,” – rekao je – „vremeplov postao tolika fascinacija za duha, kad je otkrio da postoji. Vremeplov je sredstvo pomoću kojeg može da se ispravi, po mišljenju našeg duha, ono što je pogrešno urađeno u prošlosti. Tako bi se oslobodio.”

„I zbog toga će se vratiti. Prvo je pokušao da posedne samog Rega, ali se on odupro. Onda se dogodio incident s mađioničarskim trikom, puderom i konjem u kupatilu koji ja –” zastao je – „koji čak ni ja ne razumem, iako će na kraju razumeti, pa makar me to ubilo. A onda si se na sceni pojavio ti, Ričarde. Duh napušta Rega i usredsređuje se na tebe. Skoro odmah se dešava čudan, ali značajan incident. Ti radiš nešto što bi više voleo da nisi uradio.”

„Naravno, mislim na telefoniranje Suzani i poruku koju si joj ostavio na telefonskoj sekretarici.”

„Duh grabi tu šansu i pokušava da te natera da ispraviš grešku. Da odeš nazad u prošlost i izbrišeš tu poruku – da ispraviš grešku koju si napravio. Tek da vidi da li bi ti to uradio. Čisto da vidi da li se to uklapa s tvojim karakterom.”

„Da jeste, tada bi bio potpuno pod njegovom kontrolom. Ali, u poslednjoj sekundi, tvoja priroda se pobunila i ti to nisi želeo da učiniš. I tako te duh napušta i odlazi da pronade nekog drugog.”

„Koliko dugo to radi? Nemam pojma. Da li ti se sada sve to čini verovatnim? Da li prepoznaješ istinu u onome što govorim?”

Ričard se smrknuo.

„Da.” – rekao je – „Mislim da si potpuno u pravu.”

„I kada te je tačno,” – rekao je Dirk – „duh napustio?”

„Kad je Majkl Venton-Viks izašao iz sobe.”

„Pitam se,” – rekao je Dirk tiho – „kakve li je sve mogućnosti video u njemu. Pitam se da li je ovog puta pronašao ono što mu je potrebno. Verujem da nećemo dugo čekati.”

Na vratima se začulo kucanje.

Kad su se otvorila, ispred njih je stajao Majkl Venton-Viks.

Rekao je samo: „Molim vas, potrebna mi je vaša pomoć.”

Reg i Ričard zurili su u Dirka, a onda u Majkla.

„Da li imate nešto protiv da spustim negde ovo?” – rekao je Majkl. „Veoma je teško. Puno je ronilačke opreme.”

„A, tako.” – rekla je Suzan – „O, baš vam hvala, Nikol, pokušaću prstima. Sigurna sam da je tu stavio E-mol samo da bi nervirao ljude. Da, mučim se s tim već celo popodne. Neki od onih poluvibrato poteza u drugom stavu su užasni. Pa da, pomoglo mi je da odvratim misli od svega toga. Ne, nema vesti. Sve je to tako misteriozno i potpuno užasno. Ne želim čak ni da – hej, možda ću vas pozvati kasnije da vidim kako ste. Znam, da, nikad ne znaš šta je gore, zar ne, bolest, antibiotici ili doktorovo ponašanje. Pazite na sebe, ili se bar potrudite da pazi Sajmon. Recite mu da vam donosi litre vruće limunade. Okej. Pa, čućemo se kasnije. Utoplite se. Prijatno!”

Spustila je slušalicu i vratila se svom violončelu. Jedva da je ponovo počela da razmišlja o problemu iritantnog E-mola, kad je telefon opet zazvonio. I tog popodneva je bila prosto skinula slušalicu s telefona, ali je zaboravila da to ponovo učini pošto je završila razgovor.

S uzdahom je podigla violončelo, spustila gudalo i otišla do telefona.

„Halo?” – rekla je.

Opet se ništa nije čulo, samo udaljeni fijuk vetra. Iznevirusana, još jednom je tresnula slušalicu.

Sačekala je nekoliko sekundi da se prekine veza, skinula slušalicu s telefona i onda shvatila da će je možda zvati Ričard.

Oklevala je.

Priznala je sebi da nije koristila sekretaricu zato što ju je obično uključivala zbog Gordona, a to je bilo nešto na šta sada nije želela da se podseća.

Ipak, uključila ju je, smanjila ton i vratila se E-molu koji je Mocart tu ubacio samo da bi nervirao čeliste.

U pomrčini kancelarije Holističke detektivske agencije Dirka Džentlija Gordon Drum je trapavo petljao, pokušavajući da vrati slušalicu na mesto, i seo, slomljen najdubljom tugom. Čak se nije potrudio da ne propadne skroz kroz stolicu i na kraju se lagano oslonio na pod.

G-đica Pirs je pobegla iz kancelarije kad je telefon prvi put počeo sam da telefonira – njeno strpljenje s ovakvim stvarima konačno se potpuno iscrpio, pa je otada Gordon imao kancelariju samo za sebe. Međutim, njegovi pokušaji da kontaktira s bilo kim završili su se potpunim porazom.

Ili, bar njegovi pokušaji da kontakira sa Suzanom, jer mu je samo do toga bilo stalo. Razgovarao je s njom kad je umro, i znao je da mora nekako opet da razgovara. Ali, ona je tog popodneva skinula slušalicu s telefona, a čak i kad se javila, nije mogla da ga čuje.

Odustao je. Podigao se s poda, ustao i kliznuo napolje, na zamračene ulice. Neko vreme je besciljno lutao, otišao u šetnju pored kanala, što ga nije dugo zadovoljavalo, pa se ponovo vratio niz

ulicu.

Najviše su ga rastuživale kuće iz kojih su dopirali svetlost i život, jer dobrodošlica koju su zračile nije bila upućena i njemu. Pitao se da li bi ljudima smetalo ako bi im se večeras prosto ušunjaо u kuću i gledao televiziju. Nikome ne bi smetao.

Ili u bioskop.

To je bolje, otići će u bioskop.

Skrenuo je pozitivnijim, mada još uvek nematerijalnim koracima u ulicu Noel i pošao ka bioskopu.

Ulica Noel, pomislio je. Kao da ga to na nešto podseća. Imao je osećaj da je nedavno imao posla s nekim iz ulice Noel. Ko li je to bio?

Misli mu je prekinuo užasan vrisak koji je odjeknuo ulicom. Stao je sasvim mirno. Posle nekoliko sekundi otvorila su se vrata udaljena nekoliko metara od njega, a iz njih je istrčala žena, prestravljenog pogleda, urlajući.

Ričard nikada nije voleo Makla Venton-Viksa, a još manje otkako je u njemu bio duh. Nije mogao da vam kaže pravi razlog, on nije imao ništa lično protiv duhova, smatrao je da neku osobu ne treba osuđivati samo zbog toga što je mrtva, ali – ipak mu se nije dopadao.

Bez obzira na to, nije bilo lako uopšte ga ne sažaljevati.

Majki je skrušeno sedeо na stolici, dok mu je lakat počivao na velikom stolu, a glava na prstima. Izgledao je bolesno i iznurenio. Samrtno umorno. Izgledao je patetično. Njegova priča bila je zastrašujuća i završavala se pokušajima da zaposedne najpre Rega, a onda Ričarda.

„Bio si u pravu.” – zaključio je – „U potpunosti.”

Ovo poslednje uputio je Dirku, a Dirk je napravio grimasu, kao da pokušava da ne zrači trijumfom previše puta u toku jednog dana.

Glas je bio Majklov, a ipak nije bio Majklov. Kakav god odjek da glas poprimi pošto preživi milijarde godina užasa i osamljenosti, njegov glas ga je poprimio, a ispunjavao je slušaoce jezom koja ošamuće, osećajem koji preplavljuje um i stomak, kao kada stojite na rubu litice u sred noći.

Skrenuo je pogled na Rega i Ričarda, a utisak koji su te oči ostavljale izazivao je isto takvo sažaljenje i užas. Ričard je morao da se okrene.

„Obojici dugujem izvinjenje,” – rekao je duh iz Majkla – „koje vam nudim iz dubine svog srca, a jedina nada i uteha mi je da ćeete vi, kad shvatite sav očaj mog udesa i nadu koju mi ova mašina uliva, razumeti zbog čega sam se ponašao na takav način, i da ćeete u sebi imati dovoljno topline da mi oprostite. I da mi pomognete. Preklinjem vas.”

„Dajte čoveku viski.” – rekao je Dirk promuklo.

„Nemam viski.” – rekao je Reg – „Ehm, porto? Imam i bocu ‘Margoa’, mogu da je otvorim. Odlično vino. Treba da stoji na sobnoj temperaturi jedan sat, ali ja mogu to da sredim, naravno, izuzetno lako, ja –”

„Hoćete li da mi pomognete?” – prekinuo ga je duh.

Reg je poleteo da donese malo portoa i čaše.

„Zbog čega ste zaposeli telo ovog čoveka?” – rekao je Dirk.

„Moram da imam glas kojim će govoriti i telo kojim će delovati. Njemu se neće dogoditi ništa loše, ništa loše –”

„Dozvolite mi da vam ponovo postavim pitanje. Zbog čega ste zaposeli telo ovog čoveka?” – insistirao je Dirk.

Duh je naterao Majklovo telo da slegne ramenima.

„Pristao je. Oba ova gospodina su se, sasvim razumljivo, opirala, … pa, hipnozi – vaša analogija je ispravna. Ovaj? Pa mislim da je njegova samosvest pala veoma nisko, pa se prepustio. Veoma sam mu zahvalan i neću mu učiniti ništa nažao.”

„Njegova samosvest je pala veoma nisko.” – ponovio je Dirk zamišljeno.

„Mislim da je to verovatno istina.” – rekao je Ričard tiho Dirku. – „Delovao je veoma depresivno sinoć. Oduzeta mu je jedina stvar koja mu je nešto značilo značila, jer, pa, nije bio preterano dobar u tome. Iako je veoma ponosan, prepostavljam da je bio podložan ideji da je nekom za nešto

potreban."

„Hmmmm.” – rekao je Dirk i ponovio to isto. Treći put je to izgovorio veoma osećajno. Onda se okrenuo na petama i zaurlao na osobu na stolici.

„Majkle Venton-Vikse!”

Majkl je trepnuo i zabacio glavu unazad.

„Da?” – rekao je, svojim normalnim, žalobnim tonom. Oči su mu pratile Dirkove pokrete. „Možeš li da me čuješ?” – rekao je Dirk – „Možeš li da mi odgovaraš u svoje ime?”

„O, da.” – rekao je Majkl – „Naravno da mogu.”

„Ovo … biće, ovaj duh. Ti znaš da je u tebi? Prihvataš njegovo prisustvo? Voljan si da mu poslužiš za ono što želi da uradi?”

„Tačno. Veoma me je dirnula njegova priča i veoma sam voljan da mu pomognem. U stvari, mislim da je to stvar koju *moram* učiniti.”

„Dobro.” – rekao je Dirk, pucnuvši prstima – „Možeš da ideš.”

Majklova glava odjednom se pognulla, a onda se posle par sekundi ponovo polako podigla, kao da ju je neko iznutra napumpao kao gumu.

Duh se vratio na svoje.

Dirk je uzeo stolicu, okrenuo je i seo postrance, suočavajući se s duhom u Majklu i gledajući koncentrisano u njegove oči.

„Ponovo.” – rekao je – „Ispričaj mi ponovo.”

Majklovo telo se malo ukrutilo. Posegнуo je za Dirkovom rukom.

„Ne – ne dodiruj me!” – prasnuo je Dirk – „Samo mi daj činjenice. Čim pokušaš da me nateraš da te žalim nabiću ti prst u oko. Ili, bar, u tvoje pozajmljeno oko. Tako da možeš slobodno da izbacиш sve što zvuči kao … ehm. – ”

„Kolridž.” – rekao je Ričard iznenada – „Zvuči baš kao Kolridž. Kao ‘Pesma o starom mornaru’. Pa, bar neki delovi.”

„Pokušao sam da mu ispričam svoju priču.” – priznao je duh – „Ja – ”

„Izvini,” – rekao je Dirk – „izvini – nikada nisam unakrsno ispitivao duha starog četiri milijarde godina. Da li je ovde reč o Semjuelu Tejloru? Hoćeš da kažeš da si ispričao svoju priču Semjuelu Tejloru Kolridžu?”

„Ponekad sam … uspevao da uđem u njegov um. Kad je bio u prijemčivom stanju.”

„Misliš kad je bio na laudanumu?” – rekao je Ričard.

„Tako je. Tada da je bio opušteniji.”

„Nema sumnje.” – prezrivo je otpuhnuo Reg – „Ponekad sam ga i ja sretao kad je bio potpuno zapanjujuće opušten. Nego, da skuvam kafu.” Nestao je u kuhinji, odakle se moglo čuti kako se kikoće sam za sebe.

„To je drugi svet.” – promrmljao je Ričard sebi u bradu, sedajući i odmahujući glavom.

„Ali, na žalost, kad je bio potpuno pri sebi, ja, da tako kažem, nisam.” – rekao je duh – „pa je ta stvar propala. I ono što je napisao bilo je prilično promašeno.”

„Objasni.” – rekao je Ričard, podižući obrve.

„Profesore,” – pozvao je Dirk – „ovo će možda zvučati absurdno. Da li je – ehm … da li je Kolridž ikada pokušao da koristi vaš vremeplov? Slobodno objasnite onako kako vam je

najzgodnije.”

„Pa, da znate,” – rekao je Reg, gledajući u vrata – „jednom je došao ovde da njuška, ali mislim da je bio malo previše opušten da bi išta postigao.”

„Tako?” – rekao je Dirk – „Ali zašto,” – dodao je, okrenuvši se ponovo ka čudnoj Majklovoj figuri pogurenog na stolici – „zašto ti je trebalo toliko dugo da pronađeš nekoga?”

„Tokom dugih, dugih perioda veoma sam slab, skoro da ne postojim, i nisam sposoban ni na šta da utičem. A onda, naravno, pre tog vremena ovde nije bilo vremeplova, i … za mene uopšte nije bilo nade –”

„Možda duhovi postoje kao talasne dužine,” – ubacio se Ričard – „kao šeme međusobnog ometanja između stvarnog i mogućeg. Pojavili bi se nejednaki vrhovi i padovi, kao kod muzičkog grafikona.”

Duh je brzo pogledao u Ričarda.

„Vi …” – rekao je – „vi ste napisali onaj članak…“

„Ehm, pa da –”

„Veoma me je dirnuo.” – rekao je duh s iznenadnim pokajničkim žaljenjem u glasu, koji kao da ga je iznenadio isto koliko i slušaoce.

„O, tako.” – rekao je Ričard – „Pa, hvala vam. Kad ste ga prvi put pomenuli nije vam se dopadao. Pa, znam da to niste bili vi –”

Ričard se zavalio unazad, mršteći se na samog sebe.

„Pa,” – rekao je Dirk – „da se vratimo na početak –”

Duh je duboko udahnuo Maj kl ovim plućima i počeo iz početka. „Bili smo na brodu –” rekao je.

„Svemirskom brodu.”

„Da. Sa Salaksale, sveta u … pa, veoma daleko odavde. Bezvezno mesto, prepuno nevolja. Mi – grupa od oko stotinak nas – odvažili smo se na put, kao što su to i ljudi često činili, da pronađemo za sebe novi svet. Sve planete u ovom sistemu bile su sasvim nepodobne za naše svrhe, ali smo na ovoj stali da obnovimo neke neophodne zalihe minerala.”

„Na žalost naš brod-terenac oštetio se pri prolasku kroz atmosferu. Oštetio se prilično gadno, ali se to ipak dalo popraviti.”

„Ja sam bio inženjer na dužnosti i zapalo me je da nadgledam popravku broda i pripremu povratka na glavni brod. Sad, da biste shvatili šta se tu dogodilo, moram vam objasniti nešto više o visoko automatizovanom društvu. Ne postoji zadatak koji ne biste mogli lakše obaviti uz pomoć napredne kompjuterizacije. A bilo je nekih veoma precizno definisanih problema, povezanih s putovanjem koje ima za cilj ono što smo mi imali –”

„A to je?” – rekao je ošteto Dirk.

„Pa, da nađemo bolji i noviji svet, na kome svi možemo zauvek živeti u slobodi, miru i harmoniji, naravno” – rekao je.

Dirk je podigao obrve.

„Ah, to.” – rekao je – „Sve ste to pažljivo smislili, prepostavljam.”

„Dali smo da se smisli za nas. Sa sobom smo poneli neke veoma specijalizovane aparate, koji je trebalo da nam pomognu da nastavimo da verujemo u cilj svog puta, čak i kada dođe do ozbiljnih poteškoća. Uglavnom su radili veoma dobro, ali mislim da smo na kraju počeli previše da se oslanjam na njih.”

„Šta su, pobogu, oni bili?” – rekao je Dirk.

„Verovatno vam je teško da shvatite koliko su nas oni razuveravali da je sve u redu. I zbog toga sam napravio tu fatalnu grešku. Kad sam htio da čujem da li je bezbedno za poletanje ili nije, nisam htio da čujem da možda i nije bezbedno. Samo sam želeo da me razuvere da jeste. Pa sam, umesto da proverim sam, poslao jednog od naših Električnih Monaha.

Mesingana ploča na crvenim vratima u ulici Pekender svetlucala je, prelamajući žutu svetlost sa bandere. Na trenutak je zasjala, odražavajući žestoki bljesak farova policijskih kola koja su tuda projurila.

Malo se zamračila kad je bleda, bleda prikaza tiho kliznula kroz vrata. Drhturila je bledunjavom svetlošću i tako zamračena, jer se prikaza tresla od užasa.

Duh Gordona Druma zastao je u mračnom hodniku. Bilo mu je potrebno nešto na šta bi se mogao osloniti, a naravno, nije bilo ničega. Pokušao je da se sabere, ali nije bilo ničega što bi se dalo sabrati. Smučilo mu se od užasa koji je video, ali u njegovom stomaku, naravno, nije bilo ničega. Saplićući se, napola je plivao uz stepenice, kao davljenik koji pokušava da se uhvati za vodu.

Zateturao je kroz zid, kroz radni sto, kroz vrata, a onda je pokušao da se zaustavi i smiri ispred stola u Dirkovoj kancelariji.

ĐA JE iko svratio u kancelariju tokom nekoliko minuta koji su usledili – noćni čistač, na primer, kad bi Dirk nekog zaposlio – što nije, zbog njegove želje da bude plaćen i odsustva Dirkove želje da mu plati, ili provalnik, možda, da je u kancelariji bilo ičega vrednog provale, a nije – oni bi videli ovaj prizor i zaprepastili se.

Slušalica velikog crvenog telefona sa stola iznenada se zatresla i skotrljala na dasku stola.

Začulo se ‘tu-tuu’. Onda su se, jedan po jedan, sedam velikih dugmića pritisli sami od sebe, pa se, posle duže pauze kojom vam britanski telefonski sistem omogućava da saberete misli i zaboravite koga ste ono zvali, začula zvonjava telefona s druge strane.

Posle kraćeg zvonjenja čulo se ‘klik’, neko zujanje, i zvuk mašine koja uzdiše. Onda se začuo glas. „Halo, ovde Suzan Drum. Ne mogu trenutno da se javim zato što pokušavam da odsviram E-mol kako treba, ali budite ljubazni pa ostavite ime ...”

„I onda si, poverovao na reč jednom – teško mi je i da izgovorim te reči – električnom monahu,” – rekao je Dirk, glasom koji je odisao popustljivošću – „i pokušao da lansiraš brod, koji je, na tvoje potpuno zaprepašćenje, eksplodirao. Od tada –”

„Od tada,” – rekao je duh ojađeno – „sam sam na ovoj planeti. Svestan onoga što sam učinio svojim sapatnicima na brodu. Sasvim, sasvim sam ...”

„Da, preskoči to, rekao sam ti već.” – prasnuo je ljutito Dirk – „A šta je s matičnim brodom? On je, prepostavljam, krenuo dalje u potrazi za –”

„Ne.”

„Pa šta mu se onda dogodilo?”

„Ništa. Još uvek je gore.”

„Još uvek je gore?”

Dirk je skočio na noge i počeo da šetka po sobi, gusto namreškanog čela.

„Da.” Majklova glava malo se pognula, a pogled koji traži sažaljenje bio mu je uperen u Rega i Ričarda. – „Svi smo bili na terenskom brodu. U početku sam osećao da me proganjaju duhovi ostalih, ali to je bilo samo u mojoj glavi. Milionima godina, pa onda milijardama, gacao sam kroz blato sasvim sam. Vama je potpuno nemoguće da zamislite i najsićušniji deo muka koje donosi takva

večnost. Onda se,” – dodao je – „tek nedavno, na ovoj planeti začeo život. Život. Vegetacija, stvari u moru, i na kraju, konačno, vi. Inteligentan oblik života. Obraćam se vama da me oslobođite ove muke koju sam preživeo.”

Glava mu je pokunjeno pala na grudi na nekoliko sekundi. Onda se lagano, klimavo podigla i ponovo se zagledala u njih, s još dubljom vatrom u očima.

„Povedite me nazad.” – rekao je – „Preklinjem vas, odvedite me nazad na terenski brod. Pustite me da ispravim ono što sam učinio. Samo jednom rečju s moje strane to može biti ispravljeno, mogu se obaviti sve popravke, a onda će se terenski brod vratiti na matični, pa čemo otići, mojim mukama će doći kraj, i prestaću da vam budem na teretu. Preklinjem vas.”

Usledila je kraća tišina, dok je njegova molba teško visila u vazduhu.

„Ali to ne može da uspe, zar ne?” – rekao je Ričard – „Ako to uradimo, onda se sve ovo ne bi dogodilo. Zar to ne bi stvorilo razne vrste paradoksa?”

Reg se trgao iz misli. – „Ne, to ne bi pogoršalo stvari, već ih ima koliko god hoćeš.” – rekao je – „Ako bi vaseljeni došao kraj svaki put kad ima nekih nedoumica u vezi s tim šta se u njemu dogodilo, ne bi preživeo ni prvu pikosekundu. Mnogim univerzumima se to i dogodilo, naravno. A mnogima i nije, naravno. To je kao ljudsko telo, vidite. Nekoliko posekotina i modrica tu i tamo ništa ne smeta. Čak ni neka ozbiljna operacija, ako je urade kako treba. Paradoksi su naprosto ožiljci. Vreme i prostor zacele oko njih i ljudi se naprosto sećaju verzije događaja koja najviše ima smisla.”

„Što ne znači da, ako se upetljaš u paradoks, neke stvari neće delovati veoma čudno, ali ako si prošao kroz život a da ti se to već nije dogodilo, onda stvarno ne znam u kojoj si to vaseljeni živeo, ali u ovoj definitivno nisi.”

„Pa, ako je tako,” – rekao je Ričard – „zašto onda onako neumoljivo odbijate da spasete pticu dodo?”

Reg je uzdahnuo. – „Uopšte ne razumeš. Dodo uopšte ne bi izumro da ja nisam tako teško radio da spasem kelakanta.”

„Kelakanta? Praistorijsku ribu? Ali, kako je to uopšte moglo uticati na pticu dodo?”

„Ah. Pa, kad već pitaš … Kompleksnost uzroka i posledica prkosí analizi. Ne samo što kontinuum liči na ljudsko telo, on takođe liči i na komad veoma loše zalepljenih tapeta. Najednom mestu gurneš mehurić vazduha, a on se pojavi na drugom. Ptica dodo više ne postoji zato što sam se ja umešao. Na kraju sam sam sebi nametnuo ono pravilo, zato što to više nisam mogao da podnesem. Jedina stvar koja stvarno bude povređena kad pokušaš da promeniš vreme si ti sam.” Sumorno se nasmešio i odvratio pogled.

Onda je, posle dužeg razmišljanja, dodao: „Ne, nije moguće odraditi. Ja sam samo ciničan zbog toga što toliko puta nisam uspeo. Priča ovog siromaška veoma je tužna, neće biti nikakve štete ako ga izvadimo iz bule. To se dogodilo baš davno, na mrtvoj planeti. Ako to izvedemo, svaki od nas će se sećati samo onoga što se desilo svakom ponaosob. Baš šteta ako se ostatak sveta ne složi s nama. Teško da će im to biti prvi put.”

Majkl je sagnuo glavu.

„Veoma si tih, Dirk.” – rekao je Ričard.

Dirk ga je ljutito prostrelio pogledom. – „Želim da vidim taj brod.” – zahtevao je.

Crvena telefonska slušalica kliznula je i hirovito se otkotrljala po stolu. Da je iko bio tamo da je vidi, možda bi nekako uspeo da sagleda i senku koja ju je pomerila.

Sijala je veoma bledo, bleđe od fosorescentnih kazaljki sata. Pomrčina oko nje bila je tek toliko tamnija da se prikaza koja je tu sedela izdvajala samo kao zadebljalo, mrtvo tkivo pod kožom noći.

Gordon se po poslednji put borio sa neposlušnom slušalicom. Posle dužeg mučenja, uspeo je da je uhvati i spusti na kućište.

Odatle se sama udobno smestila na svoje mesto i prekinula vezu. U istom trenutku je i duh Gordona Drum-a, pošto je konačno završio svoj poslednji telefonski poziv, pronašao svoj mir i isčezao.

Lagano se njišući u senci Zemlje bila je jedna tamna mrlja, još jedan od delića otpada koji sada zauvek lebde u visokoj orbiti, ali veća i simetričnija od ostalih. I daleko, daleko starija.

Nastavila je da apsorbuje podatke iz sveta ispod sebe tokom četiri milijarde godina, skenirajući, analizirajući, procesi raj uči. Povremeno bi poneki poslala nazad, ako bi pomislila da bi to bilo od koristi, ako bi pomislila da bi bio prihvaćen. Ali, osim toga, posmatrala je, slušala, beležila. Ni jedno preklapanje talasa ni otkucaj srca nisu joj promakli.

Osim toga, ništa se na njoj nije pomerilo četiri milijarde godina, sem vazduha koji je ujednačeno cirkulisao, i maca od prašine koje su u tom vazduhu plesale i plesale i plesale ...

Sada se pojavila samo neznatna nepravilnost. Tiho, bez buke, kao kap rose koja iz vazduha padne na list, na zidu, praznom i sivom već četiri milijarde godina, pojavila su se vrata. Obična, prosta bela vrata s malom, ulubljrenom mesinganom kvakom.

I ovaj tiki događaj bio je, takođe, snimljen i uklopljen u neprekidni tok obrađivanja podataka koje je brod neprekidno obavljao. Ne samo pojavu vrata, već i pojavu onih iza njih, njihov izgled, pokrete, njihova osećanja izazvana boravkom na brodu. Sve se to obrađivalo, snimalo, transformisalo.

Posle par trenutaka vrata su se otvorila.

Kroz njih se mogla videti soba koja nije ličila ni na jednu sobu na tom brodu. Soba s drvenim podovima, oticanim presvlakama, soba u kojoj plesala vatra. A dok je vatra plesala, podaci o njoj plesali su u kompjuterima, a s njima i mace od prašine u vazduhu.

Na vratima se pojavila figura čoveka – velike žalostive osobe, u čijim je očima sada poigravalo čudno svetlo. Zakoračila je unapred, preko praga, na brod, a lice mu je odjednom postalo prožeto mirom za kojim je čeznuo, i mislio da ga više nikada neće iskusiti.

Za njim je ušao stariji čovek s neposlušnom sedom kosom. Stao je i trepnuo u čudu kad su prešli iz njegove sobe u područje broda. Posle njih stigao je i treći čovek, nestrpljiv i napet, u velikom kožnom kaputu koji je lepršao oko njega. I on je stao, zbumen nečim što nije mogao da razume. S izrazom najdublje ošamućenosti na licu, krenuo je napred i gledao okolo, u sive prašnjave zidove prastarog broda.

Konačno je stigao i četvrti čovek, visok i mršav. Sagnuo se dok je prolazio kroz vrata, a onda se istog časa zaustavio, kao da je naleteo na zid.

I jeste naleteo na zid – pa, na određenu vrstu zida.

Stajao je kao paralisan. Da je iko u tom trenutku posmatrao njegovo lice, bilo bi mu i više nego jasno da se tom čoveku upravo odvijao pred očima onaj jedinstveni, najneverovatniji događaj u čitavom životu.

Kad je lagano počeo da se kreće, koračao je veoma čudno, kao da veoma sporo pliva. Svaki, i najsićniji pokret glavom kao da je prelivao svežu poplavu čuđenja i divljenja preko njegovog lica. Suze su mu grunule na oči, ostao je bez daha od zapanjenosti.

Dirk se okrenuo i pogledao ga, da ga požuri.

„Šta ti je?” – pitao je glasno, da nadjača zvuk.

„Muzika ...” – prošaptao je Ričard.

Atmosfera je bila prepuna muzike. Toliko puna, da se činilo da nema mesta ni za šta drugo. A svaka čestica vazduha kao da je emitovala svoju muziku, tako da je Ričard, kad god bi pomerio glavu čuo novu i drugačiju melodiju, iako se ta nova i drugačija melodija prilično savršeno uklapala s muzikom tik pored nje.

Modulacije od jedne do druge bile su savršeno izvedene – neverovatni skokovi do udaljenih nota, postignuti samo bednim pomeranjem glave. Nove teme, nove niti melodije, sve tako savršeno i zaprepašćujuće proporcionalno, neprestano se uplićući u neprekidnu mrežu. Ogromni, lagani talasi stavova, brži marševi koji plešu na plesovima, duge, isprepletene melodije, čiji krajevi su toliko ličili na početke da su se uvijale u krug, izvrtale naopako, naglavačke, i onda dalje žurile na leđima opet nove, razigrane melodije u udaljene krajeve broda.

Ričard se zateturao do zida.

Dirk je pozurio do njega. „Hajde!” – rekao je grubo. "Šta ti je? Ne možeš da podneses muziku? Malo je glasna, zar ne? Ima nešto ovde što još ne razumem. Nešto ne valja. Zaboga, saberi se, čoveče. Hajde –”

Povukao je Ričarda za sobom, a onda je morao da ga pridržava, jer je Ričardov um nastavio da tone sve dublje i dublje pod preplavljujućim teretom muzike. Vizije koje su u njegovom umu izatkali milioni fantastičnih niti muzike što su se provlačile kroz njega sve više su se pretvarale u začetak haosa, ali što je haos više rastao, to se bolje uklapao s drugim haosom, i sledećim, još većim haosom, dok se sve nije pretvorilo u jednu nesagledivu eksplozivnu loptu harmonije, koja je babrila u njegovom umu brže nego što bi i jedan um mogao podneti.

A onda je sve postalo mnogo jednostavnije.

Jedna jedina melodija plesala je kroz njegov um i sva pažnja mu se usmerila na nju. Bila je to melodija koja je provejavala iz jedne magične poplave, oblikovala je, usmerila je, živila kroz nju spolja, živila kroz nju iznutra, bila zapravo njena čista suština. Odsakala je i uvijala se dalje; u početku je bila samo mali mucavi napev, a onda je usporila, pa ponovo zaplesala, ali uz više poteškoća, kao ~~DA JE~~ tonula u vrtlozima sumnje i zbrke, zatim iznenada otkrila da su vrtlozi u stvari samo prvi talasići огромнog novog talasa energije koji je, prepun života, nadirao iz dubine.

Ričard je lagano, veoma lagano, padaо u nesvest.

Ležao je vrlo mirno.

Osećao se kao stari sunđer, potopljen u parafin i ostavljen na suncu da se osuši.

Osećao se kao leš matorog kljuseta koji polagano izgara na suncu. Sanjao je ulje, retko i mirisno, i tamna, nabujala mora. Stajao je na beloj plaži, pijan od ribe, ošamućen peskom, izbeljen, omamljen, išiban svetlošću, utonuo, procenjujući gustinu oblaka isparenja u udaljenoj maglini, vrteći se od samrtnog ushićenja. Bio je pumpa iz koje juri sveža voda u proleće, šikljajući na brdašce tek pokošene trave. Zvuci, skoro nečujni, dogorevali su kao neki dalek san.

Trčao je i padaо je. Svetla neke luke zakovitlala su se u noć. More je kao neki mračni duh infinitezimalno zapljuškivalo pesak, svetlucajuće, nesvesno. Tamo gde je bilo dublje i hladnije lako je tonuo, a teško more je kao ulje bibrilo oko njegovih ušiju – prekidalo ga je samo udaljeno ‘brrr brrr’ – kao da zvoni telefon.

Znao je da je upravo slušao muziku samog života. Muziku svetla koje pleše na vodi namreškanoj vetrom i plimama, života koji se kreće kroz vodu, života koji se kreće ka kopnu, zagrejanom svetlošću.

I dalje je ležao veoma mirno. Nastavilo je da ga uznemirava samo udaljeno ‘brrr brrr’, kao da zvoni neki telefon.

Postepeno je postajao svestan da udaljeno ‘brrr brrr’ – kao da zvoni telefon – u stvari i jeste to. Naglo je ustao.

Ležao je na malom izgužvanom krevetu, u maloj neurednoj sobi obloženoj drvetom, koju je poznavao, ali nije znao odakle. Bila je pretrpana knjigama i cipelama. Trepnuo je i – opet isto.

Telefon pored kreveta je zvonio. Podigao je slušalicu.

„Halo?” – rekao je.

„Ričarde, je si li ti? Gde si?”

„Ehm, čekaj, idem da vidim.”

Spustio je slušalicu na izgužvanu posteljinu i začulo se skvičanje, pa se klimavo podigao iz kreveta, oteturao do vrata i otvorio ih.

Kupatilo. Sumnjičavo je virnuo unutra. I opet – prepoznao ga je, ali je imao osećaj da nešto fali. O, da. Trebalо bi da i konj bude unutra. Ili bar, kad je prošli put tu ušao, unutra je bio i konj. Prošao je kroz kupatilo i kroz druga vrata. Drhtavo je sišao niz stepenice do Regove dnevne sobe.

Kad je tamo stigao, bio je iznenaden onim što vidi.

Oluje dana pređasnog i dana pre njega, i poplave nedelje pređasnje smirile su se. Nebo je i dalje bilo nabreklo od kiše, a kroz sve gušći večernji mrak probijalo se samo neko odurno rominjanje.

Nešto vetra vtlalo je tamnom ravnicom, sudaralo se s niskim brdima, i u naletima jurcalo kroz plitku dolinu u kojoj se uzdizalo nekakvo zdanje, kao neki toranj, osamljen u noćnoj mori blata, pomalo nakriviljen.

Bio je to jedan pocmeli patrljak od tornja. Stajao je nalik na izbočinu od magme koja viri iz jedne od ogavnijih jama pakla, i krivio se pod čudnim uglom, kao da ga pritsika nešto mnogo užasnije od njegove sopstvene, poprilične težine. Ličio je na nešto mrtvo – nešto mrtvo već jako, jako dugo.

Jedino kretanje poticalo je od reke blata koja se ljigavo migoljila duž dna doline pored tornja. Na nešto više od kilometar odatle, blatna reka slivala se u neku guduru i nestajala pod zemljom.

Ali, kako je veče tamnelo, bivalo je sve jasnije da toranj nije potpuno pust. Duboko u njegovoj unutrašnjosti tinjalo je jedno jedino prigušeno crveno svetlo.

Ričarda je upravo ta scena onoliko iznenadila kad je kročio kroz mala bela vrata, postavljena u planini koja je činila jedan od zidova doline, nekoliko stotina metara od tornja.

„Ne izlazi napolje!” – viknuo je Dirk, podižući ruku – „Atmosfera je otrovna. Nisam siguran šta je to, ali bi nam svakako lepo opralo tepihe.”

Dirk je stajao u vratima i posmatrao dolinu s dubokim nepoverenjem.

„Gde smo to mi?” – upitao je Ričard.

„Na Bermudama.” – rekao je Dirk – „Sve je to pomalo komplikovano.”

„Hvala ti.” – rekao je Ričard i pospano se zateturao u sobu.

„Izvinite.” – rekao je Regu, koji je užurbano petljaо oko Majkla Venton-Viksa, proveravajući da li mu je ronilačko odelo dobro leglo, da li je maska osigurana, i da li regulator vazduha dobro radi.

„Izvinite, je l’ mogu da prođem?” – rekao je Ričard – „Hvala.”

Ponovo se popeo uz stepenice, otišao do Regove spavaće sobe, seo podrhtavajući na ivicu kreveta i ponovo uzeo slušalicu.

„Na Bermudama.” – rekao je – „Sve je to pomalo komplikovano.”

Tamo dole Reg je upravo završavao s mazanjem zglobova ronilačkog odela i nekoliko delova gole kože oko maske vazelinom, i objavio da je sve spremno.

Dirk se sklonio s vrata i stao sa strane bez imalo dobre volje.

„Pa onda,” – rekao je – „idi sad. Srećan put. Perem ruke od svega ovoga. Prepostavljam da ćemo morati da čekamo ovde dok nam ga ne vратиш praznog.” Obišao je kauč uz ljutito gesti – kuliranje. Nije mu se dopadalo sve ovo. Ništa mu se nije dopadalo. Naročito mu se nije dopadalo što Reg zna više od njega o prostorno-vremenskom kontinuumu. A lutilo ga je to što ne zna zbog čega mu se to ne dopada.

„Dragi momče,” – rekao je Reg pomirljivim tonom – „samo pomisli koliko malo napora treba da uložimo da bismo pomogli ovom sirotanu. Zao mi je što ovo liči na anti-klimaks posle svih tvojih neverovatnih deduktivnih zamaha. Znam da ti jedno bedno dobro delo nije dovoljno, ali trebalo bi da budeš milostiviji.”

„Milostiviji, ha!” – rekao je Dirk – „Plaćam porez, šta još hoćete?”

Bacio se na kauč, provukao šake kroz kosu i narogušio se.

Posednuta figura Majkla Venton-Viksa rukovala se s Regom i promucala par reči u znak zahvalnosti. Onda je kruto otišla do vrata, okrenula se i mahnula obojici.

Dirk je okrenuo glavu i uputio mu ljutiti pogled očima koje su blještale pod naočarima, kose divlje razbarušene. Duh je pogledao u Dirka i na trenutak zadrhtao od brige. Sujeverni instinkt iznenada ga je naterao da mahne. Mahnuo je Majklovom rukom u krug, tri puta, a onda rekao jednu jedinu reč.

„Zbogom.”

Potom se okrenuo, uhvatio se za dovratak, i odlučno ugazio u blato i odurni, otrovni vetr.

Zastao je na trenutak da se uveri da mu je pod nogama čvrsto tle, da zadrži ravnotežu, a onda je, ne pogledavši za sobom, krenuo dalje, dalje od domašaja lligavih stvari s nogama, ka svom brodu.

„Sad, šta li je kog đavola *to* značilo?” – rekao je Dirk, iznervirano imitirajući njegovo trostruko mahanje.

Ričard je gromoglasno sleteo niz stepenice i širom otvorio vrata, razrogačen.

„Ros je ubijen!” – zaurlao je.

„Ko je, do đavola, Ros?” – zaurlao je Dirk zauzvrat.

„Onaj Ros, kako se zvaše, pobogu,” – uzviknuo je Ričard – „novi urednik ‘Dubine’!”

„Šta je ‘Dubina’?” – ponovo je zaurlao Dirk.

„Majklov prokleti časopis, Dirk! Sećaš se? Gordon je izbacio Majkla s posla i predao časopis tom tipu Rosu. Majki ga je mrzeo zbog toga. Pa, sinoć je Majki otišao i ubio ga, do đavola!”

Zastao je, dahćući. „U najmanju ruku,” – rekao je – „čovek je ubijen. A Majki je jedini imao razloga da tako nešto uradi.”

Otrčao je do vrata, pogledao u figuru koja je nestajala u sumraku, i ponovo se okrenuo.

„Hoće li se vratiti?” – rekao je.

Dirk je skočio na noge i na trenutak tako stajao, trepćući.

„To je to ...” – rekao je – „zato je Majkl bio savršeni nosilac. To je trebalo da tražim. To ga je duh naterao da uradi da bi ga uzeo pod svoje, to je bila stvar koju je u svojoj suštini bio voljan da uradi, to je stvar koja se uklapala s duhovim ciljem. O dragi bože! On misli da smo mi smenili njih i to želi da preokrene.”

„On misli da je ovo *njihov* svet, a ne naš. *Ovde* su oni hteli da se smire i izgrade svoj prokleti raj. To se sve uklapa kao slagalica.”

„Vidite li šta smo učinili?” – rekao je, okrećući se Regu – „Ne bi me iznenadilo kad bih otkrio da je nesrećni slučaj koji vaš nesrećni sirotan želi da preokrene zapravo ono što je začelo život na ovoj planeti!”

Iznenada je odvratio pogled s Rega, bledog i uzdrhtalog, ka Ričardu.

„Kad si to čuo?” – rekao je zbuđeno.

„Ehm, baš sad,” – rekao je Ričard – „preko ... preko telefona. Tamo gore.”

„Šta?”

„Suzan je zvala, ne znam kako – kaže da ju je na telefonskoj sekretarici sačekala ta poruka. Kaže da je poruka bila od ... od – pa, kaže da joj je poruku ostavio Gordon, ali mislim da je ona bila malo histerična. Dirk, šta se, do đavola, događa? Gde smo mi?”

„Mi smo četiri milijarde godina u prošlosti,” – rekao je Reg drhtavim glasom – „i molim te nemoj me pitati kako to da telefon radi kad smo mi u vaseljeni, daleko od mesta na kome je priključen, to je stvar koju treba da raščistiš s britanskim ‘Telekomom’, ali – ”

„Proklet bio britanski ‘Telekom’!” – zaurlao je Dirk, sasvim glatko, po navici. Otrčao je do vrata i virnuo ponovo u jedva vidljivi, senoviti obris, kako se probija kroz blato do salaksalanskog broda, sad već sasvim van njihovog domašaja.

„Koliko dugo mislite da tom debelom samoobmanjivačkom kopiletu treba da stigne do broda?” – rekao je Dirk, sasvim mirno – „Jer samo toliko vremena nam je preostalo.”

„Čekajte. Hajde da sednemo. Da razmislimo. Imamo dva minuta da odlučimo šta ćemo učiniti. Posle toga – poprilično mi se čini da ćemo nas trojica, i sve što smo ikada poznavali, uključujući tu i kelakanta i pticu dodo, Profesore, prestati da postojimo.”

Teško se spustio na kauč, pa ponovo ustao da izvuče ispod sebe Majklovu odbačenu jaknu. Dok se time bavio, iz džepa jakne ispala je knjiga.

„Mislim da je ovo jedan užasan čin oskrvnuća.” – rekao je Ričard Regu dok su se krili iza živice.

Noć je bila ispunjena letnjim mirisima bašte i povremenim daškom mora, koji je stizao s povezacima koji su se igrali na obali Bristolskog kanala.

Iznad mora, tamo u daljini, video se svetli Mesec, a pod njegovom svetlošću bilo je moguće videti prilično daleko preko Eksmora, koji se prostirao južno od njih.

Reg je uzdahnuo.

„Da, možda.” – rekao je – „Ali, bojam se da je on u pravu, znaš, to mora da se uradi. To je jedini siguran način. Sva uputstva bila su sadržana najednom mestu od trenutka kad smo shvatili šta tražimo. Sve to mora biti sprečeno. Duh će zauvek biti među nama. U stvari, dvojica njih, sada. To jest, ako pretpostavimo da će ovo upaliti. Siromah. Mada, valjda je i sam kriv.”

Ričard je ljutito uhvatio nekoliko vlati trave i iščupao ih.

Podigao ih je naspram mesečine, okretao ih pod različitim uglovima, i gledao kako se svetlost poigrava na njima.

„Takva muzika.” – rekao je – „Nisam religiozan, ali da jesam, rekao bih da je sve to bilo kao da sam bacio pogled u sam um boga. Možda i jeste bilo tako, i treba da postanem religiozan. Moram stalno da se podsećam da nisu oni iznislili muziku, da su samo stvorili instrument koji ume da čita note. A note su sam život. I sve je to tamo gore.”

Pogledao je u nebo. Nesvesno je počeo da citira:

Da mogu da ponovim sad tu svirku i taj poj, očar 'o bi me njegov sklad, pa dug i glasan napev moj sazid 'o bi taj dvorac sred zraka, taj sunčan dvor gde vlada led.

„Hmmm,” – rekao je Reg, samom sebi – „pitam se da li smo stigli na vreme.”

„Šta ste rekli?”

„O, ništa. Nešto razmišljam.”

„Dragi bože – kad se taj raspriča …” – vajkao se Ričard – „Tamo je već duže od sata. Pitam se šta se dešava.”

Ustao je i pogledao preko živice u malu seosku kuću koja se ljudjuškala na mesečini iza njih. Oko sat ranije Dirk je hrabro otišao do ulaznih vrata i zakucao.

Kad su se vrata, s nemalim oklevanjem, otvorila, i pomalo ošamućeni lik promolio nos, Dirk je naherio svoj absurdni šešir i glasno rekao: „G. Semjuel Kolridž?”

„Bio sam u prolazu, vraćam se iz Porloka, znate, pa sam se pitao da li bi bio problem da mi date intervju? To je za jedan mali parohijski list koji uredujem. Neću vam oduzeti previše vremena, obećavam, znam da mora da ste zauzeti, ali toliko cenim vaš rad, i …”

Ostalo je bilo izgubljeno iza zatvorenih vrata, jer je Dirk pušten unutra.

„Da li bi me izvinio na trenutak?” – rekao je Reg.

„Šta? O, naravno.” – rekao je Ričard – „A ja ču morati da odem i virnem šta se tamo dešava.”

Reg je otišao iza drveta, a Ričard je gurnuo malu kapiju i samo što nije krenuo stazom, kad je začuo glasove iznutra kako se približavaju ulaznim vratima.

Odjurio je nazad kad su ulazna vrata počela da se otvaraju.

„Pa, puno vam hvala, gospodine Kolridž,” – rekao je Dirk dok je izlazio, premeštajući šešir iz ruke u ruku i klanjajući se – „veoma ste ljubazni i zahvalan sam vam na velikodušnom ukazivanju pažnje i vremena, veoma to cenim, a siguran sam da će ceniti i čitaoci. Siguran sam da će ovo postati jedan veoma lep članak, čiji će vam primerak, budite uvereni, poslati da ga koristite po svom nahođenju. Ako budete imali neki komentar u vezi sa stilom, znate, neku naznaku, neki savet, takve stvari. Pa, hvala još jednom, mnogo hvala, nadam se da vas nisam previše zadržao.”

Vrata su se divljački zalupila za njim.

Dirk se okrenuo s još jednim iz dugog niza trijumfalnih izraza lica i požurio niz stazu ka Ričardu.

„Pa, mislim da je sada tome kraj.” – rekao je, trljajući ruke – „Mislim da je pokušao da zapiše, ali neće se ničeg sećati, to je sigurno. A gde nam je naš ozloglašeni Profesor? A, tu ste. Dragi bože, nisam imao pojma da sam se toliko zadržao. Neverovatno zabavan i fascinantan momak, naš g. Kolridž, ili bar – siguran sam da bi to bio, da sam mu dao šansu, ali bio sam previše zauzet sopstvenom fascinantnošću.”

„O, ali uradio sam sve kako si rekao, Ričarde, pitao sam ga na kraju o albatrosu i on je rekao koji albatros? Pa sam rekao, to nije ni važno, albatros nije od značaja. On je rekao šta albatros nije od značaja, a ja sam rekao pustite sad albatrosa, nije važan, a on je rekao da je važan – ako neko upadne kod njega u kuću u sred noći i blebeće o albatrosima, on želi da zna zbog čega. Rekao sam mu na kraju ma pusti albatrosa, teraj ga do đavola, dabogda eksplodir’o, a on je rekao da je to i njemu padalo na pamet i da mu je to baš dalo ideju za pesmu na kojoj radi. Mnogo bolju, rekao je, nego da albatrosa pogodi asteroid, jer bi to smatrao pomalo neverovatnim. I onda sam otišao.”

„Sad. Pošto sam spasao čitav ljudski rod od istrebljenja, prijala bi mi pica. Šta kažete na taj predlog?”

Ričard nije ponudio svoje mišljenje. Samo je zbunjeno zurio u Rega.

„Da te nešto ne muči?” – rekao je Reg, malo iznenaden.

„To je dobar trik,” – rekao je Ričard – „zakleo bih se da niste imali bradu pre nego što ste stali iza drveta.”

„O – ” Reg je pogladio bradu dugu desetak santimetara – „Da.” – rekao je – „Čist nemar.” – rekao je – „Nemar.”

„Šta ste to radili?”

„O, samo malo usklađivanja. Mala operacija, razumete. Ništa drastično.”

Nekoliko minuta kasnije, dok ih je provodio kroz jedna vrata viška, koja su se misteriozno pojavila na obližnjoj štali, pogledao je u nebo iza njih, taman na vreme da ugleda kako se malo svetlo pali i nestaje.

„Izvini, Ričarde.” – promrmljao je i otpratio ih unutra.

„Hvala, ali ne.” – rekao je Ričard odlučno – „Koliko god da bih uživao u prilici da ti kupim picu i gledam te kako je jedeš, Dirk, ipak želim da idem pravo kući. Moram da vidim Suzan. Da li je to moguće, Reg? Pravo u moj stan? Doći ću u Kembridž iduće nedelje da pokupim svoj auto.”

„Već smo tamo.” – rekao je Reg – „Samo izađi na vrata i ući ćeš u svoj stan. Sad je petak, rano veče, i ceo je vikend pred tobom.”

„Hvala. Ehm, slušaj, Dirk, vidimo se, okej? Da li sam ti nešto dužan? Nemam pojma.”

Dirk je odmahnuo rukom. – „Čućeš se s mojom sekretaricom, g-đicom Pirs, kad bude vreme za to.” – rekao je.

„Važi, okej, vidimo se kad se malo odmorim. Sve ovo bilo je, pa, neočekivano.”

Otišao je do vrata i otvorio ih. Izašao je i našao se negde na pola puta uz sopstveno stepenište u zidu u kome su se vrata materijalizovala.

Samo što nije pošao uz stepenice, kad mu je nešto palo na pamet, pa se vratio. Ušao je nazad kroz vrata, zatvarajući ih za sobom.

„Reg, da li bismo mogli malo da skrenemo s puta?” – rekao je – „Mislim da bi bio dobar potez da izvedem Suzan na večeru, samo što u restoranu koji imam na umu mora da se rezerviše unapred. Da li bi mogli da odemo jedno tri nedelje u prošlost?”

„Ništa lakše.” – rekao je Reg i poigrao se kuglicama računaljke – „Eto, otišli smo tri nedelje u prošlost.” – rekao je – „Znaš gde je telefon.”

Ričard je požurio uz unutrašnje stepenište do Regove spavaće sobe i nazvao L'esprit d'escalier maitre d' je s očaranim ushitom rezervisao sto za njega, i sa zadovoljstvom očekivao njihovu posetu kroz tri nedelje. Ričard je sišao dole, odmahujući glavom u čudu.

„Baš mi je potreban jedan vikend čvrste realnosti.” – rekao je – „Ko je to izašao?”

„Upravo je stigao tvoj kauč.” – rekao je Dirk – „Čovek je pitao da li bismo bili ljubazni da mu otvorimo vrata, da bi mogli da ga provuku oko čoška, a ja sam rekao da će nam biti zadovoljstvo.”

Samo nekoliko minuta kasnije Ričard je žurio uz stepenice do Suzaninog stana. Kad je stigao do ulaznih vrata bilo mu je drago, kao i obično, da čuje duboke tonove njenog violončela kako dopiru od nekud iznutra. Tiho je ušao i dok je išao do vrata njene sobe za vežbanje, iznenada se sledio od zaprepašćenja. Mala, vrckava melodija, koja se usporavala, pa onda ponovo nastavljava, ali uz veće poteškoće ...

Lice mu je bilo toliko zapanjeno da je Suzan prestala da svira čim ga je ugledala.

„Šta nije u redu?” – upitala ga je, zabrinuta.

„Odakle ti ta muzika?” – rekao je Ričard šapatom.

Slegnula je ramenima. „Pa, iz muzičke prodavnice.” – rekla je zbumjeno. Nije htela da ispadne duhovita, već naprsto nije razumela pitanje.

„Šta je to?”

„To je iz kantate koju treba da sviram za nekoliko nedelja.” – rekla je – „Bah, kantata broj šest.”

„Ko je to napisao?”

„Pa, Bah, valjda. Kad malo bolje razmislim.”

„Ko?”

„Čitaj mi s usana. Bah. B-A-H. Johan Sebastijan. Sećaš se?”

„Ne, nikad nisam čuo za njega. Ko je on? Je l’ napisao još nešto?”

Suzan je spustila gudalo, odložila violončelo, ustala i prišla mu.

„Jesi li dobro?” – rekla je.

„Ehm, pa, to je teško reći. Šta je...”

Krajičkom oka uhvatio je gomilu knjiga s notama u uglu sobe, s istim imenom na jednoj od njih. BAH. Bacio se na gomilu i počeo da pretura po njoj. Knjiga za knjigom – J. S. Bah. Kantate za violončelo. Brandenburški koncerti. Misa u H-molu.

Pogledao ju je s potpunim nerazumevanjem.

„Nikada ništa od ovog nisam video.” – rekao je.

„Ričarde, ljubavi,” – rekla je, podižući ruku do njegovog obara – „šta, pobogu, nije u redu s tobom? Pa to su samo note za Baha.”

„Ali, kako ne razumeš?” – rekao je, mašući punom rukom notne hartije – „Nikada, nikada pre ovo nisam video u životu!”

„Pa,” – rekla je, praveći se ozbiljna – „možda i bi da ne provodiš sve svoje vreme igrajući se s kompjuterskom muzikom ...”

Pogledao ju je s divljačkim iznenadenjem, a onda je lagano seo uza zid i počeo histerično da se smeje.

U ponedeljak je nazvao Rega.

„Reg!” – rekao je – „Radi vam telefon. Čestitam.”

„O, da, dragi momče,” – rekao je Reg – „baš mi je drago što te čujem. Da. Jedan veoma sposoban mladić je došao i popravio telefon malopre. Mislim da se više neće kvariti. Dobre vesti, šta misliš?”

„Veoma dobre. Znači, vratili ste se bez problema?”

„O, da, hvala ti. O, pošto smo te odbacili, ovde je došlo do velikog uzbuđenja. Sećaš se konja? Pa, on se opet pojавio ovde, ali ovog puta s vlasnikom. Posle jednog nesrećnog slučaja s policijom poželeti su da se vrate kući. Još bolje. To je, bogami, opasan momak, da se tek tako pusti da luta ovuda. Pa, kako si mi ti?”

„Reg ... Muzika –”

„O, da, i mislio sam da ćeš se obradovati. Malo sam se namučio, da ti kažem. Uspeo sam da sačuvam samo malecki, malecki deo, naravno, ali sam ipak morao da varam. To je zapravo mnogo više nego što bi jedan čovek mogao da napiše za života, ali valjda se time niko neće ozbiljnije pozabaviti.”

„Reg, zar ne možemo da se vratimo po još toga?”

„Pa, ne. Broda nema, a osim toga –”

„Mogli bismo da se vratimo kroz vreme –”

„Ne, pa rekao sam ti. Popravili su telefon i više se neće kvariti.”

„Pa, vremeplov sad ne može da radi. Istrošio se. Mrtav je k’o dodo. Mislim da je to bilo to. Možda je tako bolje, zar ne misliš?”

U ponedeljak se gospođa Soskind javila u Holističku detektivsku agenciju Dirka Džentlija, da se požali na račun.

„Ne razumem šta je sve ovo ovde,” – rekla je – „to je potpuna glupost. Šta sve ovo znači?”

„Draga moja gospođo Soskind,” – rekao je Dirk – „teško da mogu da vam opišem koliko sam se obradovao što će ponovo morati da vodim s vama potpuno isti razgovor. Odakle danas da počnemo? O kojoj biste stavci posebno da raspravljamo?”

„Ni o jednoj, hvala vam lepo, g. Džentli. Ne znam ko ste i zbog čega mislite da je moja mačka nestala. Dragi Roderik je preminuo na mojim rukama pre mnogo godina, i od tada još uvek nisam poželeta da uzmem nekog da ga zameni.”

„O, pa, g-đo Soskind,” – rekao je Dirk – „ono što vi nikako ne sagledavate je da je, kao direktni rezultat mojih napora vaš – ... ako bih mogao da vam objasnim nešto o isprepletenosti svih stvari – ” Zastao je. Ovo više nije imalo smisla. Lagano je spustio slušalicu nazad na kućište.

„Gospodice Pirs!” – pozvao je – „Molim vas da pošaljete prepravku računa našoj dragoj g-đi Soskind. Treba da piše: ‘ZA: spasavanje ljudskog roda od potpunog istrebljenja, IZNOS: besplatno’.”

Stavio je šešir i uzeo sloboden dan.

Table of Contents

[Sadržaj](#)

[DAGLAS ADAMS](#)

[PRVO POGLAVLJE](#)

[DRUGO POGLAVLJE](#)

[TREĆE POGLAVLJE](#)

[ČETVRTO POGLAVLJE](#)

[PETO POGLAVLJE](#)

[ŠESTO POGLAVLJE](#)

[SEDMO POGLAVLJE](#)

[OSMO POGLAVLJE](#)

[DEVETO POGLAVLJE](#)

[DESETO POGLAVLJE](#)

[JEDANAESTO POGLAVLJE](#)

[DVANAESTO POGLAVLJE](#)

[TRINAESTO POGLAVLJE](#)

[ČETRNAESTO POGLAVLJE](#)

[PETNAESTO POGLAVLJE](#)

[ŠESNAESTO POGLAVLJE](#)

[SEDAMNAESTO POGLAVLJE](#)

[OSAMNAESTO POGLAVLJE](#)

[DEVETNAESTO POGLAVLJE](#)

[DVADESETO POGLAVLJE](#)

[DVADESET PRVO POGLAVLJE](#)

[DVADESET DRUGO POGLAVLJE](#)

[DVADESET TREĆE POGLAVLJE](#)

[DVADESET ČETVRTO POGLAVLJE](#)

[DVADESET PETO POGLAVLJE](#)

[DVADESET ŠESTO POGLAVLJE](#)

[DVADESET SEDMO POGLAVLJE](#)

[DVADESET OSMO POGLAVLJE](#)

[DVADESET DEVETO POGLAVLJE](#)

[TRIDESETO POGLAVLJE](#)

[TRIDESET PRVO POGLAVLJE](#)

[TRIDESET DRUGO POGLAVLJE](#)

[TRIDESET TREĆE POGLAVLJE](#)

[TRIDESET ČETVRTO POGLAVLJE](#)

[TRIDESET PETO POGLAVLJE](#)

[TRIDESET ŠESTO POGLAVLJE](#)